

Annie Besant

**A TUDAT
KIBONTAKOZÁSA**

Számítógépes változat: Nagyiday Adrienne

Magyar Teozófiai Társulat 2004

I. rész

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés

I.	fejezet	A színtér előkészítése
II.	fejezet	Tudat
III.	fejezet	A színtér benépesítése
IV.	fejezet	A permanens atom
V.	fejezet	Csoport-lelkek
VI.	fejezet	A tudat egysége
VII.	fejezet	A tudat mechanizmusa
VIII.	fejezet	Az első emberi lépések
IX.	fejezet	Tudat és öntudat
X.	fejezet	Az emberi tudat állapotai
XI.	fejezet	A Monád munkában
XII.	fejezet	Az emlékezet

BEVEZETÉS

A tudat kibontakozása a lényekben, amelyek fejlődési területe egy naprendszer, meglehetősen nehéz téma. Senki sem remélheti, hogy bonyolultságának egy kis részénél többet megtanulhat; lehet azonban oly módon tanulmányozni, hogy gondolkodásunk bizonyos hézagjait betöltsük vele és meglehetősen világos körvonalat kapjunk, amely jövőnk munkánkban vezérelhet bennünket.

Ezt a körvonalat azonban, ha az értelmet ki akarjuk vele elégíteni, nem lehet a nélkül meghúzni, hogy ne vizsgáljunk meg először a naprendszert, mint egészet, és ne iparkodjunk az ilyen rendszerek „kezdetéről” valami, ha mégoly bizonytalan fogalmat is alkotni.

1. A kezdetek

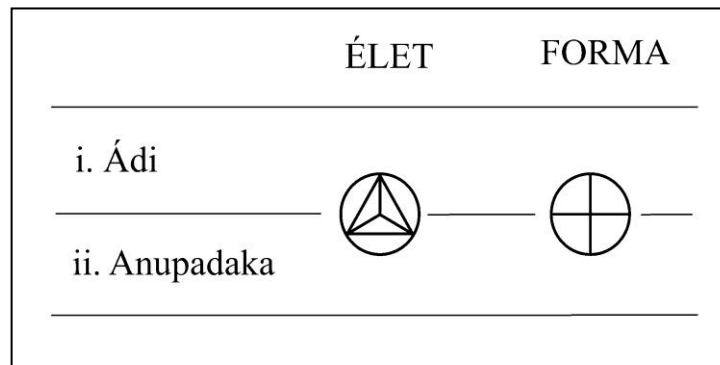
Úgy tanítják nekünk, hogy a naprendszerben lévő anyag hét változatban vagy síkban van meg, ezek közül három a fizikai, érzelmi (asztrális) és mentális az, – gyakran nevezik őket a „három világnak”, a hindu kozmogóniában jól ismert „triloki”-nak vagy „tribhuvanam”-nak – amelyeken az emberiség normális fejlődése végbemegy. A következő két spirituális síkon – a bölcsesség és az erő síkján, a buddhikuson és atmikuson – folyik le a beavatottak sajátos fejlődése az első nagy beavatás után. Ez az öt sík képezi a tudat fejlődésének színterét, míg végül az emberi az istenibe olvad.

Ezen az öt síkon túli két sík az isteni tevékenység zónája; ezek mindent körül fognak és beburkolnak, s onnan áradnak ki mind az isteni energiák, amelyek az egész rendszert éltetik és fenntartják. A síkok ez idő szerint meghaladják ismereteinket, s a pár célzás, amit rájuk vonatkozóan kaptunk, talán magába foglalja mindazt, amit korlátozott képességünkkel fel tudunk fogni. Úgy tanítják nekünk, hogy az a kettő az Isteni Tudat síkja, ott nyilvánul meg a Logosz, vagy a Logoszok isteni háromsága, s onnan ragyog elő a Logosz, mint teremtő, fenntartó és felbontó, aki kifejleszt egy világegyetemet, fenntartja azt életperiódusa folyamán, majd visszavonja önmagába, mikor végéhez érkezik. Megadták a két sík nevét is: az alsóbb az Anupadaka, vagyis amelyen „még nem alakult ki eszköz (test)”, a felső az Adi, „az első”, a világ alapzata, támasza és életének forrása. Ez tehát a naprendszer hét síkja, melyek, amint e rövid leírásból látható, három csoportra látszanak oszlani. I. A kizárólag logoszi megnyilvánulás színtere; II. A normális fölötti emberi fejlődés színtere, a Beavatott fejlődéséé; III. Az elementális, ásványi, növényi, állati és normális emberi fejlődés színtere. E tényeket ilyenformán foglalhatjuk táblázatba:

I.	Ádi	Kizárólag a logoszi megnyilvánulás színtere
II.	Anupadaka	
III.	Atmikus	A normális fölötti emberi fejlődés színtere
IV.	Buddhikus	
V.	Mentális	Az elementális, ásványi, növényi, állati és normális emberi fejlődés színtere
VI.	Érzelmi	
VII.	Fizikai	

A két legmagasabb síkot úgy lehet elképzelnünk, hogy azok már megvoltak, még mielőtt a naprendszer kialakult volna, s a legmagasabbat, Ádit úgy, hogy a tér anyagának akkora mennyiségéből áll – az anyagot pontokkal jelképezve – amekkorát a Logosz létrehozni kívánt, világegyeteme anyagi alapjául kijelölt, mint ahogy a kézműves is kiválasztja az anyagot, amelyet termékké akar formálni, a Logosz is kiválasztja világegyeteméhez az anyagot és a helyet. Ugyanígy elképzelhetjük az Anupadakáról – amit vonalakkal jelképezünk

-, hogy ugyanebből az anyagból áll, melyet azonban a Logosz egyéni élete módosít; jelentőségteljes hasonlattal élve, a Logosz mindent éltető tudata színezi, s amely ennél fogva valamiképp más, mint egy másik naprendszer megfelelő síkja. Ezt is tanítják nekünk, hogy ennek az előkészítő munkának legfőbb tényeit még tovább lehet jelképekbe öltöztetni; ezekből két sorozatot kapunk; az egyik a logoszi tudat hármas megnyilvánulását jeleníti meg, a másik az anyag hármas megváltozását a hármas isteni életnek megfelelően – vagyis a három Logosz élet- és forma aspektusát. Mint egyidejű történéseket egymás mellé állíthatjuk őket.

Az Élet alatt ott van az elsődleges Pont a kör középpontjában, a Logosz, mint egység a legfinomabb anyagú gömbben, amivel saját magát körülkerítette, amelybe megnyilvánulás céljából, a sötétségből való kiragyogás céljából bezárkózott. Mindjárt felmerül a kérdés: miért van három Logosz? Ámbár itt most a metafizika legmélyebb kérdését érintjük, melynek még tökéletlen kifejtése is egy kötetet igényelne. Jeleznünk kell a választ, hogy aztán erős gondolkodással kidolgozható legyen. Ha elemzünk mindent, ami csak létezik, a következő nagy általánosításhoz jutunk: minden felosztható „Én”-re és „Nem-Én”-re. Minden különálló dolog a két címszó – Én és Nem-Én – valamelyike alá tartozik. Nincs semmi, amit ne lehetne valamelyikük alatt elhelyezni. „Az Én élet, tudat; a Nem-Én anyag, forma.” Itt tehát kettősség van. Ez a kettő azonban nem két különálló, elszigetelt és egymással semmi kapcsolatban nem álló dolog; állandó viszony áll fenn közöttük, állandó közeledés és visszavonulás, azonosulás és megtagadás; a kölcsönhatás megnyilvánulása pedig a folyton változó világ. Így áll tehát elő egy háromság, nem pedig egy kettősség: az Én, a Nem-Én és a közöttük levő viszony. Ebben minden bennfoglaltatik, minden dolog és minden viszonylat, tényleges és lehetséges, s ennél fogva a három nem több és nem kevesebb, az alapja a világegyetem összességének és külön minden világegyetemnek is. Ez az alapvető tény készíti a Logoszt arra, ahogy a Naprendszerben hármasságban nyilvánuljon meg, s ezért van az, hogy az Egy, a Pont kiáradván három irányba az Anyag Körének kerülete felé és visszatérve saját magához, más aspektusát nyilvánítja meg a körrel való érintkezésének mindegyik pontján – a tudat három alapvető kifejezését, amelyek: Akarat, Bölcsesség és Tevékenység – az isteni Triád vagy Háromság. / I./ „Erő, Bölcsesség, Szeretet” is kedvelt módja a hármasság kifejezésének. Itt azonban kimarad a tevékenység, de kétszer szerepel a szeretet, hacsak nem veszik a tevékenységgel egyenlőnek, mivel a szeretet lényegileg tevékeny. A bölcsesség és a szeretet szerintem a tudat ugyanazon aspektusa, az, ami fönt bölcsességgént, az Egység átéléseként nyilvánul meg, az a formák világában szeretet, a vonzó-erő, ami a különálló lények világában egységet hoz létre.

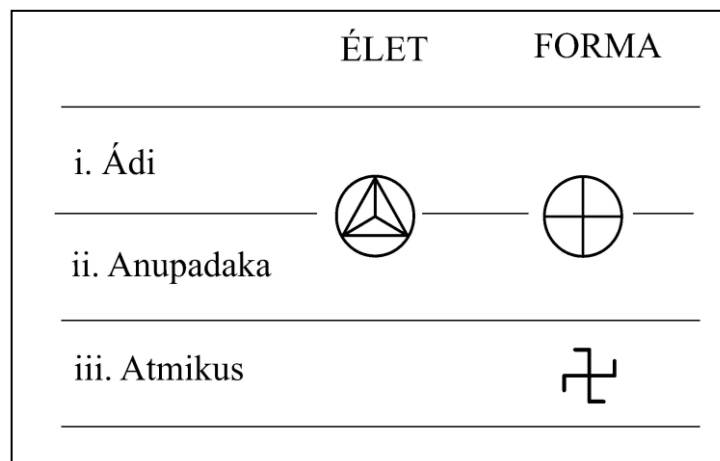
Mert az egyetemes Én, a Pradžag-atma, a „Belső ÉN” a Nem-Énre gondolva azonosítja magát vele, s ez által megosztja vele a maga létét; ez az isteni tevékenység, Szat, a Nem létezőnek kölcsönzött Létezés, az Egyetemes Lélek. Az önmagára ráébredő ÉN a bölcsesség, Csit, a megtartás, megőrzés principiuma. A Nem-Éntől visszahúzódott ÉN pedig – a maga saját tiszta természetében – az Üdv, Ananda, a formától mentes. Minden világ Logosza ezt az

egyetemes Én-tudatot ismétli tevékenységével, Ő a teremtő értelem, Krijá – ami az egyetemes Szatnak felel meg – a hinduknál Brahma, a keresztényeknél a Szentlélek, a kabbalistáknál Kochmah. Bölcsességével ő a megtartó, rendező értelem. Dzsánána – ami az egyetemes Csitnek felel meg – a hinduknál Visnu, a keresztényeknél a Fiú, a kabbalistáknál Binah. Üdvösségével ő a formák szétbontója, az Akarat, Jcc-sa, ami az egyetemes Anandának felel meg, - a hinduknál Siva, a keresztényeknél az Atya, a kabbalistáknál Kephir. Így jelenik meg minden univerzumban a három Logosz, a három lény, aki megteremti, fenntartja, s elpusztítja a világát, s benne való működésében mindegyiknél egy uralkodó aspektus van túlsúlyban, melynek a másik kettő alá van rendelve, bár természetesen mindig jelen van. Ezért mondanak Háromságnak minden megnyilvánult Istent... ha összekötjük ezt a három aspektust, vagy a megnyilvánulás fázisát, legkülső pontjukon, ott, ahol a körrel érintkeznek, megkapjuk az anyaggal való kapcsolat alapvető háromszögét, amely a pont nyomán keletkezett vonalak által képzett három háromszöggel az isteni Tetraktiszt adja, melyet a kozmikus Négységnek is szoktak nevezni, s amely a három isteni aspektus, immár az anyaggal érintkezésben, teremtésre készen. Ezeknek összessége leendő kozmosz „legfelsőbb Lelke” /1./ Az Emerson-féle „oversoul”./ FORMA alatt először pillantunk rá a három aspektus hatásaira, amint az anyag válaszol rájuk. Ezeket persze nem a rendszer Logosza okozza, hanem az egyetemes Én aspektusainak megfelelői az egyetemes anyagban. Az Üdv vagy Akarat-aspektus az anyagba a tehetetlenség tulajdonságát oltja – tamaszt, az ellenállás képességét, állhatatosságot, nyugalmat. E Tevékenység-aspektus az anyagnak a tevékenységre való visszahatást adja – radzsaszt, a mozgékonyt. A Bölcsesség-aspektus pedig ritmust ad neki – szattvát, rezgést, harmóniát. Az így előkészített anyag segítségével tudnak a Logoszi Tudat aspektusai Lényekként megnyilvánulni.

A LOGOSZ – még nem az első, mivel még nincs második – egy pont itt, s e pont besugározza azt az anyagból való gömböt, amelyet a jövő univerzumszíntereiként maga köré vont, elképzeltetlen pompával ragyog az – valóságos Fény-hegy -, ahogy a Manu nevezi, de fénye csak a spirituális síkokon látható. Ezt a nagy gömböt az elsődleges anyagnak, lényeknek /1. Primary substance/ mondják, ez az ön-meghatározott Logosz, s az anyagtól, melyet világa számára magáévá tett, minden ponton elválaszthatatlan, mielőtt a második megnyilvánulásban egy kevéssé visszavonul tőle, - ez az ön-meghatározó Akarat szférája, amely majd a teremtő Tevékenységhez vezet. „Én ez vagyok”, amikor az „ez”-t a Nem-Én felismeri. A pont jelképesen beszélve – hogy a formára emlékeztessünk, amint az a megjelenésének oldaláról látható – rezgő mozgást végez a központ és a kerület között, s így létrehozza a vonalát, amely az anyag és a szellem elválasztódását jelzi. /1./ Jó lesz nem felednünk, hogy ez az „elválasztódás” csak a tudatban van, a szellem fogalma válik el az anyag fogalmától. A jelenségek világában nincs szellem, amit ne korlátozna anyag, s nincs olyan parányi anyagi részecske, amit ne éltetne szellem. Minden forma bír tudattal; minden tudat bír formával. / Lehetővé teszi a megismerést, s így létrehozván a második aspektust, a Második Logosznak nevezett lény számára a formát, melynek jelképe a vonal, vagy a kör átmérője. Egy misztikus mondás így fejezi ezt ki: „Te fiam vagy: e napon nemzettelek Téged.” /2/ Zsoltárok II.7. Ez az Atya – Fiú viszony az isteni létezés egységén belül, az I. és II. Logosz viszony persze a Megnyilvánulás Napjára vonatkozik, a világegyetem élettartamára. A Fiúnak ezt a nemzését, a II. Logosz, a Bölcsesség megjelenését jelzi a forma világában a szellemnek és az anyagnak - e két pólusnak, amelyek között a világ szövődése szövődik – szétválás, differenciálódása, azt mondhatnánk, a semleges, tétlen elektromosságnak – amivel az I. Logoszt jelképezhetjük, elkülönülése ez – a II. Logoszt jelképező kettős, pozitív és negatív formára, s ez által megnyilvánul a megnyilvánulatlan. Ezt az I. Logoszban végbemenő szétválasztódást elevenen ábrázolja nekünk a sejt osztódásra való előkészülete, amit a fizikai síkon megfigyelhetünk, s ahol látjuk a folyamatokat, amelyek egy

választófal megjelenéséhez vezetnek, s e fal által az egyetlen sejt két sejtté lesz. Mert minden, ami itt lenn történik, csupán a magasabb síkokon végbemenő dolgok visszatükröződése a durvább anyagban, és a mi sántikáló képzeletünk sokszor talál magának mankót a fizikai fejlődés tanulmányozásában. „Amint fönt, úgy alant”. A fizikai a spirituálisnak a visszatükröződése.

A pont azután, a vele együtt forgó vonallal, előző rezgésével derékszögben vibrál, s így képződik, még mindig a körben a kereszt, amely ily módon „az Atyától és a Fiútól származik”, a III. Logosz jelképe, a Teremtő Értelme, a teremtőként megnyilvánulni kész isteni Tevékenysége. Ő aztán, mint az aktív kereszt vagy szvasztika nyilvánul meg, az első a Logoszok közül, amelyik a két magasabb síkon kívül megnyilvánul, de az isteni kibontakozás harmadik fokozata.

A Monádok létrehozása

Mielőtt azonban a III. Logosz teremtő tevékenységét vizsgálánk, tudomást kell szereznünk a Monádok, vagyis ama tudategységek létrehozásáról, amelyeknek anyagban való fejlődési teréről készül a világegyetem. Teljesebb vizsgálatunkhoz a II. fejezetben még visszatérünk. Ezeknek az egységeknek milliói, amelyek az eljövendő univerzumban fognak kibontakozni, az isteni életben keletkeznek, akár csak a csírasedtek a szervezetben, még mielőtt fejlődésük színtere kialakult volna. Erről a kibocsátkozásról van megírva: „AZ így akarta: ÉN megsokasodom és megszületek”, és az Egyben emez akarati aktus folytán létrejött a SOK. Az Akaratnak két aspektusa van, a vonzás és a taszítás, a belélegzés és a kilélegzés, és amikor a taszítás aspektus működik, elkülönülés, szétszóródás áll elő.

Ez a megsokszorozódás az Egyben az Akarat működése folytán megadja az eredetet: az I. Logoszt, az osztatlan urat, az örök Atyát. Ezek a legnagyobb tűz szikrái, az „Istentörédek”, amelyeket általában „Monádoknak” neveznek. A Monád az isteni élet egy töredéke, amelyet egyedi lényre a legritkább anyagból való hártya választ le, s e hártya oly finom, hogy bár különálló formát ad mindegyiküknek, nem akadályozza az így mintegy burokba zárt élet szabad közlekedését a többi hasonló étellel. A Monádok élete így tehát az I. Logosz élete, tudat, s ezért három aspektusa van, amely mint Akarat, Bölcsesség és tevékenység van jelen; ez az élet az isteni megnyilvánulás síkján a második, vagy Anupadaka síkon ölt formát, s ott az Atya fiai ők, akár csak a II. Logosz, de fiatalabb fiak és egyetlen isteni képességük sem tud a saját síkjukénál sűrűbb anyagban ténykedni; Ő azonban, maga mögött korszakai fejlődésével készen áll isteni képességei gyakorlására, „Első-született a sok atyafi között”. /1./ Rómabeliek. VIII.29./

Életük az Ádi-ban gyökerezik, maguk az Anupadaka síkon tartózkodnak, egyelőre nincs eszközük, amelyekkel kifejezhetnék magukat, s várják „az Isten fiainak megjelenését”. /2. Rómabeliek VIII.19./ Ott is maradnak, míg a III. Logosz az anyagba fogja önteni életét, s azt alkalmassá fogja formálni ama testek megépítésére, amelyekre a Monádoknak fejlődésükhöz szükségük van. Nem fog azonban egészen elmerülni művében, mert bármily nagyoknak teszik is nekünk az ő munkája, neki magának kicsiny dolog az: „Egy töredékemmel áthatottam a mindenséget, s én megmaradok.” /3. Bhagavad Gitá X. 42./

Az a csodálatos Egyéniség nem vész el, és már egy része is elegendő arra, hogy egy kozmosz élete legyen.

A LOGOSZ, a felsőbb lélek, megmarad, mint világának Istene.

I. FEJEZET

A színtér előkészítése

1. Az atomok megalkotása

A III. Logosz, az Egyetemes Értelem, azzal kezdi teremtő munkáját, hogy megdolgozza az anyagot, amelyet teremtő naprendszerünk számára a végtelen térből minden oldalról magához vont. Ez az anyag a térben számunkra megismerhetetlen formákban van jelen, de már nyilvánvalóan meg van formálva nagyobb rendszerek szükségletei számára. H.P.Blavatsky azt mondta ugyanis, hogy a mi síkjaink atomi alsíkjai az első vagy legalacsonyabb kozmikus síkot alkotják. Ha ama kozmikus sík atomjait jelképesen egy zenei hangnak képzeljük, a mi atomjaink, ahogy őket a III. Logosz kiformálta, e hang felhangjaival jelképezhetők. Az világos, hogy szoros kapcsolatban vannak „a tér atomjaival”, megfelelnek azoknak, de jelenlegi formájukban nem azonosak velük. Az anyagnak ez a két típusa azonban, amelyből a mi „atomjaink” lesznek, már a naprendszer céljaira a térből kivont atomokban megmutatkozik, s ez atomokig le is bontható. H.P.Blavatsky is utal a kétszeres osztódásra, amiből mind alacsonyabb és alacsonyabb rendű atomok állnak elő, mikor így ír: „Az Egyetlen Kozmikus Atom az anyag síkján két atommá lesz, s mindegyik egy-egy energiaközponttá válik. Ugyanaz az atom a szellem síkján két sugárrá lesz, melyek... különállók ugyan a kalpa végéig, de mégis szorosan össze vannak fonódva. (1 The Secret Doctrine 1.696)

Egy-egy világegyetem keretein kívül ez az anyag igen sajátos állapotban van. Az anyag három tulajdonsága, a tehetetlenség, a mozgás és a ritmus egymást mintegy kiegyenlíti, és az egyensúly állapotában van. Úgy lehet őket elképzelni, mint egy zárt kört, nyugalmi állapotban. Némely régi könyvben az anyag összességét ebben az állapotban tehetetlenségnek nevezik. Mondják szűznek is; ez az égi Szűz Mária, a szűz anyag óceánja, ami a III. Logosz ráhatása folytán az Anyává lesz. A teremtés kezdete ennek a zárt körnek a megtörése, a tulajdonosoknak a biztos egyensúly állapotából a bizonytalanságba hozatala. Az élet mozgás, és a Nap-Logosz élete – lehelete, amint költőien nevezik – megérintvén a nyugvó anyagot, a tulajdonságok egyensúlyát megrendítette, vagyis egymáshoz viszonyodva állandó mozgásba hozta őket. Egy-egy világ élettartama alatt az anyag a szüntelen belső mozgás állapotában van. H.P.Blavatsky ezt mondja: „A Fohat megkeményül és szétszórja a két Testvért ... életté villanyozódik és az őseredeti pregetikus anyagot atomokra bontja szét.” /The Secret Doctrine 1.105./

Az atom kialakításának három fokozata van. Először meghatározódnak a keretek, amelyek között a lelket adó élet – a Logosz élete – az atomban rezegni fog. A rezgés hullámhosszának illetően elhatárolását és megállapítását szaknyelven „az isteni mérték”-nek nevezik. / Tanmatra. Annak – vagyis az isteni Szellemnek mértéke. / Ez adja meg egy-egy sík atomjainak megkülönböztető sajátosságait. Ez után megállapítja a Logosz – ez isteni mérték szerint – az atom formáját meghatározó vonalakat, a növekedés alaptengelyeit. A tengelyek egymással alkotott szögeit, amelyek a formát megadják, mivel ugyanazok, mint a megfelelő kozmikus atomnál. /5. Mindezt együtt tattvának nevezik./; a legközelebb fekvő analógiájuk a kristályok tengelyei. Végül a rezgés mértéke és a növekedés tengelyeinek szög-viszonyai által meghatározódik a felszín nagysága és formája, amit az atom felületének vagy falának nevezhetünk. Így tehát minden atomban megvan a lelket adó élet mértéke, a növekedés tengelyei és a körülzáró felület vagy fal.

A III. Logosz ötféle ilyen atomot teremt; az öt különböző „mérték” öt különböző rezgést jelent, és mindegyik fajta atom egy-egy alsíknak alapanyagát képezi. Minden síknak, bármely sokféle tárgy legyen is rajta, megvan tehát a maga atomi alaptípusa, amelyikre a sík összes tárgyai lebonthatók.

2. Szellem-Anyag

A „szellem-anyag” kifejezést talán jobban megértjük, ha egy percre megállunk a módszereinél, amellyel az egymás utáni síkok atomjai kialakíttatnak. Minden rendszer számára a körülötte levő tér-anyag az anyaga „gyökere”, a Mulaprakriti, ahogy a hinduk nevezik. Minden rendszer anyaga ebben a körülötte levő anyagban gyökerezik vagy alapul, s a maga saját, külön anyaga abból nő és fejlődik ki.

A Logosz, a rendszer felsőbb Lelke, miután maga köré vonta a térből a szükséges anyagokat, saját életével önt belé lelket, s ez az élet a finom anyagban, a Mulaprakritiban, Atma, az ÉN, a Szellem, minden részecskében. Fohat, a Logosz ereje – mondja H.P.Blavatsky – „lyukakat fúr a térbe” és ezt ennél bővebben és igazabban nem lehet leírni. Az a kavargó energia számtalan örvényt hoz létre, s ezeket mind az isteni energia és a növekvés tengelyei formálják ki, s mindegyiket a tér anyaga burkolja be; Átma Mulaprakriti burkokban, a szellem az anyag burkában, az első Ádi-sík „atomjaiban”. Ezeknek egy része „atom” marad; a többi összekapcsolódik, és molekulákat alkot; a molekulák még összetettebb molekula-kombinációkká kapcsolódnak össze és így tovább, míg csak ki nem alakul a hat alsík az atomi alatt. (Mindezt a lent megfigyelő dolgok analógiájára állítjuk, minthogy a legmagasabb síkok megismerhetetlenek.) Aztán a második sík atomjainak megalkotása következik. Mértéküket és növekvési tengelyüket a III. Logosz a fent leírt módon határozta meg; majd az első, az Ádi-sík atomjainak egy része saját legalacsonyabb alsíkjuk atomkombinációjából vonnak maguk köré burkot; a Szellem és az ő kozmikus anyagból (Mulaprakriti) való eredeti burka, vagyis az első sík atomja, lesz a második sík szelleme és az hatja át az új burkot, ami saját magának legalsó fokú kombinációjából alakult. Ezek az ily módon meglelkesített burkok, a második, anupadaka-sík atomjai, s ezeknek az atomoknak mind bonyolultabb összetételeiből áll elő a hat többi alsík. Az anupadaka-sík atomjai, s ezeknek az atomoknak mind bonyolultabb összetételeiből áll elő a hat többi alsík. Az anupadaka-sík atomjai aztán magukra öltik saját legalacsonyabb alsíkjuk összetételeit, s így lesznek az atmikus sík atomjává; a Szellem már két burkot visel, belül van az anupadaka-sík legalsó alsíkjának kombinációjából álló atom-falon, s az eredeti Szellemet vagy életet, és az ő két burkát mondják az atmikus síkon szellemnek, anyagnak pedig a sík atomjának falát tekintik.

Ez az atom ismét burkolózáván a legalacsonyabb atmikus alsík kombinációjába, a buddhikus síkon három burkoló hártájára van a legalsó atmikus összetételeiből való atomi burkán belül. A mentális síkon a Szellemnek négyszeres burkolata van az atomi falon belül, az asztrálon ötszörös és a fizikain hatszoros s még minden esetben ott az atomi fal. Szellemnek azonban mindig a Szellemet és – a legkülső kivételével – az összes burkait tekintjük, s csak a legkülső burkot tekintjük formának vagy testnek. A Szellemnek ez az involúciója teszi lehetővé az evolúciót, bár a leírás bonyolultnak látszik, az elv maga egyszerű és könnyen érthető. Joggal beszélhetünk tehát mindenütt „szellem-anyagról”.

3. Az alsíkok

A fizikai sík legvégső atomjai nem azonosak a modern vegyész „atomjaival”. A végső atomok egymás utáni típus-csoportokba állnak össze, ezek a „halmazállapotok”, s egy vegyi

atom ez állapotok közül az ötödikbe, hatodikba vagy hetedikbe tartozhat, lehet gáz, folyadék vagy szilárd test. Közismert a gáznemű, cseppfolyós és szilárd halmazállapot, vagy ahogy gyakran nevezik, a légnemű, cseppfolyós vagy szilárd alsík; és a gáznemű fölött van még négy kevésbé ismert állapot, az anyag három éterikus halmazállapota, vagy alsíkja, és az igazi atomi alsík. Ezek az igazi atomok állnak össze csoportokba, amelyek aztán, mint egység működnek, s e csoportokat nevezzük molekuláknak. A molekulákban levő atomokat magnetikus vonzás tartja össze, és minden alsík molekulái egymáshoz viszonyítva mértanilag ugyanolyan tengelyeken vannak elhelyezve, mint amilyenek a megfelelő sík atomjának tengelyei. Ily módon tehát, azáltal, hogy az atomok egymásután molekulákba, az egyszerűbb molekulák összetettebb molekulákba csoportosulnak, kialakulnak a síkok alsíkjai, a III. Logosz irányító tevékenysége mellett, míg teljessé nem válik a fejlődés szintere, amely öt síkból áll – az első és a második e szintéren felül van – és mindegyik hét alsíkra oszlik. Nem kell azonban azt hinnünk, hogy ez a hét alsík, úgy, ahogy őket a III. Logosz megalkotta, azonos azokkal, amelyek most megvannak. A fizikai világot véve példának, körülbelül úgy viszonyulnak a mostani alsíkokhoz, mint a vegyész által proto-hidrogénnek nevezett elem a belőle származó hidrogénelemhez. A mostani állapotot nemcsak a III. Logosz munkája hozta létre, akiben a tevékenység van túlsúlyban; a teljessé váláshoz a II. Logosz erősebben vonzó vagy összetartó energiáira volt szükség, aki a Bölcsesség, tehát a Szeretet.

Fontos jól megjegyeznünk, hogy a síkok át- meg áthatják egymást, hogy a megfelelő alsíkok közvetlen kapcsolatban vannak és a sűrűbb anyag közbeeső rétegei voltaképpen nem választják el őket egymástól. Nem szabad tehát úgy elképzelnünk az atomi alsíkokat, mintha azokat hat, általában fokozódó sűrűségű alsík választaná el egymástól, hanem úgy, hogy közvetlen összefüggésben vannak egymással.

Ezt a következő diagrammal ábrázolhatjuk:

	FORMA	ÉLET					
i. Ádi							
ii. Anupadaka							
iii. Atma (éter)							
iv. Buddhi (levegő)							
v. Manasz (tűz)							
vi. Káma (víz)							
vii. Stúhla (föld)							

Ne feledjük, hogy ez csak ábra, nem pedig kép, vagyis csak kapcsolatokat fejez ki, nem anyagi tényeket – a kapcsolatokat, amelyek a síkok között keveredésük folytán fennállnak, nem pedig 49 külön téglát, hét sorba állítva, egyiket a másik tetejére.

Ez a kapcsolat pedig igen fontos, mert azt jelenti, hogy az élet rövid úton az egymással közlekedő atomi alsíkokon átmehet síkról síkra, s nem szükséges körüljárnia a hat molekuláris alsíkot, mielőtt elérné a következő atomi alsíkot, hogy folytathassa leszállását. Sőt rögtön látni fogjuk, hogy a Monádtól jövő élet-áramok a fizikai síkba leszálltukban éppen ezen az atomi úton haladnak. Ha most megvizsgálunk egy fizikai atomot, és mint egészet tekintjük, egy élet-örvényt látunk, a III. Logosz elképzeltetlen gyorsasággal kavargó életét. E kavargó örvények közötti vonzás folytán molekulák keletkeznek, s kialakul a sík a maga alsíkjaival. A kavargó örvény határfelületén azonban ott vannak a spirillák, kavargó erőáramok, melyek mindegyike derékszöget zár be mind a bent lévővel, mind a kívül lévővel. Ezeket a kavargó áramokat a Monád élete hozza létre és nem a III. Logosz élete, s ezek még nincsenek jelen a korai fokon, amelyet vizsgálunk; ezek a fejlődés folyamán egymás után bontakoznak ki teljes aktivitásúvá, mégpedig minden körben egy-egy; alapjaikat a III. Logosz ugyan a negyedik körben már befejezi, de a Monád életárama csak négyben kering, a másik három még csak épp hogy gyöngén jelezve van. A magasabb síkok atomjai ugyanennek az általános tervnek alapján alakíttatnak ki, már ami a központi logoszi örvényt és a körülfogó áramokat illeti, de több részlet jelenleg nem áll rendelkezésünkre. Számos joggyakorlatnak a célja, hogy az atomok fejlődését az által gyorsítsa meg, hogy meggyorsítja a Monádnak ezt a spirilla-serkentő munkáját rajtuk. Amint a monádi életnek ezek az áramai hozzájárulnak a logoszi örvényléshez, az élet tónusa minőségileg mind gazdagabb és gazdagabb lesz. A központi örvényt az alaphanghoz hasonlítjuk, a körbeforgó, kavargó áramokat a felhangokhoz; minden újabb felhang újabb gazdagságot kölcsönöz a hangnak. Így új erővel, új szépségekkel gazdagodik az élet hétszeres akkordja.

4. Az öt sík

Azok a különböző visszahatások, amelyekkel a síkok anyaga később a tudat behatására válaszolni fog, a III. Logosz munkájától függenek, a „mértéktől”, amellyel az atomot meghatározza. Amint láttuk, minden sík atomjának megvan a maga mértéke, s ez a mérték korlátozza visszaható képességét, rezgő mozgásait, és megadja sajátos jellegét. Mint ahogy a szem is úgy van megalkotva, hogy bizonyos rezgésszámon belüli éterrezgéseket tud felfogni, ugyanúgy tud mindegyik atomtípus szerkezeténél fogva, bizonyos keretek között válaszolni a rezgésekre. Az egyik síkot „elme-anyagból” valónak nevezik, mivel atomjainak „mértéke” folytán legfőbb visszahatásuk az olyan rezgéssorozatokra való reagálás, amelyek a LOGOSZNAK a teremtő tevékenység által módosított Tudás-aspektusához tartoznak. /6. A „Krijával” működő „csit”, a tevékenységgel működő Bölcsesség./

Egy másik síkot a „vágy-anyag” síkjának neveznek, mivel atomjainak „mértéke” folytán legfőbb visszahatásuk a LOGOSZ Akarat-aspektusához /7. Icscsá / tartozó rezgéssorozatokra való reagálás. Így minden atom-típusnak megvan a maga sajátos visszarezgési képessége, melyet saját rezgési mértéke határoz meg. Minden atomban burkoltan ott nyugszik a tudat három aspektusára való visszarezgés számtalan lehetősége, s ezek az atomban lévő lehetőségek a fejlődés során, mint képességek kerülnek ki belőle. Az anyag visszarezgési képességét, valamint a viszontrezgési minéműségét a hármasság ÉN eredeti ráhatása határozza meg, továbbá a mérték, amelyet a III. Logosz jelöl ki az atom számára. A III. Logosz a maga megszámlálhatatlanul sokféle rezgési képességéből egy részt oda ad egy bizonyos rendszer anyagának a fejlődés egy bizonyos ciklusára. Ezt a képességet jól bevési az anyagba, és saját magának az atomba beburkolt élete mindvégig fenn is tartja benne. Így alakul ki a fejlődés ötszörös színtere, melyben a tudatnak ki kell bontakoznia.

A III. Logosznak ezt a munkáját rendszeren első élet-hullámnak szokták nevezni.

II. FEJEZET

Tudat

1. A szó jelentése

Nézzük most, mit értünk a tudat alatt és lássuk, vajon ez a meglátás felépíti-e számunkra azt a hön áhított „hidat”, amely a modern gondolat kétségbeesése, a tudat és az anyag között, áthidalja-e számunkra ezt a „szakadékot”, amely a kettő közt állítólag örökké fenn áll.

Hogy a szavak meghatározásával kezdjük – a tudat és élet azonos, egy dolog két neve belülről és kívülről nézve. Nincs élet tudat nélkül, nincs tudat élet nélkül. Ha nagyjából kettéválasztjuk őket gondolatban és analizáljuk, amit tettünk, azt találjuk, hogy a befelé fordult tudatot az élet névvel neveztük és a kifelé fordult életet a tudat névvel. Ha figyelmünket az egységre szegezzük, azt mondjuk: élet; ha a sokféleségre szegzzük, azt mondjuk: tudat, és elfeledjük, hogy a sokféleség az anyaghoz tartozik, az anyag lényege, a visszatükröződő felület, amelyben az Egy Sokká válik. Ha azt mondják, hogy „az élet többé-kevésbé tudatos”, akkor nem az életről, mint absztrakcióról beszélnek, de „egy élő dologról”, amely többé-kevésbé tudatos környezetét illetően. A tudatosság kisebb-nagyobb volta függ az őt beburkoló fátyol vastagságától és sűrűségétől, amely őt társaitól különálló élő dologgá teszi. Semmisítsd meg gondolatban ezt a fátylat és megsemmisíted gondolatban az életet is, és ABBAN vagy, amibe minden ellentét beleolvad, a MINDENBE.

Ez következő pontunkhoz vezet minket: a tudat léte magában foglalja az alapvető, minden alapját képező EGYSEG két aspektusra való választását. A tudat modern nevében a „tudatosság”-ban ez ugyancsak benne van. Mert nem akaszthatjuk fel a tudatosságot az űrbe; a tudatosság előfeltételez valamit, aminek tudatában van. Legalábbis egy kettősséget. Másképp nem létezik. A tudat, a tudatosság legmagasabb absztrakciójában bennfoglaltatik ez a kettősség; a tudat megszűnik, ha a korlátozás érzetét elvonjuk, a tudat léte a korlátozástól függ. A tudatosság lényegében a korlátozás tudata és csupán másodsorban mások tudomásul vétele. Mások tudomásul vétele azzal keletkezik, amit öntudatnak, öntudatosságnak nevezünk. Ez az absztrakt Kettősség – az Egyben, a tudat-korlátozás, szellem-anyag, életforma soha el nem választhatók, együtt jelennek meg és tűnnek el; csupán egymáshoz való viszonyukban léteznek; beleolvadnak a szükségszerűen meg nem nyilvánult Egységbe, a legmagasabb szintézisbe.

„Amint fönt, úgy alant.” Hadd segítsen nekünk megint az „alant”; lássuk a tudatot, amint az a forma oldaláról nézve mutatkozik, amint azt a tudatos dolgok egy világegyetemében látjuk. A villamosság csupán, mint pozitív és negatív nyilvánul; ha ezek közömbösítik egymást, a villamosság eltűnik. A villamosság minden dologban létezik, neutrálisan, meg nem nyilvánultan; minden dologból előbukkanhat, de nem csak, mint pozitív, vagy csak negatív; mindig egyik a másikat egyensúlyozva, e kettőben mindig meglévén a hajlam arra, hogy visszalépjenek együtt a látszólagos semmiségbe, ami nem semmiség, de egyformán mindkettőnek a forrása.

De ha ez így van, mi lesz a „szakadékból”? Minek kell akkor a „híd”? A tudat és az anyag kihatással vannak egymásra, mert az egésznek az alkotóelemei, mindkettő megjelenik, amint széthúzódnak, mindkettő eltűnik, amint egyesülnek, és amint eltávolodnak, mindig egy

kapcsolat létezik köztük. /1./ Ez a kapcsolat magnetikus, de a legfinomabb fajtájú magnetizmusból való, melyet Fohat-nak vagy Daivipraktiti-nek nevezünk, a „Logosz Világosságának”. Szubsztanciából való és benne a tudat lényege és az anyag lényege polarizálva, de nem szétválva létezik./

Nincs olyasmi, mint egy tudatos egység, amely ne állna ebből a szét nem vált dualitásból, egy kétpólusú mágnesből, melyek mindig kapcsolatban vannak egymással. Mi valami különállóra gondolunk, amit tudatnak nevezünk, és kérjük, hogy hat az egy másik külön valamire, amit anyagnak nevezünk. Nem létezik két olyan különálló valami, hanem csupán az AZ két különvált, de elválaszthatatlan aspektusa, amely a kettő nélkül megnyilvánulatlan, amely nem tud megnyilvánulni csak az egyikben vagy a másikban, és egyformán megvan mindkettőben. Nincsenek homlokzatok hátrészek nélkül, nincsenek fentek alantak nélkül, nincsenek külsők belsők nélkül, nincs szellem anyag nélkül. Hatnak egymásra, mert egy egység elválaszthatatlan részei, amely mint kettősség nyilvánul a térben és időben. A „szakadék” akkor jelenik meg, amikor mi egy teljesen anyagtalan „szellemre” gondolunk és egy „testre”, amely teljesen anyagi – azaz két dologra, amelyek egyike sem létezik. Nincs olyan szellem, amely ne volna anyagba burkolt: nincs anyag, amely ne volna szellem által lelkesített. A legmagasabb elkülönült Énnel megvan a maga anyag-fátyla, és bár az ilyen Ént „szellemnek” nevezzük, mert a tudat aspektus annyira túlsúlyban van, mégis igaz, hogy neki is megvan a maga rezgő anyagburka, és hogy ebből a burokból, indul ki minden ösztönzés, amely sorjában egymás után hat minden más sűrűbb anyagi burokra. Ezt mondani nem jelenti a tudat materializálását, csupán csak annak a ténynek az elismerését, hogy a két elsődleges ellentét, a tudat és anyag, szorosan egybekötöttek, soha sincsenek szétválasztva, még a legmagasabb lényben sem. Az anyag - korlátozás, és korlátozás nélkül nincs tudat. Távol attól, hogy anyagiasítsa a tudatot, mint fogalmat, éles ellentétbe állítja az anyaggal, de elismeri a tényt, hogy egy lényben az egyik nem található a másik nélkül. A legsűrűbb anyagnak, a fizikainak megvan a maga tudat-magva: a gáz, a kő, a fém él, tudatos, éber. Így az oxigén bizonyos hőfokon tudomásul veszi a hidrogént és siet összeállni vele.

Nézzük most a tudatot belülről, és lássuk mit jelent az a mondat: „Az anyag korlátozás.” A tudat az egy Valóság, annak a sokat használt mondatnak legteljesebb értelmében; ebből következik, hogy bármely, bárhol található valóság a tudatból származik. Tehát minden, amit elgondolunk: VAN. Azt a tudatot nevezzük Abszolút Tudatnak, amelyben minden van, szó szerint minden, mind „lehetséges”, mind „tényleges”, tényleges lévén az, amire, mint létezőre gondol egy elkülönült tudat időben és térben, és lehetséges mindaz, amire nem gondolnak az idő semmiféle időszakában és a tér semmiféle pontján. Az a Minden, az Örök, a Végtelen, a Változatlan. Az a Tudat, amely az időt és teret gondolja el, és minden formát, mint bennünk sorjában és helyeken létezőt, az Egyetemes Tudat, az EGY, melyet a hinduk Szaguna Brahman-nak neveznek – az ÖRÖKKÉVALÓ tulajdonságokkal – a PRATYAG-ATMA – a Felső Én; a keresztény Istennek; a párszi Hormuzd-nak; a muzulmán Allah-nak. A tudat, amely egy határozott idővel foglalkozik, legyen az hosszú vagy rövid, határozott térrel, legyen az óriási vagy korlátolt, egyéni vagy konkrét lényé, sok vagy néhány világegyetem Uráé, vagy egy világegyetem bármely úgynevezett részévé. Az Ő része, és ezért számára egy világegyetem – ezek a kifejezések a kiterjedést illetően a tudat erejével változnak; amennyit az egyetemes gondolatból a különálló tudat el tud gondolni, azaz, amelyre rányomhatja saját valóságát, amelyről úgy gondolkodhat, mint önmagáról, az az Ő világegyeteme. Minden világegyetemet az a Lény, aki annak Ura részesít saját elidegeníthetetlen valóságában; de őt magát mindig korlátozza és uralja az ő felettesének gondolata, annak a világegyetemnek az Ura, amelyben ő, mint forma létezik. Így mi, akik egy naprendszerben létező emberi lények vagyunk, körül vagyunk véve számtalan formával,

amelyek rendszerünk Urának a gondolatformái, a mi Ishvaránké, a mi uralkodónké. A harmadik Logosz által elgondolt „isteni mérték” és a „növekvés tengelyei” uralják atomjaink formáit, és az általa elgondolt felület, mint az atom határa és ellenállója, ellenállást tanúsít minden hasonló atommal szemben. Így mi megkapjuk a mi anyagunkat, és nem változtathatjuk azt meg, kivéve az ugyancsak általa elgondolt módszerek alkalmazásával; csak addig, amíg az Ő gondolata folytatódik - létezhetnek az atomok és mindaz, ami belőlük áll, minthogy nincs Valóság, kivéve az Ő gondolata által adott. Addig, amíg Ő megtartja őket, mint az Ő testét, kijelentve: „Én vagyok ez: ezek az atomok az Én testem; ők részesülnek Életemben”, addig, mint valóságosnak fognak hatni minden lényre ebben a naprendszerben, akik tudata hasonló leplekbe van burkolva. Amikor Ő a Megnyilvánulás Napjának végén kijelenti: „Én nem vagyok ez; ezek az atomok már nem az Én testem többé; már nem osztoznak többé Életemben”: akkor el fognak tűnni, mint az álom, mint amik voltaképpen, és csupán az marad meg, ami a nagyobb rendszer Urakodójának a gondolatformája.

Így, mint szellemek, lényegileg elidegeníthetetlenül isteniek vagyunk, mindazzal a fényességgel és szabadsággal, ami a szóban rejlik. De mi anyagba vagyunk burkolva, amely nem a miénk, amely a mi rendszerünk Uralkodójának gondolatformája – Akit megint hatalmasabb rendszerek Uralkodói uralnak, amelyekhez a miénk is tartozik – és mi csak lassan tanulunk meg uralkodni felette és használni. Ha mi felismerjük egységünket az Uralkodóval, akkor az anyagnak nem lesz többé hatalma felettünk, és mi annak a valótlanságnak fogjuk látni, ami, amely az Ő akaratától függ, amelyet aztán, mint a magunkét is ismerni fogunk. Akkor aztán „játszhatunk vele”, mint ahogy nem tehetjük meg, amíg megköt minket kölcsönzött valóságával.

Így a tudatból, belülről kifelé nézve még világosabban látjuk, mint láttuk, amikor a formák világából néztük, hogy nincs „szakadék” és nincs szükség „hídra”. A tudat változik, és minden változás az őt körülvevő anyagban, mint rezgés jelenik meg, mert a LOGOSZ az anyag rezgéseit gondolta el a tudatban lévő változások változatlan velejáróinak; és minthogy az anyag csupán a tudat származéka és tulajdonságait az aktív gondolat nyomja rá, a Logoszi Tudat minden változása megváltoztatná a rendszer anyagának a tulajdonságait, és minden Tőle származó tudat bármely változása abban az anyagban, mint változás mutatkozik. Ez a változás az anyagban egy rezgés, egy ritmikus mozgás azon határokon belül, melyet Ő vont meg az anyagtömeg mozgathatására abban a vonatkozásban. „Változás a tudatban és az őt határoló anyag rezgésében” egy „pár”, melyet a Logosz gondolata nyomott rá Egyetemének minden testet öltött tudatára. Hogy létezik egy ilyen állandó viszony, azt mutatja az a tény, hogy az anyagi burok rezgése, mely az ő lelkesítő tudat-változását kíséri, és hasonló rezgést okoz – vagy egy másik tudat éltette burokban, az első tudathoz hasonló változást idéz elő abban a másik tudatban.

A fizikainál egy sokkalta finomabb anyagban – a mentális anyagban – sokkalta jobban látható a tudat teremtő ereje, mint a fizikai világ sűrű anyagában. Az anyag sűrűvé vagy ritkává válik, és változtatja összetételeit és formáit, a benne tevékeny tudat gondolatainak megfelelően. Míg az alapvető atomok – a Logoszi gondolat következményei – változatlanok maradnak, összeállíthatók és szétválaszthatók akarat szerint. Az ilyen tapasztalatok megnyitják az elmét az anyag metafizikai fogalma számára, és képessé teszik arra, hogy azonnal észrevegye az anyag kölcsönzött valóságát és nemlétét.

Az intés egy szava hasznos lehet az „Egy testben lévő tudat”, „Egy testet lelkesítő tudat” és hasonló mondatokat illetően. A tanuló hajlik arra, hogy a tudatot egy hígított gázfélének képzelje el, bezárva egy anyagi tartályba, egy palackfélébe. Ha gondosan fog

gondolkodni, rá fog jönni, hogy a test ellent álló felülete csupán a Logoszi gondolatforma, és azért van ott, mert oda van gondolva. A tudat tudatos lénye formájában nyilvánul, mert a Logosz ilyen elkülönüléseket gondol el, elgondolja a körülzáró falakat, olyan gondolatkorlátokat csinál. És a Logosz e gondolatai az Egyetemes Énnel való egységéből erednek, és csupán ismétlődése egy bizonyos világegyetemen belül a sokasodás akaratának.

Gondos időzés az elmében a fent vázolt különbségeken az Abszolút Tudat, Egyetemes Tudat és Egyéni Tudat között megakadályozzák a tanulót abban, hogy feltegye az oly gyakran hallott kérdéseket: Miért létezik egy világegyetem? Miért korlátozza önmagát a Teljes Tudat? Miért kell a Tökéletesnek tökéletlenné válnia, a Teljes hatalomnak erőtlenséggé, Istennek ásvánnyá, állattá, emberré? Ebben a formában a kérdés megválaszolhatatlan, mert hamis feltevésen alapszik. A Tökéletes az Egész, a Teljesség, a Lét Összessége. Végtelenségében bent foglaltatik minden, mint ahogy feljebb említettük, a lét minden lehetősége, valamint valósága. Mindaz, ami volt, van, lesz, lehet örökre van abban a Teljességben. ÖRÖKBEN. Csak Ő maga ismeri önmagát, a Lét végtelen, elképzelhetetlen gazdagságában. Mert minden ellentétpárt magában foglal, és minden pár, megerősítve önmagát, az ész szemében megsemmisíti önmagát és eltűnik. Az egy Úrnek látszik. De végtelen világegyetemek eredvén benne, azt a Plénumnak nyilvánítják. Ez a tökéletes sosem válik tökéletlenné; az semmivé válik; az egészen Szellem és Anyag Erő és Gyengeség, Tudás és Tudatlanság, Béke és Viszály, Üdvösség és Fájdalom, Hatalom és Gyengeség; a megnyilvánulás végtelen ellentétei egymásba olvadnak és eltűnnek a meg nem nyilvánulásban. A Minden magában foglalja a megnyilvánulást és a meg nem nyilvánulást, a Szívnek a diasztoleját és szisztoleját, ami Lét. Az egyik éppoly kevésbé kíván magyarázatot, mint a másik. A rejtély felmerül, mert az emberek külön kiemelik az elválaszthatatlan ellentétpárok egyikét – Szellemet, erőt, Tudást, Békét, Üdvösséget, Hatalmat és aztán kérdik: „Miért kell ezeknek ellentétjeiké válniuk?” Ők nem válnak. Semmiféle tulajdonság nem létezik ellentétje nélkül; csak egy pár nyilvánulhat meg, minden elejének megvan a háta, szellem és anyag együtt keletkeznek; nem mintha szellem létezne és aztán csodálatosképpen létrehozná az anyagot, hogy korlátozza és elvakítsa önmagát, de a szellem és anyag az Örökben keletkeznek egyidejűleg, mint Annak Léte egy módjaként, a Minden önkifejeződésének egy formájaként, Pratyagatma és Mulapraktiki, kifejezve időben és térben az Időtlent és Tértelet.

A Monádok

Láttuk, hogy a harmadik Logosz tevékenysége folytán ötszörös színteret nyújtott a tudategységek fejlődésére, és hogy a tudat egy egysége az Egyetemes Tudat egy töredéke, egy adagja, melyet különállásba gondoltak, mint az egyéni, anyagba burkolt lényt, az Első Logosz szubsztanciájának egy egységét, hogy leküldjék a második síkra, mint különálló lényt. Az ilyen egységeket technikailag Monádoknak nevezzük. Ezek a Fiúk, akik öröktől fogva, egy teremtő korszak elejétől fogva az Atya kebelében lakoznak, akik még „nem váltak tökéletessé szenvedés által” /1. Zsidókhhoz II.10./ ... szenvedések által szentelné fel./; mindegyikük igazán „egyenrangú az Atyával, ami isteniségüket illeti, de az Atya alatt állnak, ami emberi mivoltukat illeti” /2. Athanáziai hitvallás/; és mindegyiküknek az anyagba kell szállniuk, hogy minden dolgot alá vessenek maguknak /3. Korinthusbeliekhez XV.28./. Minek utána pedig mindenkinek az ő birodalmába vezetnek, akkor maga a Fiú is annak alá vettetik, aki néki mindeneket birodalmába adott, hogy az Isten mindenkiben minden legyen /”elvetetik erőtelen test, feltámasztatik hatalmas”/; /4. ugyanott 43./ . Egy statikus Logosznak, akinek benne rejlik minden isteni potencialitás, dinamikus Logosszá kell válnia, aki minden isteni

erőt kinyilatkoztat. Mindent tudó, mindenütt jelen lévő, a maga második síkján, de öntudatlan, „eszmeletlen” a többiekben /5/ H.P.B. As Key the Theosophy 53.o/ , dicsőségét anyagba kell burkolnia, amely megköti őt, azért, hogy mindent tudó, mindenütt jelen levő legyen minden síkon, reagálni tudjon a világegyetem minden isteni rezgésére, ahelyett, hogy csak a legmagasabbakra tudjon válaszolni.

Egy nagy igazság e gyenge leírása értelmét a tanuló az embrió élet és születés tényei szemlélésének segítségével pillanthatja meg. Amikor egy Ego újraszületik, az emberi anya fölött időzik, akiben leendő teste épül, az eszköz, melyben egy napon lakni fog. Ez a test lassan fölépül az anya alkatrészeiből, és az Ego keveset tehet, ami formálását illeti: az egy embrió öntudatlan jövőjét illetően, csupán homályosan van tudatában az anyagi élet áramlásának, amelyre benyomással vannak az anyai remények és félelmek, gondolatok és vágyak. Semmi az Ego felől nem hat rá, kivéve azt a gyenge befolyást, amely a fizikai permanens atomon átjön, és nem osztozik, mert nem tud válaszolni az Ego messze ható gondolataira, aspiráló érzelmeire, mint ahogy azokat a kauzális testében kifejezi. Ennek az embrióknak fejlődnie kell, fokozatosan emberi formát öltenie, önálló életet kell kezdenie, függetlenül anyjától, hét évet kell eltöltenie – emberi időszámítás szerint – ilyen önálló életben, mielőtt az Ego teljesen meglelkesíthetné. Azonban a lassú fejlődés alatt, annak gyermeki tehetetlenségével, gyerekes bolondságaival, örömeivel és fájdalmaival, az Ego, akihez tartozik, folytatja a maga tágabb, gazdagabb életét, mind közelebbi kapcsolatba kerül ezzel a testtel, amely nélkül nem tud a fizikai világban dolgozni, és érintése miatt az agy-tudat növekedése nyilvánul meg.

A Monád állapota tudatának egy világegyetemben való fejlődéséhez viszonyítva hasonlít az Egoéhoz új fizikai testéhez viszonyítva. Az ő saját világa a második, az Anupadaka síké, ott ő teljesen tudatos világának mindent átfogó Ön-Tudatával, de nem tudatos eleinte az én-eket illetően, akik között külön áll, „másokat illetően”. Lássuk a fokokat, amelyeken áthalad. Ő először egy szikra a lángban: „Én egy lángot érzékelek, ó Gurudeva, én számtalan, nem különálló szikrát látok benne ragyogni.” A láng az Első Logosz, a nem különálló szikrák a Monádok. Az ő megnyilvánulási akarata az övék is, mert ők a csíra-sejtek az ő testében, amelyeknek rövidesen különálló életük lesz leendő világegyetemben. Ettől az Akarattól mozgatva, a szikrák osztoznak a „Fiú létrehozásának” nevezett változásban, és átmennek a Második Logoszba és Benne lakoznak. Azután a Harmadik „keletkezésével” megkapják Tőle „a szellemi Egyéniséget”, amelyről H.P.Blavatsky beszél, e derengő különállást. /6. Okkult katekizmus, idézve a The Secret Doctrine-ban 145.o./ De még mindig nincs meg a „mások” érzete, amely az „Én” érzet visszahatásának az előidézéséhez szükséges. A tudat három aspektusa, amely az övék az által, hogy osztoznak a logoszi életben, egy szóképet használva, még mindig „befelé fordult”, egymásra hatva, alvó állapotban, a „külsőről” nem tudva, osztozva az egész-Ön-tudatban. A Teremtő rendeknek /7. Lsd: The pedigree of Man 11,12/ nevezett Nagy Lények a „külső” tudatára ébresztik őket; Akarat, Bölcsesség, tevékenység a „külső”-nek a tudatára ébrednek, felébred a „mások” homályos tudata, amennyire „mások”-ról szó lehet egy olyan világban, ahol „mindegyik forma keveredik és áthatja egymást” és mindegyik „egy egyéni Dhyán Chohan-ná válik, külön a többitől”. /8. The Secret Doctrine 285./ A fent említett első fokozaton, amikor a Monádok a szó legszorosabb értelmében 69. „A szó legszorosabb értelmében”, vagyis különálló egyéniség nélkül, el nem különülve, a valóságban fent maradnak, mindörökké ragyogva a Lángban./ El nem különült „csírasejtek” az Ő testében, a bennük levő Akarat, Bölcsesség és Tevékenység rejtett és nem nyilvánvaló. Az Ő megnyilvánulási akarata az ő akaratuk is, de öntudatlanul, Ő ön-tudatos lévén, ismeri célját és útját; ők még nem lévén öntudatosak, mint Testének a részeiben, bennük van Akaratának mozgató ereje, amely rövidesen az ő egyéni

életakarattá válik, és amely azokba a körülményekbe hajtja őket, ahol egy külön-ön-tudatos élet lehetséges egy minden-ön-tudatos helyett. Ez elvezeti őket a Második Logosz életének második szakaszához és a harmadikhoz. Aztán, aránylag elkülönülve, a Teremtő rendek felébresztése magával hozza a „mások” és „én” homályos érzetét, és azzal a vágyakkal egy rezdülést az „én” és a „mások” érzetének világosabban meghatározott érzete után; és ez az „egyéni” életakarattal, és ez vezeti őket ki a sűrűbb világokba, ahol olyan élesebb meghatározás lehetővé válik.

Fontos megérteni, hogy az egyéni „én” fejlődése ön-elhatározott tevékenység. Mi itt vagyunk, mert akarunk élni: „senki más nem kényszerít”. A tudatnak erről az aspektusáról, az akaratról, ennek a könyvnek a későbbi fejezeteiben lesz szó, és itt azt a tényt kell csak hangsúlyoznunk, hogy a Monádok leszállása az anyag alacsonyabb síkjaira, a megnyilvánulás mezejére, az ötszörös világegyetembe ön-indított, ön-elhatározott. Az abban lévő eszközeikben úgy viszonyulnak, mint az Ego fizikai testéhez, ragyogó isteni életükkel a fenséges világokban, de alacsonyabb rendű eszközeik fölött időznek és mindig többet és többet nyilvánítanak meg bennük, amint azok plasztikusabbá válnak. Erről H.P.Blavatsky úgy beszél, mint „az anyagba lefelé köröző Monádról”. /10. The Secret Doctrine 267./

A természetben mindenütt látjuk ugyanezt a törekvést az élet teljesebb megnyilvánulása felé, ezt az állandó élni akarást. A földre temetett csíra növekvő hajtását fölfelé tolja a fény felé. A bimbó, melyet akadályoz az őt beburkoló kehely, feltöri börtönét és kitárul a napfényben. A tojásban lévő csirke kettőtöri az őt korlátozó héjat. Az élet mindenütt kifejeződést keres, az erők gyakorlásukra törekszenek. Lássuk festőt, a szobrászt, a költőt, a benne viaskodó teremtő géniusszal; a teremtés nyújtja a legfinomabb örömet, a fenséges élvezet legáthatóbb zamatát. Ebben megint csak egy példáját látjuk az élet mindenütt jelenlévő természetének, akár a Logoszban, akár a géniusban, vagy az egy nap mulékony lényében; mind örül az élet üdvében, és akkor érzik, hogy leginkább élnek, amikor teremtés által szaporodnak. Érezni az életet, amint kifejeződik, kiárad, szétterjed, növekszik, az egyben az életakarattal eredménye és gyümölcse az élet üdvösségében.

Egyes Monádok, amelyek hajlandók magukra venni az ötszörös világegyetem fáradalmait, azért, hogy úrrá legyenek az anyagon és a maguk részéről világegyetemet teremtsenek benne, belebocsátkoznak, hogy benne kifejlődött Istenné váljanak, az élet fájává, a lét egy másik forrásává. Egy világegyetem formálása a kiindulás napja; az élet válás; az élet változás által ismeri meg önmagát. Azok, akik nem akarnak az anyag mestereivé, teremtőivé válni, megmaradnak statikus üdvösségükben, kizárva az ötszörös világegyetemből, öntudatlanul tevékenységeit illetően. Mert nem szabad elfelejteni, hogy mind a hét sík áthatja egymást, és hogy a tudat bármely síkon jelenti az illető sík rezgéseire való válaszolás hatalmát. Éppen úgy, mint ahogy egy ember tudatos lehet a fizikai világban, mert a fizikai teste megszervezett arra, hogy felfogja és továbbítsa hozzá annak rezgéseit, de teljesen öntudatlan a magasabb világokat illetően, bár azok rezgései érik őt, mert még nem szervezte meg eléggé magasabb testeit arra, hogy felfogják és továbbítsák neki azok rezgéseit. Így tudatos a Monád, a tudat-egység, a második síkon, de teljesen tudatlan az őt alacsonyabb rendűn.

Ő fejleszteni fogja tudatát ezekben azzal, hogy minden síknak az anyagából felvesz valamennyit, beburkolózza ebbe az anyagba és burokká formálva, amellyel kapcsolatba tud kerülni ezzel a síkkal, fokozatosan testté szervezve ezt az anyagburkot, amely a maga síkján, mint az ő kifejeződése képes működni, rezgéseket véve fel a síkról és közvetítve neki őket, átvéve tőle a rezgéseket és továbbítva őket a síknak. Amint az egymás után következő síkok

anyagába beburkolózik, tudatának egy részét kizárja, azt, amely túl finom ahhoz, hogy rezgéseket vegyen fel, vagy indítson el annak a síknak az anyagához. Benne hét tipikus rezgési erő van - amelyek mindegyike saját típusú rezgéseinek a meg nem határozott számát képes produkálni – és ezek záródnak ki egymás után, amint a durvább anyag egyik fátylát veszi fel a másik után. A tudatnak bizonyos tipikus módokon való megnyilvánulási erői – az erő szót matematikai értelemben véve, tudat a „harmadikon”, tudat a „negyediken” stb. – mint úgynevezett dimenziók láthatók. A tudat fizikai ereje a „háromdimenziós anyagban” fejeződik ki, míg a tudat asztrális, mentális és más erőinek kifejeződéséhez az anyag más dimenzióira van szükség.

Így beszélve a Monádokról, esetleg úgy érezzük, mintha valami messze lévővel foglalkoznánk. Mégis a Monád nagyon közel van, a mi Én-ünk, lényünk igazi gyökere, életünk legbelső forrása, az egy Valóság. Elrejtve, meg nem nyilvánulva, csöndben és sötétségbe burkolva van Énünk, de tudatunk ennek az Énnek, testeink kozmoszában megnyilvánult Istennek korlátolt megnyilvánulása, amik az Ő burkai. Mint ahogy a Megnyilvánulatlan részben megnyilvánult a Logoszban, mint Isteni Tudat és a világegyetemben, mint a Logosz teste, úgy nyilvánul meg a mi megnyilvánulatlan Én-ünk részben tudatunkban, mint egyéni rendszerünk Logosza, és testünkben, mint a kozmosz, amely tudatunkat burkolja. Amint fönt, úgy alant.

Ez a rejtett Én az, amit Monádnak nevezünk, lévén igazán EGY. Ez az, amely az egység finom érzetét adja, amely mindig megmarad bennünk minden változás között; az azonosság érzete itt leli forrását, mert ez a bennünk lévő Örök. A három kiáradó sugár, amely a Monádból jön – rendszeren tárgyaljuk – a három aspektusa, vagy létének módja, vagy alapeleme, reprodukálva egy univerzum Logoszait, az Akaratot, Bölcsességet és Tevékenységet, amelyek a testet öltött tudat három lényeges kifejeződései, a teozófus jól ismert Atma-Buddhi-Manasz.

Ez a tudat mindig, mint egység működik a különböző síkokon, és mindegyiken kimutatja hármasságát. Ezt, ha tanulmányozzuk, a mentális síkon működő tudatot, az akaratot, mint választást látjuk megjelenni, a bölcsességet, mint megkülönböztető képességet, a tevékenységet, mint megismerő képességet. Az asztrális síkon az akaratot, mint vágyat látjuk megnyilvánulni, a bölcsességet, mint szeretetet, a tevékenységet, mint érzést. A fizikai síkon az akarat eszközei a motorikus szervek /karmendryas?/, a bölcsesség az agyféltekék, a tevékenység az érzékszervek /jnanen-dryas/ 61. Ez a megjelölés csupán tapogatózás. Minthogy az anyag a női oldal Sarasvati, a Brahmához tartozván, a jnanendriya-kat látszik megjelölni, és Durga a karmandriyakat./

A tudat e három aspektusának megnyilvánulása legmagasabb formájukban ugyanabban a sorrendben történik az emberben, mint a hármasság Logosz megnyilvánulása a világegyetemben. A harmadik aspektus, az aktivitás, amely mint teremtő elme nyilvánul, a tudás gyűjtője, az első, amely eszközeit tökéletesíti, és mutatja ki teljes energiáit. A második aspektus, a bölcsesség, amely, mint tiszta és együztérző értelem nyilvánul, a második, amely felragyog, a Krishna, a Buddha, a Krisztus az emberben. A harmadik aspektus, az Akarat az utolsó nyilvánul meg, az ÉN isteni ereje, amely rendíthetetlen teljességében az üdvösség, a béke.

III. FEJEZET

A színtér benépesítése

1. A Monádok kiáradása

Amikor az ötszörös színtér elkészült, amikor az öt sík – mindegyik hét alsíkjával együtt – kezdeti szerkezetében készen áll, akkor kezdődik a Második Logosznak, a forma teremtőjének és fenntartójának a tevékenysége. Tevékenységét a második élethullámnak szokták nevezni. Ez a Bölcsesség és Szeretet kiáradása: a Bölcsességé, mint irányító erőé, amely a formák megszervezéséhez és kifejlésztéséhez szükséges, míg a Szeretet az a vonzó erő, amely állandó, bár bonyolult egészbe fogja őket össze. Amikor a Logosz életének ez a nagy folyama a megnyilvánulás öt síkjára leárad, egyúttal aktivitásra bírja a Monádokat, e tudat-egységeket, amelyek készen állnak arra, hogy fejlődési folyamatukat elkezdjék, hogy az anyagot magukra vegyék.

De ez a kifejezés, hogy „a Monádok kiáradnak”, nem egészen pontos; jobban megközelítené az igazságot, ha azt mondanánk, hogy kiragyognak, hogy kibocsátják életsugaraikat. Hiszen a Monádok mindvégig „az Atya kebelében” maradnak, akkor is, amikor életsugaraik lebocsátkoznak az anyag tengerébe, s ott felveszik azokat az anyagokat, amelyek a világegyetemben való működésükhez szükségesek. A Monád tehát kisajátítja magának az anyagot, hajlékonyá teszi, megfelelő eszközöket teremt belőle.

H.P.Blavatsky a Monádok kiáradását szemléltető, allegorikus kifejezésekkel érzékelteti, olyan szimbolizmust használva, amely sokkal kifejezőbb, mint a szó szerint értelmezhető szavak: „az elsődleges Háromszög, amely miután visszatükröződött az 'Égi Emberben' az alacsonyabb hét legmagasabbikában, eltűnik visszatérően a „Csendbe és sötétségbe”; és az asztrális paradigmátikus ember, amelynek a Monádját /Atmát/ ugyancsak egy háromszög képviseli, mivel hármassággá kell váljék a tudatos devacháni időszakokban.” /1. Titkos tanítás III.444./ Az elsődleges háromszög, vagyis a hármascú Akarat-Bölcsesség-Tevékenység Monád, „visszatükröződik” az „Égi emberben, mint Atma-Buddhi-Manasz, azután visszatér a csendbe és a sötétségbe”. Az Atma, amelyet, mint az alsó, asztrális ember Monádját szoktak emlegetni, ugyancsak hármassággá válik, egy hármascú egységgé az által, hogy a Buddhít és a Manaszt asszimilálja. Ez a kifejezés - „visszatükröződés” – itt magyarázatra szorul. Általában a visszatükröződés kifejezését arra a folyamatra szokták alkalmazni, amikor egy magasabb síkon megnyilvánuló erő egy alacsonyabb síkon ismét megmutatkozik. Az alacsonyabb megnyilvánulásban azonban a durvább fajtájú anyag kényszerének következtében az erő egy része elvész, s így kevésbé hatékonyan mutatkozik. De a fenti különleges esetben a visszatükröződés annyit jelent, hogy a Monádból egy életáram indul ki, amely egy-egy atomot vesz magára, mint öltözéket az ötszörös színtér három felső síkjából – a harmadikból, a negyedikből és az ötödikből – s ez által megteremti az „Égi Embert”, az Élő Uralkodót, a „halhatatlant”, a fejlődni vágyó Zarándokot, akinek tökéletesedése kedvéért az Univerzum létrejött.

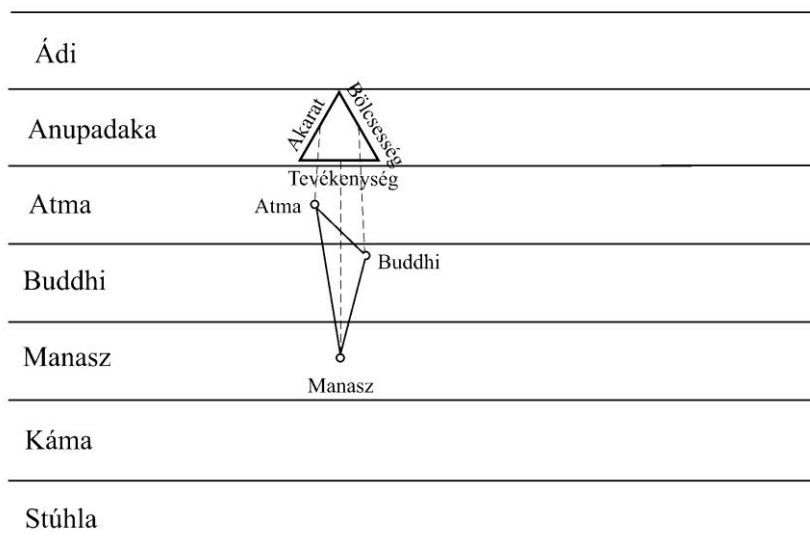
„Amiként a Nap hatalmas rezgései, amiket mi sugaraknak nevezünk, rezgésbe hozzák az anyagot, s hőt, villamosságot és egyéb energiát közölnek vele, úgy hozza rezgésbe a Monád az öt környező atmikus-buddhikus és manaszi síkok atomi anyagát, amely úgy fogja őt körül, mint a tér étere a Napot; a Monád sugarat teremt magából, amely hármascú, saját hármascú természetének megfelelően. Ebben a folyamatban a Monádot egy korábbi világegyetem dévái segítik, akik korábban átmentek egy ilyen tapasztalaton. A dévák az

Akarat-aspektus rezgő hullámát az atmikus Atomhoz vezetik, s ekkor az atmikus atomból Atma lesz, amely az Akarat-aspektus hatására rezeg. Ezután a dévák a Bölcsesség-aspektus rezgő hullámát a buddhikus atomhoz vezetik, s ekkor a buddhikus atomból Buddhi lesz, amely a Bölcsesség-aspektus hatására rezeg. Végül a dévák a Tevékenység-aspektus rezgő hullámát elvezetik a manaszi atomhoz, s ekkor a manaszi atomból Manasz lesz, amely a Tevékenység-aspektus hatására rezeg. Így alakul ki a megnyilvánulás világának Monádja, az Atma-Buddhi-Manasz, amely az ötszörös világegyetem mögötti Monádnak egy sugara. Ez a Figyelőnek a misztériuma, a Szemlélőnek, a mozdulatlan Atmának, s az emberek világában csupán Sugarán keresztül él. Ez a sugár lelkesíti meg a Monád árnyékait, a földi múltó életeket... Az árnyékok az alacsonyabb síkokon végzik a munkát, s a Monád csupán Sugarán vagy Képmásán keresztül igazgatja őket, eleinte oly kevésbé, hogy befolyása szinte észre sem vehető, később azonban mindig nagyobb erővel. /1. The Pedigre of Man. 25, 27. old. Kevés változással, mivel a könyvben ez a rész csupán a negyedik láncre vonatkozik./

Az Atma-Buddhi-Manasz az Égi Ember, a Szellemi Ember, a Monádnak a kifejeződése: az Akarat-aspektus visszatükröződése az Atma, a Bölcsesség-aspektus visszatükröződése a Buddhi, a Tevékenység-aspektus visszatükröződése a Manasz. Tehát az emberi Atmát a Monád Akarat-aspektusának tekinthetjük, amely egy akashai atomot éltet; az emberi Buddhit a Monád Bölcsesség-aspektusának tekinthetjük, amely egy levegő /isteni láng/ atomot éltet; az emberi manaszt pedig a Monád Tevékenység-aspektusának tekinthetjük, amely egy tüzes atomot éltet. Az Atma-Buddhi-Manaszban, a spirituális Hármasságban, vagy az Égi Emberben a Monádnak három aspektusa vagy energiája él, atomi anyagba öltöztetve. Ez az emberben lévő „Szellem”, a Jivatma, vagy Élet-En, a különálló En. / A Jivatma kifejezés természetesen éppen úgy alkalmazható a Monádra, de többnyire a visszatükröződésére szokták alkalmazni./

Ez a csírában lévő Szellem, harmadik aspektusában pedig ez a „gyermek Ego”. Ez természetében azonos a Monáddal, ő maga a Monád, de a körülötte lévő anyag lecsökkentette erejét és tevékenységét. Jóllehet erejében lecsökken, de természetében azonos. Sohase felejtjük el, hogy az emberi tudat egy egység, s bár megnyilvánulásai változnak – a változások oka csupán egyik vagy másik aspektusnak az előtérbe jutása, vagy az anyag – amelyben ez az aspektus működik – viszonylagos sűrűsége. Az emberi tudat megnyilvánulásai – minthogy sok mindentől függenek – változnak, de a tudat maga mindig egy.

A Monád tudatának tehát az a része, amely az ötszörös világegyetemben kifejezheti önmagát, legelőször is ennek a világegyetemennek a legmagasabb anyagába lép, s a három felső sík egy-egy atomjába öltözködik. Miután már kisugárzott, s saját használatára kisajátította ezeket az atomokat, a Monád megkezdí munkáját. Saját finomabb természetében nem szállhat az anupadaka sík alá, s ezért mondják róla, hogy „csendben és sötétben” honol, megnyilvánulatlanul. De ezekben az általa kisajátított atomokban él, s azoknak a segítségével működik, mert ezek hordozzák a Monád életét a monádi síkhoz legközelebb álló síkokon. Ezt a folyamatot így képzelhetjük el:

Ezt a szellemi hármasságot, az Atma-Buddhi-Manaszt, a Jivatmát – ahogy gyakran nevezik – az isteni életet tartalmazó magnak vagy csírának festik le, amely saját égi Atyjának, Monádjának kibontakoztatható lehetőségeit (potenciáljait) tartalmazza, amelyekből a fejlődés folyamán erőket teremt. Ez az, amit az Első Logosz isteni Fiában az „embernek” nevezünk, akit az Isten, a Monád hat át. Ez valóban misztérium, amely sokféle módon megismétlődik körülöttünk.

A Monád természete, amely a saját síkjának finom anyagában szabad volt, most a sűrűbb anyagban korlátozódik, s tudatának erői ebben az akadályozó burokokban még nem tudnak megnyilvánulni. Csupán, mint csíra, mint embrió létezik benne, erőtlenség, érzéketlenül, tehetetlenül, jóllehet a Monád a saját síkján, saját belső életében erős, tudatos és aktív. Az egyik az örökkévalóságban lévő Monád, a másik az időben és térben élő Monád. Az örökkévaló Monád tartalma átalakul az időleges és térbeli Monád terjedelmévé. Ez a jelenleg embriószerű élet egy bonyolult lényé nővi ki magát, a Monád teljes kifejezésévé a világegyetem minden síkján. A Monád belsőleg csupa erő a saját, finomabb síkján, mégis eleinte tehetetlen, korlátozott, erőtlenség, amikor a sűrűbb anyag kívülről beburkolja, hiszen azon keresztül nem adhat, és nem is kaphat rezgéseket. De fokozatosan urává válik annak az anyagnak, amely eleinte bebörtönözte. Lassan és biztosan saját önkifejeződésére formálja. Segíti ebben és örökös felette a mindent fenntartó és megőrző Második Logosz mindaddig, amíg a Monád az anyagban is épp oly teljesen él, mint odafent, úgyhogy maga is teremtő Logosszá válik, s önmagából egy világegyetemet bontakoztat ki. Egy világegyetemet csak úgy lehet létrehozni – a Bölcsesség így tanítja – ha az Én magába veszi mindazt, amit később kiáraszt. A Logosz nem a semmiből teremt, hanem önmagából fejleszt ki mindent. S azok a tapasztalatok, amelyeken most keresztül megyünk, fogják képezni azt a nyersanyagot, amiből majd a jövőben egy univerzumot felépíthetünk.

De ez a szellemi hármasság, a Jivatma, Monád, önmaga nem kezdhet hozzá semmiféle elkülönült, maga irányította cselekvéshez az ötszörös világegyetemben. Anyagösszetételeket még nem tud maga köré gyűjteni, egyelőre csak atomi öltözékében létezik. A második Logosz élete azt jelenti számára, mint az embriónak az anyaméh, mert ebben kezdi meg a növekedést. Valóban, a fejlődésnek ezt a szakaszát, amelyben a Logosz a bontakozó életet formálja, táplálja és kifejleszti, az Égi Ember, vagy helyesebben az Égi Embrió életében egy olyan szakasznak tekinthetjük, amely az ember antenatalis életének felel meg: lassanként kifejlődik

a teste, amelyet az anya élethullámai táplálnak, s amely az anya testének anyagából formálódik ki. Ugyanez a helyzet a Jivatma esetében is, aki a Monád életét zárja magába. A Jivatma meg kell, hogy várja testének kiformalódását az alacsonyabb síkokon, s mindaddig nem léphet ki antenatális életéből, mindaddig nem „születhet” meg, amíg az alacsonyabb síkokon meg nem szerezte testét. Ez a születés a kauzális test kibontakoztatásával megy végbe, amikor az égi ember, mint gyermek Ego, mint igazi egyéniség nyilvánul meg egy fizikai síkon levő testben lakozva. Jobban a dolgok mélyére nézve, nyilvánvaló, milyen közeli az analógia a Zarándok fejlődése és az egymást követő újraszületések között. Az utóbbi esetében a Jivatma megvárja a fizikai testnek, lakóhelyének kiformalódását. Az előbbi esetében a szellemi Hármasság, mint közös egység várja meg a Négység szerves felépítését. Mindaddig, amíg a legalsó síkon el nem készül az eszköz, inkább csak előkészületek történnek a fejlődésre, tehát ez még nem evolúció, hanem, ahogy gyakran nevezik, involúció. A tudat fejlődése csak úgy mehet végbe, ha a tudat legkülső eszközén keresztül kap benyomásokat, azaz a tudat fejlődésének a fizikai síkon kell megindulnia. A tudat csak akkor érzékelheti egy külső világ létezését, ha a külső világhoz tartozó saját külső eszközén keresztül kap benyomásokat. A tudat addig csak önmagában álmodhat, s a Monádból kiáradó gyöngye belső rezdülések halvány, kifelé irányuló nyomást gyakorolnak a Jivatmára, hasonlóan egy földalatti forráshoz, amely kiutat keres.

2. A szövés

Ez alatt pedig a Második Logosz életerejé megteszi az előkészületeket az anyag felébresztésére, azaz tulajdonságokat ad az anyagnak. Ezt a folyamatot a jövőbeni emberi test szöveteinek a felépítéséhez lehet hasonlítani. A második Logosz ereje itt a második élethullám, amely síkról síkra hömpölyög, s átadja saját tulajdonságait a hétszeres őanyagoknak. Az élet-hullám, amint fentebb mondtuk, a Jivatmákat az ötödik sík atomi alsíkjaig viszi, a Tűz síkjáig, az értelem, az egyéniesült teremtő erő síkjáig. Itt már mindegyik Jivatmának van egy atomja, és pedig a manaszi atom, helyesebben a Monád mentális fátyola. A Logosz pedig ezeket az atomokat és a sík többi atomjait is eláraszítja saját életével. Ezeket az atomokat, amelyek az egész atomi alsíkot betöltik, legyenek azok szabad vagy kötött Jivatmák, helyesen nevezik monádi esszenciának.

A fejlődés folyamán azonban, ahogy azt nemsokára bővebben megmagyarázzuk, különbségek keletkeznek a kötött és a szabad atomok között, s ezért azt a kifejezést, hogy „monádi esszencia”, rendszerint a szabad atomokra alkalmazzák, míg a kötött atomokat, később kifejtendő okokból „permanens atomoknak” nevezik. A mondási esszenciát tehát úgy határozhatjuk meg, mint egy olyan atomi anyagot, amelyet a Második Logosz élete lelkesít át. Ez az ő öltözéke, amikor a formákat életre kelti és összetartja – a Második Logosz tehát atomi anyagba burkolódzott. A Logosz saját, külön élete, függetlenül az emberben lévő Atma-Buddhi-Manasztól, s függetlenül minden egyéb alsóbb síkon megnyilvánuló élettől – jóllehet, ezeket az életeket Ő tartja fenn, hatja át és foglalja magába – csak atomi anyagba van öltözve, s ez az élet az, amelyet a monádi esszencia kifejezéssel jelölünk. Ennek a síknak az anyaga atomjai szerkezeténél fogva /Tanmatrák vagy isteni mértékek következtében/ olyan, hogy rezgésekkel képes válaszolni a tényleges gondolati változásokra. Ezt az anyagot a második élethullám olyan kombinációkba készíti, hogy amelyek a gondolatok kifejezésére alkalmasak: finomabb anyagában az elvont gondolatok, durvább anyagában pedig a konkrét gondolatok fejezhető ki. Felülről a második és harmadik alsík képezi az első elementális birodalmat, az alsó négy alsík kombinációi alkotják a második elementális birodalmat. Az ilyen kombinációkban létező anyagot elementális esszenciának nevezik, s ez az, amelyet

gondolatformákba lehet alakítani. A tanulmányozó ne tévessze össze ezt a monádi esszenciával; ez atomi, a másik pedig molekuláris összetételű.

A második élethullám azután áthömpölyög a hatodik síkra, a Víz, az individuális érzékelés, a vágy síkjára. Az előbb említett Dévák az ötödik sík kötött vagy permanens Jivatma egységeit hozzákötik a nekik megfelelő számú hatodik síkbeli atomokhoz, és a Második Logosz elárasztja ezeket és a többi atomot is saját életével. Ezek az atomok tehát az atomikus alsíkon monádi esszenciát fognak alkotni, amint már előbb megmagyaráztuk. Az élethullám tovább megy, s minden alsíkon megteremti azokat a kombinációkat, amelyek az érzékelés kifejezésére képesek. Ezek a kombinációk alkotják a Harmadik Elementális Birodalmat, s a kombinációk anyagát az előzőhöz hasonlóan elementális esszenciának nevezik. Ez az elementális esszencia ezen a hatodik síkon vágy-formákba alakítható.

Az elemntális esszencia tehát olyan anyag-összetételekből áll, amelyek a mentális és vágy-síkok hat nem-atomikus alsíkjához tartoznak. Ezek az anyag-összetételek önmagukban nem képeznek formákat, hanem csak pusztán anyagként szolgálnak az ilyen formák felépítéséhez.

Az élethullám ez után a hetedik síkra hömpölyög, a Föld, az individualizált tevékenység, a tettek síkjára. Amint előzőleg történt, úgy most is a hatodik síkbeli kötött vagy permanens Jivatma-atomok kapcsolódnak a hetedik sík megfelelő számú atomjaihoz, és a Második Logosz elárasztja ezeket és a többi atomot is saját életével. Mindezek az atomok tehát monádi esszenciát fognak képezni. Az élethullám megint tovább megy, s minden alsíkon olyan kombinációkat alkot, amelyek a fizikai testek felépítésére alkalmasak. Ezek a kombinációk lesznek a későbbi kémiai elemek, ahogy ezeket a három legalacsonyabb alsíkon nevezik.

Amint a második élethullám munkáját – mint egészet – megfigyeljük, azt látjuk, hogy lefelé hömpölygésében mintegy elsődleges sejteket vagy szöveteket teremt, amelyekből később a finomabb vagy durvább testek felépülnek. Helyesen nevezték tehát egynéhány régibb írásban „szövedéknek”, mert valóban az. A Harmadik Logosz által előkészített anyagokat a Második Logosz fonalakba és szövetekbe szövi, amiből a későbbi öltözékek – a finomabb és sűrűbb testek – elkészülnek. A Második Logosz úgy szövi ezeket a fonalakat, majd belőlük a szöveteket, majd ismét ezekből a formákat, amint az ember felhasznál len-, pamut-, selyemfonalakat (amelyek önmagukban is egy egyszerűbb kombinációt képeznek), hogy belőlük lenvásznat, pamutanyagot vagy selyemárut szőjön, amelyből azután kiszabja és megvarrja a ruhákat. A Második Logosz úgy dolgozik a természetben, mint laboratóriumban, míg a Második logosz számára a természet olyan, mint egy gyár. Ezek a hasonlatok, jóllehet igen anyagiak, mégsem megvetendőek, mert mankóul szolgálnak sántikáló megértésünkhöz.

Ez a „szövedék” megadja az anyagnak a jellegzetességeit, éppen úgy, amint a fonál is különbözik a nyersanyagtól, s a méteráru is más jellegű, mint a fonál. A Logosz megszövi a manaszi anyag – az elme-anyag – két fajtáját, s ezekből lesz később a kauzális és a mentális test. Ez annyit jelent, hogy a második élethullám által összetartott és kialakított anyag-kombinációk olyan jellegűek, hogy hatni tudnak majd a Monádra, amikor a Monád kapcsolatba kerül másokkal, s lehetővé teszik, hogy a Monád is hasson másokra. A Monád tehát fel tudja majd fogni a legkülönbözőbb mentális vagy érzékelhető rezgéseket. Az anyag jellegzetességei az összetételek természetétől függenek. Hét nagy típus létezik, amelyeket az atom természete határoz meg, s ezeken belül számtalan altípus. Mindezek alkotják a tudat

mechanizmusának anyagát úgy, hogy a tudatot ezek a szövetek, színeződések és sűrűségek határozzák meg.

Amikor ez a lefelé hömpölygő élethullám az ötödik, hatodik és hetedik síkon keresztül leér a legsűrűbb anyagig, s ott megfordul, hogy ez után fölfelé áradjon, mindez olyan jellegű munka, amely összetételeket teremt bizonyos tulajdonságok kifejezésére. Ezért erről a munkáról, olykor azt szoktuk mondani, hogy ez a tulajdonságok megteremtése. A fölfelé vivő hullámban – amint látni fogjuk – fölépülnek az így előkészített anyagból a testek. De mielőtt ezeknek a testeknek a kiformalódását tanulmányoznánk, előbb vizsgáljuk meg ennek a lefelé tartó élethullámnak a hétszeres felosztását, valamint a „Fénylők”, a „Dévák”, az „Angyalok”, az „Elementálok” színre lépését, ami szintén még a lefelé tartó hömpölygéshez tartozik. Ezek azok a „Kisebb Istenek”, akiről Platon beszélt, s akiktől az ember mulandó teste származnak.

3. A hét áram

Gyakran halljuk a kérdést: miért emlegetik a teozófusok folytonosan a hetes számot? A hetes szám szerintünk a mi „naprendszerünk alap-száma”, s nyilvánvaló, hogy fontos szerepet kap a dolgok csoportosulásában, mivel nekünk a korábban említett és megmagyarázott hármasságokból kell kiindulnunk. Egy hármasság természetesen, saját belső összefüggéseivel fogva egy hetes rendszert hoz létre, minthogy a három tényező hétféle módon tud egymás közt csoportosulni. Beszéltünk a világegyetem határain túl lévő anyagról, amelyben a három tulajdonság – tehetetlenség, mozgás és ritmus – egyensúlyban van. Amikor a Logosz élete megindítja a mozgást, azonnal megvan a lehetőség a hétféle csoportosulásra. Ugyanis minden atomban vagy atomcsoportban e három tulajdonság valamelyike erőteljesebben kifejezésre jut, s így kitűnik egy uralkodó jellegzetesség. Így tehát három csoport képződik, amelyek közül az egyikben a tehetetlenség, a másikban a mozgás, a harmadikban a ritmus fog dominálni. Ezek mindegyike feloszlik a szerint, hogy a megmaradó két tulajdonság közül melyik lesz erősebb: így a két tehetetlenség-csoport közül az egyikben a mozgás uralkodik a ritmuson, a másikban pedig a ritmus a mozgáson. Ugyanígy megy ez a mozgás és a ritmus két fő csoportján belül is. Így keletkeznek a jól ismert, uralkodó jellegzetességeik szerint osztályozott csoportok, amelyekre rendszerint a szanszkrit kifejezéseket használjuk: szattvai /ritmikus/, radzsaszi /mozgékony/ és tamaszi /tehetetlenség/ csoportok, s ezeknek megfelelően beszélünk szattvai, radzsaszi és tamaszi ételekről, állatokról, emberekről, stb. S így kapjuk meg a hét csoportot: a hat csoport, amely a három alosztályaiból alakult, és a hetedik, amelyben mindhárom tulajdonság egyformán aktív. /Az eltérő írásmód csak jelezni akarja mindegyik hármasságban a tulajdonságok relatív energiáit./

TEHETETLENSÉG	MOZGÁS	RITMUS
TEHETETLENSÉG Mozgás Ritmus		
TEHETETLENSÉG Mozgás Ritmus		
	MOZGÁS Ritmus Tehetlenség	

	MOZGÁS <i>Ritmus</i> <u>Tehetlenség</u>	
		RITMUS Tehetlenség Mozgás
		RITMUS Tehetlenség Mozgás

A Logosz élete, amely ebbe az anyagba árad, hat folyamban vagy sugárban nyilvánul meg.

Ezek a Logoszban lévő három tudat-aspektusból keletkeznek, tehát benne vannak minden tudatban, minthogy minden tudat az Egyetemes Én megnyilvánulása. Ez a három tudat-aspektus: Üdv vagy Icscá: Akarat, Megismerés vagy Dzsána: Bölcsesség; Lét vagy Krijá: Tevékenység.

A Logoszi élet tehát a következő hét áramban vagy sugárban lüktet:

AKARAT	BÖLCSESSÉG	TEVÉKENYSÉG
AKARAT Bölcsesség Tevékenység		
AKARAT Bölcsesség <u>Tevékenység</u>		
	BÖLCSESSÉG Tevékenység Akarat	
	BÖLCSESSÉG Tevékenység <u>Akarat</u>	
		TEVÉKENYSÉG Akarat Bölcsesség
		TEVÉKENYSÉG Akarat <u>Bölcsesség</u>

Minden dolog a hetes elrendezés egyik alcsoportjához, a logoszi Élet hét áramához tartozik. Ez a hét áram képezi a második élethullámot, amely mintegy keresztülbuzog a síkokon, rajtuk keresztül leereszkedve; így ha a síkokat vízszintesen képzeljük, akkor az élethullám felülről lefelé hömpölyög rajtuk át. Azon kívül minden áramban hét elsődleges felosztás lesz, a szóban forgó anyag típusnak megfelelően, ezeken belül pedig hét másodlagos felosztás az egyes típusokban lévő tulajdonságok arányának megfelelően, és így tovább számtalan variációban. Ezzel nem is kell tovább foglalkoznunk. Elég, ha megjegyezzük a hétféle anyag típust és a hétféle tudattípust. A Logoszi Élet hét árama jelenti a hét tudattípust, s

ezen belül megtalálható az anyag-kombinációk hét típusa. Mind a három elementális Birodalomban és a fizikai síkon hét /7/ különálló típus figyelhető meg. Blavatskyné a Titkos Tanításban az emberrel foglalkozva a Dzyan könyvének a stanzáiból idéz, s megállapítja, hogy „Hetten voltak /Teremtők/, mindegyik a maga részén” s megalkották az emberek hét típusát, s ezeket is tovább osztották: „Az eljövendő emberek hétszer hét árnyéka megszületett.” Innen származik az emberek különböző temperamentuma. /1. Id.mű II.kötet 18,81,95/

4. A Fénylők

Most vizsgáljuk meg a lefelé hömpölygő élethullám egy másik eredményét. Láttuk, hogy tulajdonságokat ad az ötödik és hatodik síkon lévő anyag-összetételeknek, tehát az első elementális birodalomban készen áll az anyag az elvont gondolkodás hordozására, a második elementális birodalomban készen áll az anyag a konkrét gondolatok hordozására, és a harmadik elementális birodalomban készen áll az anyag a vágyak hordozására. A Második Logosz azonban azon kívül, hogy tulajdonságokat ad az anyag-összetételeknek, leszállásának folyamata alatt tudatos lényeket is kiáraszt, akik a fejlődés különböző fokozatain vannak, s akik a három birodalom jellegzetes helyi lakóit képezik. Ezeket a lényeket a Logosz egy előző fejlődési rendszerből hozta át, s most kiküldi saját Életének kincsesládájából, hogy a fejlődésüknek megfelelő síkon lakozzanak, s vele, majd később az emberrel együttműködve kidolgozzák a Logosz fejlődési tervét. A különböző vallások különböző neveken ismerték őket, de valamennyi vallás elismeri a létezésüket és munkájukat. A szanszkrit Déva szó – Fénylő Lény – a legáltalánosabb, s találóa írja le megjelenésüknek legfeltűnőbb sajátosságát: fénylő ragyogásukat. /1. A keleti elképzelést félreértették, amikor ezt a kifejezést „Istennek” fordították. A „harminchárommillió Isten” nem a nyugati értelemben vett Isten-fogalmat jelenti, ami az Egyetemes Énre, ill. második értelmében a Logoszokra vonatkozik – hanem ezek a Dévák, a Fénylők./

A zsidó, keresztény és mohamedán vallások Arkangyaloknak és Angyaloknak nevezik őket. A teozófus – hogy elkerülje a szektárius melléköngét – lakóhelyük után Elementáloknak nevezi őket; ennek az elnevezésnek megvan még az az előnye is, hogy emlékezteti a tanulmányozót az ókor öt „elemére”: az Éter, a Levegő, a Tűz, a Víz és a Föld ősi elemeire. Az atomikus és a buddhikus síkon éppen úgy vannak magasabb rendű lények, akárcsak a mentális és vágy-síkon a Tűz és a Víz elementálok, a fizikai síkon pedig az éterikus elementálok. Ezeknek a lényeknek a testük abból a birodalomból vett elementális esszenciából épül fel, ahova tartoznak, s a bennlakozó lény akarata szerint változó ez a test. E lények egy hatalmas sereget képeznek, s mindig munkálkodnak, formálják az elementális esszenciát, hogy annak tulajdonságait tökéletesítsék, felhasználjanak belőle egy részt, hogy testüket kialakítsák, majd eldobják, és újabb részt vesznek ki belőle, amit még alkalmasabbá formálhatnak. Ezek a lények azon kívül állandóan azzal is foglalkoznak, hogy megteremtsék a formákat, segítik az emberi egókat testet öltésük alkalmával új testeik kialakításában, ők szolgáltatják a szükséges típusú anyagokat és segítenek azok elrendezésében. Minél fejletlenebb az ego, annál nagyobb irányító munka vár a Dévára. Az állatoknál úgyszólván minden munkát ők végeznek, a növényeknél és ásványoknál pedig ténylegesen mindent. A Logosz munkájában ők a cselekvő kivitelezők. Ők hajtják végre részleteiben a Logosz világtervét, ők segítik a számtalan fejlődő életet, hogy megtalálják a számukra szükséges anyagokat. Az egész antik világ elismerte nélkülözhetetlen részvételüket a világok felépítésében. Kína, Egyiptom, India, Perzsia, Görögország, Róma ugyanazt a felfogást vallja. A magasabb rendű Dévákban való hit megtalálható minden vallásban, de ezen kívül a népköltészetben is fennmaradt a visszaemlékezés a vágy- és az éterikus-fizikai síkhoz tartozó

lényekről. Ott kísért ez az emlékezés a „természetszellemekről”, „tündérekéről”, „gnómokról”, „törpékről” stb. szóló történetekben. Visszaemlékezés ez azokra az időkre, amikor az emberek nem voltak annyira beburkolózva az anyagi érdekekbe, és érzékenyebbek voltak a finomabb világokból reájuk ható befolyásokkal szemben. Az anyagi érdekekre való koncentráció – amely a fejlődéshez szükséges – kizárta az ember éber tudatából az elementálok munkáját. Ez azonban természetesen nem akadályozza meg az ő munkájukat, jóllehet kevésbé eredményessé teheti azt a fizikai síkon.

Azon a fokon, amelyet most vizsgálunk, mindez a munka – kivéve az elementális esszencia javítását – még csak a messzi jövőben alakul majd ki, s a Fénylők csak az esszencia kiművelésén fáradoznak.

Egy óriási előkészítő munkát kellett elvégezni, mielőtt bármilyen fizikainak nevezhető forma megjelenhetett volna. Ez a hatalmas munka a dolgok forma-oldalán ment végbe, mielőtt a testbe öltözött tudat – kivéve magát a Logoszt és a Fénylőket – bármiképpen is megjelenhetett volna. Az, amiből az emberi tudat volt kialakulandó, ezen a ponton még csak egy csíra volt a magasabb síkokon, amely teljesen tudatnélküli volt a külvilág iránt.

A Logoszi Élet gerjesztő melegére ez a csíra egy vékony kis gyökeret bocsát le, amely utat tör le az alacsonyabb síkokba, vakon, tudatlanul. A legközelebbi tanulmányunk tárgya ez a kis gyökér lesz.

IV. FEJEZET

A permanens atom

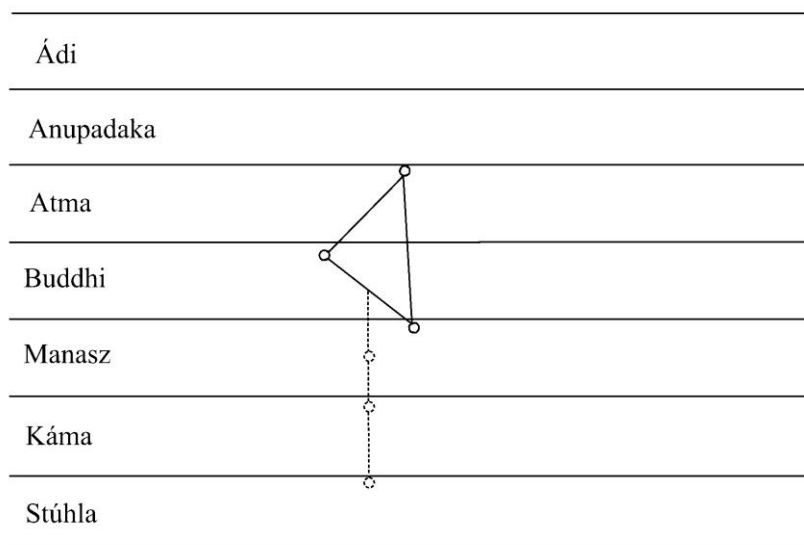
Vizsgáljuk meg a szellemi Hármasságot. E három-atomú Atma-Buddhi-Manasz, - Dzsivatmát, a tudatmagot, amelyben az őt körülvevő logoszi életfolyam melege az élet gyöngé rezdületét kelti fel válaszul. Belső rezdületek ezek, a külső tevékenységek előkészületei. Hosszas előkészület után végre megjelenik egy parányi fonál, mint egy kicsiny gyöngérke, amely a tudatot beburkoló háromatomú molekulából indul ki: egy buddhikus anyagba burkolt arany színű életfonál. Számtalan ilyen fonál jelenik meg a számtalan Dzsivatmából, s eleinte bizonytalanul lebeg a hét nagy életfolyamban, majd pedig lehorgonyoz – ha szabad így mondanunk – olyképpen, hogy a negyedik mentális alsíkon hozzákapcsolódik egyetlen molekulához, vagy egységhez. Ezt a lehorgonyozást, akárcsak az előzőt a három magasabb atomhoz és a következőket az asztrális és fizikai atomokhoz a Fénylők viszik véghez. E közé a lefoglalt egység közé ideiglenesen oda csoportosul a Második Birodalom elementális esszenciája, szétszóródik, újra meg újra összegyűlik, s a központ mindig a bekapcsolt egység. Ebben az állandó központban, miután a változó összetett formák végtelen sorának szolgált központjává, e formák rezgései lassanként gyöngé válaszrezgéseket ébresztenek föl, melyek viszont fölfelé, a tudat-mag felé rezegnek tovább és benne – egyelőre igen bizonytalanul belső mozgásokat hoznak létre. Nem mondhatni, hogy minden központ körül mindig olyan forma van, ami csak az övé, mert az elementális esszencia egyetlen tömörületében lehet több, sőt igen sok ilyen központ, vagy lehet csak egy, sőt egy sem. Ily módon ezeknek az atomoknak elképzelhetetlen lassúsággal bizonyos tulajdonságok birtokába jutnak, vagyis megszerzik azt a képességet, hogy bizonyos módokon, melyek a gondolkodással vannak kapcsolatban, s melyek később a gondolatokat teszik lehetővé, rezgő mozgást végezzenek. A második Elementális Birodalom Fénylő lényei őket is megdolgozták, amennyiben rájuk irányítják a rezgéseket, amelyekre lassanként válaszolni kezdenek, s körülveszik őket a saját testükből kidobott elementális esszenciával. /1. Evolution of Life and Form 132, 133. old./ Ezen kívül a hét tipikus csoport is elválik egymástól, mégpedig egy monádi esszenciából /a második Logosz életével meglelkesített atomi anyagból/ való finom fal által, ami a jövőbeli csoportlélek falának kezdete.

Amikor a Harmadik Elementális Birodalom kialakult, a folyamat megismétlődik. A buddhikus burkolatú élet parányi fonala, a hozzá kapcsolt mentális egységgel egyetemben, most a vágy-síkra löki ki magát, s magához kapcsol egyetlen asztrális atomot, állandó központja gyanánt a vágy-síkon. E köré most a Harmadik birodalom elementális esszenciájának időleges tömörületei gyülekeznek, szétszóródnak és újra összegyűlnek. Ismét ugyanaz következik be, amint a formáknak e végtelen sorozata beburkolja ezt az állandó központot, s benne hasonlóképpen gyöngé válaszokat ébreszt, amelyek aztán szintén gyöngén továbbrezegnek fölfelé, a tudat-mag felé, hogy abban ismét igen bizonytalanul belső mozgásokat hozzanak létre. Így ezek a lefoglalt atomok igen lassan bizonyos tulajdonságok birtokába jutnak, vagyis megszerzik a képességet, hogy bizonyos módokon, melyek az érzéssel vannak kapcsolatban, s melyek később az érzéseket teszik lehetővé, rezgő mozgást végezzenek. A harmadik elementális Birodalom Fénylő Lényei itt is közreműködnek a munkában, felhasználván saját fejlettebb rezgési képességüket arra, hogy ezekben a fejletlen atomokban átvitel útján fölkeltsék a visszarezgés képességét is, mint előbb, átadván nekik valamit saját anyagukból. A két csoport elválasztó fala második réteget kap, amely a vágy-sík monádi esszenciájából képződik, s így egy fokkal közelebb kerül a jövőbeli csoportlélek falához.

Amikor pedig a nagy hullám még tovább, a fizikai síkra érkezett, még egyszer megismétlődik a folyamat. A buddhikus burkolatú élet parányi fonala, a hozzá kapcsolt mentális és vágy-egységgel egyetemben, még egyszer kilöki magát és mintegy bekebelez egy fizikai atomot állandó középpontja gyanánt a fizikai síkon. E köré éterikus molekulák gyűlnek, de a nehezebb fizikai anyag összetartó ereje nagyobb, mint a magasabb síkok finomabb anyagáé, s így sokkal hosszabb időtartam figyelhető meg. Azután – amint kialakulnak a proto-fémek éterikus típusai, majd maguk a protofémek, fémek, nem-fémes elemek és ásványok – a fizikai Éteri Birodalom Fénylő Lényei belemerítik ezeket a lefoglalt atomokat, éteri burkukban. A hét éterikus típus közül abba, amelybe tartoznak, s elkezdik hosszú fizikai fejlődésüket.

Mielőtt ezt tovább követhetnénk, meg kell vizsgálnunk a csoport-lelkeket, amelyek az atomi alsíkon kapják harmadik beburkoló rétegüket. Jó lesz azonban egy kissé időznünk a permanens atomok, e hármas egységek vagy triádok jellegénél és funkciójánál, melyek olyanok, mint a magasabb síkokon lévő szellemi Hármasság tükörképei az alsóbb síkokon, s melyek mindegyike egy-egy szellemi Hármassághoz, egy-egy Dzsvatmához kapcsolódik. Mindegyik hármasság egy fizikai atomból, egy asztrális atomból és egy mentális egységből áll, melyet egy buddhikus anyagú fonál tartósan hozzáköt egy szellemi Hármassághoz. Ezt a fonalat néha Szutramának – fonal-Énnek – nevezik, mert az állandó részek úgy vannak reá felfűzve, mint a „gyöngyök a zsinórra”. /1. Ezzel a kifejezéssel különféle dolgokat szoktak jelölni, de mindig ugyanabban az értelemben, t.i. mint a fonál, amely különálló részeket köt össze. Alkalmazzák az újraszülető Egóra: ez a fonál, amelyre sok különféle élet fel van fűzve; a Második Logoszra, mint arra a fonálra, amelyre a világában lévő lények fel vannak fűzve, és így tovább. Inkább egy funkciót jelent, mint egy bizonyos lényt, vagy lények csoportját./

Vegyük megint egy ábrát igénybe a viszony érzékeltetésére:

2. Az élet-szövedék

Azt mondtuk, hogy a szellemi Hármassággal a buddhikus anyagon keresztül van meg a kapcsolat, s ezt ábrázolja a diagramon a pontokból álló vonal, amely az atomokat összeköti,

s a buddhikus síkon a vonalból jön le, nem pedig a manaszi atomból. Buddhikus anyagból van szöve az a csodálatos élet-szövedék, amely összes testeinket fenntartja és élteti. Ha a testeket buddhikus látással nézzük, mind eltűnnek és helyettük elképzeltetlen vékonyságú és finom szépségű, csillogó aranyos szövedék lesz látható, minden részüknek áttört csipkézete, parányi lyukakból álló hálóban. Ez buddhikus anyagból van és a durvább atomok ezekben a lyukakban vannak egybeépítve.

Közelebről megvizsgálva látjuk, hogy az egész háló egyetlen fonálból van, ami a Szutratma meghosszabbítása. A magzat születése előtti időszakban ez a fonál a fizikai permanens atomból nő ki és minden irányba szétágazik, s ez a növekedés addig tart, amíg a fizikai test el nem éri teljes nagyságát. A fizikai élet folyamán a prána, az életlehelet ennek mentén fut, követve minden ágát és burkait, a halálkor visszahúzódik, s magukra hagyja a test részeit, hogy szétszóródjanak, meg lehet figyelni, mint szabadítja el magát lassan, az élet lehelettel együtt a sűrű fizikai anyagtól, és a szívben a permanens atom körül vonja össze magát. Amint visszavonul, az elhagyott végtagok kihűlnek – távolléte okozza a „halálfagyot” -, az életlehelet aranyos-lila lángjának fénye a szív körül látható, és e láng, s az aranyos élet-szövedék, valamint a permanens atom a másodlagos Szusumna-nádi /1. Nincs megfelelő szavunk e csatorna számára, ez egy edény vagy kanális, amely a szívből a harmadik üregbe vezet, s a jóga minden tanulmányozója jól ismeri ezen a néven. Az elsődleges Szusumna a gerinc-csatorna./ mentén a fejbe emelkedik; az agy harmadik üregébe, a szem üveges lesz, amint az élet-szövedék visszavonul, s az egész a harmadik üregbe a permanens atom körül gyűl össze, majd lassan fölemelkedik a koponya-falcsonti és nyakszirti varrathoz, s otthagyja a fizikai testet holtan.

Így tehát aranyos burokként veszi körül a permanens atomot – emlékeztet a selyemhernyó sűrű szövésű gubójára – s mindaddig megmarad burkolatának, míg egy új fizikai test újra meg nem kívánja kibontakozását. Ugyanez megy végbe az asztrális és mentális részecskékkal, úgyhogy amikor ezek a testek szertefoszlanak, az alsóbb hármasság élénken csillogó központi magként látható a kauzális testben; olyan jelenség ez, amelyet már sokkal előbb észrevettek, mielőtt a közelebbi megfigyelés feltárta volna jelentőségét.

3. A permanens atomok kiválasztása

Térjünk most vissza oda, ahol a Monád eredetileg kisajátította magának permanens atomjait, a három magasabb síkon, és próbáljuk valamennyire megérteni használatukat, kisajátításuk célját; ugyanazok az elvek érvényesek aztán minden sík permanens atomjára.

Elsősorban emlékezzünk arra, hogy minden sík anyaga hét fő típust mutat, amelyek a szerint változnak, hogy az anyag három nagy tulajdonsága – a tehetetlenség, a mozgás és a ritmus - közül melyik az uralkodó. A permanens atomokat, ennél fogva bármelyik típusból lehet választani, de úgy látszik, hogy egyazon Monád mindig ugyanabból a típusból választja őket. Úgy látszik továbbá, hogy bár permanens atomok hozzá kapcsolása az élet-fonálhoz a három magasabb síkon az említett Hierarchiák dolga, a kisajátítást irányító választást maga a Monád végzi; ő maga is az Élet már említett hét csoportja egyikéhez tartozik; e csoportok élén egy-egy Planetáris Logosz áll, aki az egészet „színezi”, s a Monádok e színezés szerint csoportosulnak, „mindegyiküket színezi” „Atya-csillaguk”. /2. Pedigre of Man 24.old./

Lehet, hogy a Monád ezt a zarándok-útját ennek a sajátos jellegzetességnek erősítésére és fokozására óhajtja felhasználni; ez esetben a Hierarchiák olyan atomokat kapcsolnak élet-fonalához, amelyek az ő élet-csoportjának megfelelő anyagi csoporthoz tartoznak. Ennek a

választásnak eredménye egy másodlagos „színezet”, „alaphang” vagy „temperamentum”, amely az elsőt még fokozza és erősíti, s a fejlődés későbbi folyamán ennek a megkettőzött temperamentumnak erői és gyöngeségei igen nagy erővel mutatkozhatnak. Vagy lehet, hogy a Monád új zarándoklását természete egy másik oldalának kibontakoztatására óhajtja felhasználni; akkor a hierarchiák olyan atomokat kapcsolnak élet-fonalához, amelyek egy másik élet-csoportnak megfelelő anyagi csoporthoz tartoznak, olyanhoz, amelyben a kifejlesztetni kívánt aspektus az uralkodó. Ennek a választásnak eredménye is egy másodlagos „színezet”, „alaphang” vagy „temperamentum”, amely módosítja az elsőt, a későbbi fejlődés folyamán megmutatkozandó megfelelő hatásokkal. Ez az utóbbi választás sokkal gyakoribb, s bonyolultabb jellemre is hajlamosít, főként az emberi fejlődés végső szakaszain, amikor a Monád befolyása erősebben érvényesül.

Amint fentebb mondtuk, úgy látszik, hogy a Monád összes permanens atomjait ugyanabból az anyagi csoportból veszi, úgy hogy az alacsonyabb hármasság atomjai összhangban vannak a magasabbéval. Az alsóbb síkokon azonban erősen korlátozva és más okok által módosítva van ezeknek az atomoknak befolyása a belőlük, mint központokból kiinduló testekből felhasználandó anyag típusának meghatározására. A magasabb síkokon e testek viszonylag állandók, ha egyszer már megvannak, és világosan reprodukálják permanens atomjaik alaphangját, bármennyire gazdagítják is ezt a hangot a felhangok folyton finomodó harmóniában. Az alsóbb síkokon azonban, bár a permanens atomok alaphangja ugyanaz lesz, különféle egyéb okok járulnak még hozzá a testek céljára szolgáló anyag meghatározásához, amint azonnal még jobban látni fogjuk.

4. A permanens atomok használata

Egy mondatban kifejezve: a permanens atomok arra szolgálnak, hogy rezgési képességek formájában megőrizték magukban mindazoknak a tapasztalatoknak eredményét, amelyekben átmentek. Legjobb lesz talán a fizikai atomot venni példának, mivel ez könnyebben magyarázható meg, mint a magasabb síkok atomjai.

Bármely tetszőleges fizikai behatás a saját rezgéseinek megfelelő rezgéseket okoz a fizikai testben, amellyel érintkezik, ezek a behatás természete és ereje szerint helyiek vagy általánosak lehetnek. De akár helyiek, akár általánosak, mindenképpen eléri a fizikai permanens atomot, minden esetben az élet-szövetek közvetítésével, heves behatásoknál pedig a pusztá megrázkódtatás révén is. Ez a rezgés, amely az atomra kívülről kényszerítődik, az atomban rezgési képességgé válik, hajlandósággá, hogy megismételje a rezgést. A testet számtalan behatás éri az egész élete folyamán; egy sincs, ami ne hagyná rajta nyomát a permanens atomon; egy sincs, amelyik ne adna neki új rezgési lehetőséget. A fizikai tapasztalatoknak minden eredménye megmarad felhalmozva ebben a permanens atomban, rezgési képességként. A fizikai élet végén tehát ebben a permanens atomban számtalan rezgési képesség van felhalmozva, vagyis az atom megtanult számtalan módon visszahatni a külvilágra. Reprodukálni magában a körülete lévő tárgyak által belőle kiváltott rezgéseket. A fizikai test a halál után feloszlik, alkotórészei szétszóródnak, s mindegyik magával viszi átelt tapasztalati eredményét, sőt ezt cselekszi nap-nap mellett testünk minden részecskéje, amint szüntelenül kihál az egyik testből, és szüntelenül beleszületik egy másikba. A fizikai permanens atom azonban megmarad. Ez az egyetlen olyan atom, amely a testnek nevezett, állandóan változó halmaz összes tapasztalatán végigment és megszerezte mindazoknak a tapasztalatoknak minden eredményét. Aranyos gubójába burkolózva alussza végig azokat a hosszú éveket, amelyek alatt gazdája, a Dzsivatma más tapasztalatokat él át más világokban. E tapasztalatok őt nem érintik, mivel képtelen visszahatni rájuk, s zavartalan nyugalomban

alussza végig hosszú éjszakáját. /4. H.P.Blavatsky odavet egy célzást ezekre az „alvó” atomokra vonatkozóan. Secret Doctrine II.710./

Amikor elérkezik az újraszületés ideje, s a permanens atom jelenléte lehetővé teszi a petesejt megtermékenyülését, amelyből az új fizikai testnek ki kell növekednie /5. H.P.Blavatsky „az élet-atomok”-nak nevezi az alsó 2 ½ sík állandó magját. Ezt mondja: „Élet /prána/ principiumunk élet-atomjai sohasem vesznek el teljesen, ha az ember meghal”, ezek „apáról fiúra szállnak át”. /The Secret Doctrine II.709./ Alaphangja felhangzik és egyike lesz azoknak az erőknél, amelyek az éterikus építőt, a fizikai test felépítésénél megbízott elementált irányítják, hogy a megfelelő anyagot válassza ki munkájához. Mert olyat, amelyik nincs bizonyos mértékben hozzáhangolva a permanens atomhoz, nem tud használni. Azonban csak egyike ezeknek az erőknél. A múlt életek karmája, az értelmi, érzelmi és másokkal teremtett karma, a legváltozatosabb kifejeződésekre képes anyagot igényel. Ebből a karmából a Karma Urai kiválasztják azt, ami összeillő, vagyis olyat, ami egy bizonyos anyagi csoportból való testen át kifejezésre juttatható, s ez az összeillő karma tömeg határozza meg az anyagi csoportot, hatálytalanítva a permanens atomot, s az elementál ebből a csoportból választ ki olyan anyagot, amely a permanens atommal összhangban, vagy legalább nem romboló erősségű diszharmóniában tud rezegni. Ennél fogva, mint mondtuk, a permanens atom csak egyike azoknak az erőknél, amelyek a mindnyájunkra jellemző harmadik „színezetet” vagy „alaphangot”, vagy „temperamentumot”, alkatot meghatározzák. Ez a temperamentum szabályozza a test megszületésének időpontját; akkor kell a világra jönnie, amikor a fizikai bolygóhatások megfelelnek harmadik temperamentumának, s ezért születik „asztrológiai csillagzata alatt”. Fölösleges mondanunk, hogy nem a csillag adja a temperamentumot, hanem a temperamentum határozza meg a születés idejét ama csillag alatt. Ebben rejlik azonban a magyarázata a csillagok – vagyis csillag-angyalok – és a jellem közötti megfeleléseknek, s ezért hasznos nevelési célokra egy ügyesen és gondosan felállított horoszkóp, mint vezérfonál a gyermek személyes temperamentumához.

Megfoghatatlannak látszik, hogy egy olyan parányi helyen, mint amekkora egy atom, olyan bonyolult és sajátosságait a környező anyagra átvinni képes hatások férhessenek el, de így van. És érdemes megfigyelnünk, hogy a világi tudomány is egy hasonló eszmét támogat, mert a Weismann-féle csírarsejtben a parányi bioforokról szintén ezt tételezi föl, hogy az utódra átviszik elődei láncolatának jellegzetességeit. Amíg az egyik az őstől hozza a testnek a fizikai sajátosságokat, a másik azokat szállítja, amelyeket a fejlődő ember a maga fejlődése során szerzett. H.P.Blavatsky ezt igen világosan fejezte ki:

„A német embriológus-filozófus átlátván a görög Hippokratész és Arisztotelész feje fölött, egyenesen a régi árják tanításaihoz, egy végtelenül kicsiny sejtre mutat a többi millió közül, amelyek egy-egy szervezet felépítésén munkálkodnak, s e sejt egyedül és segítség nélkül, állandó osztódással és szaporodással, meghatározza a jövőbeli ember vagy állat pontos képét, fizikai, mentális és lelki jellegzetességeit.... Egészítsd ki a fent említett fizikai protoplazmát, az ember „csíra-sejtjét”, s összes rejtett anyagi lehetőségeit azzal, amit „szellemi protoplazmának” mondhatnánk, a fluidummal, amely a hat principium Dhyáni öt alsóbb principiumát tartalmazza, s megismered a titkot, feltéve, ha elég spirituális vagy ahhoz, hogy megértsd.” /6. The Secret Doctrine I. 243,244./

Ha egy kicsit tanulmányozzuk a fizikai átöröklést a Weismann tanításai fényénél, ez már elég, hogy meggyőződünk egy olyan test lehetőségeiről, amilyen a permanens atom. Az ember magán viselheti egy régen eltemetett őse arcvonásait, mutathat olyan fizikai sajátosságot, amely egy elődjét jellemezte évszázadokkal előbb. A Stuart orrot az arcképek

hosszú során át nyomon követhetjük, és számtalan más esete is található az ilyen hasonlatosságoknak. Miért lenne hát oly rendkívüli az a gondolat, hogy egy atom nem biofórokat gyűjt össze magába, mint a csírasedjt, hanem a hajlandóságot számtalan, már megpróbált rezgés megismétlésére. Térbeli nehézség nem merül fel, éppoly kevésbé, mint a húrnál, amelyből számos hangot lehet kicsalni, amint a vonó különböző pontokon érinti, s minden hanghoz sok felhang is tartozik. Nem kell úgy elképzelnünk, hogy az atom parány terében megszámlálhatatlan rezgő test van, hanem, hogy van bizonyos számú test, amely mint megszámlálhatatlan rezgést tud előidézni.

Voltaképpen azonban még a térbeli nehézség nem valóságos, mert a parányinak éppúgy nincs határa, mint a nagynak. A korszerű tudomány az atomban keringő világok rendszerét látja, ahol minden világnak megvan a maga pályája, s az egész egy naprendszerhez hasonlatos. A Tér, a látszatok nagy mestere, és testvére, a másik mester, az Idő, itt nem csüggeszthet el. A gondolat osztódás lehetőségeinek nincs határa, s így nincs az anyagnak nevezett gondolat-kifejeződéseknek sem.

A spirillák száma, amelyek a permanens atomokban a jelenlegi kör folyamán működésben vannak, rendes körülmények között négy, mint általánosságban a közönséges be nem kapcsolt atomokban is a fejlődésnek ezen a fokán. Vegyük azonban egy nagyon magas fejlettségű ember testének permanens atomját, egy olyan emberét, aki messze megelőzte társait. Ebben az esetben azt láthatjuk, hogy a permanens atom öt működő spirillát mutat, s megpróbálhatjuk megismerni e ténynek hatásait teste egyéb anyagára. A születés előtti időszakban az ilyen ötspirillás permanens atom jelenléte arra készíteti az építő elementált, hogy kiválogassa anyagából az ilyen atomokat, amelyek ideiglenesen kapcsolatban voltak egy olyan testtel, amelynek központja egy ötspirillás permanens atom volt. Ez utóbbinak jelenléte a megfelelő tevékenységre serkentés irányában hatott a többi atomnál, főleg talán csupán akkor, ha a test erősen fejlett lakója agyának vagy idegeinek részét képezték. Az ötödik spirilla többé-kevésbé aktívvá lett bennük, s habár ismét visszaesett a tétlenségbe, miután elhagyta az ilyen testet, ideiglenes tevékenysége arra hajlamosította, hogy később készségesebben válaszoljon a monádi élet áramára. Az elementál tehát amennyire lehet, az ilyen atomokat biztosítaná magának munkájához. Ha pedig alkalom kínálkoznék rá, kisajátítaná az apai és anyagi testből is – ha magasrendűek – az összes ilyen atomokat, amelyhez csak hozzájuthat, s beleépítené a rábizott testbe. Az ilyen test aztán születése után és egész életében magához vonja mindazokat az ilyen atomokat, amelyek magnetikus terébe kerülnek. Magas fejlettségű emberek társaságából ez a test egész kivételes mértékben hasznos hús, mert magává tesz minden ötspirillás atomot, amely a testeikből kizáporozó anyagrészekké között akad, s így fizikailag, mentálisan és morálisan nyereségre tesz szert társaságukban.

A permanens asztrális atom pontosan úgy viszonylik az asztrális testhez, mint a fizikai permanens atom a fizikai testhez. A kámalokai – purgatóriumi – élet végén az aranyos élet-szövedék visszahúzódik az asztrális testből, hagyja azt fölbomlani, mint ahogy előzőleg fizikai társa tette, s beburkolja az asztrális permanens atomot hosszú alvása idejére. Ugyanilyen a viszonylat a mentális test és a permanens mentális részecske között a fizikai, asztrális és a mentális élet folyamán. Az emberi fejlődés korai szakaszain a mentális permanens egység a rövid devacháni életek alatt kevés haladást tesz, nemcsak rövidségük miatt, hanem mert a fejletlen értelem által kitermelt gyöngé gondolatformák csak igen csekély hatással vannak a permanens egységre. Amikor azonban jobban kifejlődik a gondolaterő, a devacháni élet a nagy haladás korszakává lesz, számtalan rezgési energia halmozódik fel, s később, amikor eljön az ideje az új mentális test építésének az újraszületés új ciklusa számára,

megmutatja értékét. A devacháni mentális élet végével az aranyos szövetek visszavonul a mentális testből, átengedve ezt is az enyészetnek, míg ő maga beburkolja a mentális részecskét, s a három alsóbb testet már csak a permanens atomokból álló alsó hármasság képviseli. Ezek, mint az imént mondtuk, sugárzó magszerű állagként a kauzális testben raktározódnak el. Így most ők minden, ami az Egónak alsóbb világbeli testeiből megmaradt, miután befejeződött a tapasztalás egyik ciklusa, mint ahogy a testek életében ezek a permanens atomok voltak az Egó eszközei az alsóbb síkokkal való közlekedéshez.

Amikor elérkezik az újraszületés időszaka, az Egó életének egy rezdülte felébreszti a mentális egységet, az élet-szövetek kezd újra kibontakozni, s a rezgésben levő egység mágnesként működve, a magáéhoz hasonló, vagy vele összhangzó rezgési képességű anyagot vonz maga felé. A második Elemi Birodalom Fénylő Lényei hozzák közelébe ezt az anyagot; a fejlődés korábbi szakaszain laza felhővé formálják az anyagot a permanens egység körül, amint azonban az Egó fejlődik, mind nagyobb hatást gyakorol erre a megformálásra. Amikor a mentális test részben kialakult, az élet-rezdület az asztrális atomot ébreszti fel, s ugyanaz a folyamat következik. Végül a fizikai atomot érinti meg az élet, s úgy működik, ahogy azt egy korábbi oldalon leírtuk.

Néha fel szokták tenni a kérdést: „Hogyan lehet ezeket a permanens atomokat a kauzális testben tárolni anélkül, hogy elveszítenék fizikai, asztrális és mentális természetüket, mert hiszen a kauzális test egy magasabb síkon van, ahol a fizikai, mint fizikai nem tud megjelenni?” A kérdező ilyenkor elfelejti, hogy a síkok át meg áthatják egymást, és hogy a kauzális testnek semmivel sem nehezebb körülfogni az alsóbb síkok hármasságát, mint azt a száz- és ezermillió atomot, amelyek egy-egy földi életperiódus alatt mentális, asztrális és fizikai testét képezik. A hármasság parányi részecskét alkot a kauzális testben, mindegyik alkotórésze a maga síkjához tartozik, de mivel a síkoknak mindenütt vannak érintkezési pontjaik, a szükséges egymás mellé helyezés semmi nehézséget nem okoz. Mindig minden síkon ott vagyunk.

5. Monádi ráhatás a permanens atomra

Itt föltehetjük ezt a kérdést is: „Van-e valamiféle monádi ráhatás, az anupadaka síkon lévő Monád hatása a permanens atomra?” Közvetlen ráhatás nincs és nem is lehet, míg a csírázó szellemi hármasság el nem éri a fejlődés magas fokát. Állandóan van azonban közvetlen ráhatás, vagyis ráhatás a szellemi hármasságra, amely viszont az alacsonyabbra hat. Gyakorlati célokra azonban a szellemi hármasság ráhatásának tekinthetjük, amely, amint láttuk, maga a szülő-síkjának sűrűbb anyagba burkolózott Monád.

A szellemi hármasság csaknem minden energiát és ennek az energiának minden irányító képességét a Második Logosztól nyeri, az Élet emez áramlatában fürödvén. Az, amit a saját, speciális tevékenységének nevezhetünk, nem törődik a második élet-hullám formáló és építő tevékenységével, hanem a Harmadik Logossal társulva, magának az atomnak fejlesztésére irányul. A szellemi hármasságnak ez az energiája az atomi alsókra szorítkozik, és egészen a negyedik körig, úgy látszik, főként a permanens atomokon merül ki. Az atom falát alkotó spirilláknak először kialakítására, azután megelevenítésére irányul. Az örvény, az atom, a Harmadik Logosz élete, de a spirillák fala az örvény külső felületén a Második Logosz leszállása alatt alakul ki. Ő nem kelti őket életre, hanem gyöngén kirajzolja a keringő életörvény felületén. A Második Logosz szempontjából csupán ilyen homályos, használatlan csatornák maradnak, de amint a Monád élete leárad, hamarosan belejut az első ilyen csatornába, életre kelti és az atomnak működő részévé teszi. Ez így folyik az egymás után

következő körökben, s amikorra elérjük a negyedik kört, már négy különböző életfolyam jön minden Monádtól, s kering permanens atomjai négy spirilla sorozatában. Amint a Monád a permanens atomban működik, és mintegy előre tolja, hogy egy test központi magjává legyen, ugyanígy elkezd dolgozni azokban az atomokban is, amelyek a permanens atom köré csoportosulnak, s ezek spirilláit is életre kelti. Az életre keltés azonban csak ideiglenes, nem pedig állandó, mint a permanens atomnál. A Monád így tevékenységre készíti ezeket a halvány, bizonytalan hártványokat, amelyeket a második élethullám alkot meg, s amikor a test élete megszakad, az ily módon stimulált atomok visszatérnek az atomi anyag nagy tömegébe, miután az élet a permanens atommal való összeköttetésük idején tökéletesítette és megdolgozta őket. Az ily módon kifejlesztett csatornák most sokkal könnyebben fel tudnak venni egy másik, ilyen életfolyamot, amikor belépnek egy másik testbe, és ott kapcsolatba kerülnek egy másik atommal, amely egy másik Monádhoz tartozik. Így folyik ez a munka szüntelenül a fizikai és az asztrális síkon, valamint a mentális anyag részecskéken a mentális síkon, s így javul az anyag, amellyel a Monádok tartósan vagy ideiglenesen összekapcsolódnak. Ez a fejlődés állandóan folyik a Monádok behatása alatt. A permanens atomok gyorsabban fejlődnek, mert kapcsolatuk a Monáddal folytonos, a többi pedig a permanens atomokkal való ismételt időleges társulásból húz hasznot magának.

A Monádnak a szellemi hármasságon át folyó élete a Föld-lánc első körében a fizikai sík atomjainak első spirilla sorozatait kelti így életre. Ez az a spirilla sorozat, amelyet a fizikai test sűrű részével kapcsolatos pránikus vagy élet-lehelleti áramok használnak. Hasonlóképpen a második körben a második spirilla sorozat aktivizálódik, a sík atomjainak első spirilla-sorozatait kelti így életre. Ez az a spirilla sorozat, amelyet a fizikai test sűrű részével kapcsolatos pránikus vagy élet-lehelleti áramok használnak. Hasonlóképpen a második körben a második spirilla-sorozat aktivizálódik, s ebben az éterikus testmással kapcsolatos prána-áramok keringenek. A két kör folyamán semmilyen formával kapcsolatban nem található semmi, amit fájdalom- vagy gyönyörérzetnek lehetne nevezni. A harmadik körben a harmadik spirilla-sorozat kel életre, s itt jelentkezik először az un. érzékenység, mert ezeken a spirillákon át kámikus, vagyis vágyenergia hathat a fizikai testre, kámikus prána keringhet bennünk, s ezáltal a fizikai közvetlen összeköttetésbe kerülhet az asztrálissal.

A negyedik kör folyamán a negyedik sorozat spirilla elevenedik meg, benne a káma-manasi prána kering, s alkalmassá teszi az agy kialakításánál való felhasználásra, amely majd a gondolkodás eszközeként fog működni.

Amikor valaki kilép a dolgok normális menetéből és elkezd az abnormális emberi fejlődést, amelyet a normális emberi fejlődés fölött haladó Ösvényre való előkészület, majd az Ösvényen járás jelent, permanens atomjaival kapcsolatban igen nehéz feladatot vállal. Több spirilla-sorozatot kell életre keltenie, mint amennyi korának emberiségében életre van keltve. Mivel negyedik körbeli ember, négy sorozat már szolgálatára áll. Elkezd tehát életre kelteni az ötödiket is, így – bár még negyedik körbeli testben működik – ötödik körbeli atomokat hoz létre. Erre vonatkoznak a célzások némely korai teozófiai könyvekben, ahol azt mondják, hogy „ötödik köriek” és „hatodik köriek” jelennek meg a mostani emberiségben. Azok, akiket így jelölnek, kifejlesztették permanens atomjaik ötödik és hatodik spirilla sorozatát, s ezáltal magas fejlettségű tudat használatára jobb eszközökhöz jutottak. A változást bizonyos joggyakorlatokkal lehet elérni, amelynél azonban igen nagy óvatosság szükséges, különben megsérülhet az agy, amelyben ez a munka végbemegy, s az illető testet öltés tartamára megáll a további fejlődés azon a bizonyos vonalon.

V. FEJEZET

Csoport-lelkek

1. A kifejezés jelentése

Általánosságban szólva a csoportlélek a permanens triádok gyűjteménye a monádikus esszencia hármaskörében. Ez a leírás igaz minden fizikai világban működő csoportlélekre vonatkozóan, de nem ad képet a csoportlelkek tárgyának igen nagy bonyolultságáról. Mert állandóan oszlanak és újraoszlanak, minden osztály és alosztály tartalma csökken számban a fejlődés haladtával, amíg végül is egy „csoportlélek” egyetlen triádot zár magában, amely számára sok születésen át nyújthatja a csoportlélek védő és tápláló szerepét, míg technikailag nem írható le többé egynek, tekintve, hogy a „csoport” elkülönült alkotórészeire.

Hét csoportlelket láthatunk működni a fizikai világban, mielőtt bármely forma megjelenik. Először határozatlan, filmszerű formákként mutatkoznak, egy-egy a második élethullám minden egyes áramában a mentális síkon, határozottabb körvonalúakká válva az asztrális síkon és még inkább a fizikain. Úgy lebegnek az anyag nagy óceánjában, mint ballonok lebeghetnek a tengeren. Közelebbről megfigyelve őket, az anyag három külön rétegét látjuk, egy burkot formálva, amely számtalan triádot foglal magában. Mielőtt bármely beásványodás létrejött volna, semmiféle arany életszövedék nem látható természetesen ezek körül, csupán a ragyogó arany fonalak, amelyek szülő dzsivatmájukkal kötik őket össze, láthatók, abban a különös fényben ragyogva, amely születésük síkjához tartozik.

E három réteg legbelsőbbje fizikai monádikus esszenciából áll; vagyis a réteg a fizikai sík atomjaiból áll, meglekésítve a Második Logosz életével. Első pillantásra ezek a legbelső rétegek azonosnak látszanak a hét csoportlélekkel; de a közelebbi megfigyelés felfedi, hogy minden egyes réteg az előbb leírt hét anyagcsoport csupán egyikének az atomjaiból áll. Ennél fogva minden egyes csoportlélek anyagi mivoltában különbözik a többitől, és mindegyikben lévő triádok ugyanahhoz az anyagcsoportoz tartoznak. A csoportlélek második rétege asztrális monádikus esszenciából áll, amely ugyanehhez az anyagcsoportoz tartozik, amint az első; és a harmadik ugyanannak a típusú mentális anyagnak a negyedik alsíkjából. Ez a hármaskör védője és táplálója a benne lévő triádoknak, valóságos embrióknak, amelyek még képtelenek a különálló független aktivitásra.

A hét csoportlélek hamarosan osztódik, amint állandó elkülönülések mennek végbe a határozott altípusok sokasodásával, amint a kémiai elemek közvetlen előfutárai megjelennek, hogy maguk a kémiai elemek és a belőlük alakult ásványok kövessék őket. A tér törvényei például – függetlenül a permanens triádoknak a csoportlélek tartalmának a specializálódásától – elvezethetnek osztódásához.

Így egy arany ér Ausztráliában sok olyan triád beásványosodásához vezethet egyetlen burkon belül, amíg egy másik ér lerakása egy távoli helyre, mondjuk a Rocky-Mountains-ben, ennek a burknak az osztódásához vezethet, és tartalma egy részének saját burkában való átvivéséhez Amerikába. A fontosabb okokról azonban, amelyek alosztályokat hoznak létre, tanulmányunk folyamán adunk magyarázatot.

A csoportlélek és tartalma hasadással osztódik, mint egy közönséges sejt, az egy kettővé válik, a kettő – négyé és így tovább. Minden triádnak át kell haladnia az ásványvilágon, azon a helyen, ahol az anyag legdurvább formáját éri el, és azon a helyen, ahol

a nagy hullám eléri leszállása határát és megfordul, hogy fölfelé kúszását elkezdje. Itt van az, ahol a fizikai tudatnak fel kell ébrednie, az életnek most határozottan kifelé kell fordulnia, és kapcsolatokat kell elismernie más életekkel egy külső világban.

No már most, minden lény fejlődése ezekben a korai fokokon főleg a Logosz dédelgető életén múlik, és részben a Fénylők együttműködő vezetésén, és részben saját vak nyomásán az őt bezáró forma korlátjaira. Én összehasonlítottam az ásványi, növényi és állati világokon át haladó fejlődést egy születés előtti időszakkal, és a hasonlóság pontos. Mint ahogy a gyermeket táplálják az anya életáramai, úgy táplálja a csoportlélek védőburka a benne levő életet, felfogva úgy és elosztva a begyűjtött tapasztalatokat. A keringő élet a szülő élete, a fiatal növények, a fiatal állatok, a fiatal emberi lények még nem képesek a független életre, de a szülőktől kell táplálékot kapniuk. És így ezeket a csírázó életeteket az ásványi világban a csoportlélek táplálja, a monádikus esszencia burkaival, melyekben a logoszi élet lüktet.

A fogalom tisztasága kedvéért fussunk végig gyorsan azokon a változásokon, amelyeken a csoportlélek áthalad, amint tartalma fejlődik, mielőtt részletekbe mennénk. Az ásványi fejlődés alatt a csoportlélek lakóhelyének legsűrűbb burkát mondhatjuk, a fizikait; legaktívabb tevékenysége a fizikai síkon zajlik. Amint tartalma továbbhalad az ásványi világba, és azon emelkedik fel, a fizikai burok lassan letűnik - mintha tartalma saját éterikus teste erősítésére felhasználna volna – és aktivitása áttevődik az asztrális síkra, a tartalmazott triádok asztrális testeinek a táplálására. Amint ezek még tovább fejlődnek és átmennek az állatvilágba, az asztrális burok hasonlóképpen felszívódik és a csoportlélek aktivitása áttevődik a mentális síkra, és táplálja az alaktalan mentális testeket, és fokozatosan kevésbé határozatlan körvonalakká alakítja őket. Amikor a csoportlélek már csak egyetlen triádot tartalmaz, és ezt odáig táplálta, hogy az kész a harmadik kiáradás befogadására, ami megmarad belőle, az a harmadik alsík anyagába oszlik fel, és a kauzális test alkotórészévé válik, amelyet a fentről jövő leáradás formál, találkozáva a lentől felfelé vont oszloppal – a vízsugár szemléltető hasonlatával élve. Akkor megszületik a reinkarnálódó Ego független megnyilvánulásba; a védett születés-előtti idő véget ért.

2. A csoportlélek osztódása

A fizikai világ az, ahol a tudatnak először öntudattá kell fejlődnie, a ráhatásokat kifejtő külvilágot illetően tudatossá kell válnia, és meg kell tanulnia, hogy ezeket a hatásokat a külvilágnak tulajdonítsa, és sajátjának kell felismernie azokat a változásait, amelyek e hatások következtében benne végbemennek. Hosszas tapasztalással meg fogja tanulni azonosítani magát az öröm vagy fájdalomérzetet, amely a hatást követi, és hogy mint nem önmagát nézze azt, ami a külső felületet érinti. Így tesz először különbséget nagyjából a „nem-én” és az „én” között.

A tapasztalások növekedtével az „én” mindig beljebb vonul, és az anyag egyik fátyla a másik után lesz kizárva, mint a „nem-én”-hez tartozó; bár mellékjelentései változnak, ez az alapvető különbség az alany és tárgy között mindig megmarad. „Én” az akaró, gondolkodó, cselekvő tudat; míg a „nem-én” minden, amivel kapcsolatban akar, ami felől gondolkodik, és amin cselekszik. Később foglalkoznunk kell azzal, hogyan válik a tudat öntudattá, de jelenleg csupán azzal foglalkozunk, hogy fejlődik ki formákban, és a formák szerepének a részével.

Ez a tudat felébred a fizikai világban, és kifejeződése a permanens atom. Ebben alszik, alszik az ásványban; és itt kell, hogy könnyebb álomba ébredjen, úgyszólván felébredjen ebből

az álom nélküli alvásból, és elég aktívvá válják ahhoz, hogy átmenjen a következő fokra: szendereg a növényben.

Most a Második Logosz, aki a csoportlélek burkában tevékeny, energizálja a permanens fizikai atomokat, és a Fénylők közvetítésével, mint ahogy láttuk, belemeríti őket az ásványvilág nyújtotta különböző körülményekbe, ahol mindegyik sok ásványi részecskét csatol magához.

Azonnal látjuk itt a lehetséges behatások nagy változatosságát, amelyek a tapasztalatok sokféleségéhez vezetnek és rövidesen az elágazások vonalaihoz a csoportlélekben. Egyeseket magasra röpitik a levegőbe, hogy az égő láva áramaiba zuhanjanak; egyesek arktikus hidegnek lesznek kitéve, mások trópusi hőségnek, egyesek össze lesznek zúzva és olvasztott fémbe burkolva a föld belsejében; egyeseket durván fog sodorni a homokban a rohanó hullám. A külső behatások végtelen változata fog rázni és ütni és égetni és fagyasztani, és a mélyen szunnyadó tudat homályos rokon-rezgésekkel fog válaszolni. Amikor bármely permanens atom bizonyos válaszoló képességet ért el, azaz a részecskék, amelyekhez egy permanens atom kapcsolódott, feltörnek, a csoportlélek kivonja az atomot burkából. Mindazok a tapasztalatok, amelyeket az az atom szerzett – vagyis azok a rezgések, melyek véghezvitelére kényszerült – bizonyos módokon rezgő, vagy mint „rezgő erők” maradnak meg, ez a folyamánya annak, hogy egy formában élt. A permanens atom elveszítve burkát és egy időre meztelenül maradván, úgyszólván csoportlélkében, és folytatva ezeknek a rezgéseknek az ismétlését, átmenve önmagában élettapasztalatainak, áramokat indít el, amelyek a csoportlélek burkán át áramlanak, és így tovább kerülnek a többi permanens atomhoz, így mindegyik hat és segíti a többit, míg önmaga marad. Azok a permanens atomok, amelyeknek hasonló jellegű tapasztalataik voltak, erősebben érzik egymás hatását, mint azok, amelyeknek a tapasztalataik nagyon különbözőek voltak, és így bizonyos elkülönülés lesz a csoportlélekben, és rövidesen egy filmszerű elkülönítő fal fog nőni befelé a burkából, és el fogja választani ezeket az elkülönülő csoportokat egymástól; és így mindig nagyobb számú csoportlélek jön létre a tudatnak mind erősebben különböző tartalmát mutatva fel, míg az alapvető jellegzetességben osztoznak.

Az ásványvilág tudatának külső ingerekre való válasza sokkal nagyobbak, mint ahogy sokan teljesen látják, és egyesek olyan természetűek, ami arra vall, hogy az asztrális permanens atomban is ébrednek a tudat. Mert a kémiai elemek határozott kölcsönös vonzalmakat nyilvánítanak, és kémiai házasági kapcsolatokat robbant állandóan szét olyan párok behatárolása, amelyek egyike vagy másikának erősebb az affinitása a korábbi házasság egyik feléhez, az eredeti életpárénál. Ily módon egy eddig kölcsönösen hű pár, ezüstsót alkotva hirtelen hűtleneknek fognak bizonyulni egymáshoz, ha egyik másik pár, hidroklorosav, belép békés háztartásukba, és az ezüst rá fogja magát vetni a klórra és feleségül veszi, előnyben részesítve előző párjával szemben, és új háztartást, az ezüstklórt alapítja meg, otthagya az elhagyott hidrogént, hogy saját, elfelejtett partnerével házasodjon össze. Valahányszor ezek az aktív kölcsönös változások végbemennek, enyhe rezdülés támad az asztrális atomban, annak a heves fizikai rezgésnek következtében, melyet a benső kapcsolatok heves szétszakítása és alakítása okoz, és határozatlan belső rezdülések jelennek meg. Az asztrálisat a fizikaiból kell felkelteni, és a tudat a fizikai világban soká fog vezetni a fejlődésben. Mégis az asztrális anyagnak egy kis felhője gyűlik össze a permanens atom köré ezeknek az enyhe rezdüléseknek a folyamányaként, de nagyon lazán tart, és teljesen szervezetlennek látszik. A fejlődésnek ezen a fokán nem látszik a mentális atomban semmiféle rezgés.

Az ásványvilágban töltött tapasztalatok korszakai után, a permanens atomok némelyike kész lesz arra, hogy átmenjen a növényvilágba, és a Fénylők közegei szét fogják őket osztani a növényvilágban. Ne tételezzük fel, hogy minden fűszál. Minden növényben van egy permanens atom, amely az emberiség felé fejlődik ennek a rendszernek az élete folyamán. Mint az ásványvilágban, ugyanúgy itt, a növényvilág szolgáltatója ezeknek a permanens atomoknak a fejlődési terepet, és a Fénylők lakóhelyről lakóhelyre vezetik őket, hogy tapasztalhassák a növényvilágra ható rezgéseket, és megint felraktározzák ezeket, mint rezgési erőket ugyanolyan módon, mint azelőtt, és a csoportlelkek a fejlődés minden áramában számosabbakká és különbözőbbekké válnak vezető jellegzetességeikben.

Tudásunk jelenlegi fokán távolról sem világosak azok a törvények, amelyek szerint a csoportlelkek atomjait a természet birodalmaiba küldik. Úgy látszik sok dolog utal arra, hogy az ásványi, növényi és az állati birodalom legalsó része inkább magának a földnek a fejlődéséhez tartozik, mint a Monádokat képviselő dzsivatmákéhoz, amelyek a naprendszerben fejlődnek, és amelyek a kellő időpontban erre a földre jönnek, hogy folytassák saját fejlődésüket, felhasználva az általa nyújtott feltételeket. A fű és a sokféle kis növény úgy látszik olyan módon tartozik a földhöz, mint az ember haja testéhez, és nem kapcsolható össze a Monádokkal, melyeket a dzsivatmák képviselnek ötszörös világegyetemünkben. A bennük lévő, őket formaként összetartó élet úgy látszik, a Második Logoszé, és az őket alkotó atomok és molekulák élete a Harmadik Logoszé, melyet elsajátított és módosított lánc-rendszer Bolygói Logosza, és tovább tett magáévá és módosított a Föld szelleme, egy nagy homályba burkolt lény. Ezek a világok valóban fejlődési terepet nyújtanak a dzsivatmák fejlődéséhez, de látszólag nem kizárólag ezt a célt szolgálják. Permanens atomokat látunk szétszórva az ásványi és növényvilágokban, de képtelenek vagyunk áthatolni az egekig, amelyek szétszórásukat kormányozzák. Permanens atomot találhatunk egy gyöngyben, egy rubinban, egy gyémántban; sokat találhatunk szétszórva ércekben és így tovább. Másrészt sok ásvány – úgy látszik – egyáltalán nem tartalmazza őket. Így a rövid életű növények. De hosszú életű növényekben, mint a fákban, állandóan találunk permanens atomokat. Itt azonban megint, úgy látszik, hogy a fa életének több köze van a déva-fejlődéshez, mint a tudathoz, amelyhez a permanens atom van csatolva. Inkább úgy néz ki a dolog, mintha felhasználnák a fa életének és tudatának fejlődését a permanens atom javára; itt inkább egy parazitaként látszik élni, kihasználva a magasabban fejlett életet, melyben fürdik. Tény az, hogy ezeket a pontokat érintő tudásunk nagyon hiányos.

Nagyobb aktivitás észlelhető az asztrális permanens atomban, a fizikainak növényi tapasztalatok halmozása folyamán, és asztrális anyagot gyűjt maga köré, amelyet a Fénylők valamennyire határozottabb módon rendeznek el. Egy erdei fa hosszú életében az asztrális anyag növekvő csoportosulásai minden irányban fejlődnek, mint a fa asztrális formája, és a permanens atomhoz csatolt tudat bizonyos fokig osztozik környezetének tudatában, az általa az asztrális forma által erőteljes örömet és rossz érzést okozó rezgéseket tapasztalva, mely rezgések eredményei azoknak, amelyeket a fizikai fában kelt a napfény és a vihar, szél és eső, hideg és meleg. Az ilyen fa elpusztulásával a permanens atom visszahúzódik csoportlelkébe, amely már létrejött az asztrális síkon, a tapasztalatok gazdag tárával, melyekben az előbb leírt módon osztozott.

Továbbá, amint a tudat reagálóképesebbé válik az asztrálisban, kis rezdüléseket küld le a fizikai síkra, és ezek érzéseket keltenek, amelyek mintha fizikaiak volnának, de valóban az asztrálisból származnak. Ahol hosszú különálló élet volt, mint egy fában, a permanens mentális egység szintén elkezd maga köré egy kis mentális anyag felhőt vonni, amelyen az

időszakok ismétlődése lassan, mint finom emlékezés nyomódik le, ami kikerülhetetlenül halvány előérzéssé válik. /Lsd.: Thought Power, its Control and Culture 59-62./

Úgy látszik, az állatok legalacsonyabb rendű fajtáinál szintén olyan körülmények forognak fenn, mint amelyek leírás szerint az ásványi és növényi világokban léteznek. Mikroba, amőba, hidrá, stb. csupán, mint látogatót mutatnak fel itt-ott egy permanens atomot és nyilvánvalóan nem függ tőle életük és növekedésük semmi módon, sem nem esnek szét, ha a permanens atomot kivonják. Ők seregek, nem pedig a permanens atom köré formált testek. És megjegyzendő, hogy ezen a fokon az arany élet-szövetek semmiképpen sem képviseli a sereg testének szervezetét, hanem csak úgy működik, mint a kis gyökérgék a talajban, magukhoz csatolva a talaj részecskéit és táplálékot szívva a talajból. A permanens atomok az állatvilágban sok tapasztalathoz jutottak és halmoztak fel, mielőtt a Fénylők mint központokat használják fel őket, amelyek köré formák épülnek.

Szükségtelen megemlíteni, hogy az ásványvilágban a permanens atomok sokkalta többféle rezgéshez jutnak, mint az alacsonyabb-rendű világokban, és következésképpen gyorsabban különülnek el, a triádok száma rohamosan csökken a csoportlelkekben, amint ez az elkülönülés tovább folyik és a csoportlelkek sokszorozódása ezért növekvő sebességgel halad. Az individualitás időszakának közeledtével minden külön triád megkapja a maga külön burkát a csoportlélektől, és mint külön lény folytatja következő testet-öltéseit, bár még a védő és tápláló monádi esszencia átfogó beburkoló burkában.

A megszelídülés állapotában levő magasabb rendű állatok nagy száma érte el ezt a fokot, és valóban igazi, különálló újrászülető lényekké váltak, bár még nincs kauzális testük, annak a jele, amit általában individualizációnak neveznek. A csoportlélektől származó burok a kauzális test céljait szolgálja, de csupán a harmadik rétegből áll, mint ahogy előzőleg rámutattunk, és ezért a mentális anyag negyedik fokának a molekuláiból áll, ami a fizikai világ legdurvább éterének felel meg. Az ember születés előtti életének hasonlatát követve, látjuk, hogy ez az állapot megfelel annak utolsó két hónapjával. Egy héthónapos kisbaba megszülethet, és életben maradhat, de erősebb, egészségesebb és erőteljesebb lesz, ha kihasználja még két hónapig az anya nyújtotta védő és tápláló életet. Ily módon jó a fejlődő Egónak, ha nem repeszi meg túl elsietve a csoportlélek burkát, de kebelezzék be az életet azon át, és erősítse meg annak alkatrészeiből saját mentális testének legfinomabb részét. Amikor ez a test elérte növekedésének határát, ezek közt a védett körülmények közt, a burok szétesik a felette lévő alsík közt a védett e lévő alsík finomabb molekuláivá, és mint ahogy fent mondtuk, a kauzális test részévé válik.

Ezeknek a tényeknek az ismerete az, ami okkultistákat néha arra indított, hogy intse az embereket, akik nagyon szeretik állatjaikat, hogy ne vigyék szeretetüket túlzásba, se ne nyilvánítsák balgán. Az állat növekedése egészségtelenül erőltethető, és az individualitásba való születése idő előtt siettethető. Az ember, ahhoz, hogy helyesen töltsen be helyét a világban, igyekeznie kellene megérteni a természetet és törvényeivel dolgoznia, valóban siettette működésüket intelligenciájának az együttműködésével, de nem odáig siettette azt, ahol a növekedés már egészségtelenné válik, és terméke törékennyé és „idényen kívülivé”. Igaz, hogy az Élet Ura keresi az emberi együttműködést a fejlődés kivitelezésében, az együttműködésnek azonban az Ő Bölcsesség szabta útján kell haladnia.

VI. FEJEZET

A tudat egysége

1. A tudat egység

Amikor a tudat végtelenül változatos megnyilvánulásait tanulmányozzuk, könnyen megfélekedünk két fontos tényezőről: először, hogy minden ember tudata egy egység, bármennyire külön állnak és egymástól eltérnek e tudat különböző megnyilvánulásai; másodsor, hogy ezek az egységek maguk is részei a Logosz tudatának, s ezért hasonló körülmények között hasonlóan reagálnak. Sohasem szabad megfélekednünk arról, hogy a tudat egy, vagyis a látszólag külön álló tudatok valójában egyet képeznek, mint ahogy egy a tenger akkor is, ha egy gát résein keresztül ömlik át. A tengervíz a réseken keresztül megszíneződhet, ha a gát felépítéséhez különböző színű földet használtak, de a víz mindenképpen tengervíz marad. Ha tényezőire felbontanánk, ugyanazokat a jellemző sókat találnánk benne. Hasonlóképpen minden tudat ugyanabból a tudat-tengerből való, s e tudatok lényegbevágó azonosságokat mutatnak fel. Ugyanolyan típusú anyagba burkolva, ugyanolyan módon reagálnak, s kimutatják természetük alapvető azonosságát.

Az egyéni tudat, megnyilvánulásait tekintve inkább egy összetettségnek látszik, mint egységnek. A modern pszichológia kettős, hármas és sokszoros személyiségről beszél, s a sokszerűségtől félrevezetve szem elől téveszti az alapvető egységet. Pedig valójában a mi tudatunk egy egység, s a változatosság csupán azoknak az anyagoknak tulajdonítható, amelyekben a tudat működik.

Az ember normális éber tudata a fizikai agyon keresztül működő tudat. Erre a tudatra hat a fizikai agy milyensége, befolyásolják az agy különböző körülményei, korlátozzák az agy különböző korlátjai, megtévesztik az agy különböző akadályai; e tudatot elzárhatja egy vérrög, és megszünteti a sejtek felbomlása. Az agy állandóan akadályozza ennek a tudatnak a megnyilvánulásait, jóllehet a fizikai síkon a tudat egyetlen megnyilvánulási eszköze az agy.

Amikor a tudat elfordítja figyelmét a külső fizikai világtól, s kikapcsolván a fizikai agy sűrűbb anyagát, annak csupán éterikus részeit használja, akkor a tudat megnyilvánulásai egyszerre megváltoznak jellegükben. A teremtő képzelet ekkor az éterikus anyagban szórakozik; s azzal foglalkozik, hogy rendezi, szétbontja, majd saját tetszése szerint újrarendezi sűrűbb társa /a fizikai agy/ által a külső világból összeszedett anyagot, s ezzel megteremti az alacsonyabb álomvilágot.

Ha azután a tudat egy időre ledobja magáról ezt az éterikus öltözéket, s teljesen elfordulva a fizikai világtól, kiszabadítja magát az anyag bilincseiből, akkor az asztrális világban vándorol. Itt vagy tetszés szerint tevékenykedik, vagy öntudatlanul kószál; figyelmét saját tartalma köti le, s ugyanakkor sok benyomást nyer az asztrális világból. E benyomásokat elengedi maga mellett, vagy tudomásul veszi fejlettségi fokának, vagy pillanatnyi hangulatának megfelelően. Ha ez a tudat egy külső megfigyelő előtt megnyilatkozna – mint pl. transzban – akkor olyan pompás tehetségeket mutatna fel, hogy a megfigyelő – aki csak a fizikai agyba bebörtönzött tudatot ismerte eddig – ezt egy egészen más tudatnak gondolná. Még inkább ez a helyzet akkor, amikor az asztráltest transzban lévén, az Égi Madár magasabb rendű régiókba száll; nagyszerű szárnyalása úgy elbűvöli a szemlélőt, hogy azt hiszi, egy új lény van előtte, s nem az, aki a fizikai világban botorkált. Pedig a tudat végig ugyanaz maradt.

A különbség a hozzá kapcsolódó anyagokból származik, amelyeken keresztül a tudat működik. Benne magában nem történt változás.

Ami a másik fontos tényről illeti, azt ugyanis, hogy a tudategységek a Logosz tudatának részeit képezik, s így a fizikai síkon túl egy egységes tudat létezik, erre vonatkozólag az emberek még nem érték el a felismeréshez szükséges fejlődési fokot. Mindazonáltal a fizikai síkon működő tudat egységességét már sikerült a tudósoknak bebizonyítaniuk.

2. A fizikai tudat egységessége

Az ásványi, növényi, állati és emberi birodalmak végtelen változatosságai között a kutatók megfedkeztek a fizikai tudat alapvető egységéről, és széles határvonalakat vontak ott, ahol ilyenek a valóságban nem léteznek. Az ásványban lévő életet teljesen tagadják, a növény önálló életét csak nehezen ismerik el, s nevetségessé tették H.P.Blavatskyt, amikor kijelentette, hogy egy Élet, egy Tudat lelkesít és éltet mindent.

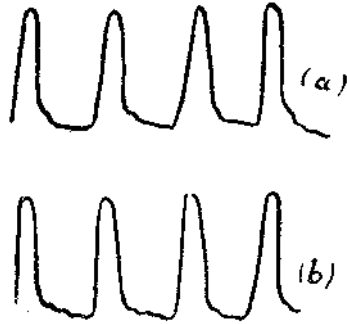
„Napról napra mind világosabban bebizonyosodik, hogy azonosság van az állat és a testi ember, a növény és az ember, sőt a csúszómászó fészket rejtő szikla és az ember között, minthogy az összes lények fizikai alkotórészei azonosak. A kémia tudománya jól teszi, ha azt állítja, hogy nincs különbség az ökör és az ember között, ha anyagukat tekintjük. De az okkult tan még tovább megy. Az okkult tanítások szerint nemcsak a vegyi összetételek azonosak, hanem ugyanazok a parányi láthatatlan Életek alkotják a sziklacsúcsot és a százszorszépet. Az ember és a hangya, az elefánt és az árnyas erdő fái atomjait. Minden részecske, akár szerves, akár szervetlen, egy Életet tartalmaz.” /1. The Secret Doctrine I. 281./

Ha ez igaz, akkor ezeknek az élő ásványoknak, növényeknek, állatoknak és embereknek érzeti, reagálási azonosságát ki is lehetne mutatni. Természetesen elismerjük azt, hogy életérzetben különböző fokozatokra számíthatunk, s hogy az élet létráján feljebb hágva az életmegnyilvánulások mind teljesebbek és bonyolultabbak lesznek; de bizonyos érzeti megnyilvánulások feltalálhatók mindazokban, akik az egy életben osztoznak. H.P.Blavatsky idejében a bizonyítékok még hiányoztak. Ezek a bizonyítékok azonban most már rendelkezésre állnak. Egy keleti tudós, akinek ritka tudását a Nyugat elismeri, szolgáltatja az erre vonatkozó bizonyítékot.

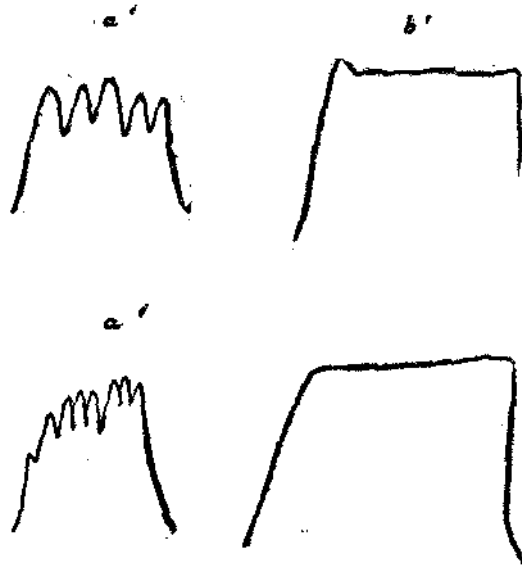
Jagadish Chandra Bose calcuttai tudós végérvényesen bebizonyította, hogy az úgynevezett „szervetlen anyag” válaszol a stimulusokra, s hogy ez a válasz pontosan ugyanolyan a fémeknél, növényeknél, állatoknál, s amennyire a vizsgálatok végrehajthatók, az embernél is.

Bose professzor egy készüléket szerkesztett, amely egy forgó hengerre görbék formájában felrajzolta, hogy miként reagálnak a különböző testek a kapott ingerekre. Azután összehasonlította az ön és egyéb fémtestből kapott görbéket azokkal, amelyeket az állati testből nyert, s megállapította, hogy az ön görbéi azonosak az izom görbéivel. Egyéb fémek is hasonló természetű görbéket adnak, csupán a görbe visszatérési periódusa más.

- a./ Villamos válasz sorozat az ónban, félpercenként adott mechanikai ösztönzésre.
- b./ Mechanikus válaszok az izmokban.

(a) SERIES OF ELECTRIC RESPONSES TO SUCCESSIVE MECHANICAL STIMULI AT INTERVALS OF HALF A MINUTE, IN TIN. (b) MECHANICAL RESPONSES IN MUSCLE.

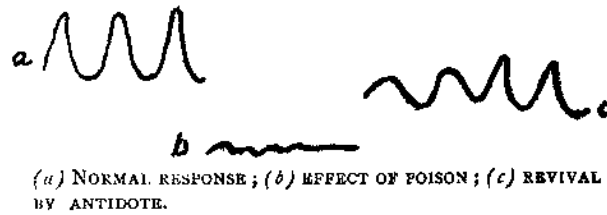
EFFECTS ANALOGOUS TO (a) INCOMPLETE AND (b) COMPLETE TETANUS IN TIN. (a') INCOMPLETE AND (b') COMPLETE TETANUS IN MUSCLE.

- a./ Nem-teljes és b./ teljes tetanusz az ónban
- b./ Nem-teljes és b./ teljes tetanusz az izomban.

Bose professzor kimutatta, hogy a fémek is elfáradnak, s hogy legkevésbé fárad az ón.

Kémiai hatóerők, mint pl. orvosságok, ugyanolyan hatással vannak a fémekre, mint az állatokra: alkalmazásuk izgató, depressziós vagy halálos hatást gyakorolt a fémekre. /A halálos hatás ez esetben azt jelenti, hogy a válaszadó képesség megszűnt./

Egy mérge megölné a fémeket, vagyis a mozdulatlanság állapotába hozza, úgy hogy választ többet nem nyerhetünk tőle. Ha a mérgezett fémnek idejében ellenmérget adunk, ezzel megmentjük az életét.

- a./ normális válasz
- b./ a mérge hatása
- c./ feléledés az ellenmérge folytán

Az izgatószeres növelik a válaszadási képességet. Ha egy orvosságból nagy mennyiséget veszünk be, halálunkat okozhatja, kis mennyiség viszont stimulál. Ugyanez a hatás figyelhető meg a fémeknél is. „Az ilyen jelenségek ismeretének – kérde Bose professzor – húzhatunk-e egyáltalán demarkációs vonalat és mondhatjuk-e azt, hogy itt végződik a fizikai folyamat, és itt kezdődik a fiziológiai folyamat. Ilyen határvonal nem létezik.” /1. Ezek a részletek Bose professzornak a Royal Institutionban 1901. május 10-én tartott előadásából valók. Az előadás címe: A szervezetlen anyag válasza stimulusokra./

Bose professzor hasonló kísérleteket végzett a növényeken és hasonló eredményeket kapott. Egy frissen szedett káposztatorzsa, egy falevél, vagy más növényi test, ha stimulálják, azonos görbéket mutat. A növényi testeket is lehet stimulálni, elkedvetleníteni, kifárasztani, megmérgezni. Megindító látvány, amikor a növényi élet löktetését felfogó piciny fénypont a mérge hatására mind gyöngébb és fáradtabb görbéket ír le, míg végül egy szomorú egyenesbe nyújtózik ki és megáll. A növény meghalt. Az ember úgy érzi, mintha gyilkosság történt volna, mint ahogy az is történt. /2. Bose professzor nem publikálta ezt az előadást, de a tények szerepelnek az „Élő és élettelen anyagok válasza” című könyvében. Az a szerencse jutott osztályrészemül, hogy alkalmam volt látni, és közelről megfigyelni a professzor házában az általa lefolytatott kísérleteket. / Ezek az érdekes kísérletek a fizikai tények biztos alapjáról kiindulva bizonyították be az okkult tudomány tanítását az élet egyetemes voltáról.

Mr. Marcus Reed kutató pedig mikroszkopikus megfigyeléseket végzett a növényeken, amelyeknek során beigazolódtott, hogy a növényvilágban tudatosság van jelen. Mr. Reed felfedezte, hogy a növény a félelem szimptomáját mutatja, amikor rostjai megsérülnek. Azt is megfigyelte, hogy a hímnemű és nőnemű sejtek, amint a nedvben keringenek, tudomást vesznek egymás jelenlétéről, anélkül, hogy érintenék egymást; keringésük meggyorsul, s egymás felé nyúlványokat bocsátanak ki. /3. Tudat a növényi anyagban. Pall Mall Magazin, 1902. június/

Három évvel Bose professzor vizsgálatainak publikálása után M. Jean Becquernek az N-sugarakkal végzett kísérletei, amelyeknek eredményeit a Párizsi Tudományos Akadémia elé tárta, érdekes módon igazolták Bose prof. megfigyeléseit. Az állatok normális körülmények között u.o. N-sugarakat bocsátanak ki magukból, de ha kloroformmal elkábítják őket, ez a sugárzás megszűnik. A fémek ugyancsak kisugároznak N-sugarakat, s kloroform kezelésre a sugárzás ugyancsak megszűnik. Tehát állatok, virágok, fémek egyaránt kibocsátanak ilyen sugarakat, s a kloroform hatására a sugárzás megszűnik a sugárzás. /4. Az N-sugarak az éterikus-más rezgéseire vezethetők vissza, amely rezgések hullámokat keltenek a környező éterben. A kloroform kiűzi az éterikus-mást, ennek következtében a hullámok

megszűnnek. A halál alkalmával az éterikus más elhagyja a testet, a sugárzás tehát megszűnik./

3. A fizikai tudat jelentése

A „fizikai tudat” kifejezést két különböző értelemben szokták használni, s ezért először is e két jelentés tartalmát fogjuk meghatározni. A „fizikai tudat” kifejezést egyrészt a fentiekben már meghatározott „rendes éber-tudat” értelemben használják, vagyis az ember, a Jivatma tudatára gondolnak, vagy ha még pontosabban akarjuk meghatározni: a Monád tudata ez, amely a Jivatmán és a permanens atomok alsó hármasságán keresztül működik. A „fizikai tudat” másik értelmezése – az, amelyet itt is fogunk használni – a fizikai anyagon keresztül működő tudatra vonatkozik. Ez az a tudat, amely pusztán csak a fizikai behatásokkal és az azokra való válaszokkal van elfoglalva, s amely független a magasabb síkok felé irányuló impulzusoktól, vagy ezekről a síkokról jövő impulzusoknak a fizikai testbe történő továbbításától.

A fizikai tudat ebben szűkebb és sokkal precízebb értelmezésében a következőket foglalja magában: /a/ a Harmadik Logosz életével áthatott atomokból és molekulákból jövő rezgéseket; /b/ a Második Logosz életével áthatott szerves formákból jövő rezgéseket; és /c/ a Monádból jövő, s a permanens atomokból eredő rezgéseket, amennyiben ezen atomok spirillái nincsenek közvetlenül aktivizálva. Ha a spirillák aktívak, akkor már a „rendes éber tudat” is be van kapcsolva. Például: ha ammóniákat szippantunk fel, ennek két következménye van: először is azonnal váladékot okoz, ez a szaglőberendezésünkben levő sejteknek a válasza; de ugyanakkor egy „szagot” is érzünk, ez viszont az asztrális testben lévő érzék-centrumokba érkező és ott tudatosult rezgéseknek a következménye. A tudatban végbemenő változás hat a szaglőberendezésünkben lévő atomok spirilláinak első sorozatára, s így eléri az „éber tudatot” – a fizikai agyban működő tudatot. A magasabb síkokon történő tudatváltozások csakis a spirillákon át hozhatnak létre változásokat az „éber tudatban”.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy amint a naprendszer a benne fejlődő tudatok számára az evolúció színtere, ugyanúgy vannak benne kisebb evolúciós szinterek kisebb egységek számára. Az ember az univerzum mikrokozmosza, a teste pedig evolúciós szintéreként szolgál nála alacsonyabb miriádnyi tudat számára. Ekként a fent említett három /a,b,c/ tevékenység mind megvan az ember fizikai testében, és hozzájárulnak a fizikai testben működő fizikai tudat kiépítéséhez. Ehhez a fizikai tudathoz azonban nem tartozik az a tudat-megnyilvánulás, amelyhez az atomi spirillák szükségesek, mert a spirillák működése már a Jivatma tudatát érinti. A fizikai tudat működései jelenleg nem érintik közvetlenül a magasabb rendű állatok és az ember „éber tudatát”. A fizikai tudatban lefolyó működések a csoportlélekben való embrionális élet korábbi szakaszaiban voltak benne, az éber tudatban, mialatt a Második Logosz tudata vette gondozásba a belőle kialakuló, önálló tudategységeket. A fizikai tudta most már a „tudat küszöbe” alá süllyedt, vagyis, mint a sejtek emlékezete él tovább a mirigyek és spirillák kiválasztó tevékenységében, s általában a test fenntartására szükséges műveletek végrehajtásában. A tudatnak ez a legalacsonyabb tevékenysége. S amikor a tudat mindinkább tevékenyebbé válik a magasabb síkon, alsóbb működéseire már nem fordít külön figyelmet, s így azok automatikussá válnak.

Bose professzor kísérleteit erre a fizikai tudatra alapozta, s ez a fizikai tudat válaszolt egyformán az ónban, az állatban, amint azt a görbék által leírt rezgések mutatták. De az állat az ónnal szemben érezni is fogja a stimulust, s ez már az asztrális anyagban működő tudat kiegészítő működésének az eredménye.

Feltételezhetjük tehát, hogy amikor a fizikai anyagban működő tudat a különböző természetű stimulációkra válaszol, ez a válasz ugyanolyan lesz, akár ásványtól, akár növénytől, akár pedig állattól érkezik. A tudta ugyanazokat a jellegzetes jelenségeket mutatja fel, a tudat tehát mindenütt ugyanaz. Az evolúciós lépcsőn tapasztalható különbségek – amint már mondtuk – a fizikai apparátus tökéletesedésére vezethetők vissza, vagyis arra, hogy ez a fizikai apparátus lehetővé teszi az asztrális és mentális – tehát nem fizikai – tudat-tevékenységek megnyilvánulását a fizikai síkon. Az emberek és állatok többet éreznek és gondolkodnak, mint az ásványok és növények, minthogy magasabban fejlett tudatuk a fizikai síkon egy sokkal tökéletesebb apparátust teremtett meg magának. De ugyanakkor a fizikai testeink ugyanúgy válaszolnak a stimulusokra, mint az evolúciós lépcső alsó fokain álló testek, mert ez a tisztán fizikai tudat minden teremtett dologban ugyanaz.

Az ásványban a permanens asztrális atommal összefüggésben lévő asztrális anyag oly kevésbé tevékeny, s a benne lévő tudat oly mélyen alszik, hogy az asztrálisból a fizikaiba észrevehető működést nem fejt ki.

A magasabb rendű növényeknél megfigyelhető az idegrendszernek egy kísérleti formája, de ez még annyira kezdetleges, hogy csak a legegyszerűbb célokra alkalmas. Az asztrális síkon a fizikaival párhuzamosan kibontakozó tevékenység ugyanis kifejleszti a növény asztrális burkát, az asztrális burok rezgései pedig hatnak a növény éterikus részére, s onnan pedig a sűrűbb anyagra. Ennyiben áll a fent említett kezdeti stádiumban lévő idegrendszer.

Az állatok esetében, minthogy a tudat az asztrális síkon nagyobb tevékenységet fejt ki, erős rezgések keletkeznek, amelyek átmennek az állat éterikus másába, s erre az éterikus másban keletkező rezgésekre épül fel az idegrendszer. Az idegrendszer kifermálását a Logosz végzi a csoportlelkeken keresztül, s ebben tényleges segítséget nyújtanak a Harmadik Elementális Birodalom Fénylő Lényei, akik az éterikus természetsellemek munkáját irányítják. Az impulzus azonban az asztrális síkon levő tudatból keletkezik, amely a permanens atomban, s az atom által odavonzott asztrális anyagú burokban működik. A csoportlélek ezt az asztrális burkot tevékenységre készíti. Amint az első, igen egyszerű szerv kialakul, a tudat a kívülről jövő finomabb benyomásokat is kezdi felfogni, s ezek a benyomások szintén előmozdítják a fejlődést. Hatás és ellenhatás egymást követi, s a szervezet folytonosan tökéletesedik befogadó és átadó képességében.

A tudat ezen a fokon az asztrális sík anyagában formát nem igen teremt, hanem csak szervezetlen burokban működik. A szervezés a fizikai síkon folyik; a tudat homályos és tapogatózó erőfeszítéseket tesz az önkifejeződésre, miközben segítséget és irányítást kap a csoportlélektől és a Fénylő lényektől. E hosszadalmas folyamatban nagyfokú tökéletesedésnek kell következnie, mielőtt még a Harmadik Élethullám leárad. Hiszen az állat-ember idegrendszere és agya készen kell, hogy legyen a nagy leáradás előtt. A Jivatma ekkor egy használatra alkalmas fizikai testet kap, s ezzel lehetővé válik az ember magasabb fejlődése.

VII. FEJEZET

A tudat mechanizmusa

1. A mechanizmus kifejlődése

Való igaz, hogy az ember összes teste együtt alkotják a tudat mechanizmusát, mint az akarás, gondolkodás és cselekvés szervei; az idegrendszert azonban a tudat speciális mechanizmusának nevezhetjük, mert a fizikai testben ennek segítségével vezet és irányít mindent. A test mindegyik sejtje parányi életek /1. „Élet” tudategységet jelent, de nem jelzi az így különválasztott tudat minéműségét, sem pedig szükségképpen egy Dzsivatma jelenlétét. Egy felismerhetés „csöppet” jelent a tudat óceánjából, egy atomot vagy atomok összességét, melyet egy tudat éltet, s amely egységként működik. Az atom egy „élet”, s a tudat a Harmadik Logosz tudata. A mikroba „élet”, s a tudat benne a Második Logoszé, melyet - mint előbb mondtunk – a Planetáris Logosz és a Föld Szelleme kisajátított és módosított. / millióiból áll, melyek mindegyikének megvan a maga csíraszerű tudata, mindegyiknek van saját ébredező tudata, ami kormányozza és megszervezi őket; az a központból irányító tudat azonban, amely az egész testet használja, szintén kormányozza és szervezi azt, s az idegrendszer a mechanizmus, amelyben e célból működik.

Ez az ideg-mechanizmus asztrális impulzusok folyamánya, s a tudatnak az asztrális síkon már aktívna kell lennie, mielőtt kialakulhatna. A tudat által gerjesztett impulzusok – a tudat élményeket akar, s bizonytalanul érvényt iparkodik szerezni ennek az Akaratnak – rezgéseket okoznak az éterikus anyagban, s ezek a rezgések, a dolog természete szerint /2. A sík tanmátrája és tatvája, 6 al-tanmátrával és al-tatvával együtt./ villamos-, mágneses-, hő- és egyéb energiákká változnak. Ezek a kőművesek, akik az építőmester, a tudat ösztönzése alatt dolgoznak. Az ösztönzés tőle jön, az övék a kivitelezés. Az irányító értelmet, amit ő még nem adhat belé, a csoportlélek logoszi élete szolgáltatja, valamint a természetsellemek, akik, mint már mondtunk, a Harmadik Elemi Birodalom Fénylő Lényeiének vezetése alatt dolgoznak.

Meg kell tehát értenünk, hogy az ideg-anyag a fizikai síkon az asztrálisról jövő behatások alatt alakul ki; a közvetlenül építő erők ugyan fizikaiak, de irányításuk és mozgásba hozataluk asztrális, vagyis az asztrális síkon aktív tudattól veszi eredetét. A prána, az életenergia, amely rózsaszín hullámokban ömlik és lüktet minden idegben az éterikus anyag mentén /nem az idegek velőburkolatában, hanem magában az alapanyagban/, közvetlenül az asztrális síkról jön le. A nagy életforrásból, a Logoszból kerül az asztrális síkra, ott specializálódik, és onnan jut le az idegrendszerbe, ahol aztán összeolvad a tisztán fizikai pránát alkotó mágneses, villamos és egyéb áramokkal, melyek ugyanabból a forrásból kerültek ki, de a napon, az ő fizikai testén át. A közelebbi vizsgálat azt mutatja, hogy az ásványvilág pránájának alkotórészei kisebb számúak és kevésbé bonyolult elrendezésűek, mint a magasabb növényvilág pránájáé, ez utóbbira viszont ugyanaz áll az állattal és az emberivel való összehasonlításban. Ez a különbség annak tulajdonítható, hogy az asztrális prána már belevegyül az állati és emberi pránába, a növényibe és az ásványiba azonban még nem, legalábbis nem észrevehető mértékben. A kauzális test kialakulása után erősen fokozódik a fizikai test idegrendszereiben keringő prána összetettsége, és az emberi fejlődés haladtával mintha még tovább gazdagodnék. Mert amint a tudat működni kezd a mentális síkon, ama sík pránája szintén összekeveredik az alacsonyabbakkal, és így megy ez tovább, amint a tudat aktivitása a magasabb régiókban folytatódik.

Álljunk meg egy percre ennél a prána szónál, amit élet-energiának fordítottam. A prána szanszkrit tő, azt jelenti, hogy lélegezni, élni, fújni, mivel alkotórészei: „na” – lélegezni, mozogni, élni, vagyis a Szellem, valamint a „pra”, a ’ki’, ’el’ előrag. Így pra-na, prán – kilégzést jelent, s az élet lehelete, az élet-energia kifejezésekkel lehet a szanszkrit szót legjobban megközelíteni. Mivel pedig a hindu gondolkodás szerint csak egy Élet, egy Tudat van mindenütt, a prána szót használják a Legmagasabb Én, a mindent fenntartó Lehelet jelölésére. Ez az egynek önmagából való energiája, számunkra a Logosz élete. Így tehát azt az életet minden síkon a sík pránájának lehet nevezni; ez lesz az életlehelet minden teremtményben. A fizikai síkon ez a sokféle formában megmutatkozó energia, elektromosság, hő, fény, mágnesség, melyek mind átváltoztathatók egymássá, mert alapjukban véve azonosak; a többi síkon nincs rájuk nevünk, de az elképzelés elég határozott. Ha egy-egy lény magáévá teszi, akkor a szűkebb értelemben véve prána, aminek a teozófiai irodalomban általában használják, az illető lény élet-lehelete. Ez az alapenergia, az alapvető erő, s az összes többi energia, a kémiai, a villamos és a többi, csupán ennek a származéka és tört része; s az okkultista egy kicsit különösnek találja, amikor tudományos emberek nagyvonalúan vegyi és villamos-energiát emlegetnek a szülőatyjuknak, az alapenergiát „túlhaladott tévhitnek” minősítik. Az alapenergiának ezeket a részleges megnyilvánulásait csupán az anyag elrendeződései okozzák, amelyben működik, mert ezek lekapcsolják egyik vagy másik jellegzetességét, sőt talán mindegyiket, egynek a kivételével, mint ahogy a kék üveg a kék sugarak kivételével, a piros meg a pirosak kivételével minden sugarat kikapcsol.

H.P.Blavatsky a titkos Tanításban foglalkozik a prána és az idegrendszer viszonyával. Idézi, és részben megerősíti, részben helyesbíti Dr.D.W.Richardsonnak az „ideg-éterről” nyilvánított felfogását. A Nar(?) erő az „elsődleges oka mindennemű életnek a földön” /3. The Secret Doctrine 1.557./ „, s a Nap a tárháza az alap-erőnek, ami pedig az elektromosság ’noumenon-a’, /4. Uo. 579./ „Noumenon” előkép, őstípus. /fordító/ „Az idegéter a legelső principiuma annak az őseredeti Lényeknek, ami az Élet. Ez az állati vitalitás, ami az egész természetben elterjedt és aszerint működik, amilyen körülményeket talál. Nem állati termék, hanem éppen az élő állat, az élő virág és növény az ő produktuma.” /5. Uo.586./

A fizikai síkon ez a prána, ez az élet-erő építi fel az összes ásványokat, és ez az irányító elv a protoplazmában végbemenő vegyi-fiziológiai változásoknál, amelyek az osztódáshoz, és a növények, állatok és emberek teste különböző szövegeinek felépítéséhez vezetnek. Jelenléte az ingerekre való visszahatás képességében mutatkozik, s e képességeket azonban egy ideig még nem kíséri határozott érzőképeség; a tudat még nem elég fejlett ahhoz, hogy gyönyört és fájdalmat érezzen.

Mikor az asztrál síkról jövő pránafolyam, amelynél megvan az érzőképeség, összeolvad a fizikai sík pránájával, megkezd a anyag egy új változatának, az ideg-anyagnak a kiépítését. Ez az ideg-változat alapjában véve egy sejt, amelyet részletesebben bármelyik, a tárggyal foglalkozó modern szakkönyvből /6. Dr. Schafer: Histology, Wuaint: Anatomy, Halliburton: Handbook of Physiology, Wilson: The Gell in Development and Inheritance/ tanulmányozni lehet, s a kifejlődés belső változásokból, valamint a sejt anyagának kinövéséből áll, amely kinövések velő-anyaggal borítódnak be, majd fonalként és rostokként tűnnek elő. Minden idegrendszer, bármily bonyolult, sejtekből és kinövéseiből áll, amely kinövések megszorodnak, s mind több és több összeköttetést létesítenek a sejtek között, amint a tudat mind jobban bonyolult idegrendszert igényel kifejeződése számára. Még az emberben a legmagasabb fejlettségű idegrendszer tulajdonosában is megtaláljuk a részletek bonyolultságának gyökerénél ezt az alapvető egyszerűséget. Az agyban és a testben idegdúcok milliói /7. Idegsejtek csoportjai, ganglionok/ mivel a születés előtti élet harmadik

hónapja végéig keletkeznek és kifejlődésük kiterjedésben és anyaguknak rostokká való kinövésében áll. A későbbi életben ez a fejlődés a gondolat működésének eredménye; amint az ember megfeszítetten és állandóan gondolkodik, a gondolatrezgések vegyi folyamatokat okoznak, s a sejtekből kisarjadzanak a dendronok /8. Idegnyúlványok, meghosszabbodások vagy kinövések, amelyek a sejtek velőshüvelybe zárt anyagából állnak./, melyek keresztül-kasul minden irányban összeköttetéseket létesítenek, valóságos csapásokat, melyeken a prána lüktet, - a prána, amely most a fizikai, asztrális és mentális síkról való tényezőkből áll – és a gondolatrezgéssel jönnek-mennek.

Térjünk most vissza ebből az elkalandozásból az embervilágba, s lássuk, miként indul meg és folyik az idegrendszer kiépítése az asztrálisról jövő rezgési ingerek folytán. Látunk egy parányi idegsejt csoportot és őket összekötő parányi nyúlványokat. Ez egy központ működése által keletkezik, amely előzőleg megjelent az asztrális testben – erről rövidesen szó lesz – az asztrális anyag csoportosulása ez, s úgy van elrendezve, hogy a kívülről jövő behatások felfogására és az ezekre való visszahatásra képezzen központot. Ebből az asztrális központhoz rezgések jutnak az étertestbe, és ott kis éterikus örvényeket képeznek, amelyek sűrűbb fizikai anyagú részecskéket vonnak magukba, míg végül kialakul egy idegsejt és idegsejtek csoportjai. Ezekhez a fizikai központokhoz a külvilágból rezgések érkeznek, s ők a behatásokat visszaküldik az asztrális központhoz, fokozva rezgéseiket; így tehát a fizikai és asztrális központok kölcsönös hatás és visszahatásban vannak egymással, s mindegyik bonyolultabbá és hatékonyabbá lesz. Ha fölfelé haladunk az állatvilágban, látjuk mint tökéletesedik folyton az idegrendszer, mint válik mind fontosabb tényezővé a testben, s ez az elsőnek kialakult rendszer a gerinceseknél aztán a szimpatikus idegrendszeré lesz, az életfontosságú szervek –szív, tüdő, emésztőrendszer – irányítójává és működtetőjévé. Mellette lassan kifejlődik a gerincgyi rendszer, amely alsóbbrendű működésében szoros összeköttetésben van a szimpatikussal, s fokozatosan mindinkább uralkodóvá válik, fejlődése legfontosabb szakaszában pedig az „éber tudat” kifejeződésének normális szerve lesz. Ez a gerincgyi rendszer nem az asztrális, hanem a mentális síkról eredő behatásokra jön létre, s az asztrálissal csupán az asztrálisról kiépülő szimpatikus rendszer révén van közvetett kapcsolatban. Később látni fogjuk, mit jelent ez az állatok (és az alacsony fejlettségű emberi lények) asztrális érzékenysége számára, amely érzékenység az értelem kifejlődésével eltűnik, majd újra előtűnik a magasabb emberi fokon.

A permanens atomok képezik a tökéletlen, de egyedül közvetlen összeköttetést a szellemi Hármasságként megnyilvánuló tudat, s a vele kapcsolatos formák (testek) között. A magasabb rendű állatoknál ezek az atomok rendkívül aktívak, s a fizikai életek közötti rövid időben jelentékeny változások mennek ezekben végbe. A fejlődés haladtával az élet fokozódó áramlása a csoportlélekből és a permanens atomon keresztül, valamint a fizikai apparátus növekvő bonyolultsága gyorsan megnöveli az állat érzékenységét. Ez az érzékenység aránylag kicsiny az alsóbbrendű állatoknál, és kicsiny a halaknál is, gerincgyi rendszerük ellenére. A fejlődés előrehaladásával folytatódik az érzékközpontok kifejlődése az asztrális burokból, s a magasabb rendű állatokban e központok már jól megszerveződtek, az érzékek élesek. Ezzel az élességgel azonban az érzések rövidege jár, s a magasabb rendű állatok kivételével alig vegyül bele mentális elem, ami az érzőképeseknek fokozott és tartósabb érzékenységet adna.

2. Az asztrális vagy vágy-test

Az asztrális test fejlődését a fizikaihoz való viszonyában kell tanulmányoznunk, minthogy, bár láttuk, hogy a fizikai síkon a teremtő szerepét játssza, saját további fejlődése nagymértékben éppen azoktól a behatásoktól függ, amelyeket a maga-teremtette szervezeten

át kap. Sokáig nincs is független, önálló élete a maga síkján, és az asztrális test megszerveződése a fizikaihoz való viszonylatban egész más dolog, és sokkal korábbi jelenség, mint megszerveződése az asztrális síkkal való viszonylatában. Keleten „Hoshá”-nak, vagyis buroknak nevezik a tudat asztrális és mentális eszközeit, ha a fizikaival kapcsolatban működnek és a „sharira”, vagyis test kifejezést használják az olyan formára, amely a látható és láthatatlan világokban önálló működésre képes. Ez a megkülönböztetés itt is hasznos lehet.

Az ásvány asztrális burka csupán kisajátított asztrális anyagból való felhő és nem mutatja a szervezettségnek semmi észrevehető jelét. Ugyanígy áll a dolog a legtöbb növénynél, de némelyiknél már mutatkoznak bizonyos csoportosulások és vonalak, amelyek a későbbi fejlődés fényében, kezdődő szerveződés hajnalának tűnnek fel – és némely öreg erdei fánál bizonyos pontokon az asztrális anyag már kivehető csoportosulásai láthatók. Az állatokban ezek a csoportosulások világosan észrevehetőkké és határozottakká válnak, s az asztrális burokból állandó és speciális jelleggel bíró központokat képeznek.

Ezek az asztrális testben mutatkozó csoportosulások a kezdetei a központoknak, amelyek majd a fizikai testben a szükséges szerveket felépítik. Ezek nem a sokat emlegetett csakrák vagy kerekék, amelyek magának az asztrális testnek a szervezetéhez tartoznak, és lehetővé teszik számára, hogy a maga síkján a mentális burokkal kapcsolatban működjék, mint a keletiek szukama sharirája, vagy finom teste. Az asztrális csakrák és asztrális érzékekkel vannak kapcsolatban, úgy hogy akiben ki vannak fejlődve, az lát, hall, stb. az asztrális síkon; messze előtte vannak ama pontnak a fejlődésben, amellyel most foglalkozunk, s amelyen a tudat észlelőképességeinek még nincs semmiféle szerve, még a fizikai síkon sem.

Amint az asztrális burokból megjelennek ezek a csoportosulások, a tudat impulzusai az asztrális síkon, az előbb elmagyarázott módon vezetve, hatást gyakorolnak az éterikus testmásra, megalkotva a már említett éterikus örvényeket, s így az asztrális burokból és a fizikai testben létrejönnek a megfelelő központok, s kialakul a szimpatikus idegrendszer. Ez a rendszer ily módon mindig közvetlen kapcsolatban marad az asztrális központokkal, még a gerincagy kifejlődése után is. Az asztrális burok előreszéiben lévő csoportosulásokból azonban tíz fontos központ alakul, amelyeket az aggyal a szimpatikus rendszer köt össze, és fokozatosan uralkodó szerveivé válnak a fizikai vagy éber tudat tevékenységének, - vagyis a tudat ama részének, ami rendszeresen a gerincgyi rendszeren át működik. Ebből a tízből öt arra szolgál, hogy a külvilágból bizonyos benyomásokat felfogjon, és ezek azok a központok, amelyekeken át a tudat észlelőképességeit használja. Szanszkritul „dzsánendrijáknak”, szó szerint a tudás szerveinek nevezik őket, vagyis olyan érzékeknek vagy érzékközpontoknak, amelyekeken át tudásra teszünk szert. Ezek, a már elmagyarázott módon öt külön éterikus örvényt gerjesztenek, s így a fizikai agyban öt központot alkotnak, azok aztán külön-külön kiformalják a nekik megfelelő érzékszerveket, és kapcsolatban maradnak velük. Így áll elő az öt érzékszerv: a szem, a fül, a nyelv, az orr, a bőr, mind arra specializálva, hogy az öt észlelő képességnek, a látásnak, hallásnak, ízlésnek, szaglásnak és tapintásnak megfelelő benyomásokat a külvilágból fölvegye. Ezek a speciális módok az alsóbb világokban, amelyek révén a tudat gyakorolja észlelőképességét, azt a képességet, hogy külső behatásokat felfogjon, az alsóbb világokhoz és az anyag durvább formáihoz tartoznak, amelyek bezárják a tudatot és mintegy beburkolva, megakadályozzák, hogy más életeket megismerjen, - nyílások ezen a sűrű, anyagi fátyolon, amelyekeken át rezgések léphetnek be és érhetik el az elburkolt tudatot.

A másik öt a tíz asztrális központ közül arra szolgál, hogy a tudattól közvetítsen rezgéseket a külvilág felé. Ezek a kifelé vezető utak, mint ahogy a tudás-érzékek a befelé

vezetők. Karmendrijáknak, szó szerint a cselekvés érzékeinek nevezik őket, olyan érzékszerveknek, vagy érzékközpontoknak, amelyek cselekvést okoznak. Ezek is úgy fejlődnek, mint a többi: éterikus örvényeket képeznek, amelyek a fizikai agyban a mozgás központokat alakítják ki, a központok aztán külön-külön kiformalják a nekik megfelelő mozgás-szerveket, a kezet, a lábat, valamint a géget és a nemzés és kiválasztás szerveit.

Van tehát egy megszerveződött asztrális burk, s a közt és a fizikai test közti állandó hatás és visszahatás mindkettő tökéletesíti – ezek együtt hatnak a tudatra, s a tudat pedig visszahat rájuk és a kölcsönös egymásra hatás mindkettőnek javára válik. S amint már láttuk, a tudat ezen vak impulzusait az anyagra való hatásaikban a csoportlélemben lévő logoszi élet és a természet-szellemek vezetik. Mindenütt élet van, amely az anyagban próbálja megvalósítani önmagát, és anyag, amely a Harmadik Logosz működése által vitalizált saját, belső tulajdonságainál fogva felel erre.

3. Megfelelő vonások a törzsfajokban

Mostani negyedik körünkben hasonló a fejlődés egymásutánja a természet birodalmaiban, az előző körök fő jellemvonásai mintegy megisméltődnek a törzsfajokban, mint ahogy a hosszú korszakokon keresztül folyó fejlődés története is megisméltődik minden új test embrió-életében. Az első két emberfaj idején olyan hőmérsékleti viszonyok voltak, amelyek az érzékenységet pusztító hatásúvá tették volna minden életmegnyilvánulás számára, s így ezek a fajok a fizikai síkon semmi érzékenységet nem mutattak a gyönyörrel és fájdalommal szemben. A harmadik fajban már van érzékenység az erős behatások számára, amelyek durva gyönyöröket és fájdalmakat okoznak, de még csak egy néhány érzékszerv van kifejlődve, a hallás, a tapintás és a látás, és ezek is csak alacsony fokban, amint nemsokára látni fogjuk.

Az első két fajban már láthatók a csoportosulások kezdetei a burkok asztrális anyagában, és ha ezek megfelelő fizikai anyaggal tudnának kapcsolódni, a fizikai tudatban megvolna a gyönyör és fájdalom érzete. Azonban hiányoznak a megfelelő kapcsolatok. Az első faj gyöngé hallóérzékét mutat, a második halvány visszahatást a benyomásokra, az ébredő tapintás érzetét. A szellemi Hármasság a fejlődésnek ezen a fokán oly érzéketlen a külső anyagtól jövő rezgések iránt, hogy csak akkor kezd lassan válaszolni, amikor a fizikai sík hatásai által okozott hatalmas rezgések elérik. Számára minden a fizikai síkon kezdődik. Nem közvetlenül válaszol, hanem közvetve a logoszi élet közvetítésével, és csak amikor már kiépült az elsődleges fizikai apparátus, akkor jutnak át a finomabb impulzusok elég erősen ahhoz, hogy gyönyört és fájdalmat okozzanak. A fizikai síkról jövő heves rezgések az asztrálison megfelelő rezgéseket okoznak, s a Hármasságban homályosan valami érzéskéféle tudatosul.

VIII. FEJEZET

Az első emberi lépések

1. A harmadik élethullám

Az emberiség fejlődése eljutott a harmadik fő fajig. Az állati ember idegrendszere felépült odáig, hogy további tökéletesedéséhez szüksége volt a jövő gondolat közvetlen áramára a szellemi hármasságból, melyhez hozzá volt kapcsolva. A csoportlélek megtette kötelességét ezekkel, a fejlődés magasabb termékeivel szemben, mint a közeg, mellyel a Második Logosz védte és táplálta fiatal gyermekeit; itt volt az ideje a kauzális test megalapozásának, a tartálynak, hogy felfogja a majd lefelé áradó életet; elérkezett a Monád születés előtti életének az időpontja, és megért az idő arra, hogy megszülessen az alsóbb világokba. A Logosz anyai élete felépítette számára azokat a testeket, melyekben most, mint külön lény élhet a formák világában, és most közvetlen kapcsolatba fog lépni testeivel és felveszi emberi fejlődését.

Mi láttuk, hogy a Monádok lényüket az Első Logosztól kapják, és az anupadaka, a második világban tartózkodik azokon a korszakokon át, melyeket áttekintettünk. Azt is láttuk, hogy különböző közegek segítségével tulajdonukba vették a három permanens atomot, amely mint dzsivatmákat képviseli őket a harmadik, negyedik és ötödik világban, és mindazokat, melyek az alsó háromságot alkotják az ötödik, hatodik és hetedikben. A Monád minden kapcsolata a saját világa alatt lévő világokkal a szutratmán át történt, az életfonalon, amelyre az atomok vannak fölfűzve, azon a második világ anyagából álló életfonalon, amely az atomikus atomtól a buddhikusba vezet, a buddhikusból a manaszikusba, és a manaszikusból vissza az atomikusba, így alkotva a „Fény háromszögét” a magasabb világokban. Láttuk továbbá, hogy ennek a háromszögnek a buddhikus világban levő vonaláról jön elő egy fonál, az alsóbbrendű világok szutratmája, amelyre az alacsonyabb rendű triád van felfűzve.

Eljött egy teljesebb kapcsolat ideje, mint amit ez a finom fonál képvisel eredeti formájában, és az, hogy úgy mondjuk, kibővül. Ez csupán ügyetlen ábrázolása annak a ténynek, hogy a Monád sugara izzik és gyarapodik és inkább a tölcser alakját veszi fel: „A Csendes Figyelő és árnyéka közti fonál erősebb és ragyogóbb lesz.” /1. Titkos Tanítás L./ A Monádikus élet e leáramlását a buddhikus és manaszikus permanens atomok közti fokozott áramlás kíséri, és az utóbbi felébredni látszik, rezdüléseket küldve szét minden irányban. További manaszikus atomok és molekulák gyűlnek köréje, és egy kavargó örvény látható a mentális világ három felső alsíkján. Hasonló örvénylő mozgás látható a lent csatolt mentális egységet körülvevő felhős tömegben, amely a csoportlélek megmaradt rétegébe van beburkolva, mint ahogy azt már leírtuk. A réteg felszakad és a felső örvény felszívja, ahol szétesik, és megalakul a kauzális test, egy finom, filmszerű burok, amint az örvénylés lecsillapodik. Az életnek ezt a leáradását, melynek eredménye a kauzális test kialakulása, a harmadik élethullámnak nevezzük, és helyesen tulajdonítjuk az első Logosznak, tekintve, hogy a Monádok tőle jöttek elő, és hármas életet képviselik. Amint a kauzális test egyszer megalakult, a szellemi Triádnak állandó eszköze van további fejlődéséhez, és ha a tudat képessé válik arra, hogy szabadon működjék ebben az eszközben, a Triád sokkal hatékonyabban és közvetlenebbül fogja tudni irányítani és ellenőrizni, mint valaha az alacsonyabb rendű eszközök fejlődését.

Az irányítás kezdeti erőfeszítései azonban nem különösebben intelligensek, épp úgy, mint egy gyermek testének az első mozdulatai sem vallanak különösebb intelligenciára, még

ha tudjuk is, hogy egy intelligenciával vannak kapcsolatban. A Monád most nagyon is valóságos módon megszületett a fizikai világban, bár még gyermeknek tekintendő, és óriási időszakokba telik, amíg fizikai test fölötti uralma még csak gyermekinek is lesz mondható.

2. Emberi fejlődés

És ez világosan látható, ha mi az embert korai napjaiban nézzük. Azok a régen kihalt lemuriaiak – ha figyelmen kívül hagyjuk azokat a lényeket, akik már meglehetősen kifejlesztették a tudatot, és akik beleszülettek azokba az otromba lemuriai testekbe, hogy vezessék az emberi fejlődést – nagyon kevésbé voltak fejlettek érzékszerveiket illetően; a szaglásuk és ízlésük nem volt kifejlődve, csupán keletkezőfélben voltak. Az örömet és bánatot csak csekély mértékben érzékelték.

Az atlantisziaknál az érzékek sokkal aktívabbak voltak; a látás nagyon éles volt és a hallás nagyon erős volt; az ízlés fejlettebb volt, mint a lemuriaiaknál, de még nem volt magasan fejlett; a durva és avas ételeket teljesen elfogadhatóaknak találták, sőt még kellemeseknek is, és nagyon erős szagú táplálékokat, mint amilyen a romlott hús, jobban szerettek, mint a finomabb húsfajtákat, melyeket íztelennek találtak. A test nem volt túlérzékeny a sérülések iránt, és komoly sebek sem okoztak nagy fájdalmat, sem verték le lábáról az egyént – és kiterjedt sérülések sem tették tehetetlenné az illetőt – és nagyon hamar gyógyultak. A ma létező lemuriai faj maradványai, valamint az eléggé elterjedt atlantisziak még mindig relatív érzéketlenek a fájdalom iránt, és csak kevésbé válnak tehetetlenné olyan sérülések következtében, amelyek teljesen összeroppantanának egy ötödik fajbelit. Mondták, hogy az észak-amerikai indián folytatta a harcot, miután csípőjének az oldalát levágták, és 12-15 óra múlva újra harcba indult. A negyedik fajbeli testnek ez a sajátsága teszi lehetővé egy vadember számára, hogy összeszedetten viseljen el és térjen magához olyan kínzások után, amelyekről egy ötödik fajbeli idegsokkot kapna és összeroppanna.

Ezek a különbségek nagyrészt a fizikai test gócpontjának, a permanens atom fejlettsége különbségeinek tudhatók be. Az ötödik fajnál az élet gazdagabb árama árad le, amely a permanens atom nagyobb belső fejlődését okozza, amely még fokozódik a fejlődés haladásával. Amint a fejlődés halad, úgy növekszik a fizikai permanens atomban a rezgési erők komplexitása, ugyanúgy az asztrális atomban és a mentális egységben. Amint születés születést követ, és ezek a permanens gócpontok minden világban kihelyeztetnek, hogy új mentális, asztrális és fizikai burkot gyűjtsenek maguk köré, a fejlettebb permanens atomok maguk köré vonják illető síkjuk magasabban fejlett atomjait, és így egy jobb idegapparátust építenek fel, amelyen áradhat a tudat mindinkább növvő árama. Ily módon épül fel az ötödik fajbeli ember finom szervezetű idegrendszere.

Az ötödik faj emberénél az idegsejtek belső differenciálódása sokkal fokozottabb és az egymásközi kapcsolatok sokkal számosabbak. Általánosságban véve az ötödik faj emberének a tudata az asztrális világban működik, és ki van vonva a fizikai testből, kivéve az agyidegrendszert. A test életfontosságú szerveinek az irányítása a szimpatikus idegrendszere van bízva, amely korszakokon át tanulta ennek a munkának a végzését, és amelyet most a tíz asztrális központnál egyéb impulzusok működtetnek, az egyébként elfoglalt tudat céltudatos figyelme, bár természetesen általa fenntartva.

Bár, mint rövidesen látni fogjuk, lehetséges a tudat figyelmét megint a mechanizmus e részére irányítani, és visszanyerni a tudatos irányítást. Az ötödik faj magasabban fejlett tagjainál a tudat fő ösztönzései az alsó mentális világon át jutnak le, és az asztrálison át a

fizikaiban hatva itt serkentik a fizikai idegtevékenységet. Ez az az éles, finom, intelligens tudat, melyet inkább az eszmék mozgatnak, mint az érzések, és amely aktívabban mutatkozik a mentális és emocionális agyközpontokban, mint azokban, melyek az érzés és motorikus jelenségekkel függnek össze.

Az ötödik fajbéli test érzékszervei kevésbé aktívak és élesek a legmagasabb negyedik fajbéliénál, amely csupán a fizikai behatásokra válaszol. A szem, a fül, a tapintás nem válaszol olyan rezgésekre, amelyek hatnának a negyedik fajbéli érzékszervekre. Jelentős továbbá, hogy ezek az érzékszervek a korai gyermekkorban a legélesebbek, és csökkennek szenzitivitásban kb. a hatodik évtől kezdve. Másrészt viszont, míg kevésbé élesek a pusztán érzéki ingerekre, érzékenyebbeké válnak érzelmekkel kevert érzelmek iránt, és a színek és hangok finomságai iránt, akár a természetben, akár a művészetben nagyobb hatással vannak rájuk. Az érzék-központok finomabb és bonyolultabb agybeli és asztrális testbéli szervezettsége úgy látszik fokozott szenzitivitást hoz magával a szín, forma és hang szépsége iránt, de csökkent válaszoló képességet az olyan érzések iránt, melyekben az érzelmek nem játszanak szerepet.

Azon kívül, az ötödik fajbéli test sokkal érzékenyebb a megrázkódtatásokkal szemben, mint a negyedik és a harmadik fajbéliék, mert jobban függnek a tudattól fenntartásukat illetőleg. Egy idegsokkot sokkalta jobban érez, és sokkal nagyobb tehetetlenséget von maga után. Egy súlyos csonkítás már nem csupán elszakított izmok, eltépett szövetek kérdése, de veszélyes idegsokkot jelent; a magasan szervezett idegrendszer a szerencsétlenség üzenetét az agyközpontba viszi, és onnan az asztrális testbe kerül, felzaklatva és felkavarva az asztrális tudatot. Ezt követi a mentális világ felkavarodása; fel van keltve a képzelőerő, az emlékezet serkenti a várakozást, és a mentális ösztönzések meghosszabbítják és felerősítik az érzéseket. Ezek megint az idegrendszert stimulálják és izgatják, és annak módfeletti izgalma kihat a vitális szervekre, szervi zavarokat idézve elő; innen a vitalitás csökkenése és a lassú gyógyulás.

Ugyanígy a magasabban fejlett ötödik fajbéli testnél a mentális állapotok nagymértékben uralják a fizikaiakat, és a túlzott félelem, mentális szenvedés és aggodalom idegfeszültséget okozva könnyen zavarja meg a szervi folyamatokat, és gyengeséget és betegséget idéz elő. Ezért a mentális erő és derű egyenesen előmozdítják a fizikai egészséget, és amikor a tudat végérvényesen megállapodott az asztrális és mentális világban, az érzelmi és mentális zavarok sokkalta inkább okoznak betegségeket, mint bármely, a fizikai testet érő nélkülözés. A fejlett ötödik fajbéli ember fizikailag szó szerint idegrendszerében él.

3. Össze nem illő lelkek és testek

Itt azonban meg kellene jegyeznünk egy jelentős tényt, amely az idegszervezet és tudat közti rendkívül fontos kapcsolatra vonatkozik. Ha egy emberi tudat még nem nőtt túl a későbbi lemuriai vagy korábbi atlantiszbeli típuson, és mégis egy ötödik fajbéli testbe születik, különös és érdekes tanulmányt nyújt. (Egy ilyen születés okaira itt nem térhetünk ki bővebben, röviden: amint a haladottabb nemzetek magukhoz csatolják a kevésbé fejlett törzsek országait, és kiölik őket közvetlenül vagy közvetve, a testükből ilyen módon tömegesen kivetett népnek új lakóhelyeket kell találnia, a megfelelő vad állapotok mindig ritkábbakká és ritkábbakká válnak a magasabb fajok állandó terjeszkedésével, és így az elérhető legprimitívebb körülmények között kell megszületniük: külvárosi nyomortanyákon, bűnöző típusú családokban. Őket a karmikus szükségesség vonzza a hódító nemzethez.) Az ilyen személyek a létező legrosszabb minőségű ötödik fajú testekben inkarnálódnak. Ezekben

az ötödik fajbéli testekben ők a negyedik és harmadikhoz tartozó kvalitásokat mutatnak fel; és bár megvan nekik a külső fizikai idegszerveztük, nincs meg náluk az ideganyag belső differenciáltsága, amely csupán az asztrális és mentális világokból jövő erők következtében jön létre. Megfigyelhetjük náluk a reagáló képességet a külső benyomásokra, hacsak azok nem hevesek, ami az egyéni tudat alacsony fejlettségére vall. Észre vesszük a tompaságba való visszaesést, ha nincs jelen egy heves fizikai ösztönzés; megfigyelhetjük az ilyen heves ösztönzések utáni sóvárgást, ha ezt a fizikai szükségességek felkeltik; megfigyelhetjük, hogy az érzékszervekre ható heves ingerek halvány mentális tevékenységet idéznek fel, és a teljes ürességet, amikor az érzékszervek nyugton vannak; egy gondolatra vagy magas érzelemre való válasz teljes hiányát – nem elvetését, de az azt illető teljes öntudatlanságot. Az ilyen személyben az izgalmat vagy erőszakot valami külső váltja ki, valami, ami fizikailag jön elé, amit ébredező elméje valamely szenvedély kielégítésével kapcsol össze, melyre emlékszik és újra kívánja érezni. Az ilyen személy, nem kell, hogy rabolni vagy gyilkolni legyen szándékában, de mindkettőre serkentheti pusztán egy jól öltözött sétáló látványa, akin látszik, hogy valószínűleg van pénze – pénze, ami kielégülést jelent étel, ital vagy nő terén. Az ösztönzést a sétáló megtámadására azonnal megkapja, és azt azonnal tett követi, hacsak nem fékezi meg egy fizikai és nyilvánvaló veszedelem, mint amilyen a rendőr látványa. A megtestesült fizikai kísértés az, ami a bűn elkövetésének az eszméjét felidézi, az az ember, aki egy büntettet előre kitervez, magasabban fejlett; a vadember a tettet a pillanat ösztönző hatása alatt követi el, hacsak nem áll szemben egy másik fizikai megtestesüléssel, egy olyan erővel, amitől fél. És ha elkövette a büntettet, hozzáférhetetlen a szegényre és lelkiismeret-furdalásra való minden hivatkozásra; ő csupán a terror iránt fogékony.

Ezek a megjegyzések természetesen nem vonatkoznak az intelligens bűnözőre, hanem csupán a veleszületett állati és tompa típusra, a harmadik vagy negyedik fajbéli vademberre, ötödik fajbéli testben.

Amint az Ősi Bölcsesség igazságai mindjobban színezik a modern gondolatot, kikerülhetetlenül meg fogják változtatni többek között a bűnözőkkel való bánásmódot. Az itt említett bűnözőket nem fogják brutálisan büntetni, de állandó szigorú fegyelem alatt fogják tartani, és amennyire azt a körülmények megengedik, azon lesznek, hogy segítsék gyorsabban fejlődni, mint ahogy azt a vad élet körülményei lehetővé tették. De ennek további szemlélése nagyon messze vinne minket tanulmányunk fő tárgyától, és most vissza kell térnünk a tudat asztrális világbeli működéséhez, amint az a magasabb rendű állatoknál és az alacsonyabb rendű emberi típusoknál mutatkozik.

4. A tudat ébredése az asztrális világban

Láttuk, hogy az asztrális szervezethez előzi meg és alakítja a fizikai idegrendszert, és most meg kell néznünk, hogy az hogyan hat a tudat működésére. Azt váránk, hogy a tudat az asztrális világban elmosódó, határozatlan formában vesz tudomást az asztrális burkát érő ingerekről, éppen úgy, mint ahogy az ásványoknál és növényeknél és a legalacsonyabb rendű állatoknál vett tudomást a behatásokról a fizikai testen. Az asztrális ingereknek ez a tudomásul vétele hosszú ideig meg fogja előzni az asztrális burok, a mentális és fizikai közti híd bármiféle szervezethez, ami azt fokozatosan egy asztrális testté fejleszti, a tudat független eszközévé az asztrális világban. És amint láttuk, az első szerveződés az asztrális testben válasz a fizikai testen át jövő ingerekre, és a fizikai testhez kapcsolódik fejlődésében. Ennek a szerveződésnek semmi köze nincs az asztrális ingerek felfogásához, koordinálásához és megértéséhez, hanem azzal, hogy a fizikai idegrendszer felől jövő hatásokat felfogja és arra visszahasson. A tudat mindenütt megelőzi az öntudatot és a tudat fejlődése az asztrális

világban párhuzamosan halad az öntudat fejlődésével a fizikai világban – amivel most foglalkozni fogunk.

Az asztrális burkot az asztrális világból jövő ingerek teljes egészében rezgő hullámzásba hozzák, és a beburkolt tudat fokozatosan kezdi tompán tudomásul venni ezeket az áradásokat anélkül, hogy bármiféle külső okkal hozná őket kapcsolatba. Tapogatózik ezek után a hevesebb fizikai ingerek után, és a figyelemnek mindazt az erejét, amit kifejlesztett, erre fordítja. A fizikai idegrendszerekkel összefüggő asztrális anyaghalmozatok természetesen osztoznak az asztrális burok általános hullámzásaiban, és a rezgések, amelyeket ezek az áradások okoznak, összekeverednek a fizikai test felől jövőekkel, és ugyancsak hatnak azokra a rezgésekre, melyeket a tudat ezeken a felhalmozódásokon át küld le hozzá. Így épül ki a kapcsolat az asztrális ingerek és a szimpatikus idegrendszer között, és ezek nagy szerepet játszanak annak fejlődésében. Amint a fizikai testben működő tudat elkezd lassan felismerni a külső világot, ezek az asztrális felől jövő ingerek, melyek fokozatosan az öt érzékszerv alá osztályozódnak, mint a fizikaiból jövők, összekeverednek a fizikai világbeliekkel, és eredetüket sem különböztetik meg azoknak az eredetétől. Ennek felismerése az alsóbbrendű tisztánlátás, amely megelőzi az elme fejlődését. Addig, amíg a szimpatikus idegrendszer marad a tudat uralkodó eszköze, addig az asztrális vágy fizikai ingerek eredete ugyanaz marad a tudat számára. Még a magasabb rendű állatok is – amelyeknél az agyidegrendszer jól fejlett, amely azonban, kivéve annak érzékközpontjait, még nem tudatuk fő eszköze – nem különböztetik meg a fizikai és asztrális látványokat, hangokat, stb. Egy ló úgy át fog ugrani egy asztrális testet, mintha fizikai volna, egy macska egy asztrális alak lábaihoz fog dörzsölni, egy kutya ugatni fog egy hasonló jelenségre. A kutyánál és lónál kezd már ébredezni valamely különbségnek a kényelmetlen tudata, amely megmutatkozik abban a félelemben, melyet a kutya, és abban a féltékenységben, melyet a ló ilyen jelenségek láttán tanúsít.

A ló idegessége – amelynek dacára azonban kiképezhető arra, hogy szembeszálljon a csatatér veszélyeivel, sőt még mint az arab kancáknál, megtaníthatók arra, hogy felszedjék és elvigyék leesett lovasukat az ijesztő körülmények között – főleg annak a környezetét illető zavarnak és tájékozatlanságnak tudható be, és annak a képtelenségnek, hogy különbséget tegyen a közt, amit később tanultán „objektív valóságoknak” fog nevezni, melyek megsebezhetik testét, és azok közt a „káprázatok” vagy „hallucinációk” között, melyek között sértetlenül haladhat át teste. Számára ezek mind „valóságosak” és viselkedésük különbsége megriasztja. Egy rendkívül intelligens ló esetében az idegesség gyakran még nagyobb, minthogy lassan kifejleszti maguknak a jelenségek megkülönböztetésének a derengő érzetét, és ez eleinte, minthogy még nem érti, még nyugtalanítóbb.

A vadember, aki inkább él agyidegrendszerében, megkülönbözteti a fizikai és asztrális jelenségeket, bár az utóbbiak számára éppoly „valóságosak”, mint a fizikaiak; ő egy másik világgal hozza őket kapcsolatba, ahova mindent utal, ami nem úgy viselkedik, mint az, amit ő normálisnak tekint. Ő nem tudja, hogy ezekről a szimpatikus és nem az agyidegrendszere segítségével vesz tudomást; ő tudatukban van – ez minden. A lemuriaiak és a korai atlantiszbeliek majdnem tudatosabbak voltak asztrálisan, mint fizikailag. Asztrális ingerek, melyek az egész asztrális burkot hullámzásba hozták, az asztrálisnak az érzék-központjain át jutottak a fizikai test szimpatikus központjaiba, és ők élénken érezték őket. Életüket az érzések és szenvedélyek uralták, jobban, mint az intellektus, és az asztrális burok speciális apparátusa. A szimpatikus rendszer volt akkor a tudat uralkodó eszköze.

Amint az agyidegrendszer jobban megszerveződött és mindinkább elfoglalta sajátos helyzetét, mint a tudat fő eszközét a fizikai világban, a tudat figyelme mindinkább a külső fizikai világra irányult, és a konkrét elme, mint tevékenységének az aspektusa, mind nagyobb túlsúlyba jutott. A szimpatikus idegrendszer alárendelt szerepet kapott és jelzéseit mind kevésbé vették figyelembe, melyek alámerültek a durvább és nehezebb, kívülről jövő fizikai ingerek áradatában. Így állt elő az asztrális tudat csökkenése és az intelligencia fokozódása, bár még majdnem mindenkinben megmarad az időről időre kapott benyomások meg nem értett ködös érzete.

A fejlődés jelenlegi fokán még megtalálható az emberek közt a tisztánlátásnak ez az alacsonyabb rendű formája, de nagyon korlátozott intellektusú személyeknél; kevés fogalmuk van annak mibenlétét illetően, és kevés befolyásuk annak gyakorlására. Növelésére irányuló törekvések nagyon makacs idegzavarokat idézhetnek elő, és ezek a kísérletek a fejlődés törvénye ellen vannak, amely mindig egy magasabb célt tart a szeme előtt, és nem mozog hátrafelé. És minthogy a törvényt nem lehet megváltoztatni, a vele szembeni törekvések csupán zavart és betegséget okozhatnak. Mi nem térhetünk vissza ahhoz az állapothoz, amelyben a szimpatikus idegrendszer uralkodott, csupán az egészség és a magasabb rendű intellektuális fejlődés rovására. Ezért jelent olyan komoly veszélyt azoknak a ma terjesztett utasításoknak a követése, hogy meditáljunk a szolár plexusra vagy más szimpatikus központokra.

A gyakorlatok, melyek egynémelyike eljutott nyugatra is, Indiában a Hatha Jógában van rendszerezve. Az akarat működésétől kormányzott izmok fölötti uralmat visszanyerhetjük, úgyhogy az ember megfordítja a perisztaltikus működést, felfüggesztheti a szív verését, akarattól függően hányhat, és így tovább. Sok időbe és fáradtságba kerül, amíg ilyesmi lehetővé válik, és a végén az ember csupán visszairányította az akarat alá azokat az izmokat, amelyek azóta már rég átkerültek tőle a szimpatikus rendszer alá. Minthogy ez az átadás a tudat fokozatos elfordulásának az eredménye volt, így a tudatnak az illető részekre való összpontosítása folytán fordul meg az előbbi teljesítmény. Minthogy az ilyen tettek, a tudatlanra úgy hatnak, mint a szellemi nagyság bizonyítékai, gyakran gyakorolják ezt hatalomra vágyó emberek, akik nem tudják törvényesebb módon a hatalmat elérni. Azon kívül, ezek a Hatha Jóga legkönnyebb formái, és sokkalta könnyebben űzhetők, és kevesebb szenvedéssel járnak, mint pl. egy kart kinyújtva tartani, amíg elsorvad, vagy egy szöges ágyon feküdni.

Ha az agyidegrendszert ideiglenesen háttérbe szorítottuk, a szimpatikus rendszeren át jövő asztrális burokbeli ösztönzések érezhetőkké válnak a tudatban. Innen az ön-felidézett vagy mások által előidézett transzbeli „világosság”, az asztrálisban olvasás hatalma kristályok és hasonló praktikák használatával. A tudat tevékenységének részleges vagy teljes felfüggesztése a magasabb eszközben arra készíti, hogy figyelmét az alacsonyabb rendű felé fordítsa.

Nem árt, ha itt, félreértések elkerülése végett hozzátesszük, hogy a magasabb tisztánlátás követi, és nem előzi meg az elme növekedését, és nem jelenhet meg az asztrális test, mely nem tévesztendő össze az asztrális burokkal, megszervezésének elég nagy mértéke előtt. Amikor ez megtörtént, az intellektus hatása és a fizikai intellektuális eszköz tökéletesítésével, akkor az előbb említett asztrális érzékek, melyeket csakráknak vagy kereknek nevezünk forgó mivoltuk miatt, fokozatosan kifejlődnek. Ezek az asztrális világban fejlődnek, mint asztrális érzékek és szervek, és a mentális világból történik építésük és vezetésük, mint ahogy az agyközpontoké az asztrálisról történt. A tudat akkor a mentális

világban dolgozik és építi asztrális gépezetét, mint ahogy azelőtt az asztrális világban működött, építve fizikai gépezetét. Most azonban sokkal nagyobb erővel és megértéssel dolgozik, minthogy annyi erejét kibontakoztatta. Továbbá a fizikai testben központokat épít a szimpatikus és agygerinc rendszerből, hogy mint fizikai világbeli apparátus működjenek olyan irányban, hogy a magasabb világokból rezgéseket hozzanak az agytudatba. Amint ezek a központok felélednek, a tudás átkerül, vagyis hozzáférhetővé válik a fizikai idegrendszerben működő tudat számára. Ez, amint már említettük, a magasabb tisztánlátás, a tudat intelligens és ön-irányította erőinek a gyakorlása az asztrális testben.

A felfelé kúszás közben tehát felébrednek az erők, a fizikai világban, és aztán sorozatosan ébrednek fel az asztrális és mentálisban is. Az asztrális és mentális burkoknak nagyon fejletteknek kell lenniük, mielőtt továbbfejleszthetők volnának egy finom testté, amely függetlenül működik a magasabb világokban, és hogy aztán felépítse magának azt az apparátust, amellyel ezeket a magasabb erőket működtetheti a fizikai világban. És még itt is, amikor már kész az apparátus, mely tiszta gondolattal és tiszta érzéssel épült a fizikai világban, a Kundalini tüze kell, hogy felélessze, melyet a fizikai agyban működő tudat kelt fel és irányít.

IX. FEJEZET

Tudat és öntudat

1. Tudat

Mérhetetlen hosszú korszakon át – a növényi fejlődés végétől az állati fejlődés során fel egészen a jelenlegi normális emberi fejlődéséig – az asztrális vagy vágy-burok, amint láttuk, a tudat működéseit tekintve alárendelődött a fizikainak. Most kísérjük figyelemmel a tudat, az élet kibontakozását amint környezetéről tudomást vesz. Bár igaz az, hogy az idegrendszer kialakulása az asztrálisról indul ki, de a célja az, hogy a fizikai síkon a tudat kifejezője legyen, és hogy ott eredményesen működjék. A tudat ugyanis legelőször a fizikai síkon válik öntudattá.

Amikor a külső világ rezgései hatni kezdenek a bepólyált gyermek-Én, a Jivatma, a Monád sugarának fizikai burkára, akkor ebben az Énben válaszrezgések keletkeznek. Valami derengő tudat, érzékelés indul meg odabent, amelyet az Én még nem kapcsol a külvilághoz, jóllehet a külvilág benyomásai keltették fel. A sűrűbb anyag burkaiba takart én burkolatán kívül történik a változás, s ez a kívül történő változás a burkolaton belül is változást kelt. A változás viszont egy tudatműködést indít el: a tudat tudomásul veszi a változást, a változott körülményeket. Amikor pl. valamely külső tárgy vonzást gyakorol a burkokra, amelyek az Én öltözékét alkotják, a burkok vonzódása és bizonyos fokú kiterjeszkedése következtében az Én is terjeszkedni kezd belül. Ez a kiterjeszkedés helyzeti változást jelent, amiből egy tudatérzés, egy tudati működés keletkezik. De gyakorolhat valamely külső tárgy taszítást, elriasztást a burkokra, elérkezvén az Én burkolatáig. Ekkor a burkok visszahúzódása következtében a burkolaton belül is bizonyos fokú összehúzódás keletkezik. Ez a visszahúzódás is helyzeti változást jelent, s ennek megfelelően változás történik a tudatban is.

Ha most megvizsgáljuk, hogyan viselkednek az Ént környező burkok a vonzódás és visszahúzódás alatt, akkor azt találjuk, hogy viselkedésük merőben ellenkező. Amikor valamely külső tárgy ritmikus rezgéseket kelt ezekben a burkokban, - vagyis a burkok anyagában sűrűsödést és ritkulást keltő szabályos hullámmozgások keletkeznek – akkor a környező anyag elrendeződése folytán az életáramok kicserélődhetnek az egymással kapcsolatba került két tárgy között. Ez az élet-csere annál tökéletesebb, minél pontosabban egyeznek a két tárgyban a sűrűségi és ritkulási mezők. Ez a kicserélődési folyamat: a két különálló élet részbeni egyesülése az anyag elválasztó burkain keresztül az, amit „gyönyörnek” nevezünk, s a két élet egymás felé áradása az, amit „vonzásnak” hívunk. Bármilyen bonyolult legyen is valamely gyönyör, ez a lényege. A „többnek”, a megnövekedett, kitágult életnek az érzékelése ez. Minél jobban fejlett az élet, annál több gyönyört érez, amint a „több”-et magába építi, amint kiterjeszkedik a másik életbe. Az egymással ekként egyesült életek többek lesznek az egyesülés folytán. Az élet kicserélődését a ritmikus rezgések, s a rezgésekből folyó anyagritkulások teszik lehetővé, s ezért igaz az a megállapítás, hogy a „harmonikus rezgések gyönyört keltők”. Ha viszont a külső tárgy hatására diszharmonikus rezgések keletkeznek a hatást átvevő tárgy burkaiban, vagyis amikor ezek kénytelenek szabálytalanul elhelyezkedni, ellentétes irányban mozognak, s minduntalan egymásba ütköznek – akkor a bennük lévő Élet bezárul, elszigetelődik, s a rendes körülmények között kifelé irányuló sugarak megtörnek, útjuk lezáródik, s kénytelenek olykor önmagukra visszatérni. A normális tevékenységnek ily módon való megakadályozása a

„fájdalom”, s ez annál nagyobb, minél nagyobb a kívülről diszharmonikusan ható energia. Az egész folyamat végső eredménye pedig „taszítás” lesz. Itt is az a helyzet, hogy minél fejlettebb a benn lévő Élet, annál nagyobb a fájdalomérzet, ha normális működését felborítják, s annál kínzóbb az e miatt érzett sikertelenség érzete. Tehát ez esetben is áll az, hogy „a diszharmonikus rezgések fájdalmasak”. Ne felejtsük el, hogy ez valamennyi burokra vonatkozik, jóllehet az asztrális burok specializálódnak azokra az érzékelési fajtákra, amelyeket majd gyönyört keltőknek és fájdalmasoknak neveznek. A fejlődés folyamán az általános életműködések így specializálódnak, s külön szervek készülnek feladataik elvégzésére. Minthogy az asztrális test a vágy eszköze, nyilvánvaló, hogy különösen érzékeny lesz idővel a gyönyörrel és a fájdalommal szemben.

De most ne foglalkozzunk tovább a burkok helyzetével, hanem térjünk vissza magához a tudatsírához. Itt azt a fontos megfigyelést fogjuk tenni, hogy a tudatsíra nem „észleli” a külső tárgyat, legalábbis nem úgy, ahogy az „észlelés” fogalmát rendszerint érteni szoktuk. A tudat még nem tud arról, hogy van egy külső és egy belső, hogy van egy tárgy és van egy alany. Az isteni csíra még csak most kezd tudatosulni. Tudatosulása körülményeinek „megváltozásából” adódik, abból, hogy burkai mozognak, kitágulnak és összehúzódnak, mert hiszen a tudat csakis a változásból és a változás folytán létezik. A különálló isteni csírában tehát ekkor születik meg a tudat. A tudat a változásból, a mozgásból születik. Ahol, és amikor az első változás megtörténik, a különálló csíra számára ott születik meg a tudat.

Azáltal, hogy ez a tudatsíra az egymásra következő síkokon különböző anyagburkokat vesz magára, megindul benne egy halvány változási folyamat, amely a tudat megszületését jelenti. Fogalmunk sincs arról, milyen hosszúságú korszakok folynak le, amíg a csírában ezek a változások határozottabb alakot öltenek, s amíg a burkok mindjobban kifermálódnak a kívülről jövő hatások, de nem kevésbé a belülről jövő szakadatlan válaszrezgések következményeként. Ezen a fokon a tudatállapotot csak, mint „érzést” írhatjuk le, s ez az érzés lassanként határozottabbá válik, s két fázisra oszlik: a gyönyörre és a fájdalomra. Gyönyör lesz a kitágulás, és fájdalom az összehúzódás következménye. És jegyezzük meg, hogy a tudatnak ez a kezdetleges foka nem mutatja ki az Akarat, Bölcsesség és Tevékenység három ismert aspektusát még csírájában sem. Az „érzés” a tudat egészéhez kapcsolódva megelőzi ezeket. A fejlődés későbbi fokain viszont ez az „érzés” annyira összekapcsolódik az „Akarat-Vágy” aspektussal, hogy úgyszólván azonosítják vele. De csak az érzések sorolhatók ezen aspektus alá. Különben is ez az aspektus az, amely a tudatban elsőnek jelentkezik.

Amint a gyönyör és a fájdalom állapota a tudatban világosabban kibontakozik, ennek következményeképpen kialakul a három aspektus. A gyönyör elmúlásával a tudatban a folytatás vágya, az emlékezet merül fel, s ebből egy homályos törekvés támad: a múltó érzés megragadása. Jóllehet ez a törekvés még túl bizonytalan ahhoz, hogy erőfeszítésnek lehetne nevezni. Hasonlóképpen a fájdalom múlásával folytatódik a tudatban a taszítás folyamata, már csak mint emlékezet, s ebből is egy homályos, taszító mozgás támad. Ezekből az állapotokból megszületik a múlt gyönyörének és fájdalmának emlékezete, amely már magában hordja a Gondolat-aspektus csíráját. Ugyancsak ezekből az állapotokból születik az a vágyódás, hogy újra tapasztalja a gyönyört, és elkerülje a fájdalmat: s ez már a Vágy-aspektus csírázása. Mindezek együtt pedig mozgásra ösztönöznek: ez pedig a Tevékenység-aspektus csírázása. Így differenciálódik a tudat, az elsődleges Érzés-egységből kiindulva, három aspektusra. Ezáltal miniatűr méretben elismétli a kozmikus folyamatot, amelyben az Egy Létből jön létre a hármas Istenség. A hermetikus axióma itt is, mint mindenütt, igaz: „Amint fent, úgy alant.”

2. Öntudat

Az ekként kicsírázott vágy egyelőre még nem a gyönyört adó tárgy felé, hanem a puszta gyönyör felé tapogatózik. A tudat ugyanis még csak a saját birodalmára van korlátozva, csak arról tud, ami belül van, vagyis a benti változásokról. Figyelmét még nem fordította kifelé, sőt még arról sem tud, hogy egy külső világ is létezik. Ez alatt pedig a külvilág, amelyről a tudatnak fogalma sincs, állandóan az eszközein dörömböl, legerőteljesebben pedig a fizikai eszközén, amelyet kívülről a legkönnyebb, belülről pedig a legnehezebb befolyásolni. A kívülről jövő megrázkódtatások fokozatosan magukra vonják a tudat figyelmét. A külvilág támadásainak szabálytalansága, váratlansága, folytonos ismétlődése teljesen elűt a tudat lassú, tapogatózó mozgásaitól. A külvilág jelenségeinek megmagyarázatlan feltűnése és elmúlása teljesen ellentétes dolog szemben a tudat homályos szabályosságai érzésével, folytonosságával és állandó jelenlétével. Itt a változások lassú hullámban emelkednek és süllyednek vissza abba, ami számára még nem „önmaga”. A tudat a különbséget érzékeli, valami változást, összevisszaságot érez, tudni kezd arról, hogy van egy „külső” és van egy „belső”, vagyis a külvilág addig dörömböl, míg fel nem támad a tudatban a „külső” és a „belső” fogalma. A „külső” jön előbb, ha csak egy töredék idővel hamarabb is, mert hiszen a „külső” felismerése teszi lehetővé és elkerülhetetlenné a „belső” felismerését. Mindaddig, amíg más nincs, nem beszélhetünk „belsőről”, mert akkor az a minden.

De amikor a „külső” ráerőszakolja magát a tudatra, felmerül a „belső”, mint elkerülhetetlen ellentét. A „külső” szükségképpen tudatosodik a folyamatos tudat és a külső hatások érintkezési pontjain: vagyis a fizikai eszközben, a fizikai testben. Itt, a fizikai testben eszmél rá a tudat arra, hogy „mások” is vannak, ellentétben az „énnel”. A tudat ekkor nemcsak a változásokat, hanem a külső dolgokat is érzékeli. Majd felfedezi, hogy a változások „öbenne” mennek végbe, a dolgok pedig kívülről vannak. Így születik meg az öntudat.

A dolgok felismerésének folyamata igen bonyolult. Ne felejtjük el, hogy a dolgok különböző módokon jönnek érintkezésbe a testtel, a test pedig a dolgokból jövő rezgéseket fogja fel erre való szerveivel. A szem, fül, bőr, nyelv, orr, különböző rezgési hullámokat fognak fel: s e szervek bizonyos sejtjei válaszképpen hasonlóan rezegnek. Az így felfogott és reprodukált rezgések továbbítódnak az agy érzék-központjaiba, onnan pedig az asztrális burok tudat-érzékeibe kerülnek. Ott a nekik megfelelő tudati változások jönnek létre, amint azt a II. fejezetben már tárgyaltuk – s innen már, mint tudati változások, vagyis mint szín, vonal, hang, forma, íz, szag stb. benyomások kerülnek át a mentális burokban működő tudatba, s ott egyetlen képpé formálódnak: valamely tárgy együttes benyomását keltve. Az érzékelések szintézise, a különböző szálak egybehangolása már az elme specialitása. Ezért az indiai filozófiában az elmét igen gyakran a „hatodik érzéknek” nevezik. /Bhagavad Gitá XV.7./ Az öt cselekvési szervnek az elméhez való kapcsolatát vizsgálva egy ellenkező folyamatot tapasztalunk. Az elme valamely cselekményt a maga egységében elgondol, s ezzel elindít egy ennek megfelelő rezgéscsoportot a mentális burokban. Ezek a rezgések az asztrális test cselekvési szerveiben megismétlődnek. A szervek a rezgéseket felbontják, összetevő részeikre osztják, s a cselekvő szervek anyagában ennek megfelelő rezgéseket indítanak el. Ezek a rezgések az agy cselekvő központjaiban, mint különálló hullámok ismétlődnek meg. A cselekvő központok azután ezeket a hullámokat az idegrendszeren keresztül szétosztják a különböző izmokba, amelyeknek együtt kell működniük a cselekmény létrehozására. Ebből a kettősirányú működésből kiindulva számíthatjuk az elmét a tizenegyedik érzéknek. /Bhagavad Gitá XIII.5./

3. A való és a valótlan

A tudat, amint öntudattá változik át, érzékelni kezdi a különbségeket. Később, a fejlettebb öntudat már megkülönbözteti az objektívet, vagy „valót” /a szó nyugati értelmében/ és a szubjektívet vagy valótlan. A tengeri ázalagok amikor csápjaikkal és testfelületükkel felfogják a hullámok játékát, a napsugarat és szélvihart, az élelmet és homokot, mindezt nem mint „valóságot” érzékelik, hanem csupán, mint tudatállapoti változást, úgy miként a csecsemő az első időkben. Itt érzékelésről van szó csupán és nem felismerésről, minthogy a fejlődés alacsonyabb fokain nem lehet szó mentális megfigyelésről, elemzésről és ítéletről. Ezek a kezdetleges lények még nem eléggé vettek tudomást „másokról”, s így nem vehettek tudomást „magukról” sem. Pusztán csak változásokat érzékelnek a saját határozatlan tudati körükön belül. A külvilág csak akkor válik „valósággá”, ha a tudat – miután elválasztotta magát tőle – rájön saját különállóságára. Ekkor a „vagyok”-ból „én vagyok” lesz.

Az öntudatos „én” azután világosabban azonosítani kezdi önmagát. Megállapítja különváltságát, és különbséget tesz az önmagában végbemenő változások és a külső tárgyaktól jövő változó benyomások között. Ez után fejlődik ki a gyönyör utáni vágy a gyönyört adó tárgyak utáni vágygá, ezt követi a megszerzésükre irányuló gondolat. Mindebből pedig az az erőfeszítés születik, hogy megkaparintsa magának a gyönyört adó tárgyat, ha a közelében van, és keresse, ha nincs jelen. Így fejlődik ki egy külső eszköz egy mozgásra, keresésre, megragadásra alkalmas, jól megszervezett testté. Azáltal, hogy a tudat a jelen nem lévő után vágyakozik, hogy azt sikerrel vagy sikertelenül keresi, mindig jobban ráébred arra a különbségre, ami a saját tudatos vagy tudatossá válható vágyai és gondolatai, és a külső tárgyak között van, mely utóbbiak reá való tekintet nélkül jönnek és mennek, érzéseit semmibe sem véve. A tudat ekkor „valónak” fogadja el a külső dolgokat, amelyek tőle függetlenül léteznek, s amelyek hatnak reá, akár tetszik neki, akár nem. A „valóságnak” ez az érzékelése először a fizikai világban következik be, minthogy a tudat itt ismeri fel legelőször a „mások” és az „én” kapcsolatait. Az öntudat a fizikai testben és a fizikai test által kezdi meg fejlődését, legkorábbi központja pedig az agyban van.

A fejlődés jelenlegi fokán a normális ember az öntudat agyközpontjával szokta magát azonosítani, s ezért tudata az éber tudatra, vagyis a központi idegrendszeren keresztül működő tudatra szorítkozik. Önmagát, mint „ént” világosan és következetesen csak a fizikai síkon ismeri, vagyis éber állapotban. Ezen a síkon határozottan öntudatos, különbséget tud tenni önmaga és a külső világ között, saját gondolatai és a külső jelenségek között minden habozás nélkül. Ezért ezen a síkon, de csakis ezen a síkon a külső dolgokat „valóságosnak”, „objektívnek”, „önmagán kívül lévőknek” ismeri el.

Az asztrális és a mentális síkon az ember tudatos, de még nem öntudatos. Felismeri a magában végbemenő változásokat, de nem tud különbséget tenni az önmagából kiinduló változások és az asztrális és mentális eszközeire kívülről ható benyomások között. A kívülről jövő benyomásokat is úgy tekinti, mint belső változásokat. Ezért hívja a normális átlagember a fizikai sík feletti – vagyis az olyan síkokon történő tudatjelenségeket, ahol az öntudata még nem fejlődött ki – „valótlannak”, „szubjektívnek”, „önmagában végbemenőnek” éppen úgy, mint ahogy a tengeri ázalag jellemezné – ha filozófus lenne – a fizikai világban végbemenő jelenségeket. Az ember az asztrális és mentális jelenségeket saját „képzelete” eredményeinek szereti feltüntetni, vagyis olyannak hiszi, amit ő alkotott. Nem látja be, hogy ezek a jelenségek csupán asztrális vagy mentális testére gyakorolt, külső világból jövő benyomások. Ezek a világok finomabbak ugyan, de éppen olyan „reálisak”, „objektívek”, mint a külső fizikai világ. Azt jelenti ez, hogy az ember még nem eléggé fejlett ahhoz, hogy ezeken a

síkokon is öntudatosuljon, s így képessé váljék ott is objektivizálni a külvilágot. Ott még csak az önmagában végbemenő változásokat, s saját tudatváltozásait értékeli, s ezért a külvilágot csupán saját vágyai és gondolatai játéknak tekinti. Az asztrális és mentális síkokon az ember valóban csak gyermek még.

X. FEJEZET

Az emberi tudat állapotai

1. A tudatalatti

Már említettük, hogy a tudatnak sok tevékenysége, amely valamikor akaratlagos volt, automatikussá vált és fokozatosan a „tudatküszöbe” alá süllyedt. Az életet fenntartó folyamatok – a szívverés, a szív kitágulása és összehúzódása, az emésztés folyamatai stb. – a tudatnak egy olyan régiójába kerültek, amelyre nem összpontosul többé a tudat figyelme. És van még számtalan, a test fenntartásával közvetlenül nem kapcsolatos jelenség, amely ebben a homályos régióban lakozik. A szimpatikus idegrendszer régmúlt történéseinek tárháza – történéseké, amelyek egyáltalán nem tartoznak hozzá mostani életünkhöz, hanem évszázadok százaival ezelőtt mentek végbe – régmúlt életekben, mikor Énünk, a Dzsivátmá, vademberi testekben, sőt állatok testeiben tartózkodott. Igen sok okatlan félelem, sok vak éjszakai riadalom, a vad dühnek sok kitörése, a bosszút lihegő kegyetlenség számos impulzusa, a szenvedélyes bosszúvágy számos rohama vetődik felszínre a tudatalatti sötét tengerének bennünk hömpölygő mélységeiből, amelyek múltunknak oly sok hajóroncsát, csontvázát rejtje magában. Ezeket akkori asztrális tudatunk adta át fizikai eszközének cselekedetekbe való átültetés végett, s a permanens atom mindenre érzékeny lemeze felfogta, lefényképezte, és életről életre elraktározta őket az idegrendszer zugaiban. Ha aztán a tudat éppen nem vigyáz, vagy valakitől erőteljes rezgés ütközik belénk, avagy valamilyen esemény olyan körülményeket kelt életre, amelyek izgató rezgéseket indítanak meg, valami módon felébrednek a szunnyadó lehetőségek és nagy erővel dobja fel magát a napvilágra a rég eltemetett szenvedély. Ott rejtőzködnek az értelmet gyakran legyőző ösztönök, amelyek valamikor létfenntartó erőfeszítések voltak, vagy eredményei olyan tapasztalatoknak, amelyek közben akkori testünk elpusztult, s lelkünk följegyezte az eredményt további okulásra. A másik nem iránti szerelem ösztönei, számtalan egyesülés folyamánya. Az atyai és anyai szeretet ösztönei, melyet számos nemzedéken át kiárasztottunk. Az önvédelem számtalan csatában kifejlesztett ösztönei. Előnyök jogtalan kihasználásának ösztönei, mind sok-sok család cselszövés sarjadéka, érzéseihez, vágyaihoz és gondolataihoz tartozik, átélve és elfeledve, de egészen közel a felszínhez, készen arra, hogy hívásra megjelenjék. Semennyi idő sem volna elég, hogy felsoroljam egy időtlen régiségű múlt relikvia-termének tartalmát, amelyben személtárába való öreg csontok mellett régmúlt napok értékes töredékei találhatók, s mai szükségleteinkre is használható szerszámok is. A terem ajtajára ez van felírva: „A múlt töredékei”; mert a tudatalatti a múlté, mint ahogy az éber tudat a jelené, a tudatfölötti pedig a jövőendő.

A bennünk lévő tudatalatti egy másik része mindazoknak a tudatoknak a tartalmából tevődik össze, amelyek testünket használják fejlődésünk színteréül – az atomok, molekulák, sejtek számtalan fokozatai. Néha a furcsa kísértetek és gyöngéd alakzatok, amelyek a bennünk lévő tudatalattiból merülnek fel, nem is mihozzánk tartoznak, hanem homályos tapogatózásai, balga félelmei és csinos képzelmei a mienknél alacsonyabb fejlődési fokú tudat-egységeknek, melyek vendégeink, s úgy laknak testünkben, mint egy fogadóban. A tudatalattinak ebben a részében folynak a háborúk, amelyeket a vérünkben élő lények csoportjai viselnek egymás ellen, s amelyek csak akkor lépnek be tudatunkba, amikor hatásuk betegség képében megmutatkozik. Az ember tudatalattija, amely a fizikai síkon működik, igen változatos elemekből áll tehát, és analizálnunk kell, hogy

megérthessük és megkülönböztethessük működéseit az igazi, emberi tudatfölkötítől, ami hasonlít az ösztönkhöz abban, hogy hirtelen tör be a tudatba; gyökeresen különbözik azonban tőlük mibenlétét és a fejlődésben elfoglalt helyét illetően; a jövendőhöz tartozik, amazok pedig a múlthoz. E kettő, a tudatalatti és a tudatfölkötti úgy különbözik egymástól, mint az elcsökevényesedett szervmaradványok, amelyek a múlt történetét mesélik el, a csírájukban lévő kezdetleges szervektől, amelyek a jövő haladás útját jelzik.

Láttuk azt is, hogy a tudat az asztrális síkon működve felépítette, s még mindig építi az idegrendszer a fizikai síkon használandó eszközéül; de a fejlődésnek ezen a fokán ez sem része az un. normális éber tudatnak. Az átlagemberben a tudat, a mentális síkon működve, most építi és szervezi meg az asztrális testet, mint jövendő eszközét az asztrális világban; de ez sem része az éber tudatnak. Mi hát az éber tudat?

2. Az éber tudat

Az éber tudat a tudatnak az az állapota, amikor a mentális síkon és az asztrálison működik, eszközéül mentális és asztrális anyagot használ, székhelye, mint öntudatnak, a fizikai agyban van, s azt használja a vele kapcsolatos idegrendszerrel együtt a fizikai síkon való akarás, megismerés és cselekvés eszközéül. Az éber tudat állapotában az agy mindig aktív, mindig rezgésben van; tevékenységre, mint közvetítő szerv, vagy kívülről indítatik az érzékeken keresztül, vagy pedig a tudat ösztönzi rá a belső síkokról; de bizonyos, hogy szüntelenül aktív, szüntelenül visszahat a külső és a belső világra. Az átlagemberbak az agya az egyetlen olyan része, amelyben tudata határozottan öntudattá válik, egyetlen része, amelyben „én”-nek érzi magát, és különálló egyedi egységnek állítja önmagát. Összes többi részében tudata még mindig bizonytalanul tapogatózik, válaszol a külső behatásokra, de még nem értelmezi őket, tudatában van a saját állapotában beálló változásoknak, de még nincs tudatában „másoknak” és „önmagamnak”. Az emberi faj haladottabb tagjainál a tudat, mely már működik az asztrális és a mentális síkon, igen gazdag és aktív, de figyelme még nem fordul kifelé az asztrális és mentális világ felé, amelyben él, és tevékenységei külső kifejezésüket a fizikai síkon mutatkozó öntudatban találják meg; a tudat egész külső figyelme e felé fordul, s abba önt belé magasabb működéséből annyit, amennyit be tud fogadni. Időnként megtörténik, hogy hatalmas behatások az asztrális és mentális síkon olyan heves rezgést keltenek a tudatban, hogy egy-egy gondolati vagy érzelmi hullám kifelé tör az éber tudatba, és olyan heves mozgásba hozza, hogy elsöpri, alámeríti normális tevékenységeit, s az ember olyan cselekvésbe sodródik, amelyet nem irányít, és nem ellenőriz az öntudat. Ezt majd még tovább vizsgáljuk, amikor eljutunk a fizikain túli tudathoz.

Az éber tudatot tehát úgy lehetne meghatározni, hogy az az egész tudatunk ama része, amelyik az agyban és az idegrendszerben működik, s amelyik határozottabban öntudatos. A tudatot jelképesen úgy képzelhetjük el, mint erős fényt, amely a mennyezetbe épített üveggömbön át ragyog, s megvilágítja az alatta levő helyiségeket, mit a fény maga betölti a felül levő szobát, és szabadon árasztja sugarait minden irányban. A tudat olyan, mint egy tojás alakú nagy fényforrás, amelynek egyik vége az agyba van építve, s ez a vége az éber tudat. Amint a tudat az asztrális síkon öntudattá válik, s az agy eléggé kifejlik ahhoz, hogy rezgéseire válaszoljon, az asztrális tudat az éber tudat részévé lesz. Még később, amikor a tudat a mentális síkon öntudattá válik, az agy eléggé kifejlik, hogy rezgéseire válaszoljon, az éber tudat a mentális tudatot is magában foglalja. Es így tovább, míg egész tudatunk mind az öt síkon éber tudattá nem fejlődik.

Az éber tudatnak ezt a megnövekedését az agy atomjainak, valamint az agyban lévő bizonyos szerveknek és a sejtek közötti összeköttetésnek fejlődése kíséri. Az asztrális öntudat befoglalásához az szükséges, hogy az agyalapi mirigy (pituitar body) túlfejlődjék mostani állapotán, és hogy az atomokban tökéletesedjék a negyedik spirilla-sorozat. A mentális befoglaláshoz a tobozmirigyét kell aktívvá tenni, s az ötödik spirilla-sorozatnak kell teljesen működésképes állapotba kerülnie. Amíg ezek a fizikai fejlődések végbe nem mennek, az öntudat kifejlődhet ugyan az asztrális és a mentális síkon, de tudat-fölötti marad, működése nem fejeződik ki a fizikai agyon keresztül, s így nem válik részévé az éber tudatnak.

Amíg az embernek van fizikai teste, agya korlátozza és meghatározza éber tudatát, s az agy minden bántódása, sérülése, zavara azonnal akadályozza megnyilvánulását. Bármily fejlett is valakinek a tudata, fizikai síkon való megnyilvánulása tekintetében agya szabja meg korlátait, s ha ez az agy rossz formájú, vagy rosszul fejlett, éber tudata szegényes és korlátolt marad.

A fizikai test elvesztésével az éber tudat jelentése megváltozik, s mindazt, amit itt a fizikai állapotokról mondtunk, át kell vinni az asztrálisra. Eredeti meghatározásunkat tehát a következő általános megállapítássá bővíthetjük: az éber tudat az egész tudatnak az a része, amelyik legkülső eszközén át működik, vagyis amelyik a tudat által akkor érintett legalacsonyabb síkon megnyilvánul.

Az emberi fejlődés korai fokozatain a tudat részéről alig mutatkozik több tevékenység a belső síkokon, mint amennyi a külsőkről kapja ösztönzését; amint azonban az öntudat a fizikai síkon elevenebbé válik, folyton növekvő gyorsasággal gazdagítja a tudat tartalmát a belső síkokon; a saját tartalmát feldolgozó tudat gyorsan fejlődik, míg végül belső képességei messze túlszárnyalják az agyon keresztül történő megnyilvánulásait, s az agy - táplálóból és ösztönzőből korláttá és akadállyá válik. Ilyenkor a tudat nyomása fizikai eszközére néha veszedelmes mértékben megnövekszik, s olyan ideg feszültséget okoz, amely az agy egyensúlyát veszélyezteti, mivel képtelen elég gyorsan alkalmazkodni a hatalmas hullámok csapásaihoz. Ezért igaz az a mondás, hogy a lángész és az örült közel áll egymáshoz. Csak az erősen és finoman szervezett agy teszi lehetővé, hogy a „nagy elmék” a fizikai síkon megnyilvánulhassanak; de éppen az ilyen agyat hozzák ki a legkönnyebben egyensúlyából ugyanezeknek a nagy elméknek erős rezgései, s ez az „örület”. Az örület, vagyis az, hogy az agy képtelen rendszeresen válaszolni a rezgésekre, származhat ugyan a fejlődés hiányából vagy akadályozottságából, s az efféle örület nem rokona a lángésznek. Fontos és jelentőségteljes tény azonban, hogy az az agy, amelyik a normális fejlődésnek elébe vágott, s a tudat gazdagabb kifejeződései számára a fizikai síkon új és új érzékenyebb egyensúlyi állapotú kombinációkat fejleszt ki, a többinél sokkal könnyebben megbénul, ha a feszültségek elviselésére még nem elég szilárd mechanizmusának valamelyik része rosszul működik. Ehhez majd még vissza kell térnünk, amikor a fizikain túli tudattal foglalkozunk.

3. A fizikain túli tudat

Nyugati pszichológusok újabban hozzáfogtak az éber tudattól különböző más tudatállapotok tanulmányozásához. Ezeket különféleképpen „abnormális”, „tudatalatti”, „tudattalan” és gyakran „álom-tudat” névvel jelölik, mivel az álom a „más-tudat” legáltalánosabban elismert és egyetemes formája. Eleinte az volt az irányzat, hogy ezeket a tudatállapotokat agyi zavarokra vezessék vissza, a haladóbb pszichológusok azonban lassan kinövik ezt a szűk szemléletet, s kezdik ezeket az állapotokat a tudat még meg nem értett, de nem szükségképpen rendellenes megnyilvánulásaként tanulmányozni. Némelyek határozottan

felismernek egy „nagyobb tudatot”, amelynek csak egy része talál kifejezési lehetőséget az agyban, amint az eddig kifejlődött. Keleten a más-tudatnak ezt az állapotát már hosszú idő óta magasabbnak ismerik, mint az éber állapotot; a fizikai agy szűk korlátjaiból megszabadult tudat állapotának tekintik, amely egy finomabb, képlékenyebb és megfelelőbb közegben működik. Az álmat a fizikain túli tevékenység egyik fázisának és a magasabb világok érintésének tekintik; és bizonyos eszközökhöz nyúltak, hogy az öntudatot az álmvilágban felébresszék, hogy a magasabb köntöseibe öltözött öntudat tetszése szerint megszabadulhasson a fizikai testtől, úgy hogy a fejletlen álm-állapotokban a magasabb világok behatásaira adott bizonytalan és zavaros válaszok helyett az öntudat tiszta és világos látással vethesse meg bennünk a lábát. Ennek elérése végett az öntudatot magasabb eszközeiben először el kell távolítani fizikai testétől, és aktívvá kell tenni az asztrális síkon, mert amíg nem tudja, hogy kint van sűrűbb testéből, nem tudja szétválasztani az „álm”-ban a fizikain kívüli élményeket a fizikai élmények kaotikus töredékeitől, amelyekkel amazok az agyban keverednek. Mint ahogy a sáros vödörbe töltött tiszta víz elkeveredik a sárral, az elmúlt fizikai események töredékeivel teli agyba ömlő asztrális élmény is homályos, zavaros, összefüggéstelen lesz. /1. Ajánlatos, hogy a tanulmányozó figyelmesen elolvassa C.W.Leadbeater hasznos könyvét az álmokról. / A keleti lélektan ezért olyan módszereket keresett, amelyekkel az öntudatot fizikai eszközétől el lehet választani, és érdekes megfigyelni, hogy ezek a módszerek, bár merőben különböznek a nyugaton használtaktól, és a tudat erősségének fokozására irányulnak, a testet ugyanabba a nyugalmi állapotba hozzák, amelyet nyugaton fizikai eszközökkel érnek el, amikor a nyugati pszichológus hozzáfog a más-tudat tanulmányozásához.

A tudat-fölötti magába foglalja az éber tudat fölötti egész tudatot, vagyis mindent a magasabb síkokon, ami nem fejeződik ki a fizikai síkon az agyon keresztül működő tudat képében. Ennél fogva igen bonyolult és nagyszámú jelenség tartozik hozzá. Az álm, amint mondtuk, szintén része. Ugyancsak része az asztrális tudat mindama működése, amely előérzetek, intések, időben vagy térben távoli események meglátása, más világokból jövő bizonytalan mozzanatok, jellemekkel vagy eseményekkel kapcsolatos hirtelen felismerések képében követeli a maga jogait. Továbbá az alacsonyabb vagy magasabb mentális tudat mindazon működése, amely igazságok intuitív felismerése, okozati összefüggésekbe való hirtelen bepillantás, értelmi és erkölcsi inspirációk, a lángelme felvillanásai, magasrendű művészi szépségek meglátása stb. képében mutatkozik meg. A tudatfölöttinek ezeket a betöréseit a fizikai síkra jellemzi a váratlanság, a meggyőző erő, az ellentmondást nem ismerő parancsszerűség, a kimutatható okok hiánya. Az éber tudat tartalmával kapcsolatuk vagy sima, vagy csak közvetett, s nem igazolják önmagukat az éber tudat előtt, hanem egyszerűen rákényszerítik magukat.

Ahhoz, hogy a tudatfölötti a fizikai síkon megnyilvánulhasson, az szükséges, hogy – a korai fokokon – az agy e tétlenség állapotába kerüljön, az érzékszervek érzéketlenné váljanak a fizikai behatások iránt, és kiűzve a testből a tudatos lényt, a test révületnek /transz/ nevezett állapotba kerüljön. A transz nem más, mint mesterséges vagy természetellenesen létrehozott alvó állapot; akár mesmerikus, akár hipnotikus, gyógyszeres, vagy más eszközökkel hoztuk létre, az eredmény a fizikai test szempontjából ugyanaz. A többi síkon azonban az eredmény teljesen a tudatnak ama síkon elért fejlettségétől függ, és az erősen fejlett tudat nem is engedné meg a hipnotikus vagy gyógyszeres eszközök használatát – kivéve talán az érzéstelenítést operációknál – bár az ilyen is hozzájárulhat kivételes esetekben ahhoz, hogy a transz állapotát mesmerizálással hozzák nála létre. Transzot létre lehet hozni a magasabb síkokon végzett műveletekkel is, pl. erős gondolat-összpontosítással, odaadásunk tárgyára irányuló elmerült kontemplációval, amely extázishoz vezet. A keleti Rádzsa Jógák időtlen

idők óta alkalmazták, s a nyugati világ szentjeinek extázisát ez az elmerült kontempláció hozta létre. A transz állapotot nem lehet megkülönböztetni attól, amit a Salpetriere-ben és másutt a fentebbi eszközökkel elérnek. A Hatha jógi is eléri a révületnek ugyanezt az állapotát, de az utóbb említettekhez igen hasonló eszközökkel: fehér alapon fekete pontra, vagy az orruk hegyére bámulnak merőn, vagy más hasonló fogásokkal.

Amikor azonban nem fizikai látást és nem fizikai eszközöket alkalmazunk, mily nagy a különbség a hipnotizált személy és a jógi fizikain túli körülményei között. H.P.Blavatsky jól írta le ezt a különbséget: „A transz állapotában az aura egészen megváltozik, mivel e színek hét színe nem vehető ki többé. Alváskor nincsenek „otthon”. Azok ugyanis, amik az ember spirituális elemei közé tartoznak, mégpedig: sárga, buddhi; lila, a magasabb manasz; és az aurikus burok kékje, vagy alig kivehető, vagy teljesen hiányzik. A szellemi ember alváskor szabad, és bár fizikai emlékezete talán nem vesz róla tudomást, legmagasabb esszenciájába öltözve él más síkokon lévő birodalmakban, amelyek mind a valóság országa, bár mi itt a látszatok síkján álomnak nevezzük őket. Egy jó tisztánlátó az okkultizmus igen fontos leckéjét tanulhatná meg, ha alkalma lenne megfigyelni egy jógit a transz állapotában, és mellette egy mesmerizált médiumot. Megtanulhatná a különbséget a jógi saját maga által előidézett révülete és a külső befolyás behatására fellépő hipnotikus állapot között. A jóginál az alsóbb négyesség „principiumai” teljesen eltűnnek. Nem látható sem a test vörös vagy zöld, vöröseslila, sem pedig aurikus kék színe, nem látható más, mint az aranyos árnyalatú prána-principium, s egy arannyal csíkozott lila láng, amely a fejből fölcsap, arról a területről, ahol a harmadik szem fekszik, és egy pontban tetőz. Ha a kutató eszébe idézi, hogy az igazi ibolyaszín, vagyis a színek legvége nem pirosból és kékből összetett szín, hanem homogén szín, melynek rezgései hétszer olyan gyorsak, mint a vöröse, és hogy az arany színárnyalat a három sárga csík esszenciája, a narancsvöröstől a narancssárgáig és sárgáig, megéri miert. A jógi a saját aurikus testében él, ami most a buddhi-manasz hordozója lett. Ezzel szemben a mesterségesen létrehozott hipnotikus vagy mesmerikus transzban ami, ha csak nem magas fokú adeptus hozta létre, akaratlan vagy talán tudatos fekete mágia eredménye, a principiumok egész sorozata jelen van, a magasabb manasz megbénítva, a buddhit a bénulás elszakította tőle, a vöröseslila asztrális test pedig teljesen az alsóbb manaszhoz és a kámarupának van alávetve. /3. The Secret Doctrine, III. 479-480./

A transzban lévő személy megjelenésének e különbözősége, amilyenek a tisztánlátó szem látja, egy roppant fontos különbséggel van kapcsolatban, ami a transz utóhatásaiban mutatkozik. A testét elhagyó jógi teljes öntudattal hagyja el, képességei teljes birtokában látogatja meg a magasabb világokat, és visszatérve sűrű testébe, fejlett agyára rávészi élményei emlékét. A kevésbé fejlett ember a transzban „elveszti öntudatát”; ha öntudata nem fejlett a magasabb világokban, ott nem is fordul kifelé; jóformán éppannyira alszik ott, az asztrális és mentális világban, mint a fizikai síkon, és amikor felébred a transzból, semmit sem tud arról, ami közben történt vele, sem itt, sem másutt.

Hogyha azonban a médium eléggé fejlett ahhoz, hogy öntudatos legyen az asztrális síkon – és a fejlődés mai fokán már a legtöbb ember öntudatos – akkor másoknak hasznuk lehet belőle, ha transzállapotában kérdéseket intéznek hozzá. A mesterségesen létrehozott révületben ugyanis, amikor az agy el van vágva a normális hatástól és visszahatástól önmaga és a környezete között, a fizikain túli tudatnak válik – bármily elégtelen – eszközévé. Mivel el van szigetelve fizikai környezetétől, meg van fosztva attól, hogy a kívülről jövő, megszokott ingerekre reagáljon; mivel el van vágva alsóbb kapcsolataitól, de nem a magasabbaktól, továbbra is válaszol a felülről jövő behatásokra, s ezt annál eredményesebben teheti, mert semminemű energiája nem irányul kifelé a fizikai síkra. Ez a transz lényege.

Azáltal, hogy mesterségesen elzárjuk az érzékek útjait, melyeken át erők áradnak ki a külvilágra, ezek az erők ott maradnak a fizikain túli tudat szolgálául. A fizikai síkra ily módon rákényszerített csöndben a többi sík hallatja magát.

A hipnotikus transzban a mentális képességek megélénkülése figyelhető meg; az emlékezetnél azt tapasztaljuk, hogy sokkal nagyobb területre terjed ki, mert a távoli események által hátrahagyott gyöngye lüktetés hallhatóvá válik, amikor a frissebbek erőteljes lüktetése egy időre elcsendesül, éber állapotban már elfeledett személyekre emlékszünk a transz állapotában; gyermekkorunkban tudott, de közben elfelejtett nyelvek újra feltűnnek, apró, jelentéktelen események ismét felmerülnek. Az észlelés képességei gyakran igen széles területre terjednek ki: látunk messzi eseményeket, a látás áthatol fizikai akadályokon, távoli beszéd hallhatóvá válik. Alkalmilag megpillantjuk más síkok töredékeit, erősen keveredve éber óráink gondolatformáival. Ennek a tárgynak már egész irodalma van, melyet a kutató tanulmányozhat.

Azt tapasztalták, hogy a mélyebb transz esetében az eredmények nem azonosak a felületesebbel. Amint a transz mélyül, a fizikai tudatnak magasabb rétegei nyilvánulnak meg az agyban. Ismeretes a Léonie I., II. és III. híres esete, és figyeljük meg, hogy Léonie I. mit sem tudott Léoni II-ről és III-ról. Hogy Léoni II. ismerte Léoni I-et, de nem ismerte Léoni III-at, hogy Léoni III. ismerte Léoni I-et és II-t. Vagyis a magasabb ismeri az alacsonyabbat, s az alacsonyabb nem ismeri a magasabbat – ez igen jelentőségteljes tény.

Mesmerikus transzban könnyebb a magasabb fokú jelenségekhez hozzájutni, mint hipnotikus transzban, s az előbbiben igen világos megállapítások kaphatók az asztrális, sőt ha a kísérleti alany jól fejlett, a mentális síkról is, és néha bepillantások nyerhetők előző életébe.

Ha tehát azt látjuk, hogy a fizikain túli tudat megnyilvánulásainak a fizikai sík kikapcsolása a feltétele, lassanként megértjük a keleti jóga módszereinek logikus alapjait. Ahol a módszerek fizikaiak, mint a Hatha Jógában, igen gyakran a rendes hipnotikus transzot érzük el, s mikor a kísérleti alany fölébred, semmire sem emlékszik abból, amit átélt. A Rádzsa Jóga módszere, amelyben a tudatot nagyfokú koncentrációval kivonjuk agyunkból, arra vezet, hogy a kutató tudata folyamatos marad a síkokon egymás után, és éber állapotába visszatérve emlékszik fizikain túli élményeire. Mind keleten, mind nyugaton ugyanaz a cél: az éber tudat megszüntetése, hogy a fizikain túli tudat, vagy ahogy a nyugati pszichológus mondaná, a tudattalan nyomára bukkanjunk. A keleti módszer azonban, amely mögött évezredek tapasztalat áll, összehasonlíthatatlanul nagyobb eredményeket hoz a fizikain túli tudat régióiban, és az ismételt tapasztalás biztos alapján állapítja meg a tudat függetlenségét fizikai eszközétől.

A szentek extázisai minden korban és minden vallásban újabb bizonyítékait nyújtják a „tudattalan” illeten betöréseinek. Az ilyen esetekben a hosszan tartó és elmélyedt ima vagy kontempláció a szükséges agyi állapot előidézésének az eszköze. Az érzékeken át vezető utakat elzárja a belső koncentráció ereje, és akaratlan megszakításokkal ugyanaz az állapot áll be, amelynek az elérésére a Rádzsa jógát gyakorló tudatosan és szándékosan törekszik. Ezért van az, hogy a rajongók minden vallásban az imádott istenség kegyének tulajdonítják látomásaikat, s nem annak, hogy passzív agyi állapotot hoztak létre magukban, melynek folytán a fizikain túli tudat rá tudta nyomni agyukra a magasabb világok látványait és hangjait. William James professzor „Varieties of Religious Experience” c. könyvében rámutat arra, hogy a „tudattalan” ilyen betöréseinek legfeltűnőbb esetei a „hirtelen megtérések”, ahol egy hirtelen támadt gondolat, látvány vagy hang azonnal és teljesen megváltoztatja egy ember

életének egész folyását. Jogosan érvel amellett, hogy egy erőt, amely elég hathatós ahhoz, hogy ilyen hatást hozzon létre, nem lehet csak úgy könnyedén, egy kézlegyintéssel elintézni, vagy megvetően tudomásul sem venni senkinek, aki komolyan tanulmányozza az emberi tudatot. A lelki jelenségeknek ez az egész csoportja megérdemli a gondos és tudományos tanulmányozást, és a fizikain túli tudat mibenlétére vonatkozóan eredményekben gazdag aratást ígér a komoly kivizsgálás jutalmaként.

Ezzel a nézettel szemben azonban azt szokták hangoztatni, hogy mindezek a tények beteges idegállapotokkal kapcsolatban figyelhetők meg, s az ilyen alanyok hisztériás, túlzgatott személyek, akiknek állapota lerontja élményeik hitelét. Először is, ez nem mindig igaz. A keleti Rádzsa jógik éppen nyugalmukkal és higgadtságukkal tűnnek ki, a megtérés néhány esetét pedig nagyon is sikeres világi emberek szolgáltatták. De ha el is ismerjük, hogy az esetek nagy részében beteges idegállapot áll fenn, s az agy túl van feszítve, mit bizonyít ez? A normális agy elismerten csak addig a fokig van kifejlődve, hogy a fizikai világ rezgéseire válaszolni tud, ezeket fölfelé közvetíti, lefelé pedig közvetíti a velük kapcsolatos asztrális és mentális rezgéseket a magasabb testektől. Addig a pontig még nem fejlődött, hogy zavar nélkül befogadhasson igen erős rezgéseket a magasabb síkokról, sem pedig, hogy egyáltalán válaszolni tudjon a magasabb testekben a maguk síkja külső jelenségei által keltett rezgésekre. Hiszen a túlságosan heves öröm, fájdalom, bánat, rémület is gyakran túl soknak bizonyul a normális agy számára, és erős fejfájást, hisztériát, sőt idegösszeomlást is okozhat. Nem csoda tehát, ha azt a nagyon heves érzelmet, ami az ún. megtérést okozza, gyakran hasonló, ideges bántalmak kísérik. A fontos az, hogy amikor az ideges zavar elmúlt, hatása – az étellel szemben megváltozott magatartás – megmarad. Az ideges zavar oka az, hogy a fizikai agy nem alkalmas a reá rohanó heves és gyors rezgések elviselésére, a tartósan megváltozott magatartás oka pedig a fizikain túli tudat szüntelen, egyenletes nyomása. Ahol a fizikain túli tudat nem eléggé fejlett ahhoz, hogy ezt a nyomást állandóan gyakorolhassa, a megtért személy „kiesik a kegyelemből”, amint az érzélem hulláma elapad.

A víziók és hasonló jelenségek esetében már láttuk, hogy olyankor állnak be, amikor valamiféle transzállapot keletkezik. E nélkül is beállhatnak azonban ilyen jelenségek, olyan esetekben, amikor az agy feszült állapotban van, akár ideiglenes okból, akár azért, mert fejlődése túlhaladt a normálison. Egy erős érzélem olyannyira fokozhatja az idegfeszültséget, hogy lehetséges lesz a reagálás a közvetlen asztrális rezgésekre, s így egy asztrális történés láthatóvá vagy hallhatóvá lesz. A feszültség visszahatása pedig esetleg ideges zavarként mutatkozik meg. Ha az agy az átlagosnál jobban fejlett, ha bonyolultabbá és érzékenyebbé vált, állandóan is érezhetőek lehetnek az asztrális történések, s könnyen megeshet, hogy ez az idegfeszültség valamivel nagyobb, mint aminek elviselésére az idegrendszer föl van készítve, a modern civilizáció okozta normális koptatás elviselése mellett. Ez okból tehát megint csak valószínű, hogy hisztéria és az ideges bántalmak egyéb formái kísérik a látomásokat.

Ezek a tények azonban nem vonnak le semmit az élményeknek, mint a tudat tényeinek értékéből. Talán még inkább fokozzák jelentőségüket, megmutatva az utat-módot, amelyen a fejlődés a környezetnek a szervezetre gyakorolt hatásában működik. A külső erők ismételt behatásai stimulálják a növekvő szervezetet, és gyakran átmenetileg túl is feszíti, de éppen maga a feszültség erőlteti előre a fejlődést. A fejlődési hullám taréja mindig abnormális szervezetekből kell, hogy álljon. A szilárd, normális, biztos átlag-szervezetek követik őket. Ezek igen tiszteletreméltók, de talán nem olyan értékesek, mint az úttörők, és egész biztosan nem oly tanulságosak a jövőt illetően. Az asztrális sík erői állandó és erőteljes hatással vannak az emberi agyra, hogy a tudat teljesebb eszközévé fejlődhessék, s egy érzékeny agy az átmeneti állapotban könnyen kizökkenhet kissé múlt világa kerékvágásából. Valószínű, hogy

számos olyan tevékenység, amely ma gondolati irányítás alatt áll, a jövőben gépiessé válik, és lassanként az éber tudat küszöbe alá hanyatlik, mint különböző egyéb funkciók, amelyeket hajdan szándékosan vittünk véghez.

Amint ezek a változások végbemennek, a finomabb rezgéseknek okvetlenül meg kell mutatkozniuk a legfinomabban egyensúlyozott agyakban, azokban, amelyek nem normálisak, minthogy – a fejlődés hullámának taróján – ezek lesznek leginkább válaszképesek. Dr. Moudsley írja: „Mi jögon képzeljük, hogy a természet munkáját csak a tökéletes elméken át köteles elvégezni? Lehet, hogy egy bizonyos célra egy tökéletlen elmét alkalmasabb eszköznek talál.” / 4. Idézi W.James professzor fent említett könyve 19. oldalán. Elmén az agy értendő. / „Ha volna un. inspiráció a magasabb régiókból, könnyen meglehet, hogy a neurotikus temperamentum szolgálna a szükséges befogadóképesség fő feltételét.” /5.Uo. 25. oldal /

Ha egyszer elismerjük, hogy a fizikainál finomabb erők kifejeződésük számára finomabb eszközt igényelnek, mint a fizikai befogadására szervezkedett agy, nem zavar többé és nem ejt kétségbe, ha azt látjuk, hogy a fizikain túli erők legkönnyebben olyan agyvelőkön át találnak kifejeződésre, amelyek a fizikai síkon többé-kevésbé működésképtelenek. És megértjük, hogy az abnormális fizikai tünetek, amelyek megnyilvánulásait kísérik, semmiképpen sem vonnak le ezeknek az energiáknak az értékéből, sem pedig a szerep fontosságából, amelyet az emberiség jövőendő korszakaiban játszani fognak. Egyszersmind azonban természetesen fölmerül a kíváncsóság, hogy találjunk valami olyan módot, amelynek segítségével ezek az erők fizikai eszközök romlásának a kockázata nélkül ne nyilvánulhassanak meg.

Ezt a módszert keleten találták meg a Rádzsa Jóga alkalmazásában, amelynél a magasabb tudat biztonságos használatára igen erős összpontosulással törekszenek. Ez a koncentráció önmagában véve az agyat a finomabb erők eszközévé fejleszti, mivel az agysejtekből a gondolattal kapcsolatban már leírt módon működik. /6. Lásd: VII. fejezet 1. §./ Ezen túlmenően lassanként megnyitja az atomnak azt a spirilla sorozatát, amelyik a már működő sorozatok után következik, s így új szervet ad a magasabb működés számára. Ez a folyamat szükségképpen lassú, de ez az egyetlen biztonságos útja a kibontakozásnak; és ha valakit bánt ez a lassúság, ajánlatos azzal intenie magát türelemre, hogy a negyedik kör atomi fejlődését iparkodik előbbre hozni, s aligha várható, hogy ezt igen gyorsan véghezvigye. A Rádzsa Jógát azonban gyakorlásának lassúsága teszi némileg elfogadhatatlanná a rohanó nyugat számára; pedig semmi más módszer nem biztosítja az egyenletes fejlődést. Választani kell e között és a beteges idegzavarok között, amelyek a fizikain túli tudatnak egy elő nem készített eszközbe való behatolásait kísérik. Nem lehet felülemelkedni a természet törvényein, csak megérteni, s aztán hasznosítani tudjuk őket.

XI. FEJEZET

A Monád munkában eszközeinek építése közben

Nézzük most a Monád munkáját eszközeinek alakítása közben, amikor – a harmadik, negyedik és ötödik világban – Atma-Buddhi-Manasz, a kauzális testtel, minden testet öltés tapasztalatainak a kincsházával képviseli őt.

Minden életszakasz befejeztekor, azaz minden devacháni lét végén, megújuló tevékenységre kell serkentenie következő életszakaszában használandó testeinek a három egymás utáni gócpontját. Először a mentális gócpontot kelti fel. Ez a felkeltés abból áll, hogy fokozza az élet áramlását a spirillákon át. Emlékezzünk rá, hogy amikor a permanens egységek „aludni tértek”, csökkent a rendes életáram a spirillákban, és a pihenés egész időszakain át gyenge és lassú ez az áramlás. Amikor elérkezik az újraszületés ideje, fokozódik ez az áram, a spirillák élettől lüktetnek, és a permanens egységek egymás után úgy viselkednek, mint a mágnesek, maguk köré vonva a megfelelő anyagot. Így amikor serkentés éri a mentális egységet, elkezd erősen rezegni rezgőképességeihez mérten - múlt testet-öltések eredménye – felraktározva benne, magához vonva és elrendezve a megfelelő anyagot a mentális világban. Éppúgy, mint a nyersvas mágnessé válik, ha őt körülcsavaró huzalba áramot bocsátunk, és amint a mágneses körébe eső anyag azonnal elrendeződik köréje, úgy van ez a permanens mentális egységgel. Amint körülveszi az életáram, mágnessé válik, és erőinek a körébe eső anyag elrendeződik és új mentális testet alkot. Az odavonzott anyag a permanens egység komplex mivoltához mért lesz. Nemcsak hogy finomabb és durvább anyagot fog vonzani, de az anyagnak változnia kell az atomok fejlettségében is, amelyek aggregációi kialakításában részt vesznek. Az odavonzott molekulák olyan atomokból fognak állni, melyek rezgőenergiái azonosak, vagy megközelítik, vagy összhangban vannak a vonzó egységeivel. Az ember fejlettségi fokának lesz tehát megfelelő új eszköze anyagának a fejlettsége. Ily módon épül fel testet-öltésenként egy megfelelő mentális test.

Pontosan ugyanaz a folyamat ismétlődik az asztrális világban az új asztrális test felépítésekor. Az asztrális gócpontot – a permanens asztrális atomot – hasonló élnékiítés éri, és hasonlóan cselekszik.

Az ember így beöltözik új mentális és asztrális testeibe, melyek kifejezik fejlettsége fokát, és lehetővé teszik számára, hogy mindaz az erő és képesség, amely birtokában van, kellőképpen kifejezésre jusson a maga világában.

Amikor azonban elérkezünk a test kialakításához a fizikai világban, egy új elem jelenik meg. Ami a Monádot illeti, a munka ugyanaz. Ő felélnékiíti a fizikai gócpontot – a fizikai permanens atomot – és az mágnesként cselekszik. Most azonban úgy van, mintha az ember beleavatkoznék az anyagnak a mágneses területbe való vonzásába és ottani elrendeződésébe; az elementál – amely meg van bízva az éterikus testmás alakításával a Karma Uraitól kapott minta szerint, közbelép és irányítja a munkát. Az anyagok összegyűlhetnek ugyan, mint ahogy a munkás hordhatja össze a téglákat a ház felépítéséhez, de az építő felveszi a téglákat, elfogadhatja vagy visszadobja, és az építész mérnök szerint rakja le őket.

Felmerül a kérdés: miért ez a különbség? Miért van az, hogy a fizikai világ elérésekor, ahol az előbbi folyamat megismétlődését várnánk, egy idegen hatalom veszi át a ház tulajdonosának a kezéből a felépítés irányítását. A felelet a karma működésében rejlik. A magasabb világokban az eszközök annyit fejeznek ki az emberből, amennyi kifejlődött, és itt nem bonyolítja le másokkal való múltbeli kapcsolatait. A tudat minden központja azokban a világokban a maga körében mozog; erői saját eszközei felé irányulnak, és csupán annyi hat belőlük közvetlen másokra, amennyi végül is a fizikai eszközben fejeződik ki belőlük. Ezek a másokkal való kapcsolatok komplikálják karmáját a fizikai világban, és az a bizonyos fizikai forma, amelyet egy bizonyos életszakaszban visel, alkalmas kell, hogy legyen komplikált karmája lebonyolítására. Ezért van szükség a Karma Urainak eligazító közbelépésére. Ha a fejlődés egy olyan fokán állnak, amelyen hasonlóan közvetlen kapcsolatokba léphetne másokkal más világokban, eszközformáló erejének hasonló korlátjai merülnének fel azokban a világokban. Külső tevékenységei körében, bármik legyenek is azok, fel kell ezeknek a korlátozásoknak merülniük.

Így a fizikai test alakítását egy nálánál magasabb tekintély végzi. El kell fogadnia múlt tevékenységei szabta faji, nemzeti, családi körülmények feltételeit. A karmának ez a korlátozó tevékenysége egy olyan eszköz felépítését teszi szükségessé, ami csupán részleges kifejeződése a tudat működésének. Részleges, nem csupán azért, mert maga az anyag durvasága is kizárja az erők egy részét, de az előbb említett külső korlátozások miatt. Tudatából sok olyan, ami még ha készen is áll a fizikai világban való kifejeződésre, záródhat így ki, és csupán kis része jelenhet meg a fizikai világban, mint éber tudat.

A következő pont, amivel ezzel a felépítéssel kapcsolatban foglalkoznunk kell, az eszközöknek, mint a tudatot kifejező eszközöknek a szervezése, tekintet nélkül a vágy és gondolat által jól ismert általános építésre. Itt most részletekkel törődünk inkább, mint nagy vonalakkal.

Tudjuk, hogy míg az anyag kvalitásokat kap a Második Logosz leszállása idején, addig ennek a specializált anyagnak az elrendezése relatív tartós formákká, a Logosz felfelé haladásakor történik. Amikor a Monád, mint önmaga visszatükröződése a szellemi emberben szert tesz némi hatalomra eszközei irányításában, egy olyan forma birtokában találja magát, amelyben a szimpatikus idegrendszer visz nagy szerepet, és amelyben a gerincagy rendszer még nem jutott túlsúlyra. Fel kell majd néhány összekötő kapcsolatot építenie e között az örökölt szimpatikus rendszer között és azok közt a központok között, melyeket az asztrális testben kell megszerveznie, hogy függetlenül működhessen benne a jövőben. De mielőtt bármilyen független működés a magasabb rendű eszközök bármelyikében lehetővé válhatnék, először azt, mint közvetítő eszközt kell meglehetősen kifejleszteni, azaz egy olyan eszközzé melyen át a fizikai világban elérheti a fizikai testet. Meg kell különböztetnünk azt az elsődleges munkát, mely az asztrális és mentális eszközök szervezésével foglalkozik, hogy azok a szellemi ember tudata egy részének közvetítői legyenek attól a későbbi munkától, amely ugyanezeket az eszközöket független testekké teszi, melyekben a szellemi ember azoknak a világaiban fog működni tudni. Itt tehát két elvégzendő feladat van: először a mentális és asztrális eszközök, mint a tudat fizikai eszközig való közvetítőinek a megszervezése; másodsor, ezeknek az eszközöknek független testekké való megszervezése, melyekben a tudat a fizikai test segítségével nélkül működhet.

Az asztrális és mentális eszközöket tehát meg kell szervezni, hogy a szellemi ember használhassa a fizikai agy és idegrendszer tudata eszközeként a fizikai világban. Az ösztönzés az ilyen használathoz a fizikai világból jön az idegvégződéseket érő különböző ingerek által,

ami az idegerő hullámait indítja el a szálak (fibres) mentén az agyhoz. Ezek a hullámok a sűrű fizikai agyból az éterikusba jutnak, innen az asztrális és végül a mentális eszközbe, a tudatnak egy válaszát váltva ki a kauzális testben, a mentális világban. Ez a tudat, melyet külső ingerek keltettek fel, rezgéseket idéz fel, melyek válaszként lefelé áradnak a kauzális testből a mentálisba, a mentálisból az asztrálisba, az asztrálisból az éterikus és sűrű fizikaiba. A hullámok villamos áramokat idéznek fel az éterikus agyban, és ezek az idegsejtek sűrű anyagára hatnak. Mindezek a rezgési akciók fokozatosan eszközökké alakítják az asztrális és mentális anyag formátlan felhőit, amelyek hatékony tereppé válnak ezeknek az állandó akciók és reakciók számára. Ez a folyamat születések százain keresztül folytatódik, amely, mint ahogy láttuk, lentől indul, de fokként mindinkább a szellemi ember uralmába jut; aki elkezd irányítani tevékenységeit múlt érzések emlékei alapján, és minden tevékenységet ezeknek a vágy által serkentett emlékeknek az alapján kezd el. Amint a művelet folytatódik, mindig több és több erőteljes irányítás jön belülről, és mind kevesebb a külső tárgyak okozta vonzó és taszító erő irányítása, és így az eszközök irányítása és felépítése nagyrészt kikerül a külsőből és belül összpontosul.

Amint az eszköz mindinkább szervezetté válik, az anyag bizonyos csoportosulásai jelennek meg benne, először felhősek és elmosódottak, azután mindinkább határozottan körvonalazottak. Ezek a leendő csakrák vagy kerek, az asztrális test központjai, melyek függetlenek a fizikai test érzékszerveivel és központjával összefüggő asztrális érzékközpontoktól. De semmi sem történik ezeknek a lassan jövő központoknak a felélesztésére nagyon-nagyon hosszú időszakokon át, és a fizikai testtel való összekapcsolódásuk gyakran eltolódik még akkor is, ha már működnek az asztrális világban, mert azt a kapcsolatot csupán a fizikai testből lehet megcsinálni, ahol a Kundalini tüzes ereje rejlik. Mielőtt a Kundalini elérheti őket, úgy hogy megfigyeléseiket a fizikai testnek továbbíthatják, össze kell, hogy kapcsolódjanak a szimpatikus idegrendszerrel, melynek nagy idegsejtjei (ganglionjai) a találkozóponatok. Ha ezek az összekötő kapcsok kiépültek, a tüzes áram átáradhat, az asztrális események megfigyelései teljesen átadhatók a fizikai agynak. Míg a csakrákat csak így lehet a fizikai eszközzel összekötni, építésük, mint központoké, és fokozatos szervezésük kerekékké, bármely eszközből kiindulhat, és minden egyénél abból az eszközből fog kiindulni, amely azt a speciális vérmérsékletet képviseli, amelyhez az egyén tartozik. Annak megfelelően, hogy az ember egyik vagy másik tipikus vérmérséklethez tartozik, találjuk meg az összes eszköz felépítésével kapcsolatos legnagyobb tevékenység színhelyét, ahonnan fokozatosan a fizikai világban kifejezésre jutó tudat alkalmas eszközeivé formálja őket. A tevékenységnek ez a központja lehet a fizikai, asztrális, alsó vagy felső mentális test. Ezek bármelyikében, vagy még magasabban, a vérmérsékleti típusnak megfelelően ez a központ abban a principiumban lesz fellelhető, amely a vérmérsékleti típus jellemzője, és ebből dolgozik „felfelé” vagy „lefelé”, úgy alakítva az eszközöket, hogy ennek a vérmérsékletnek a kifejezésére alkalmassá tegye őket.

Egy fejlődő ember

Vegyünk egy speciális esetet, hogy megkönnyítsük ennek a folyamatnak a megértését, egy vérmérsékletet, amelyben a konkrét elme van túlsúlyban. Mi nyomon fogjuk követni a szellemi embert a harmadik, negyedik és ötödik fő fajon át. Ha megnézzük őt, hogyan működik a harmadik fajban, nagyon infantilisnek látjuk mentálisan, még ha az elme az ő típusának az uralkodó hangja is. A körülötte kavargó élet, melyet sem megérteni, sem kormányozni nem tud, erősen dolgozza meg kívülről, és erőteljesen hat asztrális eszközeire. Ez az asztrális eszköz rögzíteni fogja a benyomásokat, a vérmérsékletből következően, minden vágy ösztönözni fogja az infantilis elmét, kielégítésükre irányuló erőfeszítésekre.

Fizikai felépítése különbözik a harmadik faj emberétől, a szimpatikus idegrendszer még túlsúlyban van, és a gerincagyi idegrendszer még alárendelt szerepet játszik, de a szimpatikus rendszer részei sokat kezdenek veszteni hatékonyságukból, mint a tudat eszközei, minthogy mint ilyen eszközök, az ember alatti fajhoz tartoznak.

Két test van az agyban, amely különösen kapcsolatban van a szimpatikus rendszerrel kezdeteiben, bár most a gerincagynak a részét alkotják – a tobozmirigy és az agyfüggelék-mirigy (hypofízis). Szemléltetik azt a módot, ahogy a test egy része működhet bizonyos módon egy korai fokon, azonban elveszti speciális hasznavehetőségét, és alig működhet, ha egyáltalában és a fejlődés későbbi fokain újra serkentheti egy magasabb rendű élet, amely újabb hasznavehetőséget és funkciót kölcsönöz neki a fejlődés egy magasabb fokán.

Ezeknek a testeknek a fejlődése inkább a gerinctelen, mint a gerinces világhoz tartozik, és a biológusok úgy beszélnek a „harmadik szemről”, mint a „gerinctelen szemről”.

Azonban még fellelhető, mint szem a gerincesek közt, mer egy kígyót találtak nemrég Ausztráliában, amely feje tetején egy félig átlátszó pikkelyek egy sajátos berendezését mutatta; amikor ezeket levágták, egy teljes szemet találtak alattuk, egy szemet, amely részeiben teljes volt, bár nem működött. Ez a harmadik szem működött a Lemuriaiaknál elmosódott és általános módon, amely a fejlődés alacsonyabb fokaira jellemző, és különösen a szimpatikus idegrendszerre. Amint emberünk a lemuriaiból az atlantiszi fajba haladt, megszűnt működni a harmadik szem, kifejlődött köréje az agy, és a ma tobozmirigynek nevezett függelék vált belőle. Mint lemuriai, pszichikus volt, minthogy a szimpatikus rendszerre nagyjából a fejletlen asztrális test ösztönzései hatottak. Mint atlantiszi fokozatosan elvesztette a pszichikus erőit, amint a szimpatikus rendszer alárendeltté vált és a gerincagyi vált erősebbé.

A tobozmirigy és az agyfüggelék-mirigy

Térjünk vissza a második fent említett testhez, az agyfüggelék-mirigyhez. Ezt úgy nézik, mint amely egy elsődleges szájból fejlődött a gerinctelenek táplálkozási csatornája egyenes folytatásaként. Megszűnt, mint száj működni a gerinceseknél, és kóros szerv lett belőle; de sajátos funkciót tartott meg a test növéseivel kapcsolatban. Aktív a normális fizikai növekedés ideje alatt, és minél aktívabban működik, annál nagyobb a test növekedése. Úgy találták, hogy óriásoknál különösen aktív ez a szerv. Azon kívül előfordul néha, hogy az agyfüggelék-mirigy újra elkezd működni a későbbi életben, amikor már kialakult a csontszerkezet, és akkor rendellenes és éktelen növekedést okoz a test szabad részein, kézen, lábon, orron, stb., a legkétségbeejtőbb torzulásokat okozva.

Amint a gerincagyi rendszer válik uralkodóvá, eltűnnek ennek a két testnek a korábbi funkciói; de ezeknek a szerveknek megvan a maguk jelene, valamint múltja. A múlt a szimpatikus rendszerrel volt kapcsolatban: a jövő a gerincagyi rendszerrel van kapcsolatban. A fejlődés haladtával, amint a csakrák felélenkülnek az asztrális testben, az agyfüggelék-mirigy lesz az asztrális és később mentális tisztánlátás fizikai szerve. Ahol túl nagy feszültségnek van kitéve az asztrális látás képessége a fizikai testben lét alatt, agyfüggelék-mirigy gyulladás néha a következmény. Ez az a szerv, amely az asztrális látással szerzett tudást közvetíteni tudja a fizikai agynak; azon kívül arra is használatos, hogy élénkítse a szimpatikus rendszer és az asztrális test közti érintkezési pontokat, amivel folytatólagossá válik a tudat az asztrális és fizikai világok között.

A tobozmirigy kapcsolatba kerül az asztrális test csakráinak egyikével, és ezen át a mentális testtel, és a gondolatátvitel fizikai eszközévé válik az egyik agyból a másikig. A gondolatátvitelnél a gondolat az egyik elméből a másikba villanhat, a mentális anyagot az átvitel eszközeként használva; vagy leküldheti a gondolatot a fizikai agyba, és tobozmirigy segítségével küldheti a fizikai éteren át egy másik agy tobozmirigyéhez és így az átvevő tudathoz.

Míg az aktivitás központja az ember uralkodó principiumában van, a csakrák kapcsolatát a fizikai testtel a fizikai világból kell megcsinálni. Ennek a kapcsolatnak nem az a célja, hogy az asztrális testet alkalmas közvetítő eszközzé tegye a szellemi ember erőinek a fizikai testbe továbbítására, de hogy alkalmassá tegye az asztrális testet arra, hogy teljes kapcsolatban legyen a fizikaival. A közvetítő eszközök felépítési tevékenységének különböző központjai lehetnek, de a fizikai világból kell kiindulni, hogy a más világokban működő testek tevékenységének az eredményeit az éber tudatba hozzuk. Ezért olyan nagyon fontos a fizikai tisztaság az étkezésben és más dolgokban.

Az emberek gyakran kérdezik: hogyan jut a magasabb világokban szerzett tudás a fizikai agyba, és miért nem kíséri azt megszerzése körülményeinek emléke? Mindenki, aki szabályosan űzi a meditációt, tudja, hogy sok olyan tudás, melyet nem a fizikai világban tanulva nyert, jelenik meg az agyban. Honnan jön az? Az asztrális és mentális világból jön, ahol azt szerezte, és a fent leírt rendes úton jut az agyba. A tudat közvetlenül tette magáévá a mentális világban, vagy pedig az asztrálisban szerezte meg, és szokásosan küldi le a gondolathullámokat. Közölhette közvetlenül valamely lény a magasabb világban, aki egyenesen a mentális testre hatott. A közlés körülményeire azonban nem emlékszünk két ok egyikéből, vagy mindkettőből. A legtöbb ember nem „éber”, hogy technikai kifejezéssel éljünk, az asztrális és mentális világban, azaz képességeik befelé fordulnak, mentális folyamatokkal és érzelmekkel foglalkoznak, és nincsenek elfoglalva azon világok külső jelenségeinek a megfigyeléseivel. Nagyon fogékonyak lehetnek, az asztrális és a mentális testeik könnyen rezgésbe hozhatók, és a rezgések továbbítják az így adott tudást, de figyelmük nem fordul a közlő személy felé. A fejlődés haladtával az emberek mind fogékonyabbakká válnak az asztrális és mentális világokban, de ez még nem jelenti, hogy éberekké válnak környezetüket illetően. Az emlékezés hiányának másik oka a szimpatikus rendszerrel való előbb említett összekötő kapcsok hiánya. Lehet valaki „éber” az asztrális világban, és aktívan működhet benne, és élénken tudatos annak környezetét illetően. De ha nem jöttek létre az összekötő kapcsok az asztrális és mentális rendszerek között, vagy nincsenek éltetve, törés van a tudatban. Még ha élénk is a tudat az asztrális világban, nem hozhatja le és nem adhatja át a fizikai agynak az asztrális tapasztalatok emlékét, amíg ezek az összekötő kapcsok nem működnek. Ezek az összekötő kapcsokon kívül a tobozmirigynek is aktívan kell működnie, amely összpontosítja az asztrális rezgéseket, mint ahogy a lencse gyűjti össze a nap sugarait. Ily módon von össze néhány asztrális rezgést és irányítja egy bizonyos pontra, és így indítva el rezgéseket a sűrű fizikai anyagban, további terjedésük könnyű. Mindez szükséges ahhoz, hogy „emlékezzünk”.

A tudat útjai

Felmerül a kérdés: mindig ugyanazon az úton halad-e a tudat, hogy elérje a fizikai tudatot? Az átmenetek, tudjuk, néha közvetlenül az atomikus alsíkokon át mennek világból világba, és néha végighaladva minden alsíkon, a hetedikről az elsőig, mielőtt a lent következő atomikus alsíkot elérné. Ez utak melyikét követi a tudat?

Normális működésénél, a gondolkodás rendes folyamatánál, a hullám egyenletesen jön le minden egymást követő síkon át, mentálisról az asztrális hét alsíkján át a fizikai éterikus, és így a sűrű ideg-anyaghoz. Ez a hullám villamos áramokat kelt fel az éterikus anyagban, és ezek hatnak a szürke sejtek protoplazmájára. De ha a tudat különleges felvillanásai merülnek fel, mint a zseni megvillanásainál, vagy hirtelen megvilágosító eszméknél, melyek bevillannak az agyba – ilyen villanás fordul elő a tudósnál, amikor a tények nagy tömegéből hirtelen ugrik elő az egyesítő alapvető törvény – akkor a tudat csupán az atomikus alsíkokon át árad le, és így éri el az agyat. Ez az a megvilágosító eszme, amely pusztán megjelenésével igazolja magát, mint a napfény, és semmi okoskodás nem növelheti meggyőző erejét. Az okoskodás így az egymást követő alsíkokon át jut az agyba; parancsoló megvilágosítás csupán az atomikus alsíkok útján.

XII. FEJEZET **Az emlékezet**

1. A Nagy Én és a kis Én-ek

Mi az emlékezet és hogyan működik? Mily módon emlékezünk vissza a múltra, akár a közelire, akár a távolira? Hiszen végeredményben akár közeli a múlt, akár távoli, akár ehhez az élethez, akár pedig egy korábbihoz tartozik, földidézésének eszközei hasonlóak kell legyenek, s nekünk egy olyan elméletre van szükségünk, amely az emlékezés valamennyi esetére érvényes, lehetővé teszi, hogy minden egyes esetet megértsünk.

Az első lépés egy határozott és érthető elmélet felállítására az, ha ismerjük saját alkatunkat, vagyis ha ismerjük az Ént burkaival együtt, s ismerjük az ezekben fellépő kölcsönhatásokat. Itt most röviden el kell ismételtnünk az előző fejezetben ismertetett főbb tényeket, amelyek közvetlenül az emlékezetre vonatkoznak. Állandóan tartsuk szem előtt, hogy tudatunk egy egység, s hogy ez a tudategység különböző burkokon át működik, amelyek a többszörösség csalóka látszatát okozzák. E burkok legbelseje vagy legfinomabbja elválaszthatatlan a tudategységtől. Voltaképpen ez a burok az, amely az egységet megteremti. Ez az egység a Monád, amely az anupadaka síkon tartózkodik, de gyakorlati szempontból úgy tekinthetjük, mint a jól ismert belső embert, a Tri-Atomot, az Atma-Buddhi-Manaszt, jóllehet ez az egység független az atmikus, buddhikus és manaszikus burkoktól. Ez a tudategység a tudat tevékenységének öt síkjához tartozó burkokon keresztül nyilvánul meg. Erre azt mondjuk, hogy az Én a burkain keresztül működik. Gondoljunk tehát egy tudatos Énre, s ez az Én olyan eszközökben lakozik, amelyek rezegnek. Ezeknek az eszközöknek a rezgései az anyag oldaláról nézve megfelelnek az Én oldaláról a tudatban keletkező változásoknak. Ha pontosan akarjuk magunkat kifejezni, nem beszélhetünk tudati rezgésekről, mert rezgések csak a dolgok anyagi részében, a formai oldalon keletkeznek, tehát csak pongyolaság, ha a rezgő tudat kifejezést használják. A tudatban változások történnek, s erre a burkok rezgéssel reagálnak.

Igen fontos az emlékezés szempontjából, hogy milyen eszközökben vagy burkokban működik az én. Többé-kevésbé távoli események felidézése attól függ, hogy az illető burok tudott-e képet formálni róluk, vagyis hogy sikerült-e a tudatnak a burok anyagának egy részét az események képére alakítani. Az Én-ben, amely az Egyetemes Én egy része, s így számunkra a Logosz, jóllehet a Logosz is csak egy része az Egyetemes Énnek, minden benne van. Az Egyetemes Énben benne van minden, ami volt, ami van, és ami még lesz a világegyetemben. Mindez, és még határtalanul több benne van az Egyetemes Tudatban. De egyelőre gondoljunk csak egy világegyetemre és annak Logoszára. Tudjuk róla, hogy mindenütt jelenvaló és mindentudó. Nos, ez a mindenütt jelenvalóság és a mindentudás benne van az egyéniesült Énben, aki egy a Logossal, de – s ez a de lényeges – van egy különbség. A különbség abban áll, hogy jóllehet a különálló Énben, függetlenül az eszközöktől, ez a mindenütt jelenvalóság és mindentudás az egy Énnel való egységből származik, az eszközök viszont, amelyekben az egyéniesült Én lakozik, még nem tanulták meg hogy kell rezegni, amikor az Én tudatállapota megváltozik, s figyelmét tudati tartalmának erre vagy arra a részére fordítja. Ezért azt mondjuk, hogy az egyéniesült Énben minden potenciálisan létezik, míg a Logoszban minden ténylegesen létezik: mert mindaz a tudatváltozás, ami a Logoszban végbemegy, reprodukálható a különálló Énben, amely oszthatatlan része az ő életének; csak hogy a különálló Én eszközei még nem alkalmas közvetítői a megnyilvánulásnak. Mivel itt elválasztott formáról van szó, amely magába zárja a különálló vagy individualizált Ént, ezért a

benne lévő lehetőségek, amelyek az Egyetemes Én részét képezik, csupán látensek, megnyilvánulatlanok, lehetőségek és nem ténylegességek. Mint ahogy minden atom, amelyből maguk az eszközök is felépülnek, határtalan rezgési képességgel bír, ugyanígy minden különálló Énben határtalan tudatváltozási lehetőségek szunnyadnak.

Egy naprendszer megteremtésekor az atomban még nincsenek korlátlan rezgési variációk. De tudjuk, hogy az atomban megvan a képesség megszámlálhatatlan rezgési variációk elsajátítására. Az atom ezt a képességet fejlődése folyamán szerzi meg, akkor, amikor állandóan válaszol a felületéhez érkező rezgésekre. A naprendszer fejlődésének vége felé mérhetetlen mennyiségű atom elérte már azt a fokot, amelyen a rendszerben jelentkező bármely rezgésre válaszolni tud. Ekkor a rendszer szempontjából ezek az atomok tökéleteseknek mondhatók. Ugyanez érvényes a különálló vagy egyéniesült Én-ek esetében. Mindazok a változások, amelyek a Logosz tudatában végbemennek, s a rendszerben, mint formák alakot öltenek, a rendszer tökéletesült tudategységeiben benne vannak, s ezeket a változásokat bármely tudategységben reprodukálni lehet. S ez az emlékezet: vagyis az anyagban való megjelenése, újrászületése mindannak, ami a rendszerben volt, tehát örökké van a rendszer Logoszában tudatában, tehát mindazok tudatában, akik az ő tudatának részesei. Jóllehet az Ént, ha a többi Én-nel hasonlítjuk össze, különállónak véljük, de ne felejtjük el, hogy az Egy Én, a Logosz szempontjából nincs különállás. A Logosz élete a rendszer minden részét betölti, mi benne élünk és vagyunk, feléje tárulunk ki, s Ő tölt meg életével.

Amikor az Én az egyik anyagi eszközt a másik után ölti magára, tudásszerző képessége eszközről eszközre csökken, de ugyanakkor sokkal határozottabb lesz. A fizikai síkhoz érve a tudat leszűkül azon tapasztalatokig, amelyeket a fizikai testen keresztül lehet megszerezni, s főként pedig azon ablakokon át, amelyeket érzékszerveknek nevezünk. Ezek azok az utak, amelyeken át a tudás eljut a bebörtönzött Én-ig, jóllehet mi gyakran azt tartjuk róluk, hogy kizárják a tudást, ha a finomabb eszközök képességeivel hasonlítjuk össze. A fizikai test érzékelése stb. annyira határozott és világos, mint amikor egy ernyőn lévő pirinyó lyuk átveszi a külvilág képét és visszatükrözteti a mögötte lévő falon, ahova különben mindez nem érhetne el. A fénysugarak valóban nem érik a falat, de éppen az elzárás következtében azok, amelyek mégis bejuthattak, egy világos, körvonalazott képet adnak.

2. Változások az eszközökben és a tudatban

Nézzük meg, mi történik a fizikai eszközzel, amikor valamely benyomást kap, s ezt a benyomást később visszaidézi, vagyis emlékezik rá.

A külvilágból jövő rezgés elérkezik valamely érzékszervhez, s ez továbbítja az agyban levő megfelelő központba. Az agyban a sejtek egy csoportja rezegni kezd, s ez a rezgés bizonyos fokig átalakítja a sejteket, s más állapotba hozza, mint amilyenben a rezgés felvétele előtt voltak. A sejtcsoport számára ez az élmény egy lehetőséget teremt meg: mivel egyszer már egy bizonyos módon rezgett, létének további tartamára, mint sejtcsoport képes lesz a külső világtól kapott impulzus nélkül is ugyanilyen módon rezgni. A hasonló rezgések megismétlődésével mind határozottabbá válik ez a lehetőség. Mindegyik rezgés nyomot hagy maga után, de sok ismétlődés szükséges ahhoz, hogy egy belülről kiinduló ismétlődés lehetővé váljék. Minden kívülről jövő ismétlődés közelebb hozza a sejteket ehhez a lehetőséghez. Ez a rezgés azonban nem áll meg a fizikai sejteknél. A rezgés befelé halad a finomabb eszközökben levő sejtekbe vagy sejtcsoportokba, s végső fokon változást idéz elő a tudatban. Ez a változás viszont visszahat a sejtekre, s így ismétlődik a rezgés, de most már

belülről, a tudatban történő változás folytán. Ez a megismétlődés pedig azon dolognak az emlékezete, amely a rezgés-sorozatot elindította. Minthogy a sejtek a kívülről jövő rezgésre reagálnak, s ezt a reagálást a fizikai világegyetem törvényei kényszerítik ki, egy hasonló, ámbar gyöngé belülről jövő impulzusra is válaszolni tudnak majd. Az új eszközben történő anyagmozgatásnál némi erő is kimerül, s ennek következtében fokozatosan gyengül a rezgések ereje. Viszont kevesebb erő merül ki, ha a sejtek hasonló rezgéseket ismételnék meg a kívülről jövő benyomások folytán, hiszen a sejtek az ismétlődésekre mindig könnyebben válaszolnak.

Ebben van az értéke a „külvilágnak”. A külvilág sokkal könnyebben ébreszti fel az anyagban a válaszolás lehetőségét, mert hiszen közelebb áll hozzá, mint a „benti világ”.

A tudatban okozott változás szintén hajlamossá teszi a tudatot arra, hogy könnyebben ismétlje egy újabb alkalommal ezt a változást, s minden ilyen újra végbemenő változás közelebb hozza a tudatot ahhoz a képességhez, hogy egy hasonló változást önmaga indítson el. Ha visszamegyünk a tudat ébredésének idejéig, azt találjuk, hogy a bebörtönzött Én-ek számtalan tapasztalaton mennek keresztül, mielőtt a tudatban egy önmagától kiinduló változás létre jöhetne. Ezt, mint tényt szem előtt tartva ne foglalkozzunk most a korai fokozatokkal, hanem tanulmányozzuk a tudat működését egy sokkal fejlettebb fokon. Azt se felejtjük el, hogy minden behatásra, amely a legbelső burkot eléri, és így a tudatban egy változást indít el, egy reakció következik, vagyis a tudatban végbemenő változás egy rezgéssorozatot indít el, és pedig belülről kívültre. Tehát kétféle mozgás van: az egyik az Én felé tart, a másik az Én-ből fodrozódik kifelé, az első a tárgyból keletkezik, s elindítja az érzékelést, a másik az Én reagálása, s az emlékezetet idézi elő.

A különböző érzékszervi benyomások, amelyek a látáson, halláson, tapintáson, ízlésen és szagláson át jönnek a fizikai testből, az asztrálison át jönnek a fizikai testből, az asztrálison át felfutnak a mentális testbe. Itt egy olyan bonyolult egységet alkotnak, akárcsak egy sok hangból álló zenei akkord. Mindez a mentális test különleges munkája: felfogja a sok különböző fonalat, egyetlen kötegbe szintetizálva őket, s így a sok különböző impressziót egyetlen érzékelésbe, egy gondolatba, egy bonyolult egységbe olvasztja.

3. Emlékek

Most nézzük meg, milyen az, amikor egy eszme, tehát egy bonyolult dolog belültre érkezik, és változást idéz elő a tudatban. A tudatban előidézett változás új rezgéseket kelt az eszközökben, halványabb formában megismételve azokat a rezgéseket, amelyeket beérkezésekor keltett. Ez az eszme már nem olyan erős és életteljes, mit amikor összetevő részei a fizikaiból az asztrálisba, az asztrálisból pedig a mentálisba villantak át. A mentálisban halványabb formában újra megjelenik, de ez csak gyengébb rezgésű másolata annak, amit a mentális befelé küldött. Amikor az Én az eszme visszahatását felfogja – minthogy a rezgés hatása, mint sorjában megérinti az eszközöket, visszahatást kell hogy keltsen az Énben – ez a visszahatás sokkal gyöngébb, mint az eredeti hatás, s ezért kevésbé látszik „valóságosnak”. A tudatban kisebb változást okoz, s ennek következtében kisebb a „valóság” érzete.

Mindaddig, amíg a tudat nem elég fogékony azokra a hatásokra, amelyek nem a fizikai hatás impulzív erejével érkeznek hozzá, addig valóban sokkal inkább a fizikai burokkal van kapcsolatban, s nem lesznek eszme „emlékei”, hanem csak észlelési emlékei, vagyis a külső tárgyak emlékeit idézi fel, amelyek az agy ideganyagában lévő rezgésekből keletkeznek, s a

megfelelő asztrális és mentális anyagban megismétlődnek. Ezek ténylegesen képek a mentális anyagban, ugyanúgy, amint képek voltak a szem retinájában. A tudat pedig felfogja ezeket a képeket, „látja” őket, amint helyesen mondani szokták, minthogy a látás csupán egy korlátozott kifejezőmódja a szem felfogó képességének. Amikor a tudat elfordul kissé a fizikaitól, s figyelmét a belső burkaiban végbemenő változásokra fordítja, akkor látni fogja ezeket a képeket, amint az asztrális burokból kiindulva az agyban megismétlődnek, s ez saját visszahatása, amint kifelé fordul. Ekkor támadnak fel az érzékelések emlékei. A kép az agyban keletkezik az által, hogy a tudatban változás történik, s ezt a változást az agy regisztrálja. Ez egyúttal azzal is jár, hogy a tudat jórészt visszavonul a fizikaiból az asztrális eszközbe, s ott működik. Az emberi tudat jelenleg így működik, telve van emlékekkel, s ezek az emlékképek elmúlt képek reprodukciói a fizikai agyban, s a tudat visszahatásából keletkeznek. Az alacsonyán fejlett embertípusnál ezek a képek a fizikai testtel összefüggő múlt események képei: emlékek éhezésről, dorbézolásról, szexuális élvezetekről, stb., vagyis olyan dolgokról, amelyekben a fizikai test volt elsősorban érdekelve. Magasabb típushoz tartozó embernél, ahol a tudat inkább a mentális eszközben működik, az asztrális testhez tartozó emlékek lépnek az előtérbe. Ezeket a képeket az asztrális test formálja ki azokból a rezgésekből, amelyek a mentálisból érkeznek, s a tudat pedig mint képeket fogja fel őket, amikor közvetlen eszközébe, a mentális testbe mindjobban visszahúzódik. Amikor ez a folyamat megszokottá, megszokottabbá válik, az érzékenyebb felfogású tudat válaszolni kezd az asztrális tárgyak által keltett rezgésekre, akkor ezek a tárgyak lassan „valódiakká” válnak, s a tudat meg tudja különböztetni azoktól az emlékektől, amelyek az asztrális testben, mint képek jelentkeztek a tudat működése folytán.

Futólag jegyezzük meg, hogy valamely tárgy emlékével együtt szokott járni egy újabb fizikai tapasztalást előlegező elképzelés, s ezt a képet anticipációnak, felidézésnek nevezzük. Minél teljesebb valamely esemény emléke, annál teljesebb lesz az anticipáció. Az emlékezés néha olyan reakciókat idéz elő a testben, amelyek rendszerint a külső tárggyal való fizikai kapcsolatot szokták kísérni, s olyan gyönyöröket idéz fel, melyek pillanatnyilag elérhetetlenek a fizikai test szempontjából. Így történik az, hogy az ízletes étel gondolatára összefut a szájunkban a nyál. Ezzel a ténnyel újra fogunk foglalkozni, amikor elérünk az emlékezetről szóló elméletünk összegzéséhez.

4. Mi az emlékezet?

Miután megfigyeltük, hogy az eszközökben a külvilág hatására változások lépnek fel, e változásokra pedig válaszként változások jönnek létre a tudatban, a tudat visszahatására viszont gyengébb rezgések keletkeznek az eszközökben, amelyeket a tudat, mint emlékeket ismer fel – elérkeztünk a központi kérdéshez: mi az emlékezet? A halál és az újraszületés között a testek felbomlanak, egymásra való automatikus hatásuk megszűnik, véget ér az a képességük, hogy az egyszer már tapasztalt rezgésekre válaszolni tudjanak. Az egymásnak megfelelő csoportok feloszlanak, s a jövőbeli reagáló-képesség csírája a permanens atomokban raktározódik el. S hogy ez a csíra milyen gyönge az új testek beidegződéseikhez képest, ez látható abból a tényből, hogy az eszközökben jóformán fel sem emrül a múlt életek emléke. Valóban, a permanens atomok csak annyit tesznek, hogy sokkal könnyebben reagálnak azokra a rezgésekre, amelyeket már régebben tapasztaltak. A sejtek vagy a sejtcsoportok emlékezete megszűnik a halálnál, s mint ilyet, már nem lehet többé visszaszerezni. Hogy marad fenn mégis az emlékezet?

Ez a rövid felelet: az emlékezet nem képesség, és nem marad fenn. Az emlékezet nem tartozik potenciálisan a tudathoz, s az egyéni tudatban sem raktározódik fel az események emlékezete. Minden esemény egy jelenlegi tény az egyetemes tudatban, a Logosz tudatában. Bármilyen történik a világegyetemben, múlt, jelen és jövő egyaránt ott van a Logosz mindent befogadó tudatában, az Ő MOST-jában. A világegyetem kezdetétől a végéig, hajnaltól napáldoztáig, minden ott van ebben a tudatban. Mint örök jelen, mint létező. Az eszmék ezen óceánjában minden a jelenhez tartozik. Mi, amint ezt az óceánt járjuk, hozzáérünk tartalmának egy-egy töredékéhez, s az érintéstől számunkra az következik, hogy tudunk. S ha egyszer már valamit megtudtunk, akkor könnyebben találjuk meg a kapcsolatot, s az ismétlődés nem más, mint az emlékezet. Az emlékeket mind fel lehet idézni, minthogy a képalkotó rezgések valamennyi lehetősége megvan a Logosz tudatában, s mi annál könnyebben osztozhatunk abban a tudatban, minél több hasonló rezgésben volt már részünk előbb. Tehát azokat a rezgéseket, amelyeket már korábban tapasztaltunk, könnyebben elismételjük, mint azokat, amelyeket még eddig nem ismertünk. S itt kezdődik a permanens atomok szerepe. A kívülről jövő ösztönzésre ezek újra kivetítik a már korábban gyakorolt rezgéseket, s a testeinkben lévő atomok és molekulák rezgési lehetőségei közül azok fognak kihangzani, amelyek a permanens atomok által megütött hangra reagálnak. Az a tény, hogy a jelenlegi életben már voltak rezgésbeli és tudatváltozásbeli élményeink, könnyebbé teszi, hogy az egyetemes tudatból kiválasszuk azt, amiből már saját tapasztalataink voltak. Akár jelen életből vett emlékről, akár egy régen elmúlt életünk emlékééről van szó, a felidézés módszere ugyanaz. Egyetlen emlékezet van csupán: a Logosz mindig jelen való tudata, hiszen mi szó szerint benne élünk, mozgunk, s onnan eredünk. Emlékezetünk nem más, mint kapcsolatba kerülés az Ő tudatának azon részével, amiben már korábban osztoztunk.

Innen van az, hogy Pythagoras szerint minden tanulás csak emlékezés, mert mi a Logosz tudatából hozzuk át a különálló Én tudatába azt, ami – a Vele való lényegbeli egység folytán – öröktől fogva a miénk. Azon a síkon, ahol az egység felülemelkedik a különváltságon, mi osztozunk az Ő tudatával a világegyetemünkre vonatkozólag. Az alacsonyabb síkokon, ahol a különváltság elfátyolozza az egységet, fejletlen eszközeink kizárnak ebből a tudatból. Ezek az eszközök nem elég válaszoló-képesek, s ezért mi ki vagyunk zárva ebből a tudatból, mert csak az eszközökön keresztül ismerhetjük meg a különböző síkokat. Ebből következik az, hogy közvetlenül nem javíthatjuk meg az emlékezetünket. Csak az általános érzékelő képességünket és reprodukáló képességünket javíthatjuk meg azáltal, hogy erősen szenzitívvé tesszük testeinket, s ugyanakkor vigyázunk arra, hogy ne éljünk vissza rugalmasságukkal. Azon kívül „ébereknek” kell lennünk, vagyis felkeltjük és összpontosítjuk tudatunkat a Logosz tudatának azon speciális részére, amellyel össze akarjuk magunkat hangolni. Nem kell azzal gyötrődnünk, hogy szám szerint „hány angyal állhat meg egy tű fokán”, vagy hogy miként lehet megőrizni egy szűk helyen az elmúlt életekben elsajátított megszámlálhatatlan sokaságú rezgést. A formateremtő rezgések teljes összessége mindig jelen van a világegyetemben, s hozzáférhető az egyén számára. Mindez elérhető a fejlődés folyamán, amint az egyén mindig többet és többet tapasztal.

5. Visszaemlékezés és felejtés

Most alkalmazzuk ezt egy múlt életben történt eseményre. A körülmények egy része „megmarad” az emlékezetünkben, más része azonban „elfelejtődik”. Valójában az esemény összes körülményeivel együtt, akár „el vannak felejtve”, akár pedig „visszaemlékezünk rá”, egyféle módon létezik: a Logosz emlékezetében, vagyis az Egyetemes Emlékezetben. Ha valaki érintkezésbe tud kerülni ezzel az emlékezettel, éppen úgy felidézheti ezt az eseményt

összes körülményeivel együtt, akárcsak mi, akikkel megtörtént. Azok az események, amelyek velünk történnek, nem a mieink, hanem a Logosz tartalmának tudatát képezik. Mi csak azért érezzük magunkénak, mert előzőleg ezekkel az eseményekkel együtt rezegtünk, tehát sokkal könnyebben rezgünk velük együtt, mintha ez először történnék velünk.

Ezeket az eseményeket különböző időkben különböző burkokkal érzékeltethetjük, aszerint, hogy milyen idő- és térviszonyok között élünk – ez viszont a burkok szerint változó. A Logosz tudatának az a része, amelyben mi a fizikai testünkkel veszünk részt, sokkal korlátoltabb, mint az a részem, amelyben asztrális és mentális testünkkel mozgunk. Továbbá egy jól szervezett testen keresztül sokkal élénkebb benyomásokat lehet szerezni, mint kevésbé fejlett testen keresztül. Ne felejtjük el azt sem, hogy a korlátozás csupán eszközeink elégtelenségéből fakad. Mi átéljük a teljes, tehát fizikai, asztrális, mentális és spirituális eseményt, de tudatunk ebből csak annyit tud felfogni, amennyire az eszközei válaszolni képesek. Mi úgy érezzük, hogy benne vagyunk azon körülményekben, amelyekben a legdurvább eszközünk cselekszik, s így ezek a körülmények „kívülről” érnek bennünket. Ezzel szemben e körülményekre a finomabb eszközeinkkel „emlékezünk”, s ezek adják át a rezgéseket a durvább eszköznek, amely ez esetben „belülről” kap ösztönzést.

Mi a ténylegesség (vagy objektivitás) próbáját a „józanésszel” szoktuk elvégezni, akár a „jelenlegi”, akár az „emlékeinkben élő” körülményekről van szó. Ha a körülöttünk lévők ugyanazt látják és ugyanazt hallják, amit mi, akkor elismerjük a körülmények objektivitását. Ha a többiek nincsenek tudatában annak, aminek mi, akkor a körülményeket szubjektív élménynek tartjuk. De az objektivitásnak ez a próbája csak azokra szorítkozik, akik hasonló burkokban működnek. Ha az egyik személy a fizikai testében működik, míg a másik a fizikai és az asztrális testében, akkor az asztrális testben működő ember objektívnek tart olyan tárgyakat, amelyek a fizikai testben működő embert egyáltalán nem érintik, s amelyeket ez ennél fogva szubjektív hallucinációnak tart. A „józanész” csak hasonló testben működőknél érvényes. Csak akkor tudósíthat hasonló eredményekről, ha mindannyian a fizikai testben, vagy az asztrális testben, vagy a mentális testben működnek. A „józanész” nem más, mint a Logosznak a különböző síkokról való gondolatformája, hiszen ezek a síkok minden testet öltött tudatot kondicionálnak, s alkalmassá teszik arra, hogy bizonyos változások révén válaszoljanak az eszközeikben végbemenő rezgésekre. Ez a „józanész” nem szorítkozik csupán a fizikai síkra. Az átlag emberiség azonban jelenlegi fejlődési fokán még nem fejlesztette ki annyira a benne lakozó tudatot, hogy a „józanész” ítéletét az asztrális és a mentális síkon is gyakorolhatná. A „józanész” ékesen szóló bizonyosság belső életünk egységére nézve. Mi a fizikai síkon létező dolgokat ugyanúgy látjuk, mert látszólagos tudatkülönváltságunk végeredményben nem más, mint a minden formát meglelkesítő Egy Tudatnak a része. Mi mindnyájan ugyanolyan általános módon reagálunk, fejlődési fokunknak megfelelően, mert mi ugyanannak a tudatnak a részei vagyunk. Azonos dolgok hasonlóképpen érintenek bennünket, mert a köztük és köztünk végbemenő hatás és visszahatás nem más, mint az Egy Életnek a különböző formákba történő kölcsönhatása.

Ha tehát bármire is vissza tudunk emlékezni, ez azért van, mert a Logosz tudatában minden állandóan jelen van, s Ő csupán a tér és az idő korlátjait bocsátotta reánk, azért, hogy gyakorlat útján a tudatban végbemenő változásokkal gyorsan tudjunk reagálni azokra a rezgésekre, amelyeket eszközeinkben más, hasonló tudattal áttelekített eszközök felkeltének. Mi csak ezen a módon, fokozatosan tudjuk megtanulni azt, hogy pontos és világos megkülönböztetéseket tegyünk. Egymás után – vagyis időben – érintkezésbe kerülve a dolgokkal, és relatíve magunkhoz és másokhoz viszonyítva – tehát a térben – érintkezve

velük, végül fokozatosan eljutunk addig az állapotig, amikor mindent egy időben és egy pontban fel tudunk fogni, vagyis eljutunk az időn és téren túli szemlélethez.

Ha áttekintjük életünk számtalan eseményét, azt találjuk, hogy sok minden tapasztalatunkkal elvesztettük a kapcsolatot. Fizikai eszközünk csak igen korlátozottan reagál, s ezért számtalan tapasztalat kiesik hatásköréből. Transzban mindezeket visszaszerezhetjük, s akkor azt mondják, hogy a tudatalattiból kerültek elő. Valójában ezek változatlanul megvannak az Egyetemes Tudatban, s amikor átéljük a tapasztalást, tudomást veszünk róla, mert a fizikai eszközbe zárt tudatunk korlátozott fénye reájuk esik. De eltűnnek tudatunkból, amint elhaladtunk mellettük. Az asztrális eszközbe zárt tudat azonban sokkal nagyobb területet világít be, és ezért az események újra feltűnnek, mikor transzban, vagyis amikor a fizikai testet levetve az asztrális testben vagyunk. Ezek az események nem mentek el tőlünk, és nem tértek újra vissza hozzánk, csupán kikerültek a fizikai testbe zárt tudatunkból, s ezért nem tudunk róluk, viszont az asztrális eszköz nagyobb területet betöltő fénye lehetővé teszi, hogy újra meglássuk őket. Bhagavan Das igen helyesen mondja:

„Képzeld el, hogy éjnek idején valaki egy kis lámpával a kezében végigmegy egy hatalmas múzeum termében. A termekben felhalmozott műkincseket, képeket, szobrokat ez a lámpa egymás után egy-egy pillanatra megvilágítja, és aztán azok megint belemerülnek a sötétségbe. Most képzeljük azt, hogy nem csak egy látogatóról van szó, hanem megszámlálhatatlan sok emberről, akiknek mindegyike kis lámpával a kezében vándorol a hatalmas termeken át, megvilágítva egy-egy tárgyat, amely csak arra a pillanatra válik láthatóvá, s csak azon látogató számára, aki lámpájának fényét reá vetíti. Ez a hatalmas, mozdulatlan épület a változatlan Abszolút röghöz kötött elképzelése. A lámpát vivő nézők megszámlálhatatlan sokasága a tudat egy-egy önálló kivetítődését jelenti abból az összességből, amely az egyetemes tudatot alkotja. A tárgyak megvilágítása a Jiva egy-egy tapasztalatának átélését jelenti. A tárgyak sötétségbe kerülése a tapasztalat látenssé válását jelenti. A tárgyak, vagy az univerzális tudat szempontjából nincs átélés vagy latenssé válás. De az egyes tudatkivetítődések szempontjából ez létezik.” /The Sciences of Peace. A béke tudománya/

Amint az eszközök tökéletesebbé válnak, úgy növekszik a megvilágított terület. A tudat a terület bármely részére rávetítheti figyelmét, s közelről megszemlélheti a benne lévő dolgokat. Ezzel magyarázható, hogy amikor az asztrális síkon szabadon működik, s érzékelni tudja az asztrális környezetet, sok mindent megláthat, ami a fizikai síkon a „múlthoz” vagy a „jövőhöz” tartozik, feltéve, hogy ezek olyan dolgok, amelyekre már megtanult reagálni. Az asztrális test eszközéből jövő fény hatósugarán kívül eső dolgok már ahhoz a területhez tartoznak, amelyet a finomabb mentális testből jövő fény világít meg. Ha pedig eszközként a kauzális testet használjuk, akkor „múlt életek emléke” támad fel bennünk. A kauzális test ugyanis sokkal könnyebben rezeg azon eseményekre, amelyekre már egyszer felhangolódott, azon kívül a belőle jövő fény sokkal nagyobb területet világít meg, s így a „régmúlt” jelenetekre fény derül – jóllehet ezek a jelenetek épp annyira nem tartoznak a múlthoz, mint a most végbemenő jelenetek, csupán más helyet foglalnak el a térben és az időben. Az alacsonyabb eszközök, amelyek eddig még nem rezegtek együtt ezekkel a jelenetekkel, nem tudnak velük kapcsolatot teremteni, s rájuk reagálni. Mindez a kauzális test szerepe, amely aránylag állandó eszköz. De amikor ez a test reagálni kezd, ezek a rezgések a szokásos úton haladnak tovább, s így a mentális, asztrális és fizikai testben újra reprodukálódnak.

6. Figyelem

A fentiekben azt a kifejezést használtuk, hogy „a tudat a terület bármely részére rávetítheti figyelmét, s közelről megszemlélheti a benne lévő dolgokat.” A „figyelem rávetítése” megfelel a tudatban annak, amit mi a fizikai testben a szem fókuszba állításának neveznénk. Megfigyelhető, hogy amikor a szemünkkel előbb egy közeli, majd egy távoli tárgyat akarunk megszemlélni, akkor a szem izmai előbb összehúzódnak, majd kitágulnak, s ugyanez a mozgás a szem lencsében is végbemegy. Ez ma már automatikus mozgás, teljesen ösztönszerű, de csak a gyakorlat tette azzá. A csecsemő nem állítja be fókuszba a szemét, s így nincs tudomása a távolságról. Éppúgy kapkod a szoba túlsó végében lévő gyertyához, mint az előtte levőhöz, s csak lassan tanulja meg, hogy az előbbi nem érheti el. A tiszta látásra való törekvés azt eredményezi, hogy szemünket fókuszba állítjuk, s ez idővel automatikussá válik. Azok a tárgyak, amelyekre a szemünket fókuszba állítottuk, jól láthatókká válnak, míg a többiek csak bizonytalanok lesznek. Ugyanez a helyzet a tudattal is: a tudat is világosan felfogja azt, amire figyelmét ráfordítja, a többi dolgok pedig bizonytalanok, a fókuszon kívül esők lesznek.

Az ember fokozatosan így tanulhatja meg figyelmét a régmúlt – tehát idővel mért – dolgokra fordítani. A kauzális test jön ezekkel először kapcsolatba, s átadja rezgéseit az alacsonyabb testeknek. Egy haladottabb tanulmányozó jelenléte segítheti a kezdőt, éspedig úgy, hogy a haladottabb személy asztrális teste már együtt rezeg a régmúlt eseményekkel, s így asztrális képet tud alkotni róluk, s ekkor a kezdő tanulmányozó asztrális teste sokkal könnyebben reprodukálni tudja ezeket a rezgéseket, és ennek következtében szintén „lát”. De még akkor is, ha már valaki megtanulta azt, hogy összekapcsolja magát a múlttal, és a saját múltján keresztül a mások vele kapcsolatos múltjával, figyelmét mégis igen nehéz lesz olyan eseményekre ráfordítani, amelyekben neki nem volt része. S ha ebben sikerült is gyakorlatot szereznie, igen nehéznek fogja találni az olyan események felidézést, amelyeket közvetlen múltjában nem tapasztalhatott. Ha pl. a Holdat kívánja meglátogatni, a szokásos módszereivel elindul ebben az irányban, olyan szokatlan rezgések záporában találja magát, amelyre ösztönszerűen nem tud válaszolni, hanem a benne rejlő isteni erőt kell igénybe vennie, hogy felfogja az eszközeit érintő rezgéseket. Ha pedig még messzebb akar eljutni, mondjuk egy másik naprendszerbe, akkor egy áthághatatlan akadályt talál, saját planetáris Logoszának védőgyűrűjét. /Ring Pass-not/

Az Egy Tudat

Most már kezd világos lenni előttünk, hogy mit jelent az a megállapítás, hogy a fejlődés bizonyos fokán álló emberek elérhetik a kozmosznak ezt vagy azt a részét. Ezek az emberek oly módon kapcsolják össze magukat a Logosz tudatával, ahogyan azt kevésbé fejlődött emberek semmiképpen sem tudják anyagi eszközeik elégtelensége miatt. Mivel ezeknek az eszközöknek az anyagát a saját Láncuk Planetáris Logoszának működése befolyásolja, más fajtájú anyagok rezgésére nem tudnak reagálni. A tanulmányozónak pedig atomikus testét kell használnia, mielőtt a saját Láncának határán túl levő egyetemes Emlékezetbe bele tudna kapcsolódni.

Az emlékezetre nézve tehát ezt az elméletet tárom a teozófia tanulmányozói elé. Ez az elmélet egyaránt alkalmazható a mindennapi élet apró emlékeire és elfelejtődéseire, valamint az előző szakaszban foglalt hatalmas távlatokra. A Logosz szempontjából nincs különbség a kisebb vagy nagyobb jelentőségű dolgok között. Ha mi a legcsekélyebb emlékezést

gyakoroljuk, akkor is éppen úgy kapcsolatba kerülünk a Logosz mindenütt jelenvalóságával és mindentudásával, mintha az ősmúltat idézzük. Nincs különbség a „közelmúlt” és a „régmúlt” között. Mi egyformán jelen vagyunk az idő és a tér végtelenjében. A nehézség csak az eszközeinkben van, s nem a mindent átfogó, változatlan Életben. Minden sokkal érthetőbb és megnyugtatóbb lesz, ha arra a tudatra gondolunk, amelyben nincs „előbb” és „utóbb”, nincs „múlt” és „jövő”. Kezdjük belátni azt, hogy mindez csak illúzió, korlát, amelyet saját burkaink raknak ránk, s csak addig szükségesek, amíg képességeink ki nem fejlődnek, és szolgálatunkba nem állíthatók. Mi öntudatlanul ebben a hatalmas Tudatban élünk, amelyben mindig minden jelen van, s homályosan úgy érezzük: ha tudatosan élhetnénk ebben az Örökkévalóban, akkor elérnénk a békét. Életünk eseményeit legjobban úgy lehet a helyes távlatba beállítani, ha elképzeljük az a Tudatot, amelyben minden jelen van a kezdettől fogva, és amelyben tulajdonképpen nincs sem kezdet, sem vég. Megtanuljuk, hogy nincsenek borzalmak, és hogy minden csak relatíve szomorú. Ha ezt megtanultuk, ráléptünk az igazi béke útjára, amely később az öröm útjává fog kiszélesülni.

II. rész

Tartalomjegyzék:

I. fejezet	Az élni-akará
II. fejezet	A vágy
III. fejezet	A vágy (folytatás)
IV. fejezet	Az érzelem
V. fejezet	Az érzelem (folytatás)
VI. fejezet	Az akarat
Jegyzetek	

I. FEJEZET

Az élni-akarás

Amikor könyvünk bevezetésének 1. és 2. §-ában röviden áttekintettük a tudat keletkezésének eredetét, azt láttuk, hogy a Monád, amint az Első Logoszból előállt, saját természetében is mutatta forrását, hármasságát, az Akarat – Bölcsesség és – Tevékenység aspektust.

Fordítsuk most tehát figyelmünket az akarat tanulmányozása felé, ami a magasabb akarat, az alsóbbon pedig vágy képében mutatkozik. A vágy tanulmányozása elvezet az érzelem tanulmányozásához, mert az érzelem eloldhatatlanul kapcsolódik hozzá. Láttuk már, hogy azért vagyunk itt, mert akartunk élni az alsóbb világokban. Láttuk, hogy az akarat határozza el ittlétünket. Mégis igen kevésbé ismeretes az akarat mibenléte, ereje és működése, mert a fejlődés korai fokozatain az alsóbb síkokon csupán vágy képében van jelen, s mielőtt akarat-voltában megérthetnénk, előbb vágy-voltában kell tanulmányoznunk.

Az akarat a tudat erő-aspektusa, amely az énben elfátyolozva, mintegy megbúvik a bölcsesség és a tevékenység mögött, de megnyilvánulásra ő serkenti amazokat. Oly rejtett a természete, hogy sokan a tevékenységgel veszik egy kalap alá, s megtagadják tőle a tudat külön aspektusának méltóságát. Pedig a tevékenység az Én ráhatása a Nem-Énre, az ami a Nem-Énnek ideiglenes valóságát adja, az ami teremt; az akarat azonban mindig belül marad, tevékenységre serkent, vonz, taszít, és legbensőbb magja a Létezés Szívének.

Az akarat az erő, amely a megismerés mögött áll, s a tevékenységre ösztönöz; a gondolkodás a teremtő tevékenység, de az akarat a mozgatóerő. Testeink azért olyanok amilyenek, mert az Én számtalan korszakkal ezelőtt akarta, hogy az anyag olyan formákat vegyen föl, amelyek segítségével ő a rajta kívül álló dolgokat megismerheti és megmunkálhatja. Egy régi írásban így van ez megírva: „Igaz ugyan, óh Maghavan, hogy ez a test halandó, hogy a halálnak van alávetve. Mégis ez a halhatatlan és testetlen Átma pihenőhelye. A szem arra van szánva, hogy a megfigyelés szervéül szolgáljon annak a Lénynek, aki a szemeken belül lakozik. Az Átma az, aki azt akarja, hogy „szagoljak”, mert óhajtja tapasztalni az illatokat. Az Átma az, aki azt akarja, hogy „halljak”, mert hangokat óhajt hallani. Az Átma az, aki azt akarja, hogy „gondolkozzam”. Az értelem az égi szem, amely minden kívánatos tárgyat megfigyel. A mentális égi szem segítségével élvez Átma mindent. /I./

Ez a fejlődés titkos mozgató ereje. Igaz, hogy a nagy Akarat jelöli ki a fejlődés hatalmas országútját. Igaz, hogy mindenféle fokú értelmes szellemi lények vezetik a fejlődő lényeket azon az országúton. Igen kevés figyelmet szenteltek azonban a számos kísérletnek, kudarcnak, sikernek, a kis mellékutaknak, kanyarulatoknak és görbületeknek, amelyeket a különálló akaratok hoznak létre, amint minden élni akarás önkifejeződést keres magának. A külvilággal való kapcsolatok minden Atmában felébresztik az akaratot, megtudni, mi érintette meg. A medúzában még igen keveset tud, de a tudás akarása kialakít egy formáról formára folyton javuló szemet, amely kevésbé akadályozza észlelőképességét. Amint a fejlődést tanulmányozzuk, mind jobban észrevesszük az akaratokat, amelyek az anyagot formálják, de csak vak kísérletezés által formálják, nem tisztán látással. Ez a sok akarat okozza a folytonos elágazásokat a fejlődés fáján. Nagy igazság van Glifford professzor játékos meséjében a

kezdeti korok nagy száurusairól, amelyet gyermekeknek írt: „Néhányuk elhatározta, hogy repülni fog, és madárrá vált; mások elhatározták, hogy mászni fognak, és hullóvé váltak.” Gyakran azt látjuk, hogy egy-egy kísérlet meghiúsul, s akkor más irányban történik kísérlet. Gyakran látjuk egymás mellett a legügyetlenebb megoldásokat, s a legpompásabb alkalmazkodást. Az utóbbi annak az eredménye, hogy a lények ismerik céljukat, és az anyagot megfelelő formákká csiszolják; a többi pedig belső törekvéseknek a folyamánya, amelyek még vakok és tapogatózó, de szilárdan az önkifejeződésre irányulnak. Ha csak külső tervezők volnának, akik kezdettől fogva látják a végcélt, a természet építési folyamata megoldhatatlan rejtélyeket állítana elénk, annyi sok a kudarcra ítélt kísérlet; a ki nem vitt terv. Ha azonban megértjük, hogy minden formában ott van az élni-akarás, s az keres benne önkifejeződést, az alakítja az eszközöket a maga céljai számára, akkor megpillantjuk a Teremtő terveit is, amely mindennek alapja, a Logosz tervét. A csodálatos adaptációk, melyek az Ő tervét munkálják ki, az építő intelligenciák műve, a sok gyöngye megoldás, nehézkes eljárás mód pedig azokra az Énekre vezethető vissza, amelyek akarnak valamit, de még sem tudásuk, sem képességük nincs arra, hogy tökéletesen megvalósítsák.

Ez a tapogatózó, törekvő isteni Én aztán a fejlődés haladtával mind nagyobb mértékben válik az igazi uralkodóvá, a belső, halhatatlan uralkodóvá. Ha valaki fel tudja fogni, hogy ő maga ez a halhatatlan uralkodó, aki a kifejeződés maga teremtette eszközeiben trónol, a méltóságnak és erőnek olyan érzéséhez jut, amely mindjobban fokozódik és mind kényszerítőbben hat az alsóbb természetre. Az igazság ismerete belsőleg szabaddá tesz. Lehet, hogy éppen azok a formák, amelyeket önkifejezése számára alkotott, még gúzsba kötik a belső uralkodót, de tudva, hogy ő az uralkodó, kitartóan dolgozhat, hogy birodalmát teljesen meghódítsa. Tudja, hogy egy bizonyos célból jött a világba, azért, hogy a Legfőbb Akarat munkatársává képezze ki magát, és mindent meg tud tenni, mindent el tud szenvedni a cél érdekében. Tudja, hogy isteni, és hogy önmegvalósítása csak idő kérdése. Belsőleg érzi az isteniséget, bár külsőleg még nem jutott kifejezésre, és csak arról van szó, hogy megnyilvánulásában is azzá váljék, ami lényege. „De jura” már király, „de facto” azonban még nem.

Mint ahogy a trónörökös koronaviselésre születvén türelmesen aláveti magát a kiképzésnek, amely tisztére alkalmassá teszi, a bennünk levő magasabb akarat is fejlődik nagykorúsága felé, amikor majd királyi hatalom kerül a kezébe, s türelmesen alávetetheti magát ő is az élettől kapott szükségés kiképzésnek.

II. FEJEZET

A vágy

1. A vágy mibenléte

Amikor a Monád kibocsátja sugarait a harmadik, negyedik és ötödik sík anyagába, és mindezeknek a síkoknak egy-egy atomját kisajátítja magának /2/, megteremti azt, amit „visszfénynek az anyagban” szoktak nevezni, az emberi „Szellemet”, s a Monád akarat aspektusa az emberi Atmában tükröződik, akinek otthona a harmadik, vagy atmikus sík. Azt az elsőt valóban csökkentik erőben az így magára vett fátylak, de semmiképpen nem torzítják el; mint ahogy a jó tükör tökéletes képét adja a tárgyoknak, úgy az emberi szellem, Atma-Buddhi-Manasz is tökéletes képmása a Monádnak, sőt valójában maga a sűrű anyag fátyolába burkolózott Monád. Azonban, mint ahogy a domború tükörben torzkép képződik az elébe tett tárgyról, a Szellemlnek további tükröződései vagy involúciói a még sűrűbb anyagba csak torzított képet mutathatnak.

Így tehát, amikor az akarat lefelé vezető útján minden síkon jobban elfátyolozza magát, s eléri a közvetlenül a fizikai fölötti világot, az asztrálisat, ott vágy képében jelenik meg. A vágy mutatja az akarat erejét, koncentráltságát, kényszerítő tulajdonságait, de az anyag kitépte ellenőrzését, irányítását a Szellem kezéből, és bitorolja fölötté az uralmat. A vágy koronájától megfosztott akarat, az anyag foglya, rabszolgája. Már nem az Én vezeti, hanem a körültre lévő vonzások határozzák meg. Ez a különbség Akarat és Vágy között. Legbelső természete mindkettőnek ugyanaz, mert hiszen mindkettő egy elhatározás, Atmának ön-elhatározása, az ember egyetlen hajtóereje, amely cselekvésre ösztökél, a külső világra, a Nem-Énre való ráhatásra. Amikor az Én határozza meg a cselekvést, anélkül, hogy a körültre lévő tárgyak vonzása vagy taszítása befolyásolná, akkor az akarat nyilvánul meg. Amikor külső vonzások és taszítások határozzák meg a tevékenységet, az embert ezek vonják ide-oda, úgyszólván a süket az Én szava számára, s nem tud a Belső Uralkodóról, akkor a vágy látható.

A vágy asztrális anyagba öltözött akarat, abba az anyagba, amelyet a második élethullám formált kombinációkká, s ez anyag és a tudat közötti visszahatások az utóbbiban érzeteket okoznak. Beburkolva tehát ebbe az anyagba, amelynek rezgéseit a tudatban érzetek kísérik, az akarat vágygá módosul. Alaptermészete – a mozgató impulzus – az érzeteket keltő anyagtól körülvéve, serkentő energiával válaszol, s ez az energia, amelyet az asztrális anyag ébresztett föl, és abban működik a vágy.

Amint a magasabb természetben az akarat a hajtóerő, az alacsonyabb természetben a vágy a hajtóerő. Ha gyöngé, gyöngék vele együtt az egész természet visszahatásai a világra. Egy lény természetének tényleges erejét fejlődési foka szerint akarat-erejével, vagy vágy-erejével mérhetjük. Sok igazság van a közmondásban: „minél nagyobb a bűnös, annál nagyobb a szent”. A középszerű ember sem nagyon jó, sem nagyon rossz nem tud lenni, nem telik tőle még több, mint kicsinyes hibák és kicsinyes erények. Az ember vágy-termetzetének ereje a mértéke haladási képességének, ez a hajtó-energia mértéke, amellyel útján előre nyomulhat. Ez az erő az emberben, amely arra ösztönzi, hogy visszahasson környezetére, mértéke annak a képességének is, hogy mennyire tudja megváltoztatni, meghódítani környezetét. A vágy-termetzet elleni küzdelemben, amely a magasabb fejlődés jele, a mozgatóerőt nem kell elpusztítani, hanem transzponálni; az alsóbbrendű vágyakat magasabb

rendűekké kell átváltoztatni, az energiát ki kell finomítani, anélkül, hogy bármit is vesztené erejéből; s végül a vágy-természetnek bele kell olvadnia az akaratba, mikor minden energia a Szellem Akarat-aspektusába, az Én erejébe gyülemlik és olvad.

Egyetlen törekvő sem veszítse el tehát bátorságát a benne viharzó és dühöngő vágyak miatt, mint ahogy a lovásznak sem szegi kedvét, ha a még be nem tört csikó ágaskodik és megbokrosodik. Az idomítatlan fiatal lény vadsága, fellázadása a korlátozás és megfékezés minden kísérlete ellen, éppen jövőendő hasznosságának az ígérete, amikor majd fegyelmezett és begyakorlott lesz. És a vágy ágaskodása az érzelem által reárakott zabola ellen épp így a jövőendő erős akaratnak, az Én erőaspektusának az ígérete.

Inkább ott vannak nehézségek, ahol a vágyak gyöngék, még mielőtt az akart kiszabadíthatna volna magát az asztrális anyag nyűgéből. Az ilyen esetben az élni akarás csak gyöngén jut kifejezésre, és kevés a fejlődéshez felhasználható erő. Valahol valami akadály, gát van az eszközökben, ami útját állja a Monád kiáradó energiájának és elállja szabad áramlását, s amíg ez az akadály el nem hárul, kevés haladást lehet remélni. A hajó a viharban is igyekszik előre, bár fennforog a hajótörés veszélye, a szélcsöndben azonban tehetetlen, mozdulatlan, és sem a vitorláknak, sem a kormányrudaknak nem engedelmeskedik. És mivel ebben az utazásban nincs végleges hajótörés, csak ideiglenesen kárt lehet szenvedni, s inkább a vihar munkálja a haladást, mint a szélcsönd, azoknak, akik a vihartól hányatottnak érzik magukat, biztos meggyőződéssel várhatják a napot, amikor a vágy viharos szélrohamai az akarat állandó szelévé változnak.

2. A vágy felébredése

Minden érzetünk okát az asztrális világban keressük. Érző-központjaink az asztrális testben vannak, s ezek visszahatása az érintkezésekre okozza a tudatban a gyönyör és a fájdalom érzetét. A közönséges fiziológus a gyönyör- és a fájdalomérzetet az érintkezési ponttól az agyi központig követi, s a felület és a központ között csak idegrezgéseket ismer fel, a központban pedig a tudat visszahatását érzet képében. Mi tovább követjük a rezgéseket, mivel az agyi központban és az azt átható éterben csak rezgéseket találunk, s az asztrális központban látjuk a pontot, ahol a tudat visszahatása megtörténik. Amikor eltolódás áll be a fizikai és az asztrális test között, akár kloroform, éter, gáz vagy egyéb gyógyszer hatására, a fizikai test, hiába van idegrendszere, épp annyira nem érez, mintha nem volnának idegei. A fizikai test és az érző test közötti kapcsolatok meglazultak, s a tudat nem felel semmiféle ingerre.

A vágy ebben az érző testben ébred fel, és felébredése az első homályos gyönyör- és fájdalomérzetekre következik. Amint már kifejtettük /3/ a gyönyör „a több”-ség érzése, a meggyarapodott, kitágult életé, a fájdalom pedig az élet bezáródása vagy csökkenése, s ezek az egész tudathoz tartoznak. „A tudatnak ez a kezdetleges foka nem mutatja meg csírájában sem a három jól ismert aspektust, az Akaratot, Bölcsességet és tevékenységet; az érzés megelőzi őket, s a tudathoz, mint egészhez tartozik, ámbár a fejlődés későbbi fokain annyira az akarat-vágy aspektussal kapcsolatban mutatkozik, hogy csaknem azzal azonosítják. Amint a gyönyör és fájdalom állapotok megszilárdulnak a tudatban, megszületik a három aspektus. A gyönyör múlásával a tudatban folytatódik a vonzódás, egy emlékezés, s ez tapogatózó kereséssé válik. Hangsúlyozzuk: tapogatózássá, de nem valamely gyönyört adó tárgy után, hanem a gyönyörérzet folytatása után – bizonytalan követésévé a tűnő érzésnek, egy mozdulattá, ami még túl bizonytalan ahhoz, hogy megfogja, visszatartsa; ugyanígy a fájdalom

múlásával folytatódik a taszítás a tudatban ismét, mint emlékezet, ebből is egy bizonytalan taszító mozdulat támad. Ezekből a fokozatokból születik a vágy.”

A vágnak ez a keletkezése az élet gyöngé, gyökérkereső tapogatózása, mozdulata, amely irányítatlan, bizonytalan, vak. Ezen túl nem mehet mindaddig, amíg a gondolkodás bizonyos mértékig ki nem fejlődik, s föl nem ismer egy külső világot, egy Nem-Ént, s meg nem tanulja a Nem-Énben lévő különféle tárgyakat összekapcsolni a gyönyörrel vagy a fájdalommal, amely a velük való érintkezéskor előáll.

Ezeknek az érintkezéseknek a hatása azonban az volt, hogy mint már említettük, jóval a tárgyak fölismerése előtt, osztódás, elágazódás állt be a vágyban. Vegyük, mint legegyszerűbb példáját, az alacsonyrendű szervezet sóvárgását az élelem után. Amint a fizikai test salakot dob ki magából, s így kevesebbé válik, az asztrális testben fájdalomérzet keletkezik, szükségérzet, erős, bizonytalan, határozatlan kívánása valaminek; a test elhasználódása folytán, kevésbé hasznavehető eszközévé vált az asztrálisról leáramló életnek, s ez a gátlás okozza a fájdalmat. Most egy áramlat a vízben, amelyben a szervezet tartózkodik, élelmet visz a test közelébe, a test felszívja, az elhasznált anyag pótlódik, az élet akadálytalanul áramolhat – ez a gyönyörérzet. Egy kissé magasabb fokon, amikor fájdalom keletkezik, a szervezet megszabadulni vágyik tőle, felmerül a taszítás érzése, a gyönyör által okozott vonzás érzésének az ellenkezője. Ebből származik aztán az, hogy a vágy kétfelé hasad. Az élni akarásból származik a tapasztalás kívánása, s az alsóbb eszközben ez a kívánás vágy képében mutatkozik, egyrészt olyan tapasztalatok kívánásává lesz, amelyek az életérzést elevenebbé teszik, másrészt visszariadássá mindentől, ami gyöngíti és lenyomja. Ez a vonzás és taszítás egyformán vágyyszerű. Mint hogy a mágnes vonz és taszít bizonyos fémeket, a testet öltött Én is vonz és taszít. Mind a vonzás, mind a taszítás vágy, s ezek az élet két nagy mozgató ereje, mindennemű vágy végeredményben reájuk vezethető vissza. Az én a vágy rabságába kerül, a vonzás-taszítás béklyójába, ide-oda vonzatik, ettől-attól eltaszítatik, úgy hanyódik-vetődik gyönyört és fájdalmat okozó tárgyak között, mint kormány nélküli hajó a levegő és a víz áramlataiban.

3. A vágy viszonya a gondolkodáshoz

Most azt a viszonyt kell megvizsgálunk, amelyben a vágy a gondolkodással áll. Látni fogjuk, hogy először a vágy kormányozza a gondolkodást, majd pedig a gondolkodás a vágyat. A Tiszta Értelme a Monád bölcsesség-aspektusa és az emberi szellemben Buddhi képében jelenik meg. Mi azonban most nem a vágnak a Tiszta Értelmehez való viszonyával foglalkozunk, mert nem mondható, hogy a vágy a bölcsességgel volna közvetlen viszonyban, hanem a szeretettel, a bölcsességnek az asztrális síkon való megnyilvánulásával. Inkább a Monád tevékenység-aspektusához való viszonyát keressük, amely tevékenység az asztrális síkon érzetek, a mentálison pedig gondolatok formájában mutatkozik. Sőt még a Magasabb Értelme sem foglalkozunk, a teremtő tevékenységgel, a tiszta Manasszal, hanem ennek eltorzult tükörképével, az alsóbb értelemmel. Ez az alsóbb értelem van közvetlen viszonyban a vágyal, s az emberi fejlődésben szétválaszthatatlanul össze van vele keveredve. ; annyira össze vannak kapcsolva, hogy gyakran Káma-Manasznak, vágy-értelemnek mondjuk őket, mintha egyetlen dolgról beszélnénk, annyira nehéz az alsóbb tudatban egyetlen olyan gondolatot találni, amelyet ne befolyásolna vágy. A Manaszt bizony kétfélének mondják, tisztának és tisztátalannak; a tisztátalant a vágy színezi, a tiszta mentes a vágytól. /4/

Ez az alsóbb értelem a mentális síkon „gondolat”; jellemző sajátága, hogy állít és tagad; különbségek által megismer; észlel és emlékezik. Az asztrális síkon, amint láttuk, érzet képében jelenik meg, és a külvilággal való érintkezés által kel életre, a mentálison gondolat képében megjelenő aspektus.

Amikor egy lény gyönyört él át, s ez a gyönyör elmúlik, felébred - amint láttuk - a vágy, hogy újra átélje. Ez a tény megkívánja az emlékezést, ami az értelem működése. Ez is, mint annyi más, arra emlékeztet, hogy a tudat mindig hármasság természetével működik, noha egyik vagy másik aspektusa előtérben van, mert még a legcsíraszerűbb vágy sem állhat elő az emlékezet nélkül. A külső behatás által okozott érzetnek igen sokszor föl kell ébrednie, mielőtt az értelem viszonyt állapít meg az érzet között, amelyet tapasztal, és a külső tárgy között, amely az érzetet okozta. A tudás aztán végre észleli a tárgyat, vagyis kapcsolatba hozza saját változásainak egyikével, fölismer önmagában egy olyan változást, amelyet ez a külső tárgy okozott. Ennek az észlelésnek ismétlődése határozott kapcsolatot létesít az emlékezetben a tárgy és a kellemes vagy fájdalmas érzet között, s amikor a vágy a gyönyör ismétlését sürgeti, az értelem felidézi a tárgyat, amely a gyönyört szolgáltatta. Így aztán a gondolat keveredéséből a vágyal megszületik egy bizonyos vágy, az a vágy, hogy megtalálja, és magáévá tegye a gyönyört hozó tárgyat.

E a vágy arra készíti az értelmet, hogy kifejtse veleszületett tevékenységét. Minthogy a kielégítetlen sóvárgás kényelmetlen érzést okoz, a szervezet erőfeszítést tesz, hogy ettől a kívánt tárgy megszerzése által megszabaduljon. Az értelem tervez, kieszel, tette üzi a testet az értelem abból a célból is, hogy elkerülje a fájdalom ismétlődését egy fájdalmat hozónak megismert tárgy miatt.

Ez tehát a viszony a vágy és a gondolkodás között. A vágy felébreszti, stimulálja, sürgeti a mentális erőfeszítéseket. Az értelem, korai fokozatain, a vágy rabszolgája, növekedésének gyorsasága a vágy heves ösztönzéseivel arányos. Vágyunk valamire, s ez által gondolkodni kényszerülünk.

4. Vágy, gondolat, cselekvés

Az Ének a Nem-Énnel való kapcsolatában a harmadik fokozat a cselekvés. Miután az értelem felismerte a vágy tárgyát, felébreszti, irányítja, alakítja a cselekvést. A cselekvést gyakran a vágyból származtatják, de a vágy maga még csak mozgást vagy zűrzavaros cselekvést tudna felkelteni. A vágy ereje hajtó és nem irányító. A gondolkodás adja az irányító elemet hozzá, s alakítja célszerűen a cselekvést.

Ez a tudat folyton visszatérő ciklusa: vágy, gondolkodás, cselekvés. A vágy hajtóereje felkelti a gondolkodást; a gondolat irányító ereje vezeti a cselekvést. Ez a sorozat változatlan, s világos megértése rendkívül fontos, mert magaviseletünk hatásos irányítása függ e megértésből és a gyakorlatban való alkalmazásától. A karma alakítása csak akkor lehetséges, ha megértjük ezt a sorozatot, mivel csak így tudunk különbséget tenni az elkerülhető és az elkerülhetetlen cselekvés között.

A gondolkodás által tudjuk megváltoztatni a vágyat, s ezzel együtt a cselekvést is. Ha az értelem látja, hogy bizonyos vágyak olyan gondolatokat ébresztettek, amelyek boldogtalanságot szülő cselekvésre indítottak, ellent tud állni a vágy későbbi ösztönzéseinek, ha hasonló irányúak lennének, de megtagadhatja, hogy a tevékenységet már végzetesnek

megismert hatások felé irányítsa. Megfestheti a fájdalmas hatások képét, és ez által fölébresztheti a vágy taszító energiáját, képet rajzolhat az ellenkező vágyak üdvös folyamányairól. A gondolat teremtő tevékenységét a vágy formálására lehet felhasználni, és hajtóerejét jobb irányba lehet terelni. Ily módon lehet a gondolkodást a vágy legyőzésére felhasználni, s így lehet a gondolat az uralkodó, ahelyett, hogy a rabszolga lenne. És amint így lassan irányító hatalmat nyer nyughatatlan társa fölött, kezdi a vágyat akarattá átváltoztatni, kívülről belülré váltván át a kifelé áramló erő irányítását, a külső vonzó vagy taszító tárgyak felől a Szellem, a belső kormányzó irányába.

5. A vágy megkötő ereje

Mínt hogy az élni akarás az oka a manifesztálódásnak, annak, hogy az élet testet keres magának, és kisajátítja azt, ami a formában való megnyilvánuláshoz és megmaradáshoz szükséges, a vágy – ami nem más, mint akarat az alsóbb síkon – hasonló jellemző vonásokat mutat: igyekszik kisajátítani, magába vonni, magamagának részévé tenni mindazt, ami által formába töltött életét fenntarthatja és erősítheti. Amikor vágyunk egy tárgyra, a magunk részévé iparkodunk tenni, énünk részévé, hogy ez által énünk megtestesülésének része legyen. A vágy a vonzóerő kibocsátása: a kívánt tárgyat odavonzza magához. Akármire vágyunk, azt magunkhoz kapcsoljuk. Bírásának vágya révén kötelék keletkezik a tárgy és a rá vágyó személy között. A Nem-énnek ezt a részét az Énhez kötözzük, s a kötelék mindaddig megmarad, amíg a tárgy birtokába nem jutunk, vagy amíg az Én el nem szakítja a köteléket, és vissza nem utasítja a tárgyat. Ezek a „szív kötelékei” /5/, s az Ént a születések és a halál kerekéhez kötik.

A kívánó személy és a megkívánt tárgy közötti kötelékek valóban szinte kötelékek, amelyek az ént arra a helyre vonják, ahol a vágy tárgyai megtalálhatók, s ez által meghatározzák megszületését egyik vagy másik „világban”. Erről szól a vers: „Az is, aki le van kötve, megkapja cselekvés által azt, ami felé lelkét irányította. Elnyervén itteni cselekvés által a cselekvés a cselekvés tárgyát, e miatt újra visszajön abból a világból ebbe a világba a cselekvés kedvéért. Így van ez a vágyakozó lélekkel.” /6/ Ha valaki jobban kívánja egy másik világ tárgyait, mint az evilágiakat, akkor abba a világba születik is bele. Állandó feszültségben van a vágnak a köteléke, amíg csak az Én és a tárgy nem egyesül.

Az egyetlen nagy, mindent meghatározó energia, az élni akarás, ami ott tartja a bolygókat pályájukon a Nap körül, ami megakadályozza, hogy a bolygók szétszóródjanak, ami összetartja a mi testeinket is: a vágy ereje. Az, ami mindenben uralkodik, bennünk vágy képében van meg, s hozzánk kell vonzania, vagy minket kell hozzá vonzania mindahhoz, amibe szigonyát vetette. A vágy szigonya megrögződik egy tárgyban, mint a halász-szigonya a cethalban, amelyre rávetették. Mikor a vágy megrögzítette szigonyát egy tárgyban, az Én hozzákapcsolódott ahhoz a tárgyhoz, akaratával már kisajátította magának, s hamarosan cselekvéssel is ki kell sajátítania. Ezért mondta egy nagy tanító: „Ha a te jobb szemed megbotránkoztat téged, vágd ki és vedd el magadtól... ha a te jobb kezed megbotránkoztat téged, vágd le és vedd el magadtól...” /7/ A kívánt tárgy az Én testének részévé lesz, és ha netán rossz, ki kell tépni, bármekkora kín árán is. Mert ha nem, csak az idő és a fáradság lassú morzsolása fogja kimeríteni. Csak az erős tudja kiölni. A gyöngének meg kell várnia növekedését, gyümölcsözését és halálát.” /8/

6. A kötelékek elszakítása

A vágy kötelékeinek elszakítása céljából az értelemhez kell folyamodni. Abban rejlik az erő, amely először megtisztítja, aztán átváltoztatja a vágyat.

Az értelem följegyzi az eredményeket, amelyek a vágy minden tárgyának megnyerését követik, és megjegyzi, hogy boldogság vagy boldogtalanság lett-e a folyománya az illető tárgy és a testet öltött Én egyesülésének. És ha miután egy vonzó tárgyat sokszor kisajátított, úgy találja, hogy az eredmény fájdalmas, úgy veszi számba az illető tárgyat, hogy azt ezen túl jobb lesz elkerülni. „Az érintkezésből fakadó gyönyörök, bizony a fájdalom szülői.” /9/ Ekkor jön aztán a küzdelem. Amikor a vonzó tárgy ismét megmutatkozik, a vágy kiveti szigonyát, megragadja és kezdi bevonni. Az értelem, emlékezvén az előző, hasonló fogások kínos következményeire, igyekszik meggátolni a vágyat, s a tudás kardjával iparkodik elvágni a köztük levő köteléket. Vad küzdelem dühöng az emberben ilyenkor: a vágy előre vonszolja, a gondolat visszatartja. Sokszor, igen sokszor győz a vágy, s a tárgyat magáévá teszi, de a következmény, a fájdalom is mindig ismétlődik, és a vágy mindegyik sikere az értelem erőiben új ellenséget támaszt maga ellen. Bármily lassan is, de kikerülhetetlenül a gondolkodás bizonyul erősebbnek, míg végül a győzelem az ő oldalára hajlik, s eljön a nap, amikor a vágy gyöngébb már, mint az értelem, s a vonzó tárgy meglazul, az összekötő fonál elszakad. E tárgy tekintetében megszakad a kötelék.

Ebben a konfliktusban a gondolkodás a vágy ellen a vágy erejét igyekszik felhasználni. Olyan tárgyakat keres a vágy számára, amelyek viszonylag maradandó boldogságot adnak, s ezeket próbálja felhasználni az olyan vágyak ellen, amelyek gyors fájdalmat eredményeznek. Így pl. művészi gyönyöröket sorakoztat fel az érzéki gyönyörökkel szemben; a hús élvezeti ellen a politikai vagy társadalmi hatalmat használja fel; a vétkes gyönyöröktől való tartózkodás megerősítése végett serkenti a vágyat, hogy a jók tetszését elnyerjük; végül pedig a mulandó örömök vágyát az örök békesség vágyával győzeti le. Egyetlen nagy vonzódással megöli az alacsonyabb rendű vonzódásokat, s azok megszűnnek a vágy tárgyai lenni: „Még élvezetük íze is elfordul tőle, miután a legmagasabbat meglátta.” /10/ Éppen a vágy saját energiája tépheti el attól, ami üdvöt hoz. Az erő, amely megkötött, a szabadság eszközül szolgálhat.

Elszakítván magát a tárgyaktól, fölfelé és befelé fordul, s az embert ahhoz az Élethez kapcsolja, amelyből származott, s amellyel való egyesülésben áll számára a legnagyobb üdv. Ebben rejlik az odaadásnak /devóciónak/ mint fölszabadítónak értéke. A szeretet, ha a legmagasabb felé fordul, kiválóan kívánatosnak látja őt, s ez fölégeti a vonzódást az olyan tárgyak iránt, amelyek a szívet rabságban tartják.

Az Ént, mint vágyat csak az Én, mint gondolkodás képes megfékezni; az Én, ráébredvén élet voltára, felülkerekedik a testet öltött és önmagát a formának képzelő Énen. Az embernek meg kell tanulnia elválasztani önmagától az eszközöket, amelyekben vágyik, gondolkodik és cselekszik, föl kell ismernie, hogy azok a Nem-Én részei, az életen kívül álló anyag.

Így válik az erő, amely az alsóbb vágyakban a tárgyak felé áramlott ki, az értelem által irányított magasabb vágygá, és előkészül arra, hogy akarattá változzék át.

Amint az alsóbb belemerül a magasabba, a magasabb pedig a bölcsességbe, fölmerül a tiszta akarat-aspektus, mint a szellem ereje. Önmagától meghatározottan, ön-uraltan, tökéletes harmóniában a Legfőbb Akarattal, tehát szabadon. Csak akkor szakad el minden kötelék, s a Szellemet semmi rajta kívüli nem korlátozza többé. Akkor és csakis akkor mondhatjuk az Akaratról, hogy szabad.

III. FEJEZET

A vágy (folytatás)

1. A vágy eszköze

Vissza kell térnünk most a vágytermészetben folyó harchoz, hogy még néhány hasznos részletet adjunk hozzá ahhoz, ami már elhangzott; de előbb tanulmányoznunk kell a vágy eszközt, a vágy-testet, vagy asztrális testet, minthogy ez a tanulmányozás lehetővé fogja tenni számunkra annak a pontos módszernek a megértését, amellyel megfékezhetjük alacsonyabb vágyainkat és szabadulhatunk tőlük.

A vágy eszköze az un. asztrális anyagból áll, a fizikai fölötti sík anyagából. Ez az anyag, akár a fizikai, hét változatban létezik, amelyek egymáshoz viszonyítva olyanok, mint a fizikai világ anyagának szilárd, cseppfolyós, légnemű stb. halmazállapotai. Mint ahogy a fizikai test tartalmazza magában a fizikai anyagnak ezeket a különböző halmazállapotait, úgy tartalmazza magában az asztrális test az asztrális anyag különböző halmazállapotait. E halmazállapotú anyagok mindegyikében vannak durvább és finomabb részek, és az asztrális, valamint a fizikai megtisztítás munkája abból áll, hogy a durvábbat helyettesítjük a finomabbal.

Ezen kívül az asztrális anyag alacsonyabb halmazállapotai főleg az alacsonyabb vágyak kifejezésére szolgálnak, a magasabb halmazállapotúak pedig azokra a vágyakra válaszolnak, amelyek az értelem hozzákeveredésével érzelmekké alakultak. Az alacsonyabb vágyak, amint a gyönyör tárgyai után kapnak, úgy találják, hogy az alacsonyabb halmazállapotok szolgálnak vonzóerejük közegeként, és minél durvábbak és alacsonyabb rendűek a vágyak, annál durvábbak annak az anyagnak a csoportosulásai, amelyek megfelelően kifejezik őket. Minthogy a vágy rezgésbe hozza az asztrális test megfelelő anyagát, ez az anyag erősen fölélnkül, még több hasonló anyagot vonz magához kívülről, s így növeli az ilyen anyag mennyiségét az asztrális test alkatában. Amikor a vágyak fokozatosan érzelmekké finomulnak, minthogy intellektuális elemek elegyednek beléjük, és csökken az önzés, ugyanúgy szaporodik a finomabb anyag az asztrális testben, a durvább pedig, nem jutván felfrissüléshez, veszít erejéből és csökken mennyisége is.

Ezek a tények, ha gyakorlatban átvisszük őket, segítenek gyöngíteni a bennünk trónoló ellenséget, mert meg tudjuk fosztani eszközeitől. A belső áruló veszélyesebb, mint a külső ellenség, és a vágy-test ilyen árulóként viselkedik mindaddig, amíg olyan elemekből áll, amelyek a külső csábításokra válaszolnak.

Az értelemnek meg kell akadályoznia a vágyat abban, hogy durvább anyagot építsen be. Mégpedig azért, hogy vonakodik elképzelni azt a múltó örömet, amit a tárgy birtoklása okozna, és elképzelni a vele járó tartósabb bánatot. Amint szabadulunk az alacsonyabb vonzalmakra válaszoló durvább anyagtól, azok a vonzalmak elvesztik minden képességüket arra, hogy zavarjanak.

A vágyanak ezt a testét tehát kézbe kell vennünk; fölépítésének megfelelők lesznek azok a vonzások, amelyek kívülről érnek minket. Dolgozhatunk a formán, megváltoztathatjuk a formát alkotó elemeket, és így oltalmazónkká tehetjük az ellenséget.

Ha valakinek a jelleme fejlődik, gyakran kerül szembe egy nehézséggel, mely megriasztja és lehangolja. Érti, hogy olyan vágyak marcangolják, amelyekről visszariad, amelyeket szégyell, és annak ellenére, hogy nagy erőfeszítésekkel igyekszik lerázni őket, ragaszkodnak hozzá és kínozzák. Nincsenek összhangban erőfeszítéseivel, reményeivel, aspirációival, és mégis, valami módon sajátjának látszanak. Ez a kínos tapasztalat annak tulajdonítható, hogy a tudat gyorsabban fejlődik, mint ahogy a forma változhat, és a kettő bizonyos fokig ellentétben áll egymással. A durvább anyagcsoportosulások még elég nagy mennyiségben vannak jelen az asztrális testben; minthogy azonban a vágyak már finomabbá váltak, nem élhetik tovább ezeket az anyagokat. A régi vitalitásból azért mégis marad valami, és bár ezek a csoportosulások bomlófélben vannak, mégsem távoztak el teljesen.

Mármint, noha az ember vágytermészete nem használja többé ezeket az anyagokat önkifejeződésére, mégis időleges aktivitásba hozhatók kívülről, és így fölvehetik a vitalitás látszatát, mint ahogy egy galvanizált hulla tehetné. Más emberek vágyai – rossz fajtájú vágyelementálok – kapaszkodhatnak az asztrális testnek parlagon heverő elemeihez, s így ezek fölserkentethetők, fölélénkíthetők, és ilyen módon idézhetik elő azt, hogy az ember magáénak érzi a vágnak olyan ösztökéléseit, amelyekről pedig undorodik. Ahol ilyen tapasztalatok merülnek fel, merítsen a megdöbönt harcra bátorságot; még az ilyen vágyak letörésekor is utasítsa vissza őket, mint idegeneket, és tudja meg, múltjának olyan elemeit használják, amelyek kihálófélben vannak, és hogy haláluk napja, és az ő szabadságáé is közel van már.

Az álomból vehetünk egy példát, hogy bemutassuk, hogyan működik ez a selejtanyag az asztrális testben. Valaki az előbbi életében korhely volt, és halála utáni tapasztalatai mélyen belevésték az italundort. Újraszületéskor az Ego az új fizikai és asztrális testre rányomta ezt az undort; mindazonáltal volt az asztrális testben némi anyag, amelyet a permanens atom ama rezgései vonzottak belé, amelyeket a korábbi részegeskedések okoztak. Ez az anyag a jelen életben nem kap serkentést semmiféle sóvárgástól az ital után, sem az ivás szokásának tett engedményektől; ellenkezőleg, az éber életben az ember józan; és álmában, asztrális testének ez az anyaga kívülről tevékenységre serkent, és az Ego /11/ uralma gyöngé lévén az asztrális test fölött, ez az anyag válaszol az italt sóvárgó rezgésekre, s az illető azt álmodja, hogy iszik. Továbbá, ha még akad benne valami rejtett vágy az ivás után, amely túl gyöngé ahhoz, hogy fölmerülhet. Minthogy a fizikai anyag aránylag súlyos és nehezen mozgatható, egy gyöngé vágyban nincs annyi erő, hogy rezgéseket okozzon benne; de ugyanaz a vágy megmozgathatja a sokkal könnyebb asztrális anyagot is, s így az embert álmában elragadhatja egy vágy, amelynek éber tudatában nincs fölötte hatalma. Az ilyen álmok sok gyötrelmet okoznak, mert nem értik meg őket. Az ember értse meg: az álom azt mutatja, hogy a kísértés részéről már le van győzve, és csupán múlt vágyak hullái zavarják, amelyeket kívülről éltetnek az asztrális síkon; ha pedig belülről, akkor halódó vágy az, amely túl gyöngé ahhoz, hogy éber pillanataiban megmozgassa. Az ilyen álom már majdnem a teljes győzelem jele. Ugyanakkor figyelmeztető is, mert közli az illetővel, hogy van még asztrális testében némi anyag, amelyet fölélénkíthetnek az ital utáni sóvárgás rezgései, ne tegye ki tehát magát éber állapotában olyan körülményeknek, ahol bővelkednek az ilyen rezgések. Amíg az ilyen álmok teljesen meg nem szűnnek, az asztrális test nem mentes a veszélyforrást jelentő anyagtól.

2. A vágy és a gondolkodás összeütközése

Most kell visszaérnünk a vágytermészeten levő harchoz, amire már megtörtént az utalás, hogy hozzáadjunk még néhány szükséges részletet.

Ez a harc a fejlődésnek – mondhatnánk – a középső fokához tartozik, ahhoz a hosszú fejlődési szakaszhoz, amely a teljesen vágy uralta ember közt található, aki mindent megkaparint, amit akar, lelkiismeret-furdalás, megbánás nélkül, és a spirituálisan magasan fejlett ember között, akin az Akarat, Bölcsesség és Tevékenység koordinált összhangban működik. A harc a vágy és a gondolkodás között keletkezik, a gondolkodás közt, amely elkezd megérteni saját viszonyát a Nem-Énhez és más elkülönült Énekhez, s a vágy között, amely az őt környező tárgyak befolyása alatt áll, vonzás és taszítás mozgatja, ide-oda húzzák a csábító tárgyak.

A fejlődésnek azt a fokát kell tanulmányoznunk, amelyikben a múlt tapasztalatoknak az elmében fölhalmozott emlékei szembefordulnak az olyan vágyak kielégítésével, amelyekről bebizonyosodott, hogy fájdalomhoz vezetnek; vagy pontosabban szólva, amikor a következtetés, amelyet a Gondolkodó vont le ezekből a felhalmozott tapasztalatokból, szembehelyezkedik a vágnak egy olyan tárgyra irányuló kívánságával, amelyet veszélyesnek bélyegzett.

Az a szokás, hogy valami után kapva kapjunk és élvezzük, életek százain át keletkezett, tehát erős. Az a szokás pedig, hogy egy pillanatnyi örömmel ellent álljunk egy jövőbeli fájdalom elkerülése végett, keletkezőben van, tehát nagyon gyöngé. Ezért végződnek a Gondolkodó és a vágytermészet közti ellentétek hosszú ideig a vereségek sorozatával. A fiatal értelem az érett vágy-tesztel folytatott harcában állandóan veszít. De a vágytermészet minden diadala, melyet rövid öröm és hosszú fájdalom követ, új, önmagával ellenséges erőt szül, amely ellenfele erejét növeli. Így a Gondolkodó minden kudarcra leendő győzelme magvát veti el, és ereje napról napra nő, a vágytermészeté pedig csökken.

Ha ezt világosan megértjük, nem szomorkodunk többé saját és szeretteink bukásán, mert tudjuk, hogy ezek a bukások a jövő biztos alapját építik, és hogy a fájdalom méhében érik a leendő győztesek.

A mi tudásunk a helyesről és a helytelenről a tapasztalatból nő, és csupán a próbák által tökéletesedik. A helyesnek és helytelennek érzete, amely ma veleszületett a civilizált emberrel, számtalan tapasztalat által fejlődött ki. Az elkülönült Én első napjaiban minden tapasztalat hasznos volt fejlődésében, és megadta neki a növekedéshez szükséges leckéket, fokozatosan megtanulta, hogy ha olyan vágyaknak enged, amelyek kielégítése közben másoknak árt, a kielégülés okozta pillanatnyi örömmel aránytalanul nagy fájdalom jár. Elkezdte a „helytelen” szóval megbélyegezni azokat a vágyakat, amelyek kielégítése a fájdalom túlsúlyát hozta. És ezt meggyorsította még az is, hogy a Tanítók, akik korai növekedését vezették, helytelenítették azokat a tárgyakat, amelyek ilyen vágyakat keltettek. Ha nem engedelmeskedett nekik, és jött a szenvedés, a Gondolkodóra tett benyomása, minthogy kilátásba volt helyezve, annál erőteljesebb lett, és a lelkiismeret – a jót tenni, és a rosszat kerülni akarta – megfelelően erősödött.

Ebben a vonatkozásban jól láthatjuk az intés, a szemrehányás és a jó tanács értékét. Mindezek föl vannak halmozva az értelemben, és plusz erőt jelentenek a helytelen vágyak kielégítését ellenőrző, halmozódó emlékek számára. Tegyük föl, hogy az intett személy megint enged, amikor a kísértés megkörményékezi; ez csupán azt jelenti, hogy az erő súlypontja még mindig a helytelen vágyban van; amikor bekövetkezik a kilátásba helyezett szenvedés, az értelem föl fogja idézni a figyelmeztetések és óvások emlékét, s annál mélyebben fogja belevésni a döntést: „Ez a vágy helytelen.” A helytelen tett elkövetése csupán azt jelenti, hogy

a múlt fájdalom emléke még nem elég erős ahhoz, hogy ellensúlyozza a mohón várt és azonnali öröm vonzását. A leckét még néhányszor ismételni kell, hogy megerősítsük a múlt emlékét, és ha ez megtörtént, biztos a győzelem. A szenvedés szükséges eleme a lélek növekedésének, és benne van a növekedés ígérete. Körülöttünk mindenfelé, ha helyesen látunk, nő a jó; sehol nincs reménytelenül rossz.

Ez a küzdelem jut kifejezésre a szomorú felkiáltásban: „Nem teszem azt, amit szeretnék; azt teszem, amit nem szeretnék.” „Ha jól szeretnék tenni, felbukkan bennem a rossz.” A helytelen, amit kívánságunkkal ellentétben teszünk, múlt megszokásból fakad. A gyöngye akaratot lehenyerli az erős vágy.

Most a Gondolkodó a vágytermészettel való harcában éppen azt a természetét hívja segítségül, és megpróbál benne olyan vágyat kelteni, amelyik ellentétben áll azokkal, amelyek ellen harcol. Mint ahogy a gyöngye mágnese vonzását legyőzheti egy erősebb mágnes, úgy lehet az egyik vágyat fölérősíteni egy másik legyőzésére, föl lehet kelteni egy helyes vágyat egy helytelen legyőzésére. Ebben áll az eszmények értéke.

3. Az eszmény értéke

Az eszmény inspiráló jellegű, fix mentális fogalom, amelyet viselkedésünk vezetésére alkottunk, és egy ilyen eszmény megalkotása a vágy befolyásolásának egyik leghatékonyabb eszköze. Az eszmény megtestesülhet, vagy nem testetülhet meg egy személyben az eszmény alkotója vérmérsékletének megfelelően, és sohase feledjük, hogy egy eszmény értéke főleg vonzóerejétől függ, és hogy az, ami az egyik temperamentumot vonzza, távolról sem vonzza szükségképpen a másikat.

Általános szempontból nézve az elvont és a személyes ideál egyformán jó, azt kell választani, amelyik a választó személyre a legvonzóbb befolyást gyakorolja. Az intellektuális vérmérsékletű ember számára rendszeren kielégítőbb az elvont eszmény, az érzelmi típus inkább gondolatai konkrét megtestesülését igényli. Az elvont eszménykép hátránya, hogy inspiráló hatása esetleg nem elég erőteljes; a konkrét megtestesülés hátránya, hogy a megtestesülés könnyen elmarad az eszménykép mögött.

Az elme természetesen megteremti az eszményt, és vagy megtartja absztrakciónak, vagy megtestesíti egy személyben. Az eszmény megteremtésére olyan időt válasszunk, amikor elménk nyugodt, szilárd és világos, amikor vágytermészetünk alszik. Akkor szemlélje a Gondolkodó élete célját, a célt, amely felé törekszik, és ezzel, mint választása vezérfonalával válassza ki a cél eléréséhez szükséges tulajdonságokat. Állítsa össze ezeket a tulajdonságokat egyetlen fogalommá, s a lehető legerősebben képzelje el a szükséges tulajdonságok összességét. Ismétlje naponta ezt az összevonó folyamatot, amíg eszményképe világosan nem áll elméjében, ellenállhatatlanul vonzó alakként, a magasrendű gondolkodás és a nemes jellem pompájában. Az intellektuális ember ezt az eszményt tiszta fogalomnak fogja megtartani. Az érzelmi típusú ember egy személyben fogja megtestesíteni, amilyen a Buddha, a Krisztus, Sri Krisna vagy valamelyik más isteni tanító. Ez utóbbi esetben, ha lehetséges, tanulmányozza életét, tanításait, tetteit, és az eszménykép ily módon mindig elevenebbé, valóságosabbá válik a Gondolkodó számára. Erős szeretet fog szívében felbuzogni megtestesített eszményképe iránt, s a vágy - sóvárgó karokat nyújt ki, hogy átölelje. És ha támad a kísértés, ha az alacsonyabb vágyak kielégítést követelnek; akkor érvényesül az eszménykép vonzóereje, a magasabb vágy legyőzi az alacsonyabb rendűt, és a

gondolkodót megerősíti a helyes vágy; az emlékezés negatív erejét, amely így szól: „Tartózkodjál az alacsonyabb rendűtől!”, még fölerősíti az eszmény pozitív ereje, amely ezt mondja: „Vidd véghez, ami hősiesség!”.

Azt az embert, aki tartósan egy nagy eszménykép jelenlétében él, a helytelen vágyak ellen az eszménykép iránti szeretet vértézi fel; az, hogy szégyell hitvány lenni jelenlétében; a sóvárgás, hogy hasonlítson ahhoz, akit imád, valamint elméjének általános iránya és hajlama a nemes gondolkodásra. A helytelen vágyak mindinkább összeegyeztethetetlenekké válnak ezzel. Természetes úton pusztulnak el, képtelenek lévén lélegezni ebben a tiszta, üde levegőben.

Talán érdemes itt megjegyezni, tekintettel a rombolásra, amit a történelmi kritika oly sok elmében okoz, hogy az ideális Krisztus, az ideális Buddha, az ideális Krishna értékéből semmit sem von le a történelmi adatok hiánya, a régi kéziratok valódisága bizonyítékainak semmiféle hézagossága. Az elbeszélte történetekből lehet, hogy sok nem igaz történetileg, de etikailag és lényegileg igazak. Hogy ez vagy az az incidens előfordult-e ennek vagy amannak a Tanítónak fizikai életében, vagy sem, kevésbé fontos; egy-egy ilyen eszményi jellem visszahatása környezetére mindig mélyen igaz. A világ szentírásai spirituális tényeket képviselnek, akár igazak a fizikai események történelmileg, akár nem.

Így alakíthatja és irányíthatja a gondolkodás a vágyat és változtathatja ellenségből jó baráttá. A vágy, irányának megváltoztatásával fölemelő és gyorsító erővé válik, ahelyett, hogy késleltető erő volna, és ahol a tárgyak iránti vágy erősen a föld iszapjához rögzített minket, az ideál utáni vágy erős szárnyal az égbe emel.

4. A vágy megtisztítása

Láttuk már mennyit lehet tenni a vágy megtisztításáért, és az eszmény szemlélése és imádása, amint az imént írtuk le, a leghatékonyabb eszköze a vágy megtisztításának. A rossz vágyak elhalnak, amint a jók bátorítást és tápot kapnak; elhalnak, pusztán táplálék híján. Minden helytelen vágy elvetésére irányuló erőfeszítést a gondolkodásnak az a kitartó vonakodása kíséri, hogy megengedje a vágyak testté válását. Az akarat elkezd fékezni a cselekvést, még ha a vágy követeli is a kielégülést. És ez a visszautasítása a helytelen vágyak sarkallta akciónak, fokozatosan megfosztja minden vonzóerejüktől a valaha vonzó tárgyakat. „Az érzékek tárgyai elfordulnak a test önmegtartóztató lakójától.” /12/ A vágyak elenyésznek, elhalnak kielégülésük híján. A kielégítéstől való tartózkodás a megtisztítás hatalmas eszköze.

Van a megtisztításnak egy másik módja, amelynél a vágy taszító erejét használjuk, mint ahogy az eszmény szemlélésénél a vonzóerőt idézzük fel. Ez a szélsőséges eseteknél hasznos, ahol a legalacsonyabb vágyak kavarnak és buzognak, és olyan vágyak, amelyek falánksághoz, korhelységhez, zülléshez vezetnek. Van olyan ember, akinek néha lehetetlen szabadulnia a rossz vágyaktól, elméje minden erőfeszítése ellenére enged erős ösztönzésüknek, a rossz fantáziaképek zavarognak agyában. Ilyenkor győzhet látszólagos engedékenységgel is, végigvezetve a rossz fantáziaképeket kikerülhetetlen eredményükig. Elképzelteti magát, amint enged az ostromló kísértéseknek, és mindig mélyebbre süllyed a gonosz markában, amely uralkodik fölötte. Követheti magát, amint mint mélyebbre és mélyebbre süllyed, szenvedélyei tehetetlen rabszolgájává válik. Élénk képekben festheti ki magának züllése következményeit, láthatja testét mind durvábbá válni, végül felduzzadva és betegen. Szemlélteti a megrokkant idegeket, az undok sebeket, az egykor erős és egészséges

forma rút romlását és pusztulását. Rászegezheti tekintetét a dicstelen halálra, a rokonokra és barátokra hagyott szegycmentes emlékekre, szomorú örökségére. Gondolatban szemlét tarthat a halál másik oldalán, láthatja bűnei mocskát és eltorzulásait tükröződni szenvedő asztrális testében és a többé nem teljesíthető sóvárgások agóniáját. Elszántan kényszerítheti visszatörpanó gondolatait, hogy ezen a nyomorult panorámán időzzenek. A helytelen vágyak diadalán, amíg erős ellenérzés nem támad benne irántuk, túrhetetlen félelem és gyűlölet jelen engedékenysége eredménye iránt.

A megtisztításnak ez a módszere olyan, mint a sebész kése: kivágja az életet fenyegető rákot, és mint minden sebészeti műtét kerülendő, hacsak nem marad más gyógymód hátra. Jobb legyőzni a helytelen vágyat az eszmény vonzóerejével, mint a romlás látványának visszataszító erejével. Ahol azonban kudarcot vall a vonzás, talán győz a taszítás.

Van még egy veszélye ennek az utóbbi módszernek, ti. a vágytestben levő durvább anyagot szaporítja, ha gondolatban a rosszon időzünk, és ez által a harc rosszabb, mint ha az életet jó vágyakba és magas aspirációkba lehet bevetni. Ezért ez a két módszer rosszabbika, s csak akkor fogadható el, ha a másik eredménytelen.

A magasabb vonzás, a taszítás vagy a szenvedés lassú leckéjével kell a vágyat megtisztítani. A „kell” nem is annyira egy külső istenség diktálta szükségesség, mint inkább a belső istenség fejedelmi parancsa, akit meg nem tagadhatunk. Minden isteni erő a természetben az isteniségnek ezzel az igaz akaratával dolgozik, ami a mi Énünk, és ez az isteni Én, amely a legmagasabbat akarja, végül is kikerülhetetlenül legyőz minden dolgot.

Ezzel a diadallal jön el a vágy megszűnése. Mert akkor a külső tárgyak nem vonzzák vagy taszítják többé az Átma kiáradó erőit, és ezeket az erőket teljesen szabad elhatározású bölcsesség irányítja; vagyis az akarat foglalja el a vágy helyét. A jót és a rosszat a fejlődésért működő isteni erőnek látjuk, az egyik oldal olyan szükséges, mint a másik, az egyik a másik kiegészítője. A jó az az erő, amellyel dolgozni kell, a rossz az az erő, amely ellen dolgozni; mindkettő helyes használatával az Én erőit megnyilvánulásba fejlesztjük.

Amikor az Én kifejlesztette a Bölcsesség aspektust, egyforma szemmel nézi az igazat és a gonoszt, a szentet és a bűnözőt, és így egyformán kész mindkettőnek segíteni, erős kezét nyújtani bármelyiknek. A vágy, amely vonzózással és taszítással nézte őket, mint örömet és fájdalmat adókat, megszűnt, és az akarat, ami bölcsesség irányította erő, megfelelő segítséget hoz mindkettőnek. Így emelkedik az ember az ellentétpárok zsarnoksága fölé, és leli meg honát az örök békében.

IV. FEJEZET

Az érzelem

1. Az érzelem születése

Az érzelem a tudatnak nem valami egyszerű és elsődleges állapota, hanem összetett állapot, s az Én két aspektusának, a vágnak és az értelemnek az egymásra hatásából áll. Az érzelem az értelemnek a vágyra gyakorolt hatásából születik; kettőjük gyermeke, és magán viseli, mint anyjának, a vágnak, mint atyjának, az értelemnek némely jellemvonását.

Fejlett állapotban az érzelem olyannyira különbözni látszik a vágytól, hogy alapvető azonosságuk némileg elhomályosul; ezt az azonosságot azonban megjeljük, akár a vágy kifejlődését követjük nyomon egészen egy érzelemig, akár egymás mellett tanulmányozzuk őket, s látjuk, hogy mindkettőjüknek ugyanazok a jellegzetességeik. Osztályaik, hogy az egyik voltaképpen a másik bonyolultabb változata. A bonyolultságot pedig az okozza, hogy későbbiben jelen van néhány olyan intellektuális elem, amely nincs meg, vagy kevésbé feltűnő a korábbiában.

Kövessük nyomon egy vágnak érzelemmé fejlődését az egyik legmindennapibb emberi viszonylatban, a nemi viszonylatban. Itt a vágy egyik legegyszerűbb formájában van jelen; az élelem utáni vágy, a nemi egyesülés utáni vágy - minden élőlény két alapvető vágya. Az élelem utáni vágy célja az élet fenntartása, a nemi egyesülés utáni vágy pedig az élet gyarapítása. Mindkettőben a „többé válás” érzését érezzük, más szóval gyönyört. Az élelem utáni vágy vágy marad; az élelmet megszerezzük, megemésztjük, elveszti különálló egyéniségét, része lesz Énünknek. Nincs további viszony az élelem és elfogyasztója között, ami lehetőséget adhatna az érzelemmé való kidolgozásra. Másképp áll azonban a dolog a nemi viszonynál, amely az egyéniség kifejlődésével mind tartósabbá válik.

Két vadembert egymáshoz húz a nemi vonzalom; szenvedély ébred mindkettőben, hogy a másik az övé legyen; kölcsönösen kívánják egymást. Ez a vágy oly egyszerű, mint az élelem utáni vágy. Nem lehet azonban hasonló mértékben kielégíteni, mivel egyik fél sem tudja a másikat teljesen magáévá tenni és áthasonítani, mindegyik megőrzi bizonyos fokig saját különálló egyéniségét, és mindegyik csak részben válik a másik énjévé. Megvan itt az én nem kiterjedése, de befoglalás, nem pedig azonosulás útján áll elő. Ez a tartós akadály szükséges ahhoz, hogy egy vágy érzelemmé változzék. Ez teszi lehetővé, hogy ugyanahhoz a tárgyhoz kapcsolódjanak emlékképek és reménységek, nem pedig valamely más, hasonló jellegű tárgyhoz, mint az élelem esetében. Ha folytatódik a vágy az ugyanazzal a tárggyal való egyesülés után, érzelemmé válik, gondolatok vegyülnek az eredeti birtoklásvágyba. Az akadály, amely a két egymáshoz vonzó tárgy két tárgynak tartja meg és nem egynek, amely meggátolja összeolvadásukat, úgy látszik, mintha megghiúsítana, pedig voltaképpen halhatatlanná tesz; ha valami elsöpörné az akadályt, egyformán eltűnnék a vágy, s az érzelem, az eggyé vált kettő pedig kereshetne más külső tárgyat a további gyönyört hozó önkiterjesztés céljaira.

De térjünk vissza vadembereinkhez, akiket vágyuk egyesített, az asszony megbetegszik, s egy időre nem lehet a nemi kielégülés tárgya. A férfi azonban emlékszik a múlt gyönyörökre, újakat remél, és felébred benne az együttérzés az asszony szenvedésével, bizonyos részvét gyöngesége iránt. A tartós vonzódás az asszonyhoz, amelyet az emlékezés és

a reménykedés okoz, vágyát érzelmmé változtatja, a szenvedélyt szeretetté, a legelső megnyilvánulása az együttérzés és a részvét. Ezek aztán oda vezetnek, hogy áldozatokat hoz érte, virraszt fölötte, mikor aludni szeretne, fárad érte, mikor pihenni szeretne. A szeretet érzelmenek ezek a spontán hangulatai később erényekké szilárdulnak benne, vagyis jellemében tartós vonások lesznek, s abban mutatkoznak, hogy minden emberi szenvedésnél, amivel csak kapcsolatba kerül, visszahatás kél benne, akár vonzza az illető, akár nem. Később látni fogjuk, hogy az erények egyszerűen csak a helyes érzelmek állandósult állapotai.

Mielőtt azonban az erkölcs és az érzelmek viszonyával foglalkoznánk, tisztába kell jönnünk a vágy és az érzelem alapvető azonosságával azáltal, hogy megfigyeljük jellegzetességeiket és osztályait. Ha ezt tesszük, látni fogjuk, hogy az érzelmek nem pusztán dzsungelt képeznek, hanem mind egy gyökérből fakadnak, két fő törzsre oszlanak, s ezek ismét ágakra, s ezeken az ágakon nőnek az erények és bűnök levelei. Ezt az igen gyümölcsöző gondolatot egy indiai szerzőnek, Bhagavan Das-nak köszönhetjük: ő volt az első, aki a tudat addig zavaros régióiban rendet teremtett. Aki a lélektant tanulmányozza, könyvében, amelynek címe: „Science of the Emotion” /Az érzelmek tudománya/, igen világos értekezést talál, ami az érzelmek káoszát kozmoszá szelídíti, s rendezett erkölcsöt alakít ki benne. Nagy vonalakban ebből a műből vesszük jelen oktatásainkat, s az olvasó itt találja meg a további részleteket.

Láttuk, hogy a vágnak két fő kifejezése van: a vonzás vágya, melynek célja, hogy birtokoljon, vagy újra érintkezésbe kerüljön valamely tárggyal, ami is előzőleg gyönyört nyújtott; s a taszítás vágya, melynek célja, hogy messze üzzön, vagy elkerülje az érintkezést valamely tárggyal, ami előzőleg fájdalmat okozott. Láttuk, hogy a vonzás és a taszítás a vágy két formája, s ezek ragadják magukkal az Ént.

Az érzelem, ami értelemmel beoltott vágy, ugyanazt a két osztályt mutatja. Azt az érzelmet, ami a vonzás jellegével bír, s a dolgokat a gyönyör által vonzza egymáshoz, az egyesítő energiát a világegyetemben, szeretetnek nevezzük. Azt az érzelmet, ami a taszítás jellegével bír, s a dolgokat a fájdalom által űzi el egymástól, gyűlöletnek nevezzük. Ez a két törzs, ami a vágy-gyökérből fakad, s az érzelmek minden ágát vissza lehet vezetni a kettő valamelyikéhez.

Innen származik a vágy és az érzelem jellemvonásainak azonossága. A szeretet igyekszik magához vonni a vonzó tárgyat, vagy utánamenni, hogy egyesülhessen vele, birtokolhassa, vagy birtokba vehessen. A gyönyör a boldogság által köt meg, akárcsak a vágy, kötelékei sokkal tartósabbak, sokkal bonyolultabbak, sokkal több és finomabb szálak vannak benne komplikáltabban összefonva, lényege azonban: a vágy-vonzás, két tárgynak összekapcsolása -, ez a lényeg az érzelem-vonzásnak, a szeretetnek is. S így igyekszik a gyűlölet is elűzni magától a visszataszító tárgyat, vagy elmenekülni előle, hogy távol legyenek egymástól, eltaszítani azt, vagy eltaszítatni általa. A gyűlölet a fájdalom, s a boldogtalanság által választ el. S így a vágy-taszításnak, két tárgy szétkergetésének egymástól ugyanaz a lényege, mint az érzelem-taszításé, a gyűlöleté. A szeretet és a gyűlölet, a birtoklás és a menekülés egyszerű vágyának gondosabban kidolgozott, gondolattal átítatott formája.

2. Az érzelmek a családban

Az embert úgy határozták meg, hogy „társas állat”, ez a biológiai kifejezőmódja annak, hogy legjobban társaival kapcsolatban, vagy pedig tőlük elkülönülve fejlődik. Jellegzetes értelmi tulajdonságai kifejlődésének szükséges közege a társaság, s legnagyobb

gyönyörei – és szükségképpen legélesebb fájdalmai is – azokból a viszonylatokból származik, amelyek saját fajtájának többi tagjához kapcsolják. Azok tudják csak kiváltani belőle a reakciókat, melyektől egész további növekedése függ. Mindennemű fejlődés, a lappangó képességek mindennemű felszínre hozatala, kívülről jövő ingerek visszahatásaira történik, s az emberi fog elérése után a legcsípősebb és leghatásosabb ingerek csak az emberi lényekkel való érintkezésből kaphatók.

A nemi vonzás az első társas kötelék, s a férjtől és feleségtől született gyermek, velük együtt az első társadalmi egységet, a családot alkotják. Minthogy az emberi gyermek tartósan gyámolításra és védelemre szorul, van idő rá, hogy a szülővé válás fizikai szenvedélye az anyai és atyai szeretet érzelmévé érjék, s ez által megerősödjék a család, maga a család pedig a terület, amelyen a különféle érzelmek szükségszerűen működésbe lépnek. Itt keletkeznek az első határozott és állandó viszonylatok az emberi lények között, s ezeknek a viszonylatoknak harmóniájától, a család mindegyik tagjára gyakorolt jótékony hatásuktól függ mindegyikük boldogsága. Az érzelmek működését a családban igen előnyös feltételek mellett vizsgálhatjuk, mivel az egy aránylag egyszerű társadalmi egység, s mégis miniatűr képmása magának a társadalomnak. Megtaláljuk benne az erények és hibák eredetét és kifejeződését, s meglátjuk az erkölcs értelmét és célját.

Láttuk, miként fejlődik a nemi szenvedély a körülmények nyomása alatt a szeretet érzelmévé, s miképp mutatkozik ez a szeretet gyöngédségben és részvétben, mikor a feleség, ahelyett, hogy egyenrangú társ volna, gyámoltalanná és függővé válik valamely ideiglenes fizikai csökkentértékűség folytán, pl. gyermekszülés következtében. Ugyanígy árad gyöngédség és részvétel a feleségből is férje felé, ha betegség vagy baleset nála ideiglenes csökkentértékűséget okoz. Az erősebb azonban nem mutathatja a szeretetnek ezeket a megnyilvánulásait anélkül, hogy ne váltana ki a gyöngédségből szeretet-megnyilvánulásokat válaszul. Ez utóbbiakban a gyöngédség állapotában természetes jellegzetességük a bizalom, a hála, ami mind szeretet-érzelem, melyet a gyöngédség és függőség színezt. A szülők és gyermekek, valamint a gyermekek és szüleik közötti viszonyban, amikor a fizikai felsőbbség és kisebbség sokkal szembeötlőbb és jelentékeny ideig fennáll, ezek a szeretet-érzelmek mindkét oldalon állandóan megnyilvánulnak. Gyöngédséget, együttérzést, védelmet mutatnak a szülők állandóan gyermekük iránt, a gyermekek pedig ezekre állandóan bizalommal és hálával felelnek. A szeretet-érzelem változatai jönnek aztán létre különféle körülmények folytán, amely körülmények nagylelkűséget, megbocsátást, türelmet stb. váltanak ki a szülőkből; engedelmisséget, tiszteletet, szolgálatkészséget stb. a gyermekekből. A szeretet-érzelmek e két csoportját tekintve látjuk, hogy egyikben a jóakarát a közös lényeg, a másokban a tisztelet; az első olyan szeretet, amelyik letekint a gyöngédségre, a nála kisebbekre; a másik a nagyobbakra. És így általánosítva azt mondhatjuk: a lefelé irányuló szeretet a jóakarát, a fölfelé irányuló szeretete a tisztelet; s ezek a közös általános jellemvonásai a fölérendeltek és alárendeltek egymás iránti szeretetének.

A férj és feleség, valamint a testvérek közötti normális viszonylatok terén tanulmányozhatjuk a szeretetnek egyenrangúak közötti megnyilvánulásait. Látjuk, mint mutatkozik a szeretet kölcsönös gyöngédség és kölcsönös bizalom képében, mint figyelmesség, tisztelet, a másik kedvében járás, a másik kívánságainak gyors ellessése és teljesítése, nagylelkűség, béketűrés. Megvannak itt a fölérendelteknek az alárendelt iránti szeretete elemei, de mindegyik magán viseli a kölcsönösség bélyegét. Azt mondhatjuk tehát, hogy az egyenrangúak közötti szeretet közös jellemvonása a kölcsönös segítség vágya.

A szeretet-érzelem három fő osztálya tehát a jóindulat, a kölcsönös segítség vágya és a tisztelet, s minden szeretet-érzelmet oda lehet sorolni valamelyik csoportba. Minden emberi viszonylatot ugyanis ebben a három csoportban lehet összefoglalni: fölérendeltek és alárendeltek, egyenrangúak, végül alárendeltek és fölérendeltek viszonyában.

Ha a gyűlölet-érzelmet tanulmányozzuk a családban, ugyanilyen eredményekre jutunk. Ahol gyűlölet van férj és feleség között, az időlegesen felsőbbrendű durvaságot, kegyetlenséget, elnyomást mutat az időlegesen alsóbbrendű iránt, s amaz ezeket a gyöngeségre jellemző gyűlölet-megnyilvánulásokkal viszonozza, amilyen pl. a bosszúvágy, félelem, árulás. Ezek még nyilvánvalóbbak a szülők – gyermekek viszonylatában, ha mindkét félen a gyűlölet-érzelem uralkodik, minthogy az erőkülönbségek nagyok, s a zsarnokság a gonosz érzelmek egész légióját szüli: csalárdságot, szolgálalkúságot, gyávaságot, amíg a gyermek gyámoltalan, engedetlenséget, lázadást és bosszúállást, amikor felnő. Itt is keressük meg a közös jellemvonást, s azt találjuk, hogy a lefelé irányuló gyűlölet a megvetés, a fölfelé irányuló pedig a félelem.

Az egyenrangú felek közötti gyűlölet - hasonlóképpen - haragban, harciasságban, tiszteletlenségben, erőszakban, agresszivitásban, féltékenységben, orcátlanságban, stb. mutatkozik meg; mindez olyan érzelem, amely eltaszítja egymástól az embereket, amikor vetélytársakként, nem pedig kéz a kézben állnak egymás mellett. Egyenrangú felek között tehát a kölcsönös bántás lesz a gyűlölet közös vonása. A gyűlölet-érzelem három jellemzője pedig a megvetés, a kölcsönös bántás vágya és a félelem.

A szeretetet minden megnyilvánulásában a rokonszenv, önfeláldozás, az adás vágya jellemzi; ezek a lényeges alkotórészei, akár jóakarat, kölcsönös segítségi vágy vagy tisztelet képében mutatkozik. Ezek ugyanis mind közvetlenül a vonzást szolgálják, egységet hoznak létre, a szeretet legbensőbb természete szerint valók. Ezért van a szeretet a Szellemtől; mert a rokonszenv az, hogy úgy érzünk valaki iránt, ahogy magunk iránt éreznénk; az önfeláldozás felismerése a másik igényének, mint önmagunkénak; az adás pedig a spirituális élet állapota. Így tehát látjuk, hogy a szeretet a Szellemhez tartozik, a világ élet-oldalához.

A gyűlölet ezzel szemben minden megnyilvánulásában az ellenszenv, felfuvalkodottság, az elvevés vágya jellemzi; ezek a lényeges alkotórészei, akár megvetés, kölcsönös bántási vágy, vagy félelem képében mutatkozik. Mindezek közvetlenül a taszítást szolgálják, s elűzik az egyik embert a másiktól. Ennél fogva a gyűlölet az anyagtól való, a sokféleséget és a különbségeket hangsúlyozza; lényegileg elkülönülés; a világ forma-oldalához tartozik.

Eddig az érzelmeknek a családban való működésével foglalkoztunk, mert a család a társadalom miniatűr képe. A társadalom csak a számos családi egység összefoglalása; az egységek közötti vérségi kapcsolatoknak; a közös érdekek és közös célok felismerésének hiánya azonban szükségessé teszi, hogy találjunk valamely köteléket, amely a természetes családi kötelékeket pótolhatja benne. A társadalomban a családi egységek a felületes szemlélő előtt inkább vetélytársaknak tűnnek, mint testvéreknek; így aztán inkább a gyűlölet-érzelem kél föl, mint a szeretet-érzelem, és szükség van valamire, amivel a harmónia visszaállítható. Ez pedig úgy történik, hogy a szeretet-érzelmeket erényekké változtatjuk.

3. Az erények születése

Láttuk, hogy ha a család tagjai kilépnek a szűk rokoni körből, és olyanokkal találkoznak, akiknek érdekei ellentétesek vagy közömbösek az övékkel, nincs meg közöttük a szeretet kölcsönös működése. Inkább gyűlölet mutatkozik, a gyanakvó, éber figyelemtől a háború pusztító dühéig. Hogyan állhat mégis a társadalom a különálló családi egységekből?

Ezt csak úgy lehet véghezvinni, hogy állandósítjuk a szeretetből fakadó összes érzelmi állapotokat, és gyökerestől kitépjük azokat, amelyek gyűlöletből fakadnak. Egy élőlény iránti szeretet-érzelem tartós állapota az erény; egy élőlény iránti gyűlölet-érzelem tartós állapota a bűn. Az átváltoztatást az értelem viszi véghez, amely az érzelemnek tartósságot kölcsönöz, a harmóniát keresvén minden viszonylatban, hogy az eredmény boldogság legyen. Az, ami a családban harmóniára vezet, tehát boldogságra, mert spontán fakad a szeretetből, erény, ha mindenki iránt, az élet minden viszonylatában gyakoroljuk. Az erény a szeretetből fakad, és eredménye boldogság. Ugyanígy, ami a családban diszharmóniára vezet, tehát boldogtalanságra, mert spontán fakad a gyűlöletből, - bűn, ha mindenki iránt, az élet minden viszonylatában gyakoroljuk.

Az elmélet ellen, hogy az erény egy szeretet-érzelem állandósult állapota, azt szokták felhozni, hogy a házasságtörés, lopás és egyéb bűnök is származhatnak a szeretet-érzelemből. Itt azonban boncolgatnunk kell az elemeket, amelyek a dolog mentális részét alkotják. A házasságtörés indítóoka szeretet, de nem csupán szeretet. Belevegyül a másik becsületének semmibe vétele, boldogsága iránti közöny, önző kapkodás a szenvedélyes gyönyör után a társadalmi biztonság, társadalmi tisztesség és megbecsülés rovására. Mindez gyűlölet-érzelmekből fakad. A szeretet az egyetlen megváltó vonása az egész ügynek, az egyetlen erény a hitvány bűnök halmazában. Az efajta elemzés mindig megmutatja, hogy amikor az egy szeretet-érzelem működése helytelen, a helytelenség a vele kapcsolatos bűnökben rejlik, nem pedig magában a szeretet-érzelemben.

4. A jó és a rossz

Fordítsuk most figyelmünket egy percre a jó és a rossz kérdése felé, és nézzük, milyen viszonyban áll a boldogsághoz és a boldogtalansághoz. Igen elterjedt ugyanis egy felfogás, mely szerint valahogyan alacsonyrendű és materialista a nézet, hogy az erény a boldogság eszköze. Sokan úgy vélik, hogy ez az eszme lealacsonyítja az erényt, a második helyet adja neki ott, ahol az első illeti meg, és cél helyett eszközzé teszi. Lássuk tehát, miért kell, hogy az erény legyen a boldogság útja, s miképp folyik ez így a dolgok természetéből.

Mikor az értelem tanulmányozza a világot, látja benne a számtalan kialakult viszonylatot, s megfigyeli, hogy a harmonikus viszonylatok boldogságot hoznak, a súrlódások pedig boldogtalanságot, nekiáll, hogy megkeresse az utat, amelyen létre lehetne hozni az egyetemes harmóniát, tehát az egyetemes boldogságot. Fölfedezi továbbá, hogy a világ azon az úton halad, amelyiken haladni kényszerül: a fejlődés útján, és megtalálja a fejlődés törvényét. A rész, az egyed számára az jelent békét, harmóniát, tehát boldogságot, ha alkalmazkodik az egész törvényéhez, amelyhez tartozik. Ha pedig szembehelyezkedik azzal a törvénnyel, ez súrlódást, diszharmóniát, tehát boldogtalanságot hoz. Mikor a szellem által megvilágosított értelem a természetet az isteni gondolat kifejeződésének látja, a fejlődés törvényét az isteni akarat kifejeződésének, a célt az isteni boldogság kifejeződésének, akkor a

fejlődés törvényével való harmónia helyébe tegyük az isteni akarattal való harmóniát, a jó az lesz, ami az Isten akaratával összhangban van, s az erkölcsöt át- meg áthatja a vallás.

5. Az erény és a boldogság

A tökéletességet, az isteni akarattal való harmóniát nem lehet elkülöníteni a boldogságtól. Az erény a boldogság útja, s valami, ha odavezet, akkor az biztosan odavezet. Az isteni természet tökéletessége harmóniában jut kifejezésre, s amikor a szétszórt „isteni töredékek” harmóniába jutnak egymással, az üdvösséget kóstolják meg.

Ezt a tényt néha elhomályosítja egy másik, ti. az, hogy bizonyos körülmények között az erény gyakorlása boldogtalanságot okoz. Ez igaz ugyan, a boldogtalanság azonban ideiglenes és felületes, s a mérleg egyensúlya a külső boldogtalanság és az erényes magatartásból fakadó belső boldogság között az utóbbi oldalára billen, ezen kívül a boldogtalanság nem az erénynek tulajdonítható, hanem a körülményeknek, amelyek gyakorlását gátolják, a jó szervezet és a rossz környezet közötti súrlódásnak. Ha a hamis akkordok tömegében harmonikus akkordot ütünk meg, egy pillanatra a diszharmóniát fokozzuk vele. Az erényes ember harcba kerül a gonoszossággal, de ez ne rejtse el előlünk a tényt, hogy a jó felbonthatatlan házasságban él a boldogsággal, a rossz pedig a boldogtalansággal. Még ha a derék ember időlegesen szenved is, semmi más nem vezethet boldogsághoz, mint a tisztesség. És ha megvizsgáljuk a tisztességes ember tudatát, azt látjuk, hogy boldogabb, ha a jót teheti, bár felületes fájdalom származik belőle, mint ha a rosszat tenné, ami megzavarná belső békéjét. Egy rossz cselekedet olyan belső kínt okozna neki, ami nem érne fel a külső gyönyörrel. Még ha a tisztességes viselkedés külső szenvedésre vezet is, kisebb ez a szenvedés, mint amit a tisztességtelen cselekvés okozna. Miss Helen Taylor jól tudta, hogy az olyan ember számára, aki meghal az igazságért, könnyebb a halál, mintha hamisságban kellene élnie. A tisztességes embernek könnyebb mártírként meghalnia, mint képmutatóként élnie.

Minthogy az Én természete a boldogság, s ennek a boldogságnak a megnyilvánulását csak a körülmények akadályozzák, az ami eltávolítja a súrlódást az Én és e körülmények között, s megnyitja útját előre, önmegvalósításához kell, hogy vezessen, azaz a boldogság átéléséhez. Az erény ezt teszi, azért az erény a boldogság elnyerésének eszköze. Ha a dolgok belső természete öröm és béke, békét és örömet hoz a harmónia is, amely lehetővé teszi a természetnek, hogy felfedje önmagát, e harmónia létrehozása pedig az erény műve.

6. Az érzelmek átváltozása erényekké és bűnökké

Most bővebben meg kell vizsgálnunk a fent említett tétel igazságát, hogy ti. az erény az érzelemből nő ki, s azt, hogy mennyire igaz, hogy az erény és a bűn csupán egy-egy érzelmé állandósult állapota. Meghatározásunk az, hogy az erény egy szeretet-érzelmé állandósult állapota, a bűn pedig egy gyűlölet-érzelmé állandósult állapota. A szeretethez tartozó érzelmek konstruktív energiák, amelyek összevonják az embereket, s felépítik a családot, a törzset, a nemzetet, a szeretet a vonzás megnyilvánulása, ennél fogva összetartja a dolgokat. Ez az egybefoglalás a családban kezdődik, s a család tagjai között kialakult viszony azzal jár, hogy ha boldogságot akarnak, segítően és jóságosan cselekedjenek egymással szemben. A kötelezettségeket, amelyek szükségesek, hogy a viszonylatok boldogok legyenek, kötelességeknek nevezzük, ezekkel tartozik egyik a másiknak. Ha a kötelességeket nem

teljesítjük, a családi viszonylatok boldogtalanság forrásai lesznek, mivel a szoros családi kapcsolatok folytán mindenki boldogsága attól függ, miként bánnak vele a többiek. Emberek között nem lehet olyan viszonylatokat létrehozni, amelyek ne járnának kötelezettségekkel, egymás iránti kötelességekkel. A férj szereti feleségét, a feleség a férjét, és semmi más nem szükséges ahhoz, hogy mindegyik a másik boldogságát keresse, mint az erős, spontán kívánság, hogy boldoggá tegyék egymást. Ez azt, aki adni tud, arra vezeti, hogy megadja a másinak azt, amire szüksége van. A szó legteljesebb értelmében „a szeretet a törvény beteljesítése” /13/; nincs itt szükség a kötelezettség érzésére, mert a szeretet mindig segíteni és boldogítani igyekszik, s nincs szükség arra, hogy „tedd ezt” vagy „ne tedd ezt”.

Hogyha azonban valaki a szeretet által indítatva teljesíti összes viszonylataival járó kötelességeit, azokkal kerül valamely viszonylatba, akiket nem szeret, miképpen teremtsen velük harmonikus viszonyt? Azzal, hogy felismeri annak a viszonylatnak kötelezettségeit, amelybe lépett és teljesíti őket. A cselekmények, amelyek az egyik esetben, ahol nincs szeretet, kötelezettségek, kötelességek képében jelentkeznek. A helyes belátás a szeretet spontán cselekedeteit tartós kötelezettségekké vagy kötelességekké formálja, s a szeretet-érzelmet, melyet magatartásunk állandó elemévé tettünk, erénynek nevezzük. Ez az igazolása a tételnek, hogy az erény egy szeretet-érzelem állandósult állapota. Állandó érzelmi állapot keletkezik, amely megmutatkozik, mikor a viszonylatot megköjtjük; az ember megteszi a viszonylattal járó kötelességeket: tehát erényes ember. Olyan érzelmek mozgatják, amelyeket az érzelem, az ételem állandósított, felismervén, hogy a boldogság minden viszonylatban a létrehozott harmóniától függ. Az értelem által ésszerűsített és megrögzített szeretet az erény.

Ilyen módon ki lehet építeni egy erkölcsant, amelynek törvényei épp oly elkerülhetetlen sorozatot alkotnak, mint bármelyik más tudomány alapjául szolgáló törvények.

Ugyanígy megvan a hasonló viszony a gyűlölet-érzelmek és a bűnök közt is. Egy-egy gyűlölet-érzelem állandósult állapota egy-egy bűn. Valaki megbánt valakit, s a másik viszonozza a megbántást; a kettejük közti viszony nem harmonikus, s boldogtalanságot szül. S minthogy mindegyik bántást vár a másiktól, mindegyik iparkodik gyöngíteni a másik bántási képességét, s ez a gyűlölet spontán működése. Amikor ez a hangulat állandósul, s az embernél minden viszonylatban jelentkezik, mihelyt megnyilvánulásra alkalom kínálkozik, akkor bűnnek nevezzük. A zabolátlan szenvedélyű és fejletlen ember gyűlölete spontán kifejezésekképpen nagyot üt. Ezt gyakran ismétli, míg szokásává válik, mihelyt megharagszik. Fájdalmat okoz, és örömet leli benne. Így kifejlik benne a kegyetlenség bűne, s ha egy gyermekkel, vagy valaki mással találkozik, aki gyöngébb nála, kegyetlen lesz, pusztán, mert valami viszonylatba kerül velük. Amiképp a szeretet-érzelem, melyet a helyes belátás vezet és rögzít, erény, úgy a gyűlölet-érzelem, amelyet az eltorzult és elvakított belátás vezet, bűn.

7. Az elmélet alkalmazása a gyakorlatban

Ha ilyen megvilágításban látjuk az erény és a bűn mibenlétét, világos, hogy az erények erősítésének és a bűnök kiküszöbölésének legrövidebb útja az, ha közvetlenül jellemünk érzelmi oldalát dolgozzuk meg. Igyekezhetünk kifejleszteni a szeretet-érzelmünket, s ezzel anyagot szolgáltatni, amelyet az értelem jellegzetes erényeivé dolgoz majd ki. A szeretet-érzelem kifejlesztése a leghatásosabb módja az erkölcsi jellem kibontakoztatásának, minthogy az erények csak a virágok és gyümölcsök, melyek a gyökérből, a szeretetből fakadnak.

Ez a tiszta kép az érzelmeknek erényekké és bűnökké válásáról azért értékes, mert határozott elméletet ad, melynek alapján dolgozhatunk; olyan, mintha távoli helyet keresnénk, és térképet tennénk elénk; azon végigkövethetjük az utat, amely jelenlegi helyzetünkől célunk felé vezet. Oly sok jó és komoly ember tölt el éveket bizonytalan sóvárgásokkal a jóság után, s mégis csak csekély a haladásuk; szándékuk jó, de gyöngék a megvalósításban, s ez főleg azért van, mert nem értik a természetet, amelyben dolgoznak, sem megművelésének legjobb módszereit. Olyanok, mint egy gyermek a kertben, egy gyermek, aki alig várja, hogy kertjében virágok tündököljenek, de nincs meg a tudása, hogy miként ültesse és ápolja őket, s miként irtsa a gyomot, amely benövi kis darabka földjét. Mint a gyermek, vágyakoznak az erény-virágok édessége után, s közben kertjüket fölvetik a bűnök sűrűn burjánzó dudvái.

8. Az érzelmek haszna

A szeretet-érzelem hasznai olyan nyilvánvalók, hogy alig érdemes foglalkozni velük, s mégsem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a szeretet a konstruktív erő a világegyetemben. Miután összevonta a családi egységeket, nagyobb törzsi és nemzeti egységekké olvasztja őket, s ezeket majd egyszer az emberiség testvériségévé fogja összeforrasztani. Nem szabad mellőznünk azt a tényt sem, hogy a kisebb egységek váltják ki a szeretet-erőt, és azok készítik elő teljesebb kifejeződésre. Hasznuk az, hogy a Szellemben lévő rejtett isteni erőt, a szeretetet megnyilvánulásra bírják az által, hogy keze ügyébe adják a tárgyakat, amelyek vonzzák. A szeretetnek nem kell e szűk keretek között megmaradnia, hanem amint a gyakorlás által erősödik, kifelé kell terjednie, míg minden érző lényt befoglal magába. Így fogalmazhatjuk meg a szeretet törvényét: tekintsd minden idősebbet atyádnak és anyádnak, tekintsd a veled egykorúakat testvéreidnek, tekintsd minden nálad fiatalabbat gyermekeknek. Ez az emberi viszonylatok végső összefoglalása. E törvény teljesítése paradicsommá tenné a földet, s a család azért van, hogy a föld ilyen paradicsommá változhasson.

Aki tágítani akarja szeretet-viszonylatait, kezdje azzal, hogy olybá veszi annak a közösségnek a jólétét, amelyben él, mint a saját családját. Igyekezzen olyan energiával és érdeklődéssel dolgozni a közösség közös javáért, mint amilyennel családjáért dolgozik. Később kiterjesztheti szerető érdeklődését és munkáját nemzetére. Akkor jelenik meg egy nagy erény, a közösségi szellem, a nemzeti boldogulás biztos előfutára. Még később majd az emberiségért fog dolgozni és szeretni, legvégül pedig szerető gondjaiba veszi az összes érző lényeket, és „minden teremtmény barátjává” lesz.

A fejlődés jelenlegi fokán kevesen tudják igazán szeretni az emberiséget, és nagyon sokan vannak, akik az emberiség iránti szeretetüket emlegetik, de nem hajlandók semmi áldozatot hozni, hogy egy közelükben szenvedő testvérükön segítsenek. Az emberiség szolgálja ne nézzen keresztül az ajtaja előtt álló emberi lényeken, s ne öntözzön képzeletben érzélgős szimpátiával valami távoli kertet, amíg a kapuja melletti virágok halódnak a szárazságtól.

A gyűlölet haszna első pillanatra nem ilyen nyilvánvaló, de mégis fontos. Első pillanatra, ha a gyűlöletet tanulmányozzuk, és látjuk, hogy lényege a bomlasztás, a pusztítás, egészen rossznak tűnhet: „Aki gyűlöli az ő testvérét, gyilkos az” – mondja egy nagy tanító /14/, mivel a gyilkosság csak a gyűlölet egyik kifejeződése; s még ha a gyűlölet nem is megy el egészen a gyilkosságig, mégis pusztító erő, szétzúzza a családot, a nemzetet, s bárhova megy, eltépi egymástól az embereket. Mi hát akkor a gyűlölet haszna?

Először is eltávolítja egymástól az össze nem illő embereket, amelyek nem alkalmasak a kapcsolódásra, s így megakadályozza a folytonos sűrűlődni. Ahol össze nem illő fejletlen egyénekről van szó, jobb nekik, ha elkerülnek egymástól, s úgy folytatják evolúciós útjaikat, mintha elérhető távolságban maradnának egymástól, s egymást fokozott rossz érzelmekre ingerelnék. Másodszor, egy fejletlen lélek iszonyodása egy gonosz embertől jótékony hatású, amíg a gonosznak megvan a képessége arra, hogy tévútra vezesse; mert ez az iszony, bár gyűlölet, megóvja egy befolyástól, aminek egyébként áldozatául eshetnének. A hazug, a képmutató, a gyöngéssel szemben kegyetlen megvetése hasznos érzelmek számára, aki érzik, és annak számára is, aki ellen irányul; az egyiket visszariasztja attól, hogy hasonló bűnbe essék, a megvetett személyben pedig szégyenérzetet kelthet, amely kiemelheti a mocsárból, ahova süllyedt. Amíg valakinek hajlama van valamely bűnre, addig a gyűlölet e bűn elkövetője ellen védelmére szolgál és hasznos. Amint fejlődik, hamarosan megkülönbözteti egymástól a gonosztevőt és a gonoszt, s a gonosztevőt száni fogja, gyűlölete pedig a gonosyra korlátozódik. Még később, mikor már biztos az érényben, sem a gonosztevőt, sem a gonoszt nem gyűlöli, hanem higgadt nyugalommal szemléli az alacsony fejlődési fokot, amelyből megfelelő eszközökkel igyekszik kiemelni ifjabb testvéreit. A „jogos felháborodás”, a „nemes harag”, „igazságos düh” mind olyan kifejezés, amely felismeri ezeknek az érzelmeknek a hasznosságát, a közben igyekszik elrejtetni a tényt, hogy ezek lényegileg a gyűlölet formái, s ez a rejtegetés abból az érzésből fakad, hogy a gyűlölet rossz. Lényegileg azonban mégiscsak a gyűlölet formái, bárminek nevezzük is őket, ámbar hasznos szerepet játszanak a fejlődésben, és viharai tisztítják a társadalmi légkört. A türelmetlenség a rosszal szemben sokkal jobb, mint a közömbösség, s amíg valaki túl nem jutott még valamely bűn kísértésén, türelmetlensége azok iránt, akik elkövetik, szükséges biztosíték számára.

Vegyük egy kevésbé fejlett ember esetét: ez az ember szeretné elkerülni a durva bűnöket, s azok mégis kísértésbe tudják vinni. A bűnök elkerülésének vágya gyűlöletben mutatkozik meg azok ellen, akikben felfedezi őket, ha ezt a gyűlöletet megfékeznénk, olyan kísértések elé állítanánk, amelynek még nem elég erős ellent állni. Amint fejlődésében mind távolabb kerül a veszélytől, hogy enged a kísértésnek, gyűlölni fogja a bűnt, és szánakozó részvétellel néz a bűnözőre. Amíg szentté nem lesz, nem engedheti meg magának, hogy ne gyűlölje a rosszat.

Amíg iszonyt érzünk önmagunkban valaki iránt, biztosak lehetünk benne, hogy valami halvány maradványa még megvan bennünk abból, ami miatt nem tudjuk kedvelni. Az Ego, veszélyt sejtven, elvonszolja eszközeit. A teljesen józan életű ember kevesebb irtózatot érez az iszákossal szemben, mint az a józan ember, aki azonban időnként kileng. A teljesen tiszta nő nem iszonyodik elbukott testvérétől, akinek érintésétől viszont a kevésbé tiszta elvonná szoknyáját. Amikor éppúgy fogjuk szeretni, mint a szentet, és talán a bűnös iránt még jobban meg fogjuk mutatni szeretetünket, mert a szent megáll a maga lábán, de a bűnös elbukik, ha nem szereti senki.

Amikor az ember elérkezik arra a pontra, ahol már nem gyűlöli sem a bűnöst, sem a bűnt, akkor a bomlasztó erő – ami az emberek közt, mint a gyűlölet hat – egyszerűen olyan energiájává változik, amelyet a fejlődés útját zavaró akadályok elpusztítására lehet felhasználni. Amikor a tökéletesült bölcsesség vezérli az építő és pusztító energiákat, és a tökéletesült szeretet a hajtóerő, akkor lehet csak a pusztító erőt a nélkül használni, hogy a különállás érzésének alapvető bűnébe esnénk. Másnak képzelni magunkat másoknál: ez a „nagy eretnesség”, mert amikor az egész az egység felé fejlődik, a különállás szembeszegülés a Törvénnyel. A különállás érzése határozottan helytelen, akár ahhoz vezet, hogy

derekabbnak gondoljuk magunkat másoknál, akár ahhoz, hogy bűnösebbnek. A tökéletes szent a bűnössel éppúgy azonosítja magát, mint a másik szenttel, mert a bűnös és a szent egyaránt isteni, bár a fejlődés különböző fokán áll. Amikor valaki így érez, az emberben lévő Krisztus emelkedik fel. Nem képzelet magát a többitől különállónak, hanem egynek mindenkiel. Számára a saját szentsége az emberiség szentsége, s bármely bűne az ő bűne is. Nem emel korlátot maga és a bűnös közé, hanem inkább lebont minden korlátot, amit a bűnös készített, s osztozván a bűnös rosszaságában, megosztja vele a saját jóságát.

Aki megérti a beteljesedés bölcsességét, mint a „tökéletesség e kalauza” igazságát, próbálja gyakorolni mindennapi életében, bármily tökéletlenül is. Ha kevésbé haladottakkal van dolga, mindig törekedjen lebontani a válaszfalakat. Mert az elkülönültség érzése olyan alattomos és finom, hogy úgyszólván észrevétlenül hatja át az Ént, amíg el nem érjük a Krisztusi fokot. Az ilyen erőfeszítésekkel azonban fokozatosan csökkenthetjük, s ha igyekszünk a legalacsonyabbakkal is azonosítani magunkat, azzal a konstruktív erővel dolgozunk, amely összetartja a világokat, és az isteni szeretet vezetőkévé leszünk.

V. FEJEZET

Az érzelem (folytatás)

1. Az érzelmek nevelése

Mint láttuk, az érzelem a hajtóerő az emberben: gondolkodásra ösztönöz, cselekvésre késztet, olyan, mint a mozdony a gőz: nélküle tétlen, passzív volna az ember. Vannak azonban sokan, akik szüntelenül prédául esnek érzelmeiknek: akiket érzelmeik ide-oda hánynak-vetnek, mint a viharos óceáni szelek a kormányát vesztett hajót; akiket magasra dobna, és mélységbe rántanak az örömteljes és fájdalmas érzések hullámai, akiknél egymást váltja az emelkedett hangulat és a kétségbeesés. Az ilyen embert magával ragadják, leigázzák az érzelmek, állandóan gyötrik konfliktusaik. Belsejében többé-kevésbé káosz uralkodik, külső cselekedeteiben rendszertelen, a pillanat hatása alatt cselekszik, megfontolás nélkül hagyva a körülményeket, holott a megfontolás tetteinek helyes irányt szabhatna. Az ilyen, un. jó embert nemes indítékok inspirálják, ösztönzik szép cselekedetekre. Tele van rokonszenvvel a szenvedők iránt és rögtön kész segíteni, fejest ugorva a műveletekbe, melyeknek célja a szenvedő megsegítése. Nem a közömbös vagy a kegyetlen emberről van itt szó, hanem az olyanról, akit az érzelmei beleugrasztanak a cselekvésbe, mielőtt megfontolhatta volna a körülményeket, vagy tettei előre látható, a szem előtt álló fájdalom közvetlen enyhítésén túlmenő hatásait. Az ilyen ember – bár a segítség vágya sarkallja, bár az érzelmi indítást a rokonszenv és a szenvedés enyhítésének vágya adja neki – nem egyszer cselekvésének megfontolatlansága folytán több kárt tesz, mint hasznot. Az érzelem, amely hajtja, természete szeretet-oldalából fakad, abból az oldalából, amely összehozza az embereket, s amely építő és fenntartó erények gyökere, és éppen ebben rejlik az ilyen ember veszélyessége. Ha az érzelem a rosszban gyökerezne, ő volna az első, aki kiirtaná. Mivel azonban a gyökere abban a szeretet-érzelemben van, ahonnan az összes társas erények származnak, nem gyanakszik rá, nem igyekszik féken tartani. „én olyan együttérző vagyok, annyira megindít a szenvedés, nem bírom a nyomorúság látását.” Mindezek a kijelentések bizonyos öndicsértet rejtnek magukban, bár hangjuk lehet, hogy lesajnáló. Igaz, hogy a rokonszenv, mint olyan, nagyszerű dolog. Ha azonban rosszul van irányítva, sokszor bajt okoz. Néha magát a rokonszenv tárgyát károsítja meg úgy, hogy a végén rosszabbul áll, mint annak előtte. Nagyon is gyakran oktalan a segítség formája, s inkább célozza a rokonszenvező fájdalmának eloszlatását, mint a szenvedő baja meggyógyítását, s pillanatnyi kint enyhít egy tartós sérelem árán – valójában, de be nem vallottan azért, hogy a néző szenvedését enyhítse. A rokonszenv visszahatása a rokonszenvezőre jó, mert mélyíti benne a szeretet-érzelmet; a másokra való hatása azonban nagyon gyakran rossz, mert hiányzik a mérlegelő meggondolás. Könnyű a fájdalom láttára eget-földet megrázni sikolyainkkal, míg a lég megtelik velük; nehéz megállni, fölmérni a fájdalom okát és a gyógymódot, s aztán olyan módszert alkalmazni, amely gyógyítja, ahelyett, hogy meghosszabbítaná. A helyes értelemnek kell az érzelmeken uralkodnia és irányítania, ha azt akarjuk, hogy jó hatása legyen. Az értelemnek a cselekvés indítójának kell lennie, de nem irányítójának. Az irányítás az értelem dolga, és az irányítás előjogát sohasem szabad tőle elragadni. Akiben így működik a tudat, erős érzelem által indítatva, és a helyes értelem által irányítva, az az ember rokonszenvező és bölcs is, és hasznos kortársai számára.

A vágyakat helyesen szokták lovakhoz hasonlítani, amelyek a test szekere elé vannak fogva, és a vágyak az érzelmekben gyökereznek. Ahol a vágyak féktelenek, hasonlatosak az ágaskodó, be nem tört lovakhoz, amelyek veszélyeztetik a kocsi épségét, és a kocsis életét

fenyegetik. A gyepiót az értelemhez hasonlítják, mely irányítja a lovakat, visszatartja vagy elengedi őket, szükség szerint. Jó ábrázolása ez az érzelem, értelem és cselekvés viszonyának. Az érzelem adja a mozgást, az értelem fékez és irányít, s akkor az Én a legelőnyösebben használja fel a cselekvést, amint az illik az érzelem urához, és nem áldozatukhoz.

A tudat ezen aspektusának kibontakozásával, amely a hatodik alfajban, még teljesebben a hatodik törzsfajban, mint Buddhi fog megmutatkozni, az érzelmi természet gyorsan fejlődik az ötödik faj haladottabb egyedeiben, s gyakran mutat egy ideig sok kellemetlen, sőt aggasztó tünetet is. A fejlődés haladtával kinőjük ezeket, természetünk kiegyensúlyozott és egyszersmind erős, bölcs és nagylelkű lesz: közben azonban a gyorsan fejlődő természet viharos, sokszor gyötrelmes és élesen, hosszan kell szenvednie. Éppen ezekben a szenvedésekben rejlik azonban jövő ereje, akárcsak jelen megtisztulása. Az eredmény nagysága éppen a szenvedés élességével lesz arányos. Éppen ezekben az erőteljes természetekben küszködik megszületéséért a Buddhi, a Krisztus, a „kisgyermek”, a Bölcsesség és Szeretet együtt, ez pedig magas értelemmel egyesülve a szellemi Ego, az igazi, a belső ember, a Halhatatlan Uralkodó. Aki tanulmányozza saját természetét, hogy kézbe vegye fejlődését, és irányíthassa menetét, annak gondosan meg kell figyelnie saját erejét és saját gyengeségét, hogy az egyiket szabályozhassa, a másikat pedig helyesbítse.

Egyenlőtlenül fejlett személyeknél az értelem és az érzelem gyakran fordított arányban áll egymással. Erős érzelmek járnak gyöngé értelemmel, és erős értelem gyöngé érzelmekkel; az egyik esetben az irányító erő gyöngé, a másikon a hajtóerő. A tanulmányozó tehát önelemzése során nézze jól meg, jól fejlett-e értelme, ha úgy találja, hogy érzelmei erősek, tegye magát próbára, vajon vonakodik-e a dolgokat az értelem száraz, tiszta fényében szemlélni. Ha azt látja, hogy taszítja őt, amikor a tárgy ebben a megvilágításban áll előtte, biztos lehet abban, hogy természetének érzelmi oldala túlfejlett az értelmi oldalhoz viszonyítva. Mert a jól egyensúlyozott emberi természet, sem az irányító intelligencia tiszta fényét, sem az indító érzelem hatalmas erejét nem utasítja vissza. Ha a múltban az egyik oldal túlteljesedett, ha az érzelmek részesültek ápolásban az értelem hátrányára, akkor az értelem megerősítésére kell törekedni, s a hidegen intellektuális szempontokkal szembeni ellenérzést szigorúan meg kell fékezni, felismerve a különbséget az értelem és a rokonszenv között.

2. Az érzelem torzító ereje

Az egyik dolog, amelyet az emocionális ember rendszerint nem vesz tudomásul az, hogy az érzelem rezgésekkel tölti meg az őt környező atmoszférát; minden ezen az atmoszférán keresztül látható, ez színezi, és ez torzítja el úgy, hogy a dolgok nem igazi formájukban és színezetükkel érkeznek el az értelemhez, hanem kicsavarva és elszíneződve. Auránk körülvesz bennünket, és kristálytisza közegnek kellene lennie, amelyen át a külvilágból mindennek a maga saját formájában és színével kellene hozzánk érkeznie, mikor azonban az aura érzelmektől rezeg, nem szolgálhat ilyen közegül, s ami csak átmegy rajta, minden megtörik; mire hozzánk ér, egészen más, mint amilyen. Mikor valaki víz alatt van, s a közelébe a levegőben egy botot tesznek, s ő utánanyúl, kezét rosszul irányítja, mert arra a helyre teszi, ahol a botot látja, s minthogy a róla jövő sugarak megtörnek, mikor a vízbe lépnek, a bot az ő számára nem lesz ott, ahol lennie kellene. Ugyanígy, mikor egy külvilági benyomás egy érzelmekkel túltelített aurán keresztül jut el hozzánk, arányai eltorzulnak, helyzetét pedig hibásan ítéljük meg; az értelemnek szolgáltatott adatok tehát végesek, a rájuk

alapított tétel pedig ennél fogva szükségképpen helytelen, bármilyen pontosan működjék is az értelem.

Még a leggondosabb önvizsgálat sem óvhat meg teljesen ettől az érzelmi zavartól. Az értelem mindig hajlik arra, hogy kedvezően ítélje meg azt, amit kedvelünk, és kedvezőtlenül azt, amit nem kedvelünk, a fõnt említett fénytörés miatt. Az érveket egy bizonyos viselkedési mód mellett éles fénybe állítja az a vágyunk, hogy úgy viselkedjünk; az ellene szóló érveket pedig homályba borítja. Az egyik oly világosnak és hathatósan tûnik, a másik oly kétesnek és gyöngének. Értelmünk pedig, amely az érzelmen keresztül látja a dolgot, oly bizonyos benne, hogy nekünk van igazunk, és hogy mindenki, aki nem úgy látja õket, mint mi, vagy elõítélettel viseltetik iránta, vagy szándékosan önfejûsködik. E mindenkori veszély ellen csak nagy gonddal és állandó erõfeszítéssel lehet védekezni, de csak akkor szabadulunk meg tõle véglegesen, ha felülemelkedünk az érzelmeken, és teljesen urukká válunk.

Marad még egy mód, amellyel helyes ítélethez segíthetjük magunkat, és ez az, hogy másokban tanulmányozzuk a tudat mûködését, és mérlegeljük a mienkhez hasonló körülmények között tett döntéseiket. Azok a döntések lesznek számunkra valószínûleg a leghasznosabbak, amelyek leginkább taszítanak minket, mivel egy, a mienktõl nagyon különbözõ érzelmi közegen át jöttek létre. Összehasonlíthatjuk a magunk elhatározásait másokéval, és ez által, hogy megfigyeljük, mely tényezõk hatottak rájuk leginkább, és ránk legkevésbé, melyek voltak számukra a legnagyobbak, számunkra pedig a leg súlytalanabbak, kibogozhatjuk egymásból ítéleteink emocionális és intellektuális elemeit. És még ha végsõ következtetéseink tévesek is, az értük tett erõfeszítés maga helyesbítõ és megvilágosító, segíti az értelmi elemet. Az ilyen vizsgálódást természetesen olyankor kell megejteni, amikor éppen nincs érzelmi zavarunk, gyümölcsseit pedig el kell raktározni arra az idõre, amikor éppen erõsek az érzelmeik.

3. Az érzelmeken való uralom módszerei

Az elsõ és leghatékonyabb módja az érzelmeken való uralom megszerzésének – és mindennek, ami a tudatra vonatkozik – a meditáció. Még mielőtt a világgal való kapcsolat megzavarta volna érzelmeinket, vegyük igénybe a meditációt. Visszatérve a testbe a fizikai álm idõszaka után, az Ego nyugalmasnak fogja találni lakását, és nyugodtan birtokba veheti a kipihent agyat és idegrendszert. Ha késõbb meditálunk napközben, amikor az érzelmeik nyugalma már megzavarodott, s már erõsen tevékenyek, az már nem olyan hatásos. Az alvás utáni csöndes idõszak az igazi jó ideje a hatékony meditációnak, minthogy a vágytest, az érzelmi természet nyugodtabb, mint amikor már belemerült a világ forgatagába. Abból a békés reggeli órából árad majd ki a hatás, mely egész nap védelmünkre szolgál, s a megnyugtató és elcsöndesült érzelmeiken könnyebb lesz majd uralkodni.

Amikor lehetséges, célszerû elõre szemügyre venni a nap folyamán fölmerülõ kérdéseket, és eldönteni, miféle álláspontot foglaljunk el, miképp viselkedjünk. Ha tudjuk, hogy olyan körülmények közé kerülünk, amelyek fölkeltek érzelmeinket, elhatározhatjuk elõre, milyen legyen mentális magatartásunk, sõt azt is eldönthetjük, hogyan fogunk cselekedni. Ha aztán ilyen döntésre jutottunk akkor, amikor a körülmények beállnak, idézzük fel a döntést, és cselekedjünk a szerint, még ha az érzelmeik áradata más cselekvési mód felé ragad is. Például, találkozni fogunk valakivel, akit nagyon szeretünk, a meditációnkban elhatározzuk, miképpen fogunk legbölcsebben cselekedni, eldöntve a nyugodt értelem tiszta világosságánál, mi a legjobb az összes érdekelt számára. Ehhez a döntéshez aztán

ragaszkodunk, még ha meg is lesz a hajlandóságunk, hogy úgy érezzük: „Nem helyeztem a kellő súlyt erre vagy arra a szempontra.” Voltaképpen ilyen körülmények között túl nagy súlyt helyezünk rá, a helyes súlyt pedig a nyugodtabb gondolkodásban kapta meg; s a legokosabb, ha az előre kirajzolt utat követjük, bár érzelmeink abban a pillanatban másra buzdítanak. Ítéletünkbe csúszhat be hiba, de ha a hiba nem látható a meditációban, nem valószínű, hogy az érzelmek forgatagában láthatóvá lesz.

Az érzelmek megzabolázásának egy másik módszere az, hogy mielőtt beszélünk, meggondoljuk, mit is fogunk mondani, féket teszünk a nyelvünkre. Egy régi keleti törvényhozó mondása szerint, aki megtanult uralkodni beszédén, az mindent meghódított. Aki soha ki nem ejt egy éles vagy meggondolatlan szót, messze jár már az érzelmei megfékezésében. Uralkodni szavainkon annyit jelent, mint uralkodni egész természetünkön. Célszerű nem szólni addig, vagyis szándékosan visszatartani a beszédet, amíg nem vagyunk vele tisztában, mit is akarunk mondani, nem vagyunk biztosak afelől, hogy beszédünk igaz-e, hogy alkalmazkodik-e ahhoz, akihez intézzük, és hogy egyáltalán el kell-e mondani. Legelsősorban jön az igazság, és semmi sem mentheti a nem igaz beszédet; sok minden hamis, amit az érzelem hevében mondunk, vagy mert túlzott, vagy mert torzított. Aztán az érzelem forgatagában vagy egy erős érzés mohóságában igen gyakran elfelejtjük, hogy beszédünknek alkalmazkodnia kell ahhoz a személyhez, akihez intézzük. Egész helytelen képzetet kelthetünk egy nagy igazságról, ha nem tartjuk észben a hallgató szempontját; szimpátiára van itt szükség, arra, hogy úgy lássuk, ahogy ő lát, mert csak akkor lesz az igazság hasznos és segítő. Amikor valakinek szeme elé tárunk egy igazságot, nem magunkon akarunk segíteni, hanem rajta. A változatlan, sérthetetlen, teljesen részrehajlás nélküli törvény fogalma talán igen inspiráló, erőt adó, fölemelő a beszélő számára, a fejletlen ember számára azonban irgalmatlan és lesújtó ez a fogalom, és a helyett, hogy segítené, bajt okoz. Az igazság nem azért van, hogy lesújtson, hanem, hogy felemeljen, és rosszul használjuk az igazságot, amikor olyannak szolgálunk vele, aki még nem kész rá. Bőségesen van minden, mindenki szükségletére, de bölcs belátás kell ahhoz, kinek mit választunk, és nem szabad, hogy lelkesedésünkben idő előtti elvilágosultságot erőszakoljunk ki. Sok fiatal teozófus tesz több kárt, mint hasznot azzal, hogy túlbuzgóságában ráerőszakolja másokra a kincseket, amelyeket oly nagyra becsül.

Végül meg kell fontolni a beszéd formáját, elmondásának szükségességét vagy hasznosságát. Azzal, hogy hogyan adunk elő egy igazságot, amely segíthetne, olyanná változtathatjuk, amely inkább hátráltat. „Sohase mondj olyasmit, ami nem igaz, sohase mond olyasmit, ami kellemetlen.” – ez a beszéd arany szabálya. Minden szónak igaznak, édesnek és kellemesnek kellene lennie. A beszéd kellemességéről gyakran megfélemedeznek azok a jóindulatú emberek, akik még büszkék is őszinteségükre, mikor pedig csak durvák, és nincsenek tekintettel azok érzésére, akikhez szólnak. Ez azonban sem jó nevelés, sem pedig vallásosság, mert a modortalanság nem azonos a vallásossággal. A vallásosság a tökéletes igazságot tökéletes udvariassággal köti össze. Ezen felül a fölösleges, a haszontalan mindig ártalmas, és igen sok bajt okoz a sok felületes érzelm túlaradása a fecsegésben és tereferében. Az olyanok, akik nem bírnak hallgatni, és szüntelenül fecsegnek, nemcsak hogy elfecsérlik intellektuális és morális erőiket, hanem még ezer oktalanságot is kibeszélnek, amit jobb lett volna el nem mondani. A mentális gyengeség jele, ha félünk a hallgatástól, és a nyugodt hallgatás jobb, mint az oktalan beszéd. Mikor hallgatunk, érzelmeink nőnek és erősödnek, de uralmunk alatt maradnak, s így természetünk mozgatóereje gyarapszik, de egyszersmind tőlünk függésben is marad. A hallgatás képessége nagy képesség és sokszor igen megnyugtató hatása van; másrészt azonban, ha valaki megtanult hallgatni, vigyázzon,

hogy hallgatása ne menjen az udvariasság rovására, s hogy mások társaságában helyén nem való hallgatással ne keltsen fagyos és kényelmetlen érzést.

Sokan talán attól tartanak, hogyha szavaikat, mielőtt beszélnének, a fent leírt módon megfontolnák, annyira gátolná a gondolatok kicserélését, hogy egyenesen megbénítaná a társalgást. De mindazok, akik már gyakorolták ezt az önuralmat, tanúsíthatják, hogy rövid gyakorlat után a válasz már nem hangzik el észrevehető késedelemmel. Az értelem mozgása gyorsabb a villámnál, s egy lélegzetnyi idő alatt végigfut azokon a pontokon, amelyek megfontolásra szorulnak. Igaz, hogy eleinte lesz egy kis habozás, de pár hét múlva már nem lesz szükség erre a szünetre, s amit mondani akarunk, oly gyorsan megvizsgáljuk, hogy nem okoz akadályt. Számos szónok tanúsíthatja, hogy a deklamáló periódus gyors özönében elméje nyugodtan ül, forgatja magában a különböző lehető módokat, és mérlegeli előnyüket, mielőtt kiválaszt egyet közülük, s félredobja a többit; az elragadtatott hallgatóság körében azonban senki sem tud semmit erről a közjátékról, s nem is álmodja, hogy a gyorsan pergő mondatok mögött ilyen kiválasztó tevékenység folyik.

Az érzelmek legyőzésének harmadik módszere az, hogy tartózkodunk az impulzus hatása alatti cselekvéstől. A sietős cselekvés jellemző vonása a modern léleknek, s a gyorsaságnak sok túlzásba vitelét tekintik erénynek. Ha nyugodtan szemügyre vesszük az életet, rájövünk, hogy soha sincs szükség sietségre; mindig van idő elég, s a cselekvés, bármilyen gyors is legyen, megfontolt és sietség nélküli. Amikor egy erős érzelmtől kapott impulzus hatása alatt minden megfontolás nélkül erőteljesen felugrunk, oktalanul cselekszünk. Ha rászoktatjuk magunkat, hogy minden apró dolgunkban gondolkozzunk, mielőtt cselekszünk, akkor, ha baleset vagy bármi más ér, ami azonnali cselekvést kíván, a fürge értelem felméri a pillanat kívánalmait, és gyors cselekvést indít, de elmarad a sietség, meg a sok megfontolatlan, oktalan balfogás.

„De hát sohase kövessem intuícióm?” – kérdezheti valaki. Nagyon gyakran összetévesztjük az impulzust az intuícióval, noha gyökeresen különböznek egymástól, mind eredtük, mind jellemző vonásaik tekintetében. Az impulzus a vágy-természetből származik, az asztrális testen keresztül működő tudatból, s olyan energia, amelyet kívülről jövő behatásra válaszolva vetítünk kifelé. Az értelem által nem irányított, elsietett, megfontolatlan, hebehurgia energia. Az intuíció a szellemi Egótól származik, erős, nyugodt és célirányos. A kettő megkülönböztetésére, míg természetünk egészen egyensúlyban nincs, nyugodt megfontolás szükséges, és lényeges a késleltetés is; az impulzus az ilyen megfontolás és késleltetés alatt elhal; az intuíció tisztább és erősebb lesz az ilyen körülmények között; a nyugalom lehetővé teszi, hogy az alsóbb értelem meghallja és érezze higgadtan kényszerítő hatását. Sőt, ha az, amit intuíciónak vélünk, voltaképpen egy magasabb lénytől jövő sugallat, ez a sugallat csöndes meditációnkban még hangosabbá válik, és semmit sem veszít erejéből az ilyen nyugodt késleltetéssel.

Igaz, hogy van bizonyos öröm abban, ha átengedjük magunkat az ilyen hebehurgia impulzusoknak, és hogy magunknak e kényszerű visszatartása kínos egy ideig. Erőfeszítéseink azonban a magasabb élet irányában mind tele vannak az effajta lemondásokkal a gyönyörről, és a fájdalom elfogadásával, s lassanként úgy érezzük, hogy nagyobb öröm van a nyugodt, megfontolt cselekvésben, mint ha engedünk a viharos impulzusoknak, és hogy a megbánás állandó forrását küszöböljük ki velük együtt. Mert az ilyen engedékenység minduntalan a bánat forrásának bizonyul, s az impulzusról kiderül, hogy hibás volt. Ha a szándékolt cselekvés jó, szándékunkat csak erősíti, és nem gyöngíti a gondos

megfontolás. Ha pedig a szándék a meggondolás folyamán gyengül, bizonyos, hogy az alsóbbrendű forrásból származik, nem a magasabból.

Mindennapos meditáció, gondos megfontolás, mielőtt szólnánk, ellenállás az impulzusok alatti cselekvésnek, ezek a fő módszerek ahhoz, hogy érzelmeinket veszélyes parancsolók helyett hasznos szolgálókká tegyük.

4. Az érzelmek használata

Csak az használhat egy érzelmet, aki urává lett, és tudja, hogy az érzelmek nem ő maga, hanem eszközeiben játszanak, s az Énnek és a Nem-Énnek kölcsönhatására vezethetők vissza. Folyton változó természetük jelzi, hogy a testekhez tartoznak; külső dolgok hozzák őket működésbe, melyekre belül a tudat válaszol. A tudatnak az a tulajdonsága, amelyik az érzelmeket kelti, az üdv és a gyönyör-fájdalom, a mozgások a vágy-testben, amelyeknek okozója a külvilággal való érintkezés, és az Énnek, mint üdvnek a válasza e testen át, mint ahogy a gondolatok is hasonló érintkezésekre vezethetők vissza, és az Énnek, mint tudásnak a rájuk adott válaszára. Amint az Én megismeri önmagát és megkülönbözteti magát eszközeitől, urává lesz az érzelmeknek, s a gyönyör és fájdalom egyformán az üdv változatai lesznek.

Amint haladunk előre, úgy találjuk, hogy mindinkább egyensúlyban tudunk maradni a gyönyör és a fájdalom nyomása alatt, és hogy az érzelmek nem borítják fel többé lelkünk egyensúlyát. Mindaddig, amíg a gyönyör emelkedett hangulatba hoz, a fájdalom pedig megbénít úgy, hogy megakadályozza vagy gátolja kötelességünk teljesítését, az ember rabszolgája, nem pedig ura érzelmeinek. Amikor megtanul uralkodni rajtuk, érezheti a gyönyör legnagyobb hullámát, a fájdalom legélesebb szúrásait, s elméje mégis szilárd marad, és nyugodtan veszi kézbe elvégzendő munkáját. Ilyenkor akármi jöjjön is, mindent hasznára fordít. A fájdalomtól erőt nyer, a gyönyörből életkedvet és bátorságot. Minden segítő erővé válik, ahelyett, hogy akadály lenne.

E használatokat jól illusztrálja a szónoklás. Hallhatunk valakit, akit a szenvedély tüzel, szavai egymást kergetik, taglejtése heves, érzelmei hatalmukba kerítették, elragadták, de ő nem ragadja magával hallgatóságát. A magával ragadó szónok az, aki ura érzelmeinek, arra használja fel őket, hogy hasson velük hallgatóságára; szavai megfontoltak és jól megválogatottak még beszéde csúcspontjain is, taglejtése alkalomszerű és méltóságos. Nem érzi az érzelmeket, de érezte őket, s múltját most a jelen formálására hasznosítja. A szónok abban a mértékben tudja használni érzelmeit, amilyen mértékben érezte őket, és felülemelkedett rajtuk. Senki sem lehet jó szónok erős érzelmek nélkül, nagysága azonban növekszik, amint érzelmeit uralma alá hajtja. Hatásosabb a robbanás, ha gondosan elrendezzük a robbanószereket, és kiszámítottan alkalmazzuk a gyufát, mintha lecsapjuk őket valahová, s utánuk a gyufát, remélve, hogy valami majd csak tüzet fog.

Mindaddig, amíg valakit felkavarnak az érzelmei, el is homályosítják a segítő szolgálathoz szükséges tiszta látást. Az olyan ember az értékes segítség, aki nyugodt és egyensúlyozott, s egyúttal tele van rokonszenvvel. Miféle orvos volna az, aki operáció közben könnyekben törne ki? Sok embert mégis annyira gyötör a szenvedés látása, hogy egész lényét megrázza, és így inkább növeli a szenvedést, ahelyett, hogy könnyítené. Minden érzelm erős rezgéseket okoz, s ezek átmennek egyik emberről a másikra. A hatékony segítő legyen nyugodt és szilárd, maradjon rendületlen és sugározzon nyugalmat. Aki szilárdan áll a

hullámok fölött, jobban segíthet a másíknak, hogy elérje a szilárd pontot, mint ha maga is a hullámokkal harcolna.

A szorosán kézben tartott érzelmeknek egy másik használata az, amikor felidézünk és felhasználunk egy alkalmas érzelmet arra, hogy valaki másban, számára jótékony hatású érzelmet ébresszünk. Mikor valaki haragszik, rezgéseire a harag a természetes válasz attól, akivel találkozik, minthogy minden rezgést hajlamosak vagyunk rokonrezgésekkel reprodukálni. Mivel mindnyájunknak van érzelmi testünk, minden közelünkben lévő test, amelyik egy bizonyos módon rezgésben van, arra törekszik, hogy bennünk is hasonló rezgéseket keltsen, ha testünkben megvan a megfelelő anyag.

A harag haragot ébreszt, a szeretet szeretetet, a jóság jóságot. Ha urai vagyunk érzelmeinknek, és érezzük, mint gerjedünk haragra egy másik személy harag-rezgéseire adott válaszképpen, azonnal gátat kell vetni ennek a válaszádnak, és hagynunk kell, hogy a harag hullámai hozzánk csapódjanak, de minket meg ne indítsanak. Aki nyugodtan tudja tartani saját érzelmi testét, amikor a környezetében lévő többi test erősen rezgésben van, az alaposan megtanulta az önuralom leckéjét. Ha ezt megtette, jöhet a következő lépés, amikor egy rossz érzelm rezgésével szemben a megfelelő jó érzelm rezgését bocsátja ki, s így nemcsak magát tartja vissza a haragtól, hanem olyan rezgéseket küld ki, amelyek a másik személy harag-rezgéseinek lecsitítására alkalmasak. A haragra szeretettel válaszol, a dühre jósággal.

Ez a válaszádnak eleinte szándékos, előre elhatározott, és haragos embertársainkat arra használhatjuk, hogy gyakoroljunk rajtuk. Mikor elének kerülnek, hasznosítsuk őket. A kísérlet eleinte kétségkívül hideg lesz és száraz, a szeretésből csak akarása lesz meg benne, de nem az érzelm; egy idő múlva azonban a szeretni akarás egy kevés érzelm gerjeszt, s végül meggyökeresedik a szokás, és a jóság lesz a spontán válaszuk a barátságtalanságra. Ha kitartóan, céltudatosan rászoktatjuk magunkat arra, hogy ily módon hassunk vissza a kívülről hozzánk érkező helytelen érzelmekre, érzelmi testünkben gyökeret ver ez a szokás, úgyhogy gépiesen adja majd a helyes választ.

Az erkölcs minden nagy mestere ugyanezt tanítja: „Viszonozd jóval a rosszat!” Ez a tanítás pedig a rezgések kölcsönhatásán alapul, melyeket a szeretet és gyűlölet-érzelmek okoznak. Ha rosszra rosszal válaszolunk, erősítjük, ha pedig jóval, közömbösítjük a rosszat. Mindennapi életünkben érzelmeinknek legmagasabb rendű használata az, amikor szeretet-érzelmeket keltünk másokban úgy, hogy ilyen érzelmeket árasztunk feléjük, s ez által serkentünk bennük mindent, ami jó, és gyöngítünk mindent, ami rossz.

Célszerű, ha szemünk előtt tartjuk az érzelmek megfelelőinek listáját, s e szerint végezzük a gyakorlatot, alázattal felelve a gögre, részvétellel az udvariatlanságra, engedelmességgel az önteltségre, jósággal a durvaságra, nyugalommal az ingerlékenységre. Így építünk magunknak olyan természetet, amely minden rossz érzelmre a megfelelő jó érzellel válaszol, s áldás lesz mindenki számára, mert kibebbíti bennük a rosszat és erősíti a jót.

5. Az érzelm értéke a fejlődésben

Láttuk, hogy az emberben az érzelm a mozgatóerő, s ha azt akarjuk, hogy segítsen fejlődésünkben, arra kell használnunk, hogy fölemeljen, s nem szabad engednünk, hogy lealacsonyítson. Az Egónak, fejlődéséhez szüksége van pontokra, amelyek fölfelé vonják,

ahogy a Csend Hangja mondja, mert a fölfelé menő út oly meredek, hogy lehetetlen megbecsülni egy vonzó tárgy értékét, ami fölöttünk van, s ami felé törekedhetünk. Nagyon is gyakran megtörténik, hogy elmaradozunk az úton, mert nem vágyunk továbbmenni, aspirációnk élettelen, a vágy, hogy emelkedjünk, elszállt belőlünk. Ilyenkor hívhatjuk az érzelmet segítségül, s odaadásunknak valamely tárgya köré fonva megkaphatjuk a szükséges lökést, a fölemelő erőt, ami után sóvárgunk.

Az érzelemnek ezt a formáját hős-kultusznak szokták nevezni, s ez az a képesség, hogy nagyon tudunk csodálni és szeretni valakit, aki különb nálunk, és ha tudunk így szeretni és csodálni, az emberi fejlődés egyik nagy fölemelő ereje áll rendelkezésünkre. A hőskultuszt gyakran becsméri, mert tökéletes eszménykép nem található az emberek között a világban, de a részleges eszménykép, amelyet szeretni és dicsőíteni tudunk, nagy segítség a fejlődés gyorsításánál. Igaz, hogy ebben a részleges eszményképben lesznek fogyatékoságok, és hogy szükséges lesz megkülönböztetni egymástól a hősi tulajdonságokat és a velük kapcsolatos gyöngeségeket; figyelmünket azonban a hősi tulajdonságokra kell összpontosítanunk, amelyek serkentenek, nem pedig a foltokra, amelyek beszennyeznek mindenkit, aki még nem emelkedett felül az emberiségen. Felismerni, hogy a fogyatékoságok a Nem-Énhez tartoznak, és mulandók, a kiválóság pedig az Éné, amely maradandó; szeretni azt, ami nagyszerű, és mellőzni tudni azt, ami kicsinyes: ez a magatartás vezet oda, ahol a Nagyok tanítványává leszünk. A hőskultuszt űző csak nyerhet eszményétől, ha tiszteli nagyságát, és nem veszi figyelembe gyöngeségét, a hőstre pedig visszahull saját tökéletlenségének karmája.

De ezt mondhatnánk: amikor így felismerjük az Én kiválóságát az emberi gyöngeségek közepette, csak azt tesszük, amit mindenkivel tenni kellene; miért alkotnánk tehát hőst valakiből, akiben még vannak emberi gyöngeségek? Azért a segítségért, amit hősünk, mint inspiráló jelent számunkra, s mint saját haladásunk fokmérője. Közönséges emberből nem lehet hőst „csinálni”; csak amikor az Én a közönségesnél nagyobb fényel ragyog elő, akkor kél föl a hajlandóság, hogy hősként tiszteljük. Az ilyen ember valóban hős, bár még nem ember-fölötti, és gyöngeségei olyanok, mint a foltok a napon. Egy közmondás azt mondja, hogy „senki sem lehet hős az inasa előtt”, s a cinikusok ebbe azt magyarázzák, hogy a leghősibb ember is csak a távolságnak köszönheti nagyságát. Pedig nem azt jelenti-e inkább, hogy az inas-lélek, amelynek legfontosabb a cipő fénye vagy a jól megkötött nyakkendő, nem tudja értékelni azt, ami az embert hőssé teszi, minthogy semmi nincs benne, ami rokonregzésekkel felelhetne a hangokra, amelyeket a hős megüt? Mert csodálni tudni annyi, mint elérni a megcsodáltat, és a nagyok iránti szeretet és tisztelet a jele annak, hogy az ember öhozzájuk hasonlónak kezd válni.

Amikor ily módon felkeltettük az érzelmeket, eszményképünk fényénél vizsgáljuk meg magunkat, és szégyenkezzünk, amikor olyasmit csinálunk vagy gondolunk, ami a bánat árnyékát boríthatná a szemére annak, akit tisztelve szeretünk. Jelenlétének tudata mindig velünk legyen, mint fölemelő erő, míg megvizsgálván magunkat az Ő nagyobb teljesítménye fényénél, egyszer csak látjuk, hogy mi is kezdünk valamit elérni.

Az igaz, hogy az Én tiszta fénye nem süt át senkin sem, aki a föld sáros útjait járja, de vannak olyanok, akiből elég fény ragyog, hogy megvilágítsa a sötétséget, és megmutassa nekünk, hova lépjünk. Jobb, ha hálával és tisztelettel vagyunk irántuk, ha örvendezünk nekik, mint ha ócsároljuk őket, amiért még nem egészen égiek, amiért az emberi gyöngeség néhány szála még mindig rátekeredik lábukra. Boldogok azok, akikben megvan a hősi természet, s ennél fogva fölismerik idősebb rokonaikat; rájuk vár a felsőbb régiókban a kitárt kapu, s minél jobban szeretnek, minél jobban tisztelnek, annál gyorsabban haladnak a kapu felé. Nem

érheti az embert jobb karma, minthogy megtalálja a hőst, akinek a társaságában haladhat a bejáratig, nincs szomorúbb karma, minthogy egy megvilágosult pillanatban meglátjuk őt, s aztán elvetjük, mert megvakít egy tökéletlensége, melyet pedig hamarosan kinő.

VI. FEJEZET

Az akarat

1. A szabadságát elnyerő akarat

Most visszatérünk annak az emberben lévő erőnek a megszemléléséhez, amellyel elkezdtük, az akarathoz. A tanulmányozó emlékezni fog, hogy megállapítottuk: az Én akarata volt, hogy egyénné vált Énné, egyénné vált, bár még nincs ennek a tudatában, aki őt a megnyilvánulásba vitte. Nem kényszerből, nem külső szükségszerűségből, semmi kívülről vele szembenálló folytán, hanem a nagy Akarat folytán, amelynek saját akarat egy része – az Ő akarata, mely mint központ individualizálódott, de még nincs elvágva a körülötte lévő anyagtól – amely úgy lüktet benne, mint az anya vére lüktet a még meg nem született gyermekben. Törekszik ő a megnyilvánulás felé, homályosan vágyva az anyagba burkolt élet gazdag rezdüléseire, a tevékenységre vágyó erők gyakorlására, a mozgással zsúfolt világok tapasztalatára. Az, amit a Logosz tudatosan akar, s a Logosz egy világegyetemben akar testet ölteni – a benne levő egyéniesült élet minden központja szintén akarja, bár úgyszólván vakon és botorkálva egy teljesebb élet felé. Ez az élet és tudni akarás, és ez a kifelé tartó akarat a megnyilvánuláshoz visz.

Láttuk, hogy ez az akarat, az Én ereje az anyag sűrűbb síkjain az un. vágygá lesz, és hogy elvakítva az anyagtól, és képtelen lévén útját meglátni, irányát a külső tárgyak ráható vonzása és taszítása határozza meg. Így hát nem mondhatjuk az Énről ebben az időszakban, hogy ő irányítja önmagát, vonzások és taszítások irányítják, melyek kerületén érik. Láttuk továbbá, hogy amikor a vágy érintkezésbe lépett az értelemmel, és az Énnek ez a két aspektusa hatással volt egymásra, akkor keletkezett az érzélem, melyre szülei - vágy-anyja és értelem atyja – rányomja bélyegét. És tanulmányoztuk a módszert, amellyel uralkodni lehet az érzelmen, igazi rendeltetésére felhasználni, és így hasznossá tenni, nem pedig veszélyessé az emberi fejlődésben.

Lássuk most, hogy az akarat, a rejtett erő, amely mindig tevékenységre ösztökél, bár még nem uralta a tevékenységet, miként nyeri el lassan szabadságát, azaz önrendelkezését. Mindjárt meg fogjuk vizsgálni, mit értünk a „szabadság” szón.

Az akarat, mely eredetileg, mint az Én ereje, lényegileg és alapvetően szabad, kötötté és korlátozottá vált abban a kísérletében, hogy uralja az anyagot, amelybe az Én belépett. Nem kell visszariadnunk attól, hogy azt mondjuk: az anyag uralkodik az Énen, nem pedig az Én az anyagon, ezt pedig azért teheti, mert az Én az anyagot önmagának tekinti, azonosítja vele önmagát, minthogy azon át akar, azon át gondolkodik, azon át cselekszik, az valóban önmagává válik számára, és félrevezetve felkiált: „Én vagyok ez!” – és bár az anyag korlátozza és megköti, ő ezt önmagának érezve felkiált: „Szabad vagyok!”. De az anyagnak ez az uralma az Én fölött csak ideiglenes, mert az anyag folyton változik, jön és megy, mulandó, állandóan formálódik, és öntudatlanul veszik fel és maradandó a mulandók között.

Álljunk meg most az emberi fejlődés azon fokánál, amelyen az emlékezés erősebb lett a kellemes felé való ösztönszerű vonzódásnál, és a kellemetlentől való ösztönszerű húzódásnál; amelyen az intelligencia uralja a vágyat, és az értelem már diadalmaskodott az

impulzus fölött. A hosszú korszakok fejlődésének eredményét le kell aratni, és ennek az eredménynek egy része a szabadság.

Amíg az akarat, mint vágy fejeződik ki, és irányát külső vonzások határozzák meg, nyilvánvalóan nem szabad, de igen nyilvánvalóan kötött. Éppen úgy, mint ahogy egy élőlényt az ő erejénél nagyobb erő egy általa nem választott irányba húzhat, úgy vonszolja el az akaratot a tárgyak vonzása, és húzza-vonja olyan úton, amely örömet ígér, amelyet kellemes követni; nem aktív, mint Én irányította erő, hanem ellenkezőleg, az Ént egy külső kényszerítő vonzás vonja el.

Nem adhatunk jobb képet az Énről ebben az állapotban, mint az előbb idézett ősi hindu írás, amelyben az Én, mint kocsi szerepel, és az örömet adó tárgyak vonzotta érzékek, e zabolátlan lovak, a test kocsiját magukkal ragadják, benne a tehetetlen kocsissal. Bár az akarat az Én igazi ereje, addig az Ént ezek a zabolátlan lovak elragadják, kimondottan kötött és nem szabad. Hiú dolog valakinél szabad akaratról beszélni addig, amíg a körülötte lévő tárgyak rabja. Mindig le van kötve, nem válogathat, mert habár úgy gondolhatunk az ilyenre, mint aki maga választotta az utat, amely felé a vonzalmak húzzák, igazában véve nincs itt szó választásról, sem a választás gondolatáról. Addig, amíg vonzások és taszítások határozzák meg az utat, minden szabadságról való beszéd üres és balga. Még ha egy ember úgy is érzi, hogy ő választhatja a kívánatos tárgyat, a szabadság érzése csalóka, mert a tárgy vonzó mivolta ragadja el, és a benne lévő öröme sóvárgás. Épp annyira, hogy épp oly kevésbé szabad, mint amennyire a vas szabad, mikor a mágnes felé közeledik. Mozgását a mágnes ereje szabja meg, és a vas természete, amely vonzásának enged.

Ahhoz, hogy felfogjuk, mit értünk az akarat szabadságán, el kell háritanunk egy előzetes nehézséget, amellyel a „választás” szónál kerülünk szembe. Amikor úgy tűnik, hogy szabadon választhatunk, vajon a választásunk un. szabadsága azonos-e az akarat szabadságával? Vagy nem igaz-e, ha azt mondjuk, hogy a választás szabadsága csupán azt jelenti, hogy semmi külső erő nem kényszerít bennünket arra, hogy az egyik vagy a másik lehetőséget válasszuk? De a fontos kérdés e mögött ez: „Mi készlet választásra?” Hogy szabadon cselekedhetünk-e, miután választottunk, egészen más dolog annál, hogy „szabadon” választhatunk-e, vagy hogy a választást olyasmi határozza-e meg, ami mögötte van.

Hányszor halljuk, mint bizonyítékát az akarat szabadságának: „Szabadon választhatok, hogy elhagyjam-e a szobát, vagy nem, szabadon dönthetek, elejtsem-e ezt a súlyt, vagy sem”. Az ilyen érv azonban mellébeszélés. Senki sem vonja kétségbe egy fizikailag szabad személy képességét, hogy elejtsen vagy tartson egy súlyt. Az érdekes kérdés a következő: „Miért választok?” Ha elemzzük a választást, látjuk, hogy indító ok határozza meg, és a determináltat így ok határozza meg, és a determinált így érvel: „Izmaid fenntarthatják vagy leejthetik a súlyt, de ha van lent egy értékes törékeny tárgy, nem fogsz úgy dönteni, hogy leejtsed. Az, ami meghatározza választásodat, hogy leejtsed-e vagy sem, az a törékeny tárgy jelenléte. Választásodat indítóokok szabják meg, és a legerősebb indíték irányítja. A kérdés nem ez: „Szabadon cselekedhetem-e?” – hanem ez: „Szabadon akarhatok-e?” És világosan láthatjuk, hogy az akaratot a legerősebb indítóok határozza meg, és hogy ennyiben a deterministának van igaza.

Ez a tény, hogy az akaratot a legerősebb indítóok határozza meg, voltaképpen minden szervezett társadalom alapja, minden törvényé, minden büntetésé, minden felelősségé, minden nevelésé. Az az ember, akinek az akarata nincs így meghatározva, felelőtlen, abnormális, olyan teremtmény, aki hozzáférhetetlen, akivel nem lehet érvelni, akiben nem lehet bízni,

esztelen, logikátlan vagy emlékezet nélküli személy, azok nélkül a tulajdonságok nélkül, amelyeket emberieknek tekintünk. A törvény előtt felelőtlennek tekintik az embert, ha semmi indítók nem befolyásolja, ha a szokásos érvek nem hatnak rá; az ilyen ember beszámíthatatlan és törvényes büntetésekkel nem büntethető. Egy akarat, ami semmiféle irányba nem mutató erő, ami indíték, ok, értelem nélkül ösztökél cselekvésre, szabadnak nevezhető talán, de nem az, amit „az akarat szabadságán” értünk. Minden józan, az akarat szabadságáról folyó vitában szükséges előfeltétel, hogy az akaratot a legerősebb indíték határozza meg.

Mit értünk az akarat szabadságán? Legfeljebb csupán feltételes, relatív szabadság lehet, mert az elkülönült Én egy egésznek a része, és az egésznek nagyobbak kell lennie a részeknél, és kényszerítenie kell azokat. És ez egyformán igaz az Ént és minden testét illetően, melybe be van burkolva. Senki sem vonja kétségbe, hogy a testek a törvény birodalmában vannak, és a törvényen belül mozognak, csak a törvény által mozoghatnak, és a szabadság, amellyel mozognak, csupán egymáshoz viszonyítva létezik, s annak a számtalan erőnek a kölcsönhatásánál fogva, mely változóan és vég nélkül egyensúlyozza egymást; és ez a változatosság és végtelenség számtalan lehetőséget nyújt, így a mozgás szabadságát is a megkötöttség merevségén belül. Az Én szintén a törvény birodalmában van, sőt Ő maga a törvény, minthogy a része annak a természetnek, ami minden lény élete. Egyetlen különvált Én sem menekülhet az Éntől, ami minden, és habár szabadon mozoghat már különvált Éneket tekintve, nem mozoghat, nem tud mozogni az őt éltető életen kívül, ami természete és törvénye, amiben él és mozog. A részek nem korlátozzák a részeket, az elkülönült Ének nem korlátozzák az elkülönült részeket; de az egész korlátozza és irányítja a részeket, az Én korlátozza és irányítja az Én-eket.

De még itt is, minthogy az Én-ek az Én, szabadság fakad a látszólagos korlátoltságból és „senki más nem kényszerít”.

A rész szabadsága a többi rész tekintetében az egésznek a korlátoltjai között világosan látható a fizikai természetben. Egy világ részei vagyunk, amely a téren át és a saját tengelye körül is kering mindig keleti irányban forogva. Erről mi mit sem tudunk, tekintve, hogy mozgása magával visz bennünket, és minden együtt mozog egyszerre és egy irányban. Kelet felé fordulunk világunkkal és semmit sem tehetünk, hogy megváltoztassuk irányát. De egymást és a körülöttünk levő helyeket tekintve szabadon mozoghatunk és változtathatjuk viszonylagos helyzetünket. Mehetek egy hely nyugati oldalára, bár szüntelenül kelet felé sodródok vele. És egy résznek egy részhez viszonyított mozgásáról tudomást veszek, bár kicsi és lassú, míg teljesen öntudatomon kívül marad az óriási, gyors mozgás, ami minden részt állandóan kelet felé és előre visz, s tudatlanságomban azt mondom: „Íme, nyugat felé mozoghatom.” És a magas Istenek megvetően nevetnének a töredék tudatlanságán, amely mozgása irányáról beszél, ha nem úgy volna, hogy Ők, bölcsék lévén, tudnak a mozgáson belüli mozdulatokról és az igazságról, ami hamis és mégis igaz.

És mégis megint láthatjuk, milyen megingathatatlanul dolgozik a Nagy Akarat a fejlődés ösvénye mentén, és mindent arra kényszerít, hogy ezen az úton utazzék; mindemellett meghagyja mindenkinek, hogy kiválassza előrejutásának módszerét és öntudatlan munkájának módját. Mert ennek az Akaratnak a kiviteléhez minden munkamódszerre szükség van, és az előrejutás minden módjára, mert mindezeket elfogadja és felhasználja. Valaki nemes jellemmé formálja magát, magasztos aspirációkat táplál, és mindig lojális és hű szolgálatot igyekszik tenni társainak; akkor olyan helyre fog születni, ahol nagy alkalmak kiáltanak hangosan munkások után, és az Akaratot olyan nemzetben fogja teljesíteni, amelynek szüksége van ilyen segítségre, s a hős szerepét fogja ott betölteni. A szerepet a nagy szerző

írja meg, a képesség, s hogy betöltse, az emberen múlik. Valaki enged minden kísértésnek, és alkalmassá válik a rosszra, rosszra használja a meglévő erőit, és figyelmen kívül hagyja a könyörületet, igazságosságot, és az igazat az apróságokban, a mindennapi életben; akkor olyan helyre fog születni, ahol elnyomásra van szükség, kegyetlenségre és rossz módszerekre, és az akarat teljesül rajta keresztül is egy olyan nemzetben, amely egy rossz múlt következményeit dolgozza le. Azok közé a gyenge jellemek közé fog tartozni, akik kegyetlenül és hitványul zsarnokoskodnak, és meggyalázzák azt a nemzetet, amely tűri őket. A szerepet megint csak a nagy Szerző írja, és betöltésének a képessége az ember saját dolga. Így dolgoznak a kis akaratok a nagy Akaratban.

Látva tehát, hogy az akaratot indítóok határozza meg, módosítja pedig az elkülönült ént beburkoló anyag és az Én, melynek az akaratot gyakorló én része. Mit értünk tehát az akarat szabadságán? Bizonyára azt értjük, hogy a szabadság belülről határozta meg. A korlát kívülről határozta meg; az akarat szabad, amikor az Én cselekedni akarván, ehhez az akarához indítékát olyan forrásokból meríti, amelyek benne rejlenek, és nem kívülről lévő forrásokból jövő indítóok vezeti.

És valóban ez a szabadság, mert a nagyobb Én, melyben mozog, egy vele: „Én vagyok Az”; és a roppant Én, melyben a nagyobb Én mozog, egy a nagyobbal, és szintén mondja: „Én vagyok Az” – és így tovább nagyobb és nagyobb távlatokban, ha világrendszerekre és világegyetem-rendszerekre gondolunk; és mégis, a legkisebb „én” is, aki ismeri önmagát, befelé fordulhat, s nem kifelé, és egynek ismerheti magát a Belső Én-nel, a Tratyagatmával, az Egy-gyel, és ezért igazán szabadnak. Ha kifelé néz, mindig megkötött, bár rabságának határa végtelenül, korlátlanul tágul; ha befelé tekint, mindig szabad, mert Ő Brahma, az ÖRÖK.

Ha az ember Én-irányított, akkor mondhatjuk azt, hogy szabad minden értelemben, amelyben a szabadság szó értékes, és Én-irányítottága nem kötöttség a szónak semmiféle zavaró értelmében. Az, amit legbenső Énemben tenni akarok, az, amire senki más nem kényszerít, az viseli a jelzést, ami megkülönbözteti a szabadot és a kötöttet. A szabadság szónak ebben az értelmében mennyire mondhatjuk, hogy akaratunk szabad? Legnagyobbbrészt csak kevesen vallhatunk magunkénak ebből a szabadságból többet, mint egy kis részt.

Elteltekintve az előbb említett kötöttségtől a vonzalmakkal és taszításokkal kapcsolatban, megkötnék a múlt gondolkodásunk, szokásaink alkotta csatornák, - leginkább gondolatszokásaink – a tulajdonságok és a tulajdonságok hiánya, amit múlt életekből hoztunk át, a velünk született erők és gyöngeségek, nevelésünk és környezetünk, fejlődési fokunk parancsoló kényszere, a fizikai átöröklés, valamint nemzeti és faji hagyományaink. Tehát csupán keskeny ösvényünk marad, melyen akartunk mozoghat; állandóan a múltba ütközik, ami falként jelentkezik a jelenben.

Nyilvánvaló, hogy a mi akaratunk nem szabad. Csupán a szabaddá levés folyamatában van, és csak akkor lesz szabad, amikor az Én teljesen úrrá lett eszközein, és saját céljaira használja őket, amikor minden eszköz csupán eszköz, teljesen reagál minden ösztönzésre, nem pedig egy küszködő, rosszul betört állat, amelynek saját vágyai vannak. Amikor az Én felülemelkedett a tudatlanságon, legyőzve a múlt tudatlanságát jelző szokásokat, akkor szabad az Én, és akkor jövőnk rá a paradox értelmére: „akinek a szolgálatában tökéletes a szabadság.” Mert akkor tudjuk meg, hogy nincs különválság, hogy nincs külön akarat, hogy a bennünk rejlő isteniség folytán akaratunk része az isteni Akaratnak, és hogy ez az, ami erőt

adott nekünk a hosszú fejlődés folyamán ahhoz, hogy ezt a fejlődést továbbvigyük, és hogy az akarat egységének az átélése a szabadság megvalósítása.

A gondolatnak ezen a vonalán találták meg némelyek az akarat „szabadsága” és a determinizmus közti hosszú vita végét, és felismerve az igazságot, amelyért a determinizmus harcolt, megtartották és igazolták a benne rejlő érzést is: „Szabad vagyok, nem vagyok megkötve.” Ennek a lényünk belső rejtekeiből spontán jövő erőnek az eszméje magán az öntudat lényegén alapul, az „én”-en, ami az Én, az az Én, ami szabad, mert isteni.

2. Miért e sok küzdelem?

Amint áttekintjük a fejlődés hosszú menetét, az akarat fejlődésének lassú folyamatát, önkéntelenül felmerül az elmében a kérdés: „Miért kell mindennek a küzdelemnek és nehézségnek lennie? Miért kell ennek a sok tévedésnek és bukásnak lennie? Miért e hosszú megkötöttség a szabadság elérése előtt?” Mielőtt erre válaszolnánk, egy általános álláspontot kell leszögeznünk. Minden kérdés megválaszolásánál a kérdés határait kell szem előtt tartani, és a választ nem szabad ki nem elégítőnek tekinteni, ha nem felel egy másik kérdésre is, amely egész idő alatt ott van a háttérben. Egy kérdésre adott válasz megfelelő lehet, még ha nem is válasz minden kérdésre, és megfelelő voltát nem mértük le helyesen, ha félredobjuk, mert nem válaszol egy további kérdésre, amely felvetődhet. A tanulmányozók elégedetlenségének a fele abból a nyugtalan türelmetlenségből származik, amely nem hajlandó semmiféle rendszer szerint foglalkozni az elmében csapattól felmerülő kérdésekkel, hanem azt akarja, hogy egyszerre kapjon választ valamennyire, és hogy az egyik kérdésre adott válasz fedjen minden továbbit. Az eszközök alkalmasságát az eredményhez mérten kell megítélni, amit az eszközökkel el akarunk érni. A választ minden esetben a feltett kérdéshez való viszonya szerint kell megítélni, és nem aszerint, hogy nem válaszol valamely más csatolt, az elme háttérében lévő kérdésre. Így egy világegyetemben talált bármely eszköz megfelelő voltát az ebben a világegyetemben elérendő cél szerint kell megítélni, és nem úgy, mint a további kérdésre szánt feleletet. „Miért kell egyáltalában világegyetemnek lennie?” – ez a kérdés valóban feltehető és megválaszolható, de ez a válasz nem lesz bizonyítéka egy eszköz alkalmasságának egy világegyetemben elérendő bizonyos cél eléréséhez. Ez nem bizonyítja az eredeti kérdésre adott válasz meg nem felelő voltát, ha a kérdező így válaszol: „Igen, de minek kell egyáltalában a világegyetemnek lennie?” Válaszolva erre a kérdésre: „Miért kell mindezeknek a tévedéseknek és hatásoknak lenniük a fejlődés ösvényének járása közben?” – nekünk úgy kell vennünk a világegyetemet, mint ami létezik, mint ami tény, amelyből kiindulunk, és tanulmányoznunk kell, hogy felfedezzük a célt, vagy legalábbis a célok egyikét, amely felé tart. Hogy miért tart afelé az – mint ahogy mondtuk – további kérdés, és a legmélyebben érdekes kérdés, de a felfedezett cél az, amely szerint meg kell bírálunk az elérésre alkalmazott eszközöket.

Még ha csak futólagosan tanulmányozzuk is a világegyetem azon részét, amelyben találjuk magunkat, megmutatkozik előttünk, hogy legalábbis egyike céljainak – ha nem a célja – magas intelligenciájú és erős akaratú élőlények létrehozása, akik képesek aktívan részt venni a természet tevékenységeinek a vitelében és vezetésében, s együtt működni a fejlődés általános menetében. További, a belső képességek kibontakoztatásával folytatott kutatás, melyet az ősi írások is alátámasztanak, megmutatja nekünk, hogy ez a világ nincs egyedül, hanem egy sorozat egyikét képezi, hogy emberiségének fejlődését régebbi növésű emberek segítették, és saját növésű embereit át kell majd adnia fiatalabb, még meg nem született korok emberiségeinek segítségére. Megmutatja továbbá az ember feletti lények óriási hierarchiáját,

akik a fejlődést igazgatják és vezetik, és a világegyetem központjául a háromszoros Logoszt, rendszerének uralkodóját és urát; és elmondja nekünk, hogy a rendszer gyümölcse nem csupán a hatalmas intelligenciák egy hierarchiája, mely mindig csökkenő ragyogású rendekkel terjed lefelé, de ugyanakkor egy Logosz a legmagasabb tökélye, mint mindennek koronája. És mindinkább növekvő fényesség perspektíváit fedi fel, világegyetemetek, ahol minden rendszer olyan, mint egy világ, és így tovább és tovább, a végtelen élet határtalanul dicső teljességének mindinkább terjedő körében. És ekkor felmerül a kérdés: „Milyen módszerekkel érhetjük el ezeket a Hatalmasokat, *akik a porból a csillagoktól, amelyek egy hatalmasabb rendszer pora, más csillagokhoz, mint a mi mocsarunk a naphoz?*” (?)

Így tanulmányozva, a képzelet nem képes más módot találni, mint azt, hogy ezek a kiegyensúlyozott, szabad elhatározású Lények megjelölhetik azt a tökéletes egyensúlyt, és a bölcsességnek azt a szilárd csillogását, amely alkalmassá teszi őket arra, hogy egy rendszerben a „természet” legyenek, mint éppen a küzdelemnek és a tapasztalásnak azt az útját, amelynek mentén mi törekszünk ma, mert ha létezhetnék egy kozmoszon kívüli Isten, akinek más a természete, mint az Én-é, melyet magunk körül kibontakozni látunk, az összefüggő sorozat harmonikus biztonságában, akinek szabálytalan és szeszélyes, önkényes, változó és kiszámíthatatlan a természete, akkor előfordulhatna, hogy ebből a zűrzavarból felmerülhet egy „tökéletesnek” nevezhető lény, aki azonban a lehető legtökéletlenebb, tekintve, hogy a legkorlátoltabb, aki mögött nem lévén tapasztalat, értelem és ítélet nélkül „helyesen” cselekedhetik, mint egy gép, a dolgok valamely adott rendszerében, és mint egy gép lemorzsolhatja a számára kiszabott mozdulatok sorozatát. De az ilyen lény csupán az ő sémájába illenék bele, azon kívül hasznavehetetlen, tehetetlen volna. De élet sem volna itt, ami változó alkalmazkodás a változó körülményekhez anélkül, hogy elvesznék, szétesnék. Az a hányatott út, amely mentén kapaszkodunk, készíti fel a jövőben a világegyetemek minden eshetőségére, amelyekkel dolgunk akadhat, és ez az eredmény nagyon megéri a megpróbáltatásokat, amelyeknek ki vagyunk téve.

Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy azért vagyunk itt, mert ki akartuk fejleszteni erőinket az alsóbbrendű világok élettapasztalatain át; hogy sorsunk önkéntes, nem ránk erőszakolt, hogy saját „élni akarásunk” következtében vagyunk a világban. Amennyiben ez az akarat megváltoznék – bár igazában nem olyan változékony – megszűnnénk itt élni és visszatérnénk a békébe, anélkül, hogy learattuk volna a termést, amiért jöttünk. „Senki más nem kényszerít.”

3. Az akarat ereje

Ez az erő - melyet mindig felismertek az okkultizmusban, mint ami a szellemi energia az emberben, egy azzal, amely küldi, fenntartja és behívja a világokat – az, amely után ma törekednek a külvilágban, és majdnem öntudatlanul használják, másként elérhetetlen eredmények elérésére. A Christian Science, a Mental Science, az Elmeagyógyomód, stb. iskolák eredményei mind az akarat kiáradó erején múlnak. A betegségek nem tudnak ellenállni az ilyen erő áradásának, és nem csupán az ideges panaszok, mint ahogy egyesek képzelik. Az ideges rendellenességek engednek neki a leggyorsabban, mert az idegrendszer azért jött létre, hogy kifejezze a szellemi erőket a fizikai világban. Az eredmények ott a leggyorsabbak, ahol a szimpatikus rendszert éri a hatás, mert az közvetlenebb kapcsolatban van az akarattal a vágy formájában, mint ahogy a gerincgyői közvetlenebbül függ össze a megismerés és a tiszta akarat aspektussal. Daganatok, rák, stb. széteszletása és okaik kiirtása, sérülések és csonttörések gyógyítása többnyire meglehetősen tudást kíván meg a gyógyítótól. Azt mondom:

„többnyire”, mert lehetséges az is, hogy az akaratot magasabb síkról vezethetik még ott is, ahol hiányzik a fizikai világbeli tudás, ha a gyógyító a fejlődés előrehaladott fokán van. A gyógyítás módszere, ha a gyógyító tudással rendelkezik a következő. A gyógyító a beteg szervről mentális képet alkot a tökéletes egészség állapotában, képzeletével létrehozza azt a részt mentális anyagban, aztán ebbe asztrális anyagot épít, így sűrűsítve a képet, majd a magnetizmus erejét használja fel, hogy tovább sűrítse éterikus anyaggal, beépítve a gázok, folyadékok és szilárd részek anyagát ebbe a mintába, felhasználva a testben található anyagokat és kívülről pótolva a hiányokat. Mindebben az akarat a vezető erő, és az anyag ilyen kezelése csupán tudás kérdése, akár ezen, akár a magasabb világokban. Az ilyen módszerű kúrában nincs meg az a veszély, mint amely azokat kíséri, melyeket egy könnyebb módszerrel végeznek, és ezért gyakrabban, a szimpatikus idegrendszerre hatva, mint ahogy fent utaltunk rá.

Egyes most népszerűsített módszerekben azt ajánlják, hogy összpontosítsuk gondolatainkat a hasi idegközpontra, a szoláris plexusra és „annak uralma alatt éljünk”. A szimpatikus rendszer uralkodik az életfolyamatokon – a szív, a tüdő működésén, az emésztési rendszeren – és a szoláris alkotja legfontosabb központját. Ezek a vitális folyamatok, mint ahogy már megmagyaráztuk, a fejlődés folyamán a szimpatikus idegrendszer uralma alá kerültek, amint a gerincgyei rendszer mindjobban előtérbe jutott. Ennek a rendszernek az uralmát akarattal, a gondolatösszpontosítás folyamatával újra feléleszteni, hátrafelé jelent egy lépést és nem előre, még ha gyakran elő is idézi a tisztánlátás bizonyos fokát. Ezt a módszert, mint ahogy már említettük, sokan követik Indiában a Hatha-jógának nevezett rendszerben, és a tanuló megtanul uralkodni a szív, a tüdő és az emésztőrendszer működésén, így meg tudja állítani a szívverését, a tüdeje működését, meg tudja fordítani a perisztaltikát, és így tovább. És amikor mindez megtörténik, felmerül a kérdés: mit értünk el ezzel a folyamattal? Megint az akarat uralma alá hoztunk egy rendszert, amely a fejlődés folyamán eme alacsonyabb rendű funkciók tulajdonságainak nagy könnyebbségére gépiessé vált, és így a fejlődésben hátraléptünk egyet. Ez az idő folyamán kudarcot jelent, még ha pillanatnyilag kézzelfogható eredmény is mutatkozik.

Emellett komoly fizikai veszélyt jelent, ha a szimpatikus idegrendszer egy központjára összpontosítjuk a gondolatokat, ha csak nincs a tanuló tanítójának fizikai megfigyelése alatt, vagy ha csak nem képes átvenni és lehozni fizikai agyába egy magasabb síkon kapott tanítást. A szoláris plexusra való koncentráció különösen csökönyös betegséget okozhat. Mély melankóliához vezet, melyet majdnem lehetetlen eloszlatni, a rettenetes lehangoltság rohamaihoz, és néha a bénulás egy formájához. Nem ezeken az utakon kellene járnia a komoly tanulóknak, aki az Én ismeretét tűzi ki célul. Ha ezt az ismeretet megszerezte, teste olyan eszközzé válik, amelyre hatni tud az Én, és mindaz, amire közben szükség van, annyi, hogy megtisztítsuk és megfinomítsuk, hogy összhangba kerülhessen a finomabb testekkel, és kész legyen velük ritmikusan együttrezegni. Így az agyat sokkalta fogékonyabbá fogjuk tenni és a szorgalmas gondolkodás és a meditálás – nem az agyon, de magasztos eszméken – hatása fokozatosan meg fogja javítani. Az agy jobb eszközzé válik, amint gyakoroljuk, és ez a fejlődés irányában van. Egyenesen a szimpatikus központokra koncentrálni azonban visszafejlődést jelent. Sokan jönnek és kérik, hogy szabadítsuk meg őket a gyakorlatok eredményeitől, és csak azt lehet szomorúan válaszolni: „A baj helyrehozása évekbe fog kerülni.” A visszafelé menés által gyors eredményeket lehet elérni, de jobb szembenézni a felfelé kapaszkodással, és aztán fentről használni a fizikai eszközt, nem lentől.

Még egy szempont van a betegségek akarattal való gyógyításánál – az a veszély, hogy a betegséget egy magasabb eszközbe hajtjuk, amikor kihajtottuk a fizikai testből. A betegség

sokszor végső kihatódása valami rossznak, ami előzőleg a magasabb világokban létezett, és így sokkal jobb, ha így hagyjuk lezajlani, semmint hogy erőszakkal gátat vessünk neki, és visszaszorítsuk a finomabb testbe. Egy rossz vágy, vagy rossz gondolat végső utórezgése az, és ilyen esetben a fizikai gyógy mód alkalmazása biztosabb, mint a mentális módok, mert az előbbi nem vetheti azt vissza a magasabb világokba, holott ez az utóbbinál előfordulhat. A mesmerikus gyógy móddal nem jár ez a veszély, tekintve, hogy a fizikai világhoz tartozik, mindenki felhasználhatja, akinek élete, gondolatai és vágyai tiszták. De abban a pillanatban, amikor az akarat erőit árasztjuk a fizikaiba, fenn áll a visszahatás veszélye, és a betegség visszaütése a finomabb testekbe, ahonnan előjött.

Ha a mentális gyógyítást a gondolat és a vágy megtisztításával végezzük, és a megtisztított gondolatoknak és vágyaknak a természetes, nyugodt ráhatásával a fizikai testre, nem történhet baj, a fizikai összhangot a mentális és az asztrális test harmonikussá tételével visszaállítani: a mentális gyógyítás igazi módszere, de nem olyan gyors, mint az akarat gyógy mód, és sokkal nehezebb. A gondolat tisztasága jelenti a test egészségét, és ez a gondolat – hogy ahol tiszta az elme, a testnek egészségesnek kellene lennie – indított arra sokakat, hogy alkalmazzák a gyógyítás e mentális módjait. Valaki, akinek elméje tökéletesen tiszta, és egyensúlyban van, nem termel újabb fizikai betegségeket, bár lehet még némi törlesztendő, ki nem merített karmája, vagy magára vehet valamit a mások okozta diszharmóniákból. A tisztaság és az egészség valóban együtt jár. Ha, mint ahogy megtörténik, és megtörtént, hogy egy szentet láttunk fizikailag szenvedni, az ilyen vagy elmúlt rossz gondolkodását dolgozza le, vagy a világ diszharmóniájából hordoz valamit magában, felveszi a diszharmónia erőit, összehangolja őket saját eszközeiben, és a jóakarat és béke áramaiként küldi ki ismét őket. Sokakat ejtett zavarba az, hogy látták a legnagyobbakat és legtisztábbakat szenvedni, mind mentálisan, mind fizikailag. Ők másokért szenvednek, nem önmagukért, és ők valóban fehér mágusok, szellemi alkímiával alakítván át saját szenvedő testük olvasztó tégelyében az emberi szenvedélyek alacsonyrendű érceit a szeretet és béke áramaivá.

Eltételezve attól a kérdéstől, hogy mi módon hathat a testre, egy másik kérdés merül fel a gondolkodó ember elméjében: jó-e az akaratot ily módon saját megsegítésünkre felhasználni? Nem lealázó-e bizonyos fokig, ha a bennünk lévő isteni legmagasabb erejét testünk szolgálatába állítjuk, pusztán a jó testi egészségi állapot létrehozása érdekében? Rendben van-e az, hogy az Isteni ily módon a köveket kenyérré változtassa, és így pontosan abba a kísértésbe essék, amelynek Krisztus ellenállt? Vehetjük ezt a történetet történelminek vagy misztikusnak, nem számít, mély szellemi igazságot rejt, és az okkult törvénynek való engedelmisség egy példája.

Mindig igaz marad a megkísértett válasza: „Nem csak kenyérből él az ember, hanem Istennek minden igéjéből, amely az ő szájából származik”. Ez az etika úgy látszik egy magasabb világba tartozik, mint az, amely az Istenit a fizikai test szolgálatának igájába köti. Korunk egyik veszélye, a fizikai test imádata, a testnek túl magas piedesztálra helyezése, a túlzásba vitt aszkézisnek ez a visszahatása. Ha az akaratot a test szolgálatára használjuk, rabjává tesszük, és ha a kis bajokat és fájdalmakat állandóan azzal szüntetjük meg, hogy akarjuk távozásukat, aláássuk a kitartás magasabb rendű tulajdonságát. Az így cselekvő hajlik arra, hogy kis fizikai kellemetlenségektől, melyeket az akarat nem tud kiküszöbölni, ingerültté váljék, és az akarat magasabb ereje, mely nem tud uralkodni a testen, és fenn tudja tartani munkájában még szenvedő állapotában is, alá van ásva. Habozásunk, hogy az akarat hatalmát a test könnyebbségére használjuk, nem kell, hogy kétségből fakadjon, az elgondolás józanságát vagy a törvény valóságát illetően, amely az idegen cselekvés alapja. Fakadhat abból a félelemből, hogy az ember kísértésbe eshet, a fizikainak szolgálatára használni fel azt,

ami a szellemi világokba kellene, hogy emelje, és így a test rabszolgájává válhat, és tehetetlenné olyankor, amikor a szükség órájában a test felmondja a szolgálatot.

Minden beavatottra kötelező okkult törvény, hogy ne használjon okkult erőt önmaga megsegítésére, ha ezt megteszi, elveszti a képességét, hogy másokon segítsen, és nem érdemes a nagyot a kicsinek feláldozni. Krisztus megkísértésének már említett története tágabb jelentőségű, mint ahogy a legtöbben értelmezik. Ha okkult erejét felhasználta volna a kövek kenyérré változtatására, éhségének csillapítására, ahelyett, hogy türelmes erővel várt volna, amíg a Fénylők élelmet hoznak neki, nem bírta volna ki később a kereszt misztikus áldozatát. Az akkor szemére vetett gúnyolódás okkult igazságot tartalmazott: „Másokat megmentett, önmagát nem tudja megmenteni”. Ő nem használhatta fel egyetlen fájdalom ellen sem azokat az erőket, amelyek látóvá tették a vakot és tisztává a leprást. Azok, akik önmagukat szeretnék megmenteni, fel kell, hogy adják azt az isteni küldetést, hogy a világ megváltói legyenek. Választanunk kell az egyik vagy a másik között, amint fejlődünk. Ha fejlődésünkben az alacsonyabbat választjuk, és az elnyert nagy erőket önmagunk és testünk szolgálatába állítjuk, akkor fel kell adnunk magasabb küldetésünket, a faj megváltása érdekében való felhasználásunkat. Jelenleg olyan óriási az elme aktivitása, hogy annál nagyobb a szüksége annak, hogy erőit a legmagasabb célokra fordítsuk.

4. Fehér és fekete mágia

A mágia az akarat használata a külső természet erőinek a vezetésére, és valóban, mint ahogy nevében benne van, a nagy tudomány. Az emberi akarat, az Istennek hatalma révén az emberben, le tudja igazni, és uralkodni tud az alsóbb erőkön, és így létre tudja hozni a kívánt eredményeket. A fehér és a fekete mágia között a különbség az indító okban rejlik, ami az akaratot meghatározza, hogy ez az akarat a mások javára irányul, mindazok segítésére és áldására, akik körébe kerülnek, akkor az ember fehér mágus, a gyakorlott akaratával létrehozott eredmények jótékonyak és segítik az emberi fejlődés menetét. Ő maga mindinkább távolabb ettől a gyakorlattól, mind kevésbé válik külön fajától és messze ható segítség központjává lesz. De aki az akaratot az alsóbbrendű én érdekében működteti, személyes hasznára és céljaira fordítja, az fekete mágus, a faj veszedelme, és eredményei gátolják és hátráltatják az emberi fejlődést. Mindinkább összehúzóódik ettől a gyakorlattól, mindinkább különválik fajától, burokba zárja magát, ami elszigeteli, és ami mind vastagabbá és sűrűbbé nő képzett erői gyakorlásával. A mágus akarata mindig erős, de a fehér mágus akarata erős az élet erejétől, hajlékony, ha kell, merev, ha kell, mindig hozzá hasonul a nagy Akarathoz, a világegyetem Törvényéhez.

A fekete mágus akarata olyan erő, mint a vasé, mindig a személyes érdek felé mutat, és a nagy akaratba ütközve előbb-utóbb darabokra zúzódik rajta. Ez a fekete mágia veszélye, ettől védi az okkultizmus tanulóit az a törvény, mely megtiltja neki, hogy okkult erőit a maga számára használja, mert bár senki sem fekete mágus, aki nem szántszándékkal szegezi személyes akaratát a nagy törvény ellen, jó megismeri a fekete mágia lényegét, és a rossznak a kezdet kezdetén elejét venni. Éppúgy, mint ahogy fent említettük, hogy a szent harmonizálva magában a diszharmónia erőit, valóban a fehér mágus; éppúgy fekete mágus az, aki a maga hasznára fordítja mindazt az erőt, amit tudás által szerzett, saját elkülönültségének a szolgálatába állítja őket, és önző harácsolásával növeli a világ diszharmóniáját, s közben saját eszközeiben megpróbálja megtartani a harmóniát.

5. Belépés a békébe

Amikor az Én olyan közönyössé vált eszközei iránt, melyben lakik, hogy rezgéseik már nem érinthetik többé; amikor bármely célra felhasználhatja őket; amikor látása teljesen világossá vált, amikor az eszközök nem fejtenek ki többé ellenállást, minthogy az elementális élet elhagyta, és csak a belőle áradó élet élteti őket, akkor a béke körülveszi őt, és elérte a hosszú küzdelem célját. Én központunk nem téveszti többé össze magát eszközeivel. Eszközök azok, amelyekkel dolgozik, szerszámok, melyeket kedve szerint kezel. Akkor átérzi a Mester békéjét. Azét, aki teljesen ura eszközeinek, és ezért az élet és halál ura. Képes arra, hogy felvegye beléjük a világ zűrzavarát, és összhanggá redukálja.

Képes arra, hogy rajtuk keresztül érezze mások szenvedését, de nem a saját szenvedését, minden vihartól távol és fölötte áll. Mégis mindig le tud hajolni a viharba és kiemelni abból valakit a nélkül, hogy elvesztené lába alól az isteni szikláját, melyet tudatosan önmagának ismer. Az ilyenek valóban Mesterek, és békéjüket itt-ott megérezhetik, legalábbis egy időre azok, akik ugyanazt az utat igyekeznek járni, akik azonban még nem érték el az öntudatos Isteninek ugyanazt a szikláját.

Az elkülönül akarattal az egy Akarattal való egyesülése a világ megsegítésére olyan cél, amelynek elérése kívánatosabb bárminél is, amit a világ felajánlhat. El nem különülni az emberektől, hanem egynek lenni velük; nem csupán egyedül érni el az üdvösséget és békét, hanem az Áldott kínaival együtt mondani: „Sohasem fogok egyedül a végső békébe lépni: hanem mindig és mindenütt fogok szenvedni és igyekezni, amíg mindenki belép velem” – ez az emberiség koronája. Amilyen mértékben meg tudjuk érteni, hogy a szenvedés és igyekezet annál hatékonyabb, minél inkább mások szenvedéseiben szenvedünk, és nem szenvedünk önmagunkért, az Istenibe fogunk emelkedni. Járni fogunk azon a „borotvaéles ösvényen”, melyen a nagyok jártak, és rá fogunk jönni, hogy az akarat, amely ezen az úton vezérelt minket, és amely ennek az útnak a járása közben valósította meg önmagát, elég erős ahhoz, hogy még szenvedjék, amíg mindenki túl lesz a szenvedésen és küszködésen, s mindenki együtt lép be a Békébe.

BÉKE MINDEN LÉNYNEK!

JEGYZETEK

1. Chandegyopanishat VIII. XII. 1,4,5
2. Lásd: I. rész IV. 3§
3. Lásd: I. rész IX. 1§
4. Bindopanishat I.
5. Kathopanishat VI.15.
6. Brihadáranyakopanishat IV.6.
7. Máté V.29,30
8. Bhagavad Gitá V.22.
9. Bhagavad Gitá II. 59.
10. Bhagavad Gitá II. 59.
11. Az Ego figyelmét alvás közben befelé fordítja, amíg nem tudja asztrális testét függetlenül használni, ezért gyöngé fölötte az uralma.
12. Bhagavad Gitá II. 59.
13. Rómabeliek XIII.10.
14. János 1. Lev. II.15.